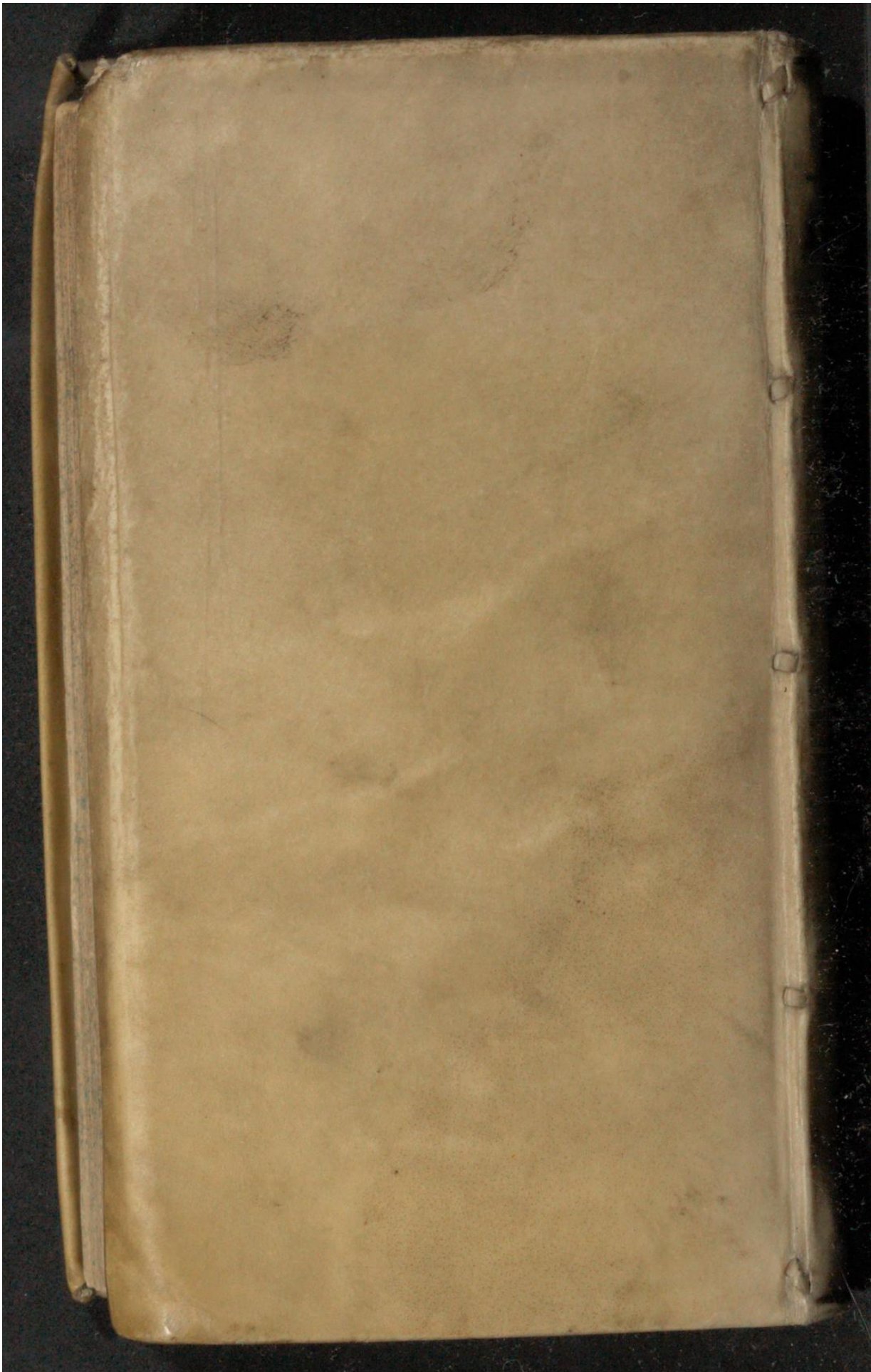




Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.  
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.  
224 E 1





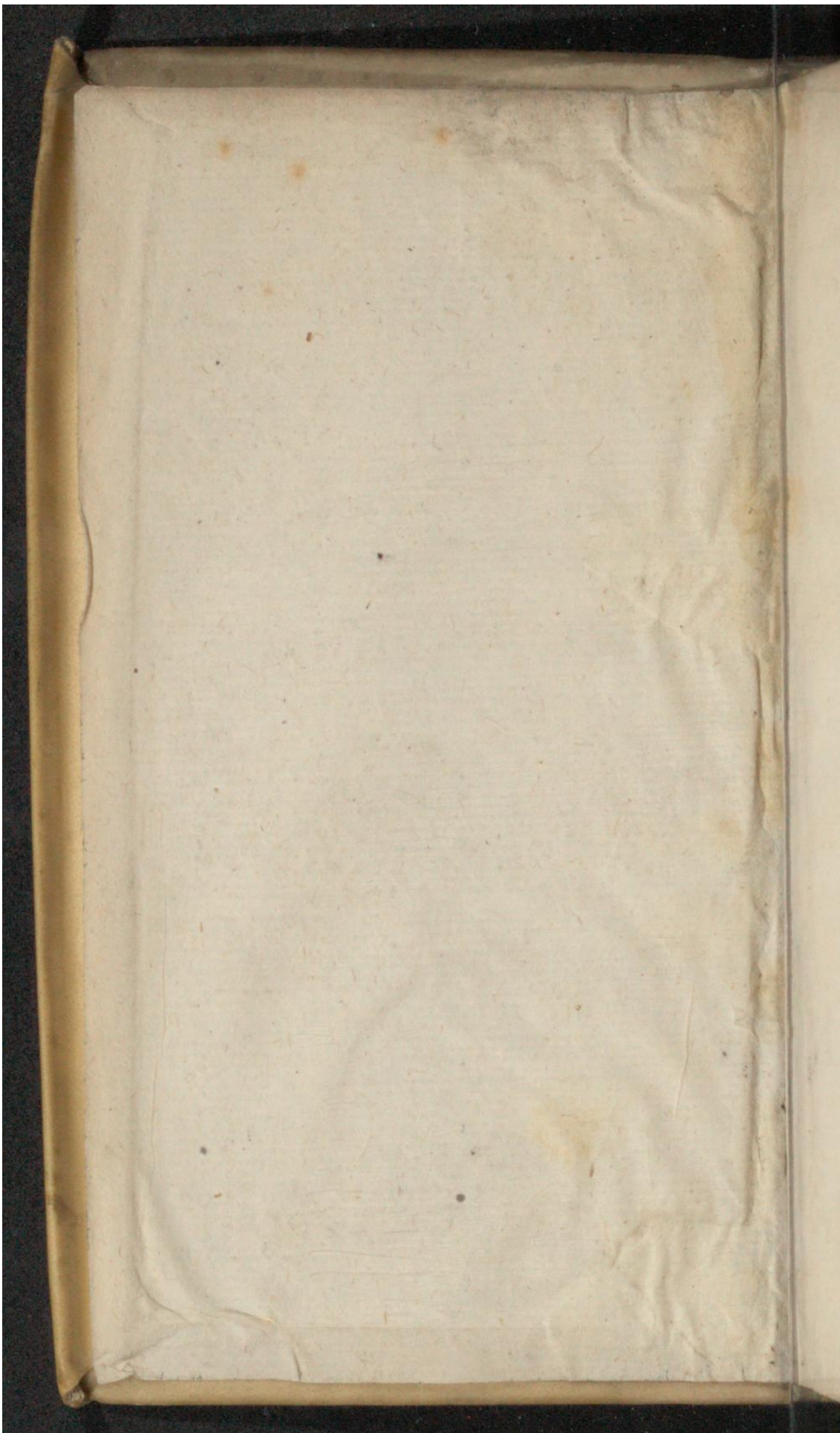
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.  
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.  
224 E 1



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.  
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.  
224 E 1



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.  
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.  
224 E 1



~~224~~

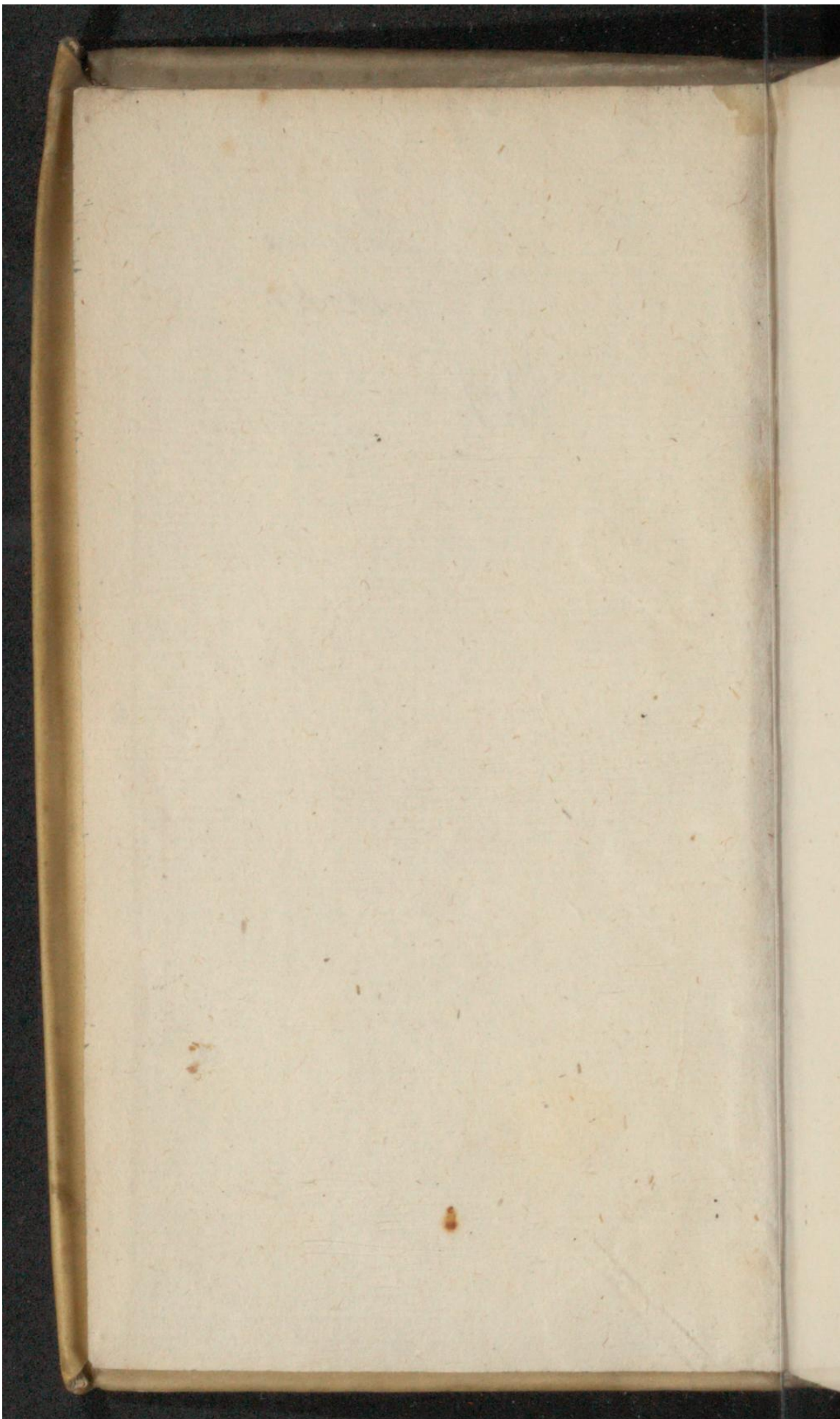
~~224~~

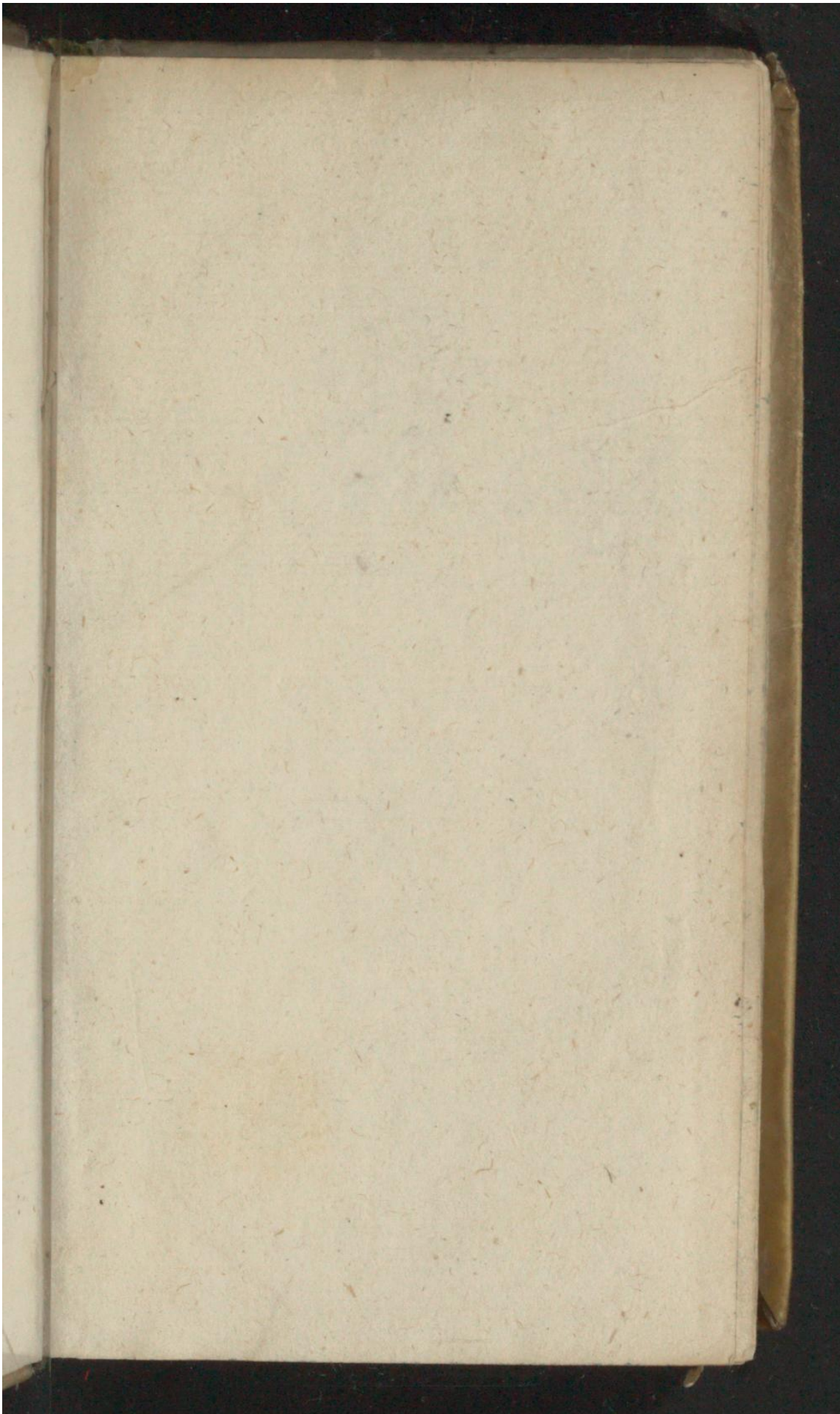
KW

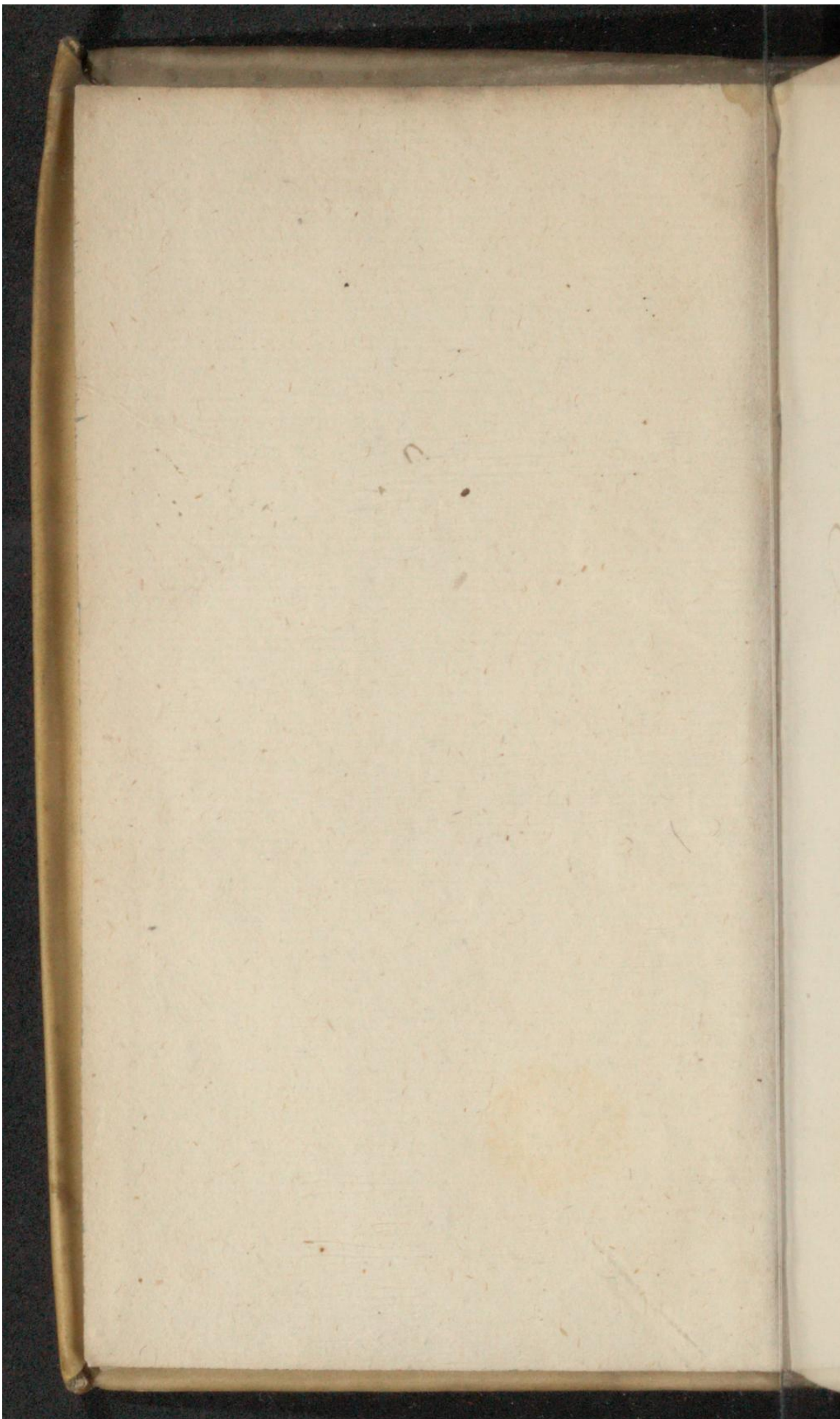
224

E 1

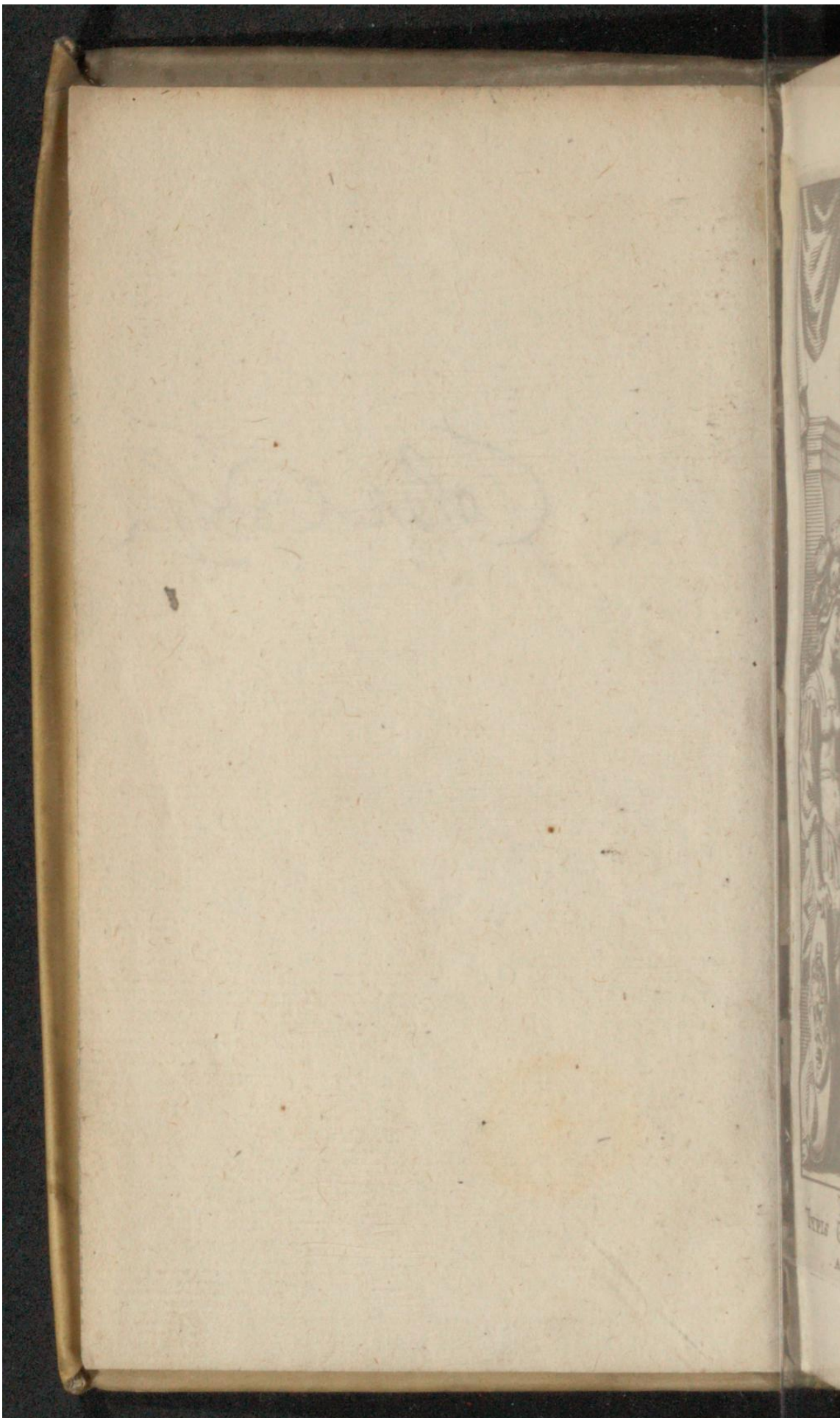


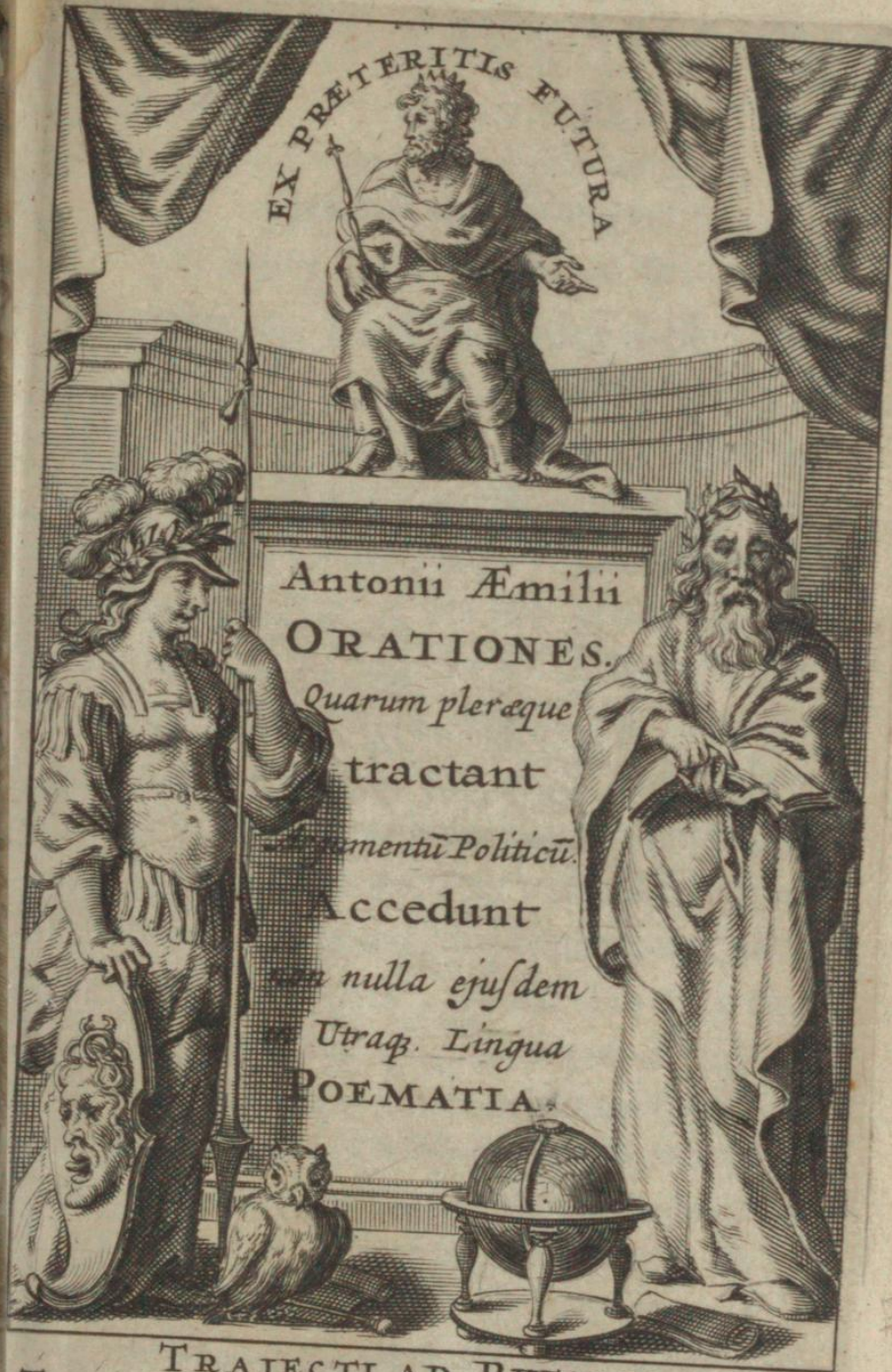






Johan Sijck





EX PRÆTERITIS FUTURA

Antonii Aemilii  
ORATIONES.

Quarum pleraque  
tractant  
argumentū Politicū.

Accedunt  
etiam nulla ejusdem  
Utraq. Lingua  
POEMATIA.

TRAJECTI AD RHENUM  
TYPIS GISBERTI A ZYLLET THEOD.  
AB ACKERSDYCK A.º 1651.

Koninklijke  
Bibliotheek  
te 's Hage.

JUD  
Urbis C  
premo



na con  
quidem  
sed cum  
quia in u  
tas reject  
quot per  
tis & tu  
restare  
Annali

Espe  
Quod  
tus, ho  
est hinc  
ne suffi

Nob. & Ampliss. Viro,  
RUDOLPHO LANGIO,  
Urbis Campensis consuli, & in su-  
premo Fœderatæ Belgicæ confessu,  
Senatori dignissimo,

ANT. ÆMILIUS S.



Meæ Academicę dissertatio-  
nes, Vir Ampliss. & Affinis  
conjunctissime, quarum  
nonnullas antehac seor-  
sum vulgaveram, nunc u-  
nà conjunctæ in lucem prodeunt: &  
quidem ad te imprimis affectant viam;  
sed cunctanter, & quasi pudibundæ:  
quia in umbrâ natæ, atque inter char-  
tas rejiculas, squalore & situ obsitæ, ali-  
quot per annos jacuere: ubi nec à blat-  
tis & tineis vindicari potuere; nec aliud  
restare videbatur, quàm ut, unà cum  
Annalibus Volusi, deniq; mitterentur

*in vicum, vendentem thus, & odores,*

*Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.*

Quod, meâ quidem opinione, foret fa-  
tius, hoc utique tempore: quo tantum  
est sciorum, qui censuram gerunt, si-  
ne suffragio populi: & quæ eorum im-

\* 2

pu-



DEDICATIO.  
pudens confidentia est, etiam illis scri-  
ptis audent passim

— *allinere atrum*

*Transverso calamo signum,*  
quæ non intelligunt, vel meliora sub-  
stituere, non didicere. Deinde me non  
præterit, qualis etiam doctiorum sit  
nasus, & quàm teretes, & religiosas ple-  
rique habeant aures; quæ nihil admit-  
tant, nisi quod demorsos sapiat ungues,  
aut lucernam redoleat. Ego autem, cui  
per temporis angustias, & multiplices  
curas, nec subsiciva, vel subsecundaria  
horula superat, has dissertationes, nec  
antehac elaborare, nec nunc incudi red-  
dere, potui; continenter, quod scis,  
conflictatus doloribus nephriticis. Il-  
læ nihilofecius, licet minùs excultæ, &  
expolitæ, frontem denique perfricue-  
re, in pulverem & solem procedere au-  
sæ; amicorum nempe hortatu, atque  
imprimis veterum discipulorum, tan-  
tum non quotidiano convitio id efflagi-  
tantium: qui, abhinc aliquot annis,  
cùm, florente ætate, operam navarent  
literis,

DEDICATIO.

literis, ad gravissimi scriptoris Taciti lectionem frequentes coire solent. Quemadmodum enim adultę virgines sua crepundia, & pupas, quas dudum consecrârunt Veneri, subinde non sine voluptate revifere solent; quòd non injucunda sit earum rerum recordatio, quas, puerili ætate, inter oblectamenta habuere: ita illos, quos dixi, licet plerique nunc in puppi sedeant reip. pars armatas ductent copias; ad has juveniles exercitationes, velut ad bullas suas, jam pridem suspensas Laribus, recurrere videas: quòd, vernante ætate, eas cum aliquo fructu, & delectatione, sibi audivisse videantur. Soleo enim, etiam alibi receptâ consuetudine, in lectionum, vel cujusque libri auspicio, auditorum animos id genus anteloquio, quasi illecebrosâ promulsione, inescare, & ad historicam lectionem invitare: haut secus atque vulgò tibicines sua in antecessum *περὶ αὐλίας*, & fidicines sua *περὶ κιθάρων* præmittunt, ad colligenda spectatorum studia. Aliquamdiu autem du-

\* 3                   buis

DEDICATIO.

bis pependi, an tuo nomini hoc tralatitium, & levidense opusculum inscriberem; qui, aliquot jam per annos, unà cum cæteris patribus, in supremo reip. confessu, non nisi maxima rerum momenta expendere consuêsti. Mæ autem dissertationes magis umbraticam redolent sapientiam, juvenili ætati convenientiores, quàm prudentibus, & emunctæ naris viris. Quibus ut probarentur, nec à meo ingenio, nec à labore hominis, multis curis districtissimi, sperare potuere. Plerarumque tamen argumenta si spectes, quæ ex Romanâ curiâ, vel castrensi prætorio, nobis suggestit vir consularis Tacit. ab iis negotiis, quæ in vestro confessu occurrunt (quod præfiscini dixerim) quàm proximè abesse, comperies. Ego enim rei Romanæ momenta potissimùm hîc expendo; vos Fœderatæ Belgicæ: ego, quibus artibus olim in Rom. rep. irreperint Cæsares; vos, quibus consiliis à nostrâ arceantur: ego pacis & belli tempora inter se compono; vobis, ne à  
togâ

DEDICATIO.

togâ rursus ad sagum eatur, prima cu-  
rarum est : multa que alia id genus. In  
quo rerum actu, si utrimque tempora,  
& personas mutes, scena erit eadem.  
Multa prætereà ejusdem note μελετή-  
ματα mihi in mundo sunt, ad illustrio-  
ra Taciti loca, Suetonii, & Flori : unde  
τὰ πολιτικώτερον edecumare possem : que  
justo volumine publici juris facere, con-  
siliium erat. De Luciano quoque, pas-  
sim à me castigato, & amplius emen-  
dando, cogitâram : quo non alium ex  
Græcis scriptoribus, primâ juventâ, legi  
diligentiùs, inescatus ejus salibus, at-  
que imprimis mellis Attici dulcedine.  
Verùm nec à cæteris curis, nec à dubiâ  
valetudine, Deus meliora, tantum post-  
hac suppetet otii, vel animi. Senectâ  
quippe ætate certatim, quasi missâ map-  
pâ, cujusquemodi incurfant morbi, &  
dolores, literatorum carnifices vernacu-  
li : qui me à libris abigunt, atque ad af-  
flictæ valetudinis curam identidem a-  
vocant. Vellem quidem decoctius quid  
nunc suppeteret, nostrâ necessitudine, &

## DEDICATIO.

tuâ personâ, nuperisque in meos meritis dignius. Verùm, quod haut nescis, Magnus Alexander, jam totius Orientis victor, cùm Corinthii, aut, quod alii scribunt, Megarenfes, per legatos suâ civitate eum donarent; delatum honorem, licet tanti regis fortunâ multò inferiorem, non sine gaudio accepit. Deinde summus, quod ajunt,

*Iupiter ambrosiâ satur est, & nectare vivit:*

*Nos tamē exta Iovi, thura, merumq; damus.*

Ut ut est, jamdudum hoc literarium munusculum, tamquam meorum laborum premetia, tibi destinavi, nec calculum reducere, jam est integrum. Quare, quaecunque est, eo, quęso, quo memet solles, animo accipe: partim, ut, quam à se nequit, à tuo nomine commendationem sperare possit; partim, ut aliquod mei in te amoris, & grati animi pignus extet, non pretio, sed nexu, estimandum. Quod si tibi, aliisque equis viris, probetur: ceterorum rhonchos magno animo contemnã. Vale, & longùm salve. Postrid. Eid. Martias. clv. l. c. l. Trajecti ad Rhenu.

CAN-

CANDIDO LECTORI.



Venadmodum, benevole lector, nec tres convivas, quod scribit Flaccus, eodem palato invenias; ita aliis aliud dicendi genus placuisse, videas.

Sunt qui tumidâ dictione tantum ad pompam loquuntur: utque cum Gorgia Leontino, in dicendo videantur sublimes & grandiloqui, magno conatumagnas nugas agunt; dum, neglectis prope rerum momentis, præcipuè student magnifico rhythmo, multaque conquirunt ἀκρογέμνα, & crebra epiphonemata, omnia denique, quibus pompator reddatur oratio. Quæ, præter rhetorum legem, non manu, sed toto serunt sacco. Quid quod subinde verba tantum non dithyrambica, & μυεράμφορα, ingenti hiatus effundunt? quos non inscitè, κρηποφακελορήμονας, dixit comicus. Nonnulli verò omnem laudem in obscuritate quærunt; ea scribentes, quæ potius mirentur homines, quàm intelligant: quod de M. Antonio dixit Augustus. Quos inter, alii, ut, doctè ineptiant, cum Carmentâ, Euandri matre, quàm receptâ consuetudine, loqui, malunt: ita ut jus Aborigenum,

\* 5

aut

AD LECTOREM.

aut Saliarum hymnos, tibi recitari, credas;  
aut ex longinquo, & ignoto orbe, aliquem  
advenisse, quem nemo audiat sine interpre-  
te. Quas reconditarum vocum foetores me-  
ritò idem princeps carpsit in Tiberio: easque  
ineptias etiam ridere licet, in Apulejo, ejus-  
que æmulo, Baptistâ Pio. Alii, ut sensum  
magis recondant, tantùm argutas senten-  
tiolas Laconicâ dictione conferciunt; quas  
interdum nec ipsi, opinor, capiunt: aut plus  
quàm tripedali verborum ambitu nos lon-  
gius circumducunt: cui sua miscent ἑσέ-  
βατα, & quandoque ἀνακταπόδοτα; ita ut  
nec pes, nec caput sermonis, appareat. Quâ  
involutâ, & contortuplicatâ ambage, legen-  
tem ubique suspendunt; nec nisi longâ ejus-  
dem meditatione, vel potius conjecturâ, in-  
telligi volunt: cumque rectâ, & per plana,  
multò eatur expeditiùs; per invia, & con-  
fragosa, lapsantem & titubantem trahunt.  
Sunt denique, qui ubique calamistrum, &  
purpurissimum adhibent, & cum Platone, &  
Isocrate, ornatui student curatiùs debito:  
quorum alter suos dialogos expoliisse, us-  
que ad ætatis annum octogesimum; alter  
decen-

AD LECTOREM.

decennium uni Panegyrico impendisse, dicitur. Ego verò, quoad ejus potui, in meis Orationibus majorem rerum, quàm dictionis, curam habendam esse, duxi. Propterea non eo prodeunt cultu, quem plerique in iis requirunt, qui historiarum, aut annalium enarrationem profitentur: quod ornatiores dictionis, ut eorum fert opinio, isti, quod tractant, argumento, majorem splendorem, & gratiam, conciliare videatur. Quorum judicium tametsi non prorsus damno, longè tamen nunc, quàm olim, aliter sentio; & Mæcenatis cincinnos  $\mu\upsilon\gamma\omicron\varsigma\ \rho\epsilon\chi\epsilon\iota\varsigma$ , pulveri, atque umbraticis juvenum declamationibus, magis convenire, existimo. Propterea antehac, in ipso studiorum tyrocinio, multò studiosius istas, in utrâque linguâ, dicendi Veneres, & quæsitæ dictionis lenocinium, consecrari solebam: idque hortatu magni præceptoris, Ger. Vossii; qui nos adolescentes, in hoc literarum genere, gnaviter exercebat. Verùm, quemadmodum doctior quisque in lectione poëmatum, minùs afficitur concinnis modulis & numeris, quàm rerum acumine: ita maturâ etate, & judicio jam

\* & magis



AD LECTOREM.

magis subactō, longè majore rerum, quod  
sapientis est, quàm dictionis, studio teneri  
cœpi; & cum satyrico, eos videre, qui mel-  
litos verborum globulos, & dicta omnia,  
quasi sesamo & papavere sparsa, studiosius  
consectarentur; plerumque contra præce-  
ptum Fabii, non verba rebus, sed verbis res  
aptantes, etiam in argumento serio, & gra-  
vi. Quasi tum demum omnes nameros ha-  
beat oratio, si voces sint nitidæ, & quasi

calamistro, concinnâ serie digestæ, &  
compositæ, ut tessellæ omnes  
Arte pavimenti, atque emblemate  
vermiculatæ.

Verùm, ut gemmæ, aliæque eximie merces,  
non ornatiore, quo teguntur, involucro, sed  
suomet pretio, aestimandæ sunt; & nemo sa-  
nus venustatem speciosæ virginis splendi-  
diore cultu, aut quæsito formæ mangonio,  
metitur; sed ipsâ oris pulchritudine, & de-  
coro totius corporis filo: ita, apud viros pru-  
dentes, magis rerum pondere, quàm verbo-  
rum ornatu, censetur oratio. Pueros quidem  
inani bracteâ capi videas, & specioso tecto-  
rio: cordatis autem viris, qui veram rei fa-  
ciem

AD LECTOREM.

ciem magis, quàm personam, spectant, ornatio-  
rior videtur oratio, quò minùs ornata: non  
aliter atq; bellaria maximè mellita esse,  
scribit Varro, què mellita non sunt. Nec  
me movet autoritas Fabii: Sapientiè præ-  
cepta, inquit, etiamsi naturâ sunt hone-  
sta; plus tamen ad formandas mentes  
valent, quoties pulchritudinem rerum  
claritas orationis illuminat. In Rostris  
quidem, & populari coetu, quod magnus iste  
rhetor imprimis spectat, valde auditorem  
permoveas blandâ verborum mulcedine, &  
decorâ hypocrisi, totiusque corporis elo-  
quentiâ, ut cum Tull. loquar: quâ tamen  
maiores oculis & auribus, quibus vulgus  
ducitur, quàm animis, facias blanditias.  
Emunctæ autem naris virum magis commo-  
veas, si multum sanguinis, multum nervo-  
rum, habeat tua dissertatio: quod non tam  
in dicendi copiâ, aut verborum pigmen-  
tis, consistit, quàm ipsarum rerum pon-  
dere, & sententiarum acumine. Quod a-  
pud Græcos in Lysiâ, & in Romanis pane-  
gyristis, notare licet. Quod dum, magno-  
rum scriptorum exemplo, præcipuè operam  
do,

AD LECTOREM.

do, assequi autem haud dum potui, aliis, qui, nostrâ memoriâ, id felicius præstiterè, lubens fasces submittere, paratus; hinc nostræ Academicæ dissertationes simpliciore prodeunt stylo, & minore cultu: idque non sine magnorum oratorum exemplo; cum & apud Græcos, tale dicendi genus Andocidi placuisse, notent veteres; Carbonis itidem, & Gracchi orationes, acutas quidem, & prudentiæ plenissimas, sed verbis minùs splendidas esse, scribat Tull. Deinde nec tantum mihi superat otii, ut id genus scitamenta, unde quavis vacet conquirere, & quod olim Varroni placuit, verbum quodque staterâ aurariâ pendere. Satis habui, quoad ejus facere potui, Latinè, & quæ Augusti præcipua cura erat, perspicuè dixisse, de argumento, quod suo apte pondere grave, nihil, aut parum momenti à phaleratis dictis mutuare, aut emendicare, necessum habet. Quod tibi quoque, quisquis has dissertationes forte leges, persuasum esse velim: quem ut prudentem, & minimè polypo sum, ita & æquum censorem fore, confido. Vale, lector benevole,

IN

I N  
ORATIONES, & POEMATIA,  
CL. VIRI,  
ANTONII EMILII,  
HEXASTICHON.

Θ αὔμαλι, ἰσορικὸν τελέθειν, λιγὺν ἢ ἀγο-  
ρητὴν,

Ἡ' ἐφ' ἔρειν γλυκερῶ κῦδ' αἰδοπόλας.

Ταῦτα τάχ' ἐν παύροις σοφοῖς κατ' ἕκαστον  
ἐφύροισ'.

Ἐν δ' ἐνὶ λόσσᾳ βλέπειν κάλλεα, θάμβ' ἔχῃ.

Αἰμύλι' δ' ἄμα πάντα πόρεν. λιγὺς εἰς  
ἀγορητῆς,

Ἰσορικῶστ' ἴδρις, Μισσοπόλοστε πέλῃ.

LAMBERTUS BARLÆUS,  
Græcæ linguæ Professor, in  
Acad. Lugd.

I N

I N  
ORATIONES ET POEMATA,  
VIRI EXIMII,  
ANTONII ÆMILII,  
CORNELII TOLLII  
EPIGRAMMA.

ÆMILI decus atque ocelle vatam,  
Princeps eloquii, medulla Suade,  
Æmili omnibus erudite Musis,  
Seu Grajo facias pedem cothurno,  
Seu fundas Latio lepore carmen,  
Lingua seu libeat solutiore,  
Qualem nec Cicero suam doleret,  
Nec Plato pater elegantiarum,  
Laxare ingenii fluentis undas;  
Ævum Pieriis beas libellis,  
Quos Phœbus genio, potensque Suada  
Divo numine perpolivit, & queis  
Conspersit Dea sesamo pagellas.  
Quantum Græcia, Cecropisq; Athene,  
Mirari potuere fulminantes  
Dinarchum, Lyfiamque, Periclemque,  
Et Demosthenis estuantis ora;  
Quantam Tullius, una Lingua Romæ,  
Vox spirans populi, patrumq; quantam  
Aut

Aut doctus Lepidus, salesque Bruti,  
Aut Crassus valuit parare famam :  
Hanc in te stupet, & cluit disertis  
ANTONI merito superba chartis  
ANTONINA, sacer locus Minervæ,  
Sedes Artibus, Urbiumque gemma.  
Nunc te quisque legens, amice, laudat  
Scribendi genus omne comparatum,  
Excelsos numeros, reconditosque  
Sensus, verba, modos, sales, figuras,  
Quis nil purius, elegantiusque.  
Quamvis magna legat, stupenda quam-  
vis,  
Augebit tamen æstimationem,  
Si, Demosthenici ut Rhodo salivam  
Quondam fluminis Æschines movebat,  
Præsens audiat ore per-tonantem.

A D

AD EUNDEM.

**D**octrina quicumque usum civilis habere  
 Queris, & exemplis plus sapuisse cupis;  
 Ultrajectinis qui se devovit Athenis,  
 Te scire Æmilius, lector amice, dabit.  
 Quidnam ex historiâ possis sperare, docebit,  
 Et quantum quovis tempore prastet opem:  
 Augustus Cæsar fuerit quàm callidus astus,  
 Subdens imperio libera colla suo:  
 Sejanus quàm se tumefacto jactet in aula  
 Pectore, quàm subito præcipitetur humi:  
 Quot validos populos deturbent culmine celso  
 Agmina densatis ambitiosa dolis:  
 Vicinus morti Cæsar Germanicus atra,  
 Pro meritis tulerit quàm mala fata suis:  
 Debita quæ mansat cum Cajo Cæsare poena,  
 Flagitiis quisquis polluat imperium:  
 Irato moderari animo, compescere bilem,  
 Quàm sit principibus gloria digna viris:  
 Utque loco clausus ductor Cæcina palustri  
 Undique, constantes jusserit esse suos:  
 Et quid in Eois Germanicus egerit oris:  
 Parthorum ut reges culmine deciderint:  
 Quàm rapiat doctos mors immatura, Reneri  
 Quod nos fata rudes plus docuere satis:  
 Quàm detestetur rigidi certamina belli, &  
 Quàm pia mens placida commoda pacis amet:  
 Quantum præstiterit navalis Belgica, posthac  
 Quid præstare queat, si juvet aura Dei:  
 Quàm facile, occiduo direptis æquore gazis,  
 Vesalia urbs fuerit, Sylvaque capta Ducis:  
 Oppidaque

Oppidaque Auriacis tum tradita plura manipulis,  
Quaque mei Belgæ mira, Philippe, canant :  
Sexcentas periisse refert tibi fama carinas,  
Factaque Castiliis maxima damna tuis.  
Si te non faciant aliena pericula cautum,  
Non parva accipiet damna, Breganze, Tagus.  
Iudice me Batavum navalia prœlia vites,  
Sed gentis prudens experiare fidem.

A. HOGERBEETS, J. U. D.

---

A D



AD CL. V.  
ANT. ÆMILIUM,  
ORATORIA, ac POETICA  
*sua edentem.*

**D**Octæ mentis opes, cedro dignissima scri-  
pta,  
Singula prodierant, nunc sociata simul.  
Invito sic crescit honos, & longiùs ibit  
Gloria doctrinæ non moritura tuæ.  
Quàm bene librantur verborum pōdera rebus,  
Commatibusque suis dictio grande sonat?  
Surgis Athenæi rhetor cunabula laudans,  
Romulidasque cives acer ad arma viros:  
Augustamq; domum lustras, & principis artes  
Excutis, & quânam fecit ad astra viam.  
Exercet Sejanus eques, rectoris iniqua  
Ira, potens animis, ejicienda, stylum.  
Quid multis, sese per quæ facundia fundit?  
Hoc potuit quondam Tullius ore loqui.  
Græcia se Latio jungit, cùm carmina pangis,  
Et venit ad leges officiosa tuas.  
Hoc titulo excellit cunctis; & magna Lycei  
Creditur Æmilius gloria, grande decus.

ANT. à ZYLL.

A D

A D  
CL. VIRVM,  
ANTONIUM ÆMILIUM,

CUM  
ORATIONES, & POEMATA,  
ederet.

**G**racia facundo viguit Demosthene: Roma  
Formavit Latium Tullius eloquium.  
Versibus herois Maro concelebratus, eodem  
Et fuit insignis carmine Maonides.  
Naso elegos solitus recitare, Propertius ignes;  
Ast hi Bilblicos non potuere sales.  
Nec tentavit epos numerosus Horatius, atquæ  
Ausoniâ feruit carmina culta lyrâ.  
Sic fudere quidem diversa in pectora multa  
Dona, & diverso tempore, Pierides.  
At nunc congestas in te, Clarissime, dotes  
Contulit, explicito, prodiga Musa, sinu.  
Cumque etenim vates diversi singula ludant,  
Ludere tu noster cuncta, pœta, soles.  
Et quoque Castaliis undis, & fonte relicto  
Pegaseo, scribis verba soluta modis.  
Hinc est, quod digito monstrere, vir optime; quodq;  
Antè cinis paucis, hoc tibi vita dedit.  
Ergo si jaçtet sua nomina prisca vetustas,  
Nos unum contrâ ponimus Æmilium.  
Non equidem dabit illa virû, qui tam bene cuncta,  
Aut has qui melius singula, præstiterit.

ALEX. TOLLIVS.

ORA-

# ORATIONUM

## *argumenta.*

- I. **I**N illustri gymnasii Ultraject. inaugurationem.
- II. In Academia Ultraject. inaugurationem.
- III. Allocutio ad Roman. exercitum: quâ continentur præcipua incitamenta pugnaturi militis.
- IV. De politicis artibus principis Augusti, quibus in libera rep. sibi, & successoribus, principatum peperit.
- V. Funeris, in obitum Henr. Rennerii, Prof. Philos.
- VI. De argumento Annalis II. Tac. historica, & polit. dissertatio.
- VII. De maximis momentis rei maritimæ, in nostrâ rep.
- VIII. Ad Cæsarem Germanicum, jam moribundum, allocutio.
- IX. Dissertatio politica, adversus iracundum rectorem populi.
- X. De civili ambitione, sibi non minùs, quàm reip. exitiosâ.

XI. De

XI. De Se

XII. Poli

pa

XIII. Dife

vi

- XXI. De Sejano florente, & everfo.  
XXII. Politica differtatio de bello, &  
pace.  
XXIII. Differtatio polit. de moribus, &  
vitâ Caligulæ.
- 

Mendæ

MENDÆ OPERARUM.

Prior numerus paginam, alter versum  
designat.

3. 6. *legendum*, inspiciunt. *ibid.* personatum.  
4. 26. præcipe. 21. 18. portentoso. 34. 29. con-  
versa. 41. 29. revocare. 47. 14. anquirunt. 87.  
14. prætexitur. 127. 8. Artaxias. 129. 30.  
Punicâ. 152. 2. imperii. 170. 30. poculum.  
191. 15. aut. 235. 5. evicerint. 268. 13. op-  
pigneratos. 284. 7. erat. 291. 4. oppignera-  
tum. 325. 8. Quodsi. 331. 26. pererrat. 341.  
7. post Pollucem, *interpunctio ponenda est. ibid.*  
10. Quodsi 345. 29. profecto. 361. 14. ve-  
terum. *Cætera peritior quisque per se emendabit.*



ANTONII ÆMILII

ORATIO I.

Habita in Illustris Gymnasii  
Ultraject. Inauguratione.

DE

Novo hoc & laudabili Se-  
natus instituto : nec non de  
usu lectionis historicæ.

XV. Kal. Quint. cIo Io c xxxiv.



UOD BONUM, FE-  
LIX, FORTUNATUM-  
QUE SIT, omnibus rebus  
agendis præfari solet vene-  
randa antiquitas: quo equidem  
fausto omine non aliud in  
præfens auspicius meæ apud vos orationis  
anteloquium reperio. Et sanè, ni me fallit au-  
gurium, lætissimus hic, & candidissimo nobis  
A omni-

omnibus notandus calculo, illuxit dies; quo literis & sapientiæ, quam augustissimam aspicitis ædem, communibus votis consecraturi, atque hujus illustris Minervii quasi natalem propensis studiis agitaturi, frequentes in unum convenimus. Etsi autem multa animo, multa oculis obversantur, quæ dicere incipienti omnem pene ex animo fiduciam expectorant; quòd de argumento tam gravi & ponderoso, apud aures tam teretes & religiosas, in amplissimo clarorum virorum teatro, in celebri & inusitatâ eruditorum coronâ, in ore atque oculis tantæ frequentiæ, verba facturus sum: ingens tamen & prope singularis in literas pariter & literatos favor vester & studium, me obstupidum, & quasi de statu dejectum, rursus in gradum reponit. Quâ benevolentiam vestrâ erectus, nullius obtrektoris Theoninum dentem, non Catonis censorium supercilium, imò ne centumvirale quidem iudicium extimescam. Ac prima quidem de præclaro Amplissimi Senatus instituto; de privato autem ac meo, historiæ nempe incredibili utilitate, reliqua nobis futura est oratio. Quare, ut in sacris fieri assolet, animis juxta atque linguis uti faveatis breviter dicturo, rogo. Quid res esse videantur, Auditores, nemo prope nescit: quid sint, pauci sciunt, aut scire laborant, iis hæud absimiles, qui cancos esitant, in crustis potissimum occupati, dum  
esculenti

esculenti parum inveniunt. Soli sapientes,  
 pensiore iudicio omnia trutinantes, omnibus  
 rebus personam demunt, atque ipsam spectant  
 faciem; haut secus quàm prudentes equisones,  
 qui equum à mangone empturientes, non  
 phaleras aut balthei inspiciunt polimina, non  
 ornatissimæ cervicis contemplantur divitias:  
 verùm, positis his exuviis, omnique amoto le-  
 nocinio, & quicquid inanem mentitur sagi-  
 nam, ipsum corporis decorum habitum, gres-  
 sum compositum, crurumque volumina, & ge-  
 nerosum ferocientis spiritum, attento animo  
 contuentur. Atque eò profecto turpius est,  
 non idem nos factitare, in contemplando ma-  
 gno illo animali, pleno rationis, quem voca-  
 mus hominem, passim obvium, plerisque ta-  
 men ignotum. Vulgus quippe opibus, hono-  
 ribus, atque externo eum metitur cultu, non  
 verum, sed personarum hominem æstimans:  
 quo errore fit, ut perrarò intra sortem suam,  
 plurimùm infra eam positum videamus. Est  
 ubi rixantem & de finibus ambigentem; alibi  
 clausis thesauris incubantem, aut inter pecti-  
 nem & speculum occupatum invenias, hoc  
 est, aliud agentem, aut male agentem, sæpissi-  
 mè nihil agentem: &, quæ hostilium armo-  
 rum iniquitas est, passim alienâ viventem mi-  
 sericordiâ cernere est, focus & penatibus ex-  
 pulsum, & toto prope orbe Christiano (ne Bar-  
 baros dicam) tam facile trucidari, quàm canis



exta edit: quia nempe hoc novissimo senescentis mundi seculo, cum aliis, tum sibimet adhuc incognitus homo est: rei autem ignorantæ minus semper fuit pretium. Quodsi paulò humanior quis forte existat, membra ejus & totius corporis filum inspiciet, viscera etiam interiora scrutabitur: quæ omnia ejuscemodi sunt, ut quod rimentur anatomici, semper habeant; quod ruspentur medici, semper inveniant; quod stupeant naturæ consulti, aliud atque aliud semper offendant: quod omnes denique veneremur in hoc summo summi Numinis opere, nunquam defuturum sit. Quod illi soli non nesciunt, qui ex sapientum disciplinis, hominem in hoc pulcherrimo mundi domicilio secundas fortiri, eundemque ceu universitatis compendium contemplantes, mundum hunc, magnum hominem; hominem verò, parvum mundum esse, didicere: cujus licet per omnes diffusam artus vim præcipuam, animum dico, quia his oculis non cernimus, multi ignoramus: pauci, quid possit dux ille atque imperator vitæ mortalium, ponderamus: cujus stupendam vim soli sapientes jam inde ab omni ævo penetrare satagunt. Præcipue Oceanum tranet, celerrimè illic erit: non aves, non venti citius. Jube in cælum evolet, nihil obstabit, non immensum spatium, non solis ardor, non syderum occurfus, quin ad extimam pervolet naturam, imò extra eam,  
ad

ad suum, qui finxit, raptus opificem Deum. Quin etiam usque eò progreditur, ut non modò telluris & cœli, atque orbis universi mensura ad digitos veniat; verùm etiam pedem extra terræ solum, ubi figat, sibi poscere, totumque hunc, quem calcamus mundi globum, sede suâ deturbare, sustineat: quod de magno illo naturæ miraculo, Archimede, accepimus. Adeò ut Plato aliquem Dæmona huius corporis incolam; Seneca Deum in humano hospitantem corpore dixerit. Verùm enimverò, quam diximus vim animi immensam, tum demum in nobis experimur, cùm eam, quæ solo naturæ impulsu effrenis, & cæco fertur impetu, doctrina moderatur; quâ sine etiam post juventam & hos canos (venia sit dicto) in nobis mansura puerilitas est, quodque illis minusculis, idem quoque nobis, velut majusculis pueris, eveniet, ut vagi incertique etiam in montes offendamus, etiam in sole caligemus, neque unquam, quid *distent aræ lispinis*, sciamus, haut magis quàm illi, qui nondum ære lavantur: quodque omnium miserrimum & nobis indignum, inter inanima à sapientibus censebimur; apud quos vita sine literis mors est, & vivi hominis sepultura. Propterea prudenter censuere primores civitatis, ut ad reliquum florentissimæ Reipublicæ suæ splendorem atque ornamentum, illis quoque disciplinis & literis, quas jam inde ab

urbis hujus incunabulis, quantum memoriâ præterita repetere possum, optimus quisque civium amavit, ut qui maximè, atque excoluit, ut qui religiosissimè, illis, inquam, Musis publicum tandem delubrum consecraretur. Occultæ quippe Musicæ nullus respectus, verbum vetus est. Atque ita dubio procul omnibus numeris absolutum civitatis decus futurum est, sine exceptione ab omnibus jam laudandum & prædicandum, prudentissimique Reipublicæ præfides, tam præclaro, tam honesto & fructuoso instituto, omne apud omnes punctum sunt laturo, eos præfertim, qui non sunt nescii, quod pretium his artibus posuerit sapientissima antiquitas. Cùm enim duabus præcipuè rebus mortales gloriam semper quæsierint, bellicæ virtutis & literarum laudibus, ipsi viri principes, atque inter eos ambitiosissimi quique, & rerum gestarum gloriâ maximè conspicui, omnem splendorem & majestatem, tot victoriis, tot triumphis partam, optimarum artium claritudini longè posthabuere. Cæsar dictator M. Tullium, cujus hostis erat, lauream omnibus triumphis tantò majorem adeptum pronuntiavit, quantò plus erat Romani ingenii terminos promovisse, quàm imperii. Hujus itidem gener atque æmulus, Magnus Pompejus, quem per omnia fortunam hominis egressum memorat Paterculus, confecto Mithridatico bello, intraturus

Posidonii

Posidonii, sapientiæ professione clari, domum, fores percuti de more à lictore vetuit, & fasces lictorios januæ submisit is, cui se Oriens Occidensque submiserat. Magnum profecto & grave maximorum in Rep. virorum de his literis testimonium: ad quorum magnitudinem exinde quò propius accessere cæteri viri principes, tantò impensius id egerunt, ut ab eorum laudabili exemplo quàm proximè abessent. Ita Carolum illum Magnum, Auditores, haut satis habuisse accepimus, regni diadema cum aquilâ conjunxisse, si non itidem utramque Palladem, hoc est, togatam & militarem gloriam sociâisset, in urbe, quæ regni caput, ædem eidem consecrando; quod gymnasium posteri ejus reges plus plusque ornatum celeberrimum reddidere: imprimis Franciscus primus, qui eopse fere tempore, quo, post fœdam barbariem, Maximilianus in Germaniâ, Leo X. in Italiâ, primi ad bene sperandum de re literariâ quasi signum sustulere, suis opibus & copiis errantes toto pene orbe Musas convocavit; quas intra regni pomœria receptas, tanquam firmissima imperii pignora, atque invictum Palladium, sibi fore rebatur. Iisdem, patrum memoriâ, terræ Hollandiæ primores, inter tubas & armorum strepitus, eâ in urbe asylum aperuere, quæ virtute & bellici laboris inusitata tolerantia, tutissimam adversus omnem hostilem vim anxiiis & trepidantibus literis

stationem promittere videbatur. Quorum exemplo aliarum quoque civitatum proceres, atque hujusce, quam magis magisque omni virtutum genere in dies efflorescere cernimus, urbis primores, longiùs jam submoto hoste, & detumescens in propinquo belli fluctibus, quamvis sub stillo adhuc cœlo, receptum & publicum per fugium iis disciplinis dedere; à quibus tam in sago, quàm in togâ, omne consilium domi militiæque petendum esse arbitrantur, ex maximi philosophi nempe sententiâ; qui tum denique beatas fore Respublicas putavit, si aut docti & sapientes homines eas regere cœpissent, aut qui regerent, omne suum studium in doctrinâ & sapientiâ collocassent. Non ex trivio scilicet, aut circo maximo, obvium quemque, sed ex doctissimis Musarum umbraculis in pulverem & solem protractos juvenes, & mox rerum usu & prudentiâ instructos viros, & majoribus honoribus jam maturos, Reipublicæ admovendos esse, princeps ille ingenii & doctrinæ Plato verissimè judicabat. Quare Philippus ille Macedo, filium suum sub magno præceptore Aristotele magnum fore ratus, *Habeo Dîs immortalibus gratiam*, inquebat, *non proinde quia natus est mihi filius, quàm pro eo quòd temporibus tuis eum nasci contigit: spero enim fore, ut eductus eruditusque abs te, dignus olim existat & nobis, & istarum successione rerum.* Quare  
 non

Quorum non aliam viro principe, iisque qui rerum po-  
 proceres, tiuntur, digniorem curam putem, quam ut li-  
 que omni terarum cultores in suam clientelam reci-  
 cenimus, piant, sapientissimæ antiquitatis exemplo;  
 no hoste, & quæ non temere Herculem fecit Musageten:  
 si fluctibus, cui inter Romanos Fulvius Nobilior Musae-  
 ceptum & rum simulacra consecrâsse, communi aede de-  
 dedere; à dicatâ, perhibetur; non obscure innuens, sum-  
 mæ con- morum virorum patrocínio suam literis &  
 elle. arbi- doctrinæ constare dignitatem. Mirum igitur  
 npe senten- neutiquam videri debet, Amplissimum Sena-  
 tes publicas tum novo atque inusitato loco his scientiis &  
 mines eas artibus aedem publicam dedicâsse: inquam  
 ut, omne non invitæ, si bene calculum pono, unde-  
 arli collo- quavorsum commigraturæ sunt artium præ-  
 circo ma- fides Musæ: quò præter maximum civium  
 octiffimis jam inde ab omni ævo erga literas amorem,  
 & solem vel ipsius urbis splendor non nuperus, sed  
 su & pru- perantiquus, & loci genius eas pellicere vi-  
 a honori- detur. Libero ore loquar, optimi cives,  
 vendos ef- qui nihil auribus cujusquam dare soleo:  
 Plato re- opportunam iis hanc præ cæteris sedem,  
 lle Mace- gratissimumque secessum visum iri, mea  
 tore Ari- fert opinio: ubi præter ingentem his sacris  
 dis immor- initiatorum numerum, tot pacis & togæ ar-  
 minale qua- tibus conspicuos viros, tot lato clavo insignes  
 al tempor- optimates, tot veteris profapiæ multisque  
 fore, ut imaginibus claras familias, & reliquum urbis  
 non existat. ornatum multiplicem & decus, præter, in-  
 Quare quam, hæc omnia, suburbana circùm videre est  
 non

cultissima rura : ubi cornucopiam Ceres gestans omnigenam, suos pariter colonos, confinesque populos frugibus beat cujusquemodi. Hic pubescentibus herbis ridentes, atque ad invidiam usque luxuriantes cernas campos, passim errantibus numerosissimis gregibus : a libi hortos florum varietate picturatos, & quod præficiscini dixerim, super Alcinoi pometum & Midæ rosetum amœnos. Est ubi lenissimis Favonii flabellis viridantium arborum comæ molliter ventilatæ, jucundissimo murmure auribus blandiantur : est ubi innumerabilis volucrum vis, liquidissimum arguto gutture concentum funditans, intimos audientium sensus incredibili voluptate permulceat. Adeò ut Flora cum Mellonâ, Ceres cum Pomonâ, Bubona cum Hipponâ, singulæ opum suarum prodigæ, certare videantur. Hac propter, quotquot in urbem hanc unquam adventabunt hospites, quotquot famâ internunciâ undique exciti hæc sacra penetralia subibunt lectissimi juvenes, non publicâ voce horum invitatas Musas, sed ultrò potiùs, Gratiis passim omnia latè incolentibus, hanc sibi sedem præ cæteris edecumâsse, haud dubiè credent; ubi severiorum studiorum intervalla honesto otio dispungendi sit opportunitas; ubi cum Lælio & Scipione, quos subinde, post gravissimas Reipublicæ curas, vagas litoribus conchas & umbilicos lectitâsse accepimus, ad alter-

alternam animi remissionem otiosè liceat descendere :

*Iusta laboriferis tribuantur ut otia Musis.*

Nec ignorant jam adventantes Musæ, quàm propensis omnium procerum studiis, quo omnis ætatis hominum gratantium publico applausu, quibus universorum civium faustissimis omnibus excipiendæ & amplexandæ sint. Cujus rei dignitatem & magnitudinem non subrostranos modò & subbasilicanos homines, non juvenes pariter & senes modò, in circulis & semicirculis, passim prædicantes audias : verùm etiam, quod caput est, quasi per manus hoc amplissimi ordinis laudabile institutum ultimæ posteritati quisque tradituri sunt, factisque signatum publicis ad sempiternam memoriam,

— — *charta loquetur anus.*

Cùm autem mihi quoque, Auditores, aliqua hujus laboriosæ provinciæ pars publicè sit imposita, ut meam opellam ad hoc præclarum inceptum conferam, enarrando primario historico Corn. Tacito : hujus instituti ratio postulare videtur, ut aliquid ad historiarum commendationem paucis in medium afferam. Campus magnus & apertus, fateor, mihi datur, in quo latè excurrere possit oratio. Cornucopiæ enim illud esse existimetis, ubi inest quicquid vultis, ut cum comico loquar ; ex quo vel lactis gallinacei haustum sperare li-



ceat. Quæ omnia qui percensere cupiat, pulveris idem atque arenarum numerum subducere, conetur. Quare omnes ejus utilitates latè diffusas commemorare, non est consilium: verùm orationis & patientiæ vestræ operam compendifaciam, summa contentus delibâsse capita. Quò autem plus ponderis in animis vestris, Auditores, habeat oratio, nec quisquillas volantes, aut venti spolia memorare, & nescio quos parturientes montes, musculum denique omnibus ridendum in lucem edituros, vobis ineptè ostentare videar: id ante omnia admonuisse pretium erit, quantæ auctoritatis apud vos esse debeant illi, ex quorum lectione, magnum privatim, multò autem maximum in Rep. fructum legentibus promittimus. In palliato quidem populo, principes historicos, principes in Rep. viros fuisse, Herodotum, Xenophontem, Polybium, aliosque, nemo paulò humanior ignorat. In rogatâ itidem gente, qui suos antiquitus annales, vel historias nobis prodidere, quibus res posteritatis memoriâ dignissimas ab oblivione vindicârunt, non proletarii, aut de pullatâ plebe homines fuere; non ex trivio, aut summâ caveâ; sed ex ipsâ orchestrâ, aut quatuordecim gradibus, viri honoribus amplissimi: quos, ubi omnem in Repub. ætatem contrivissent, historicam illam provinciam haud secus, quàm cæteras, in quas cum imperio mittebantur,

tebantur, sortitos credas. Quos inter qui primi res pop. Romani consignarunt, pontifices max. fuere; unde & annalibus maximis nomen. Exinde qui secuti sunt, Fabius Pictor, Porcius Cato Censorius, Postumius Albinus, Sempronius Tuditanus, Cæsar dictator, Sallustius, Tranquillus, Tacitus, atque alii innumeri, consulatu, præturâ, tribunatu, aliisque summis in Repub. honoribus perfunctos esse, accepimus. Quin & ipsi principes Romani nequiquam suâ majestate indignam hanc habuere provinciam; quos inter Augustum, Tiberium, Claudium, Trajanum, Alexandrum Severum, aliosque res gestas literis signasse, juxta mecum omnes sciunt. Imò nec reges suo diademate hoc munus inferius habuere, Dionysius Siciliae, Ptolomæus Lagi, Ptolomæus Evergetes, Ægypti reges, atque alii; quos nunc memorare supersedeo. Nunc videamus, quæ lectionis historicae, in omni prope vitæ & literarum genere, publicè & privatim, præcipua sint commoda: quarum rerum maxima documenta hæc habeo. Nihil esse magis cum animis nostris cognatum, nihil esse, quod magis hujus vitæ curas edulcare queat, quàm suavem rerum gestarum narrationem, domesticum quisque habemus testem. Vel unâ narratiunculâ plorantem puellum placamus: adolescentes nihil magis avidè lecturiunt: viri passim in

foro, & basilicis; mulierculæ in suis conventi-  
 culis non aliâ re otium fallunt: sympofiorum  
 & conviviorum omnium præcipuum condi-  
 mentum fabula est: omnis denique ætatis ho-  
 mines, fi quid narretur, inhiantes & fui pene  
 oblitos circumfistere videas. Quam rem cal-  
 lidè fecum reputans Demosthenes, cùm in  
 causâ orandâ publicâ, supinas & jacentes om-  
 nium aures animadverteret, fabellam de asini  
 umbrâ narrare cœpit: quâ cùm omnium au-  
 res & animos rursus arrectos cerneret, & jam  
 abitionem pararet, universi Athenienses, ut de  
 eodem argumento porrò narrare pergeret, im-  
 pensè flagitârunt. Cùm autem fictæ narra-  
 tionis blandimento animi nostri adeò permul-  
 ceantur, multò sanè magis nos recreat & refi-  
 cit rerum gestarum historica commemoratio;  
 quas non legere & audire, sed oculis coràm  
 cernere, & rebus ipsis immisceri nobis vide-  
 mur. Duce Miltiade cum Dario quasi cong-  
 redimur, cum Xerxè montes complanamus,  
 cum Annibale Alpes penetramus, cum Sci-  
 pione Carthaginem exscindimus, ipsumque  
 currum triumphalem unà conscendimus:  
 nunc Periclem in Atheniensium concionibus,  
 nunc disertissimum Romuli nepotum, M.  
 Tullium, in Rostris fulgurantem & tonantem  
 audimus: in omnium denique regum peni-  
 tioribus consiliis quasi arbitri sedemus. In  
 summâ, non alibi, quàm in historiis, votum  
 suum

suum implere queat Augustinus ; qui Romam florentem videre tantopere desiderasse perhibetur. Quæ omnia tantâ legentium animos voluptate perfundunt, ut periculum sit, ne in his deliciis, tanquam apud Sirenios scopulos, velint consenescere. Non tamen lymphatico isti, atque exensâ mente homini, consimiles futuri sunt, de quo veteres scripsere ; qui cùm quantumcunque esset in urbe & portu merciorum, suâ unius causâ agitari stolidè sibi persuaderet, atque omnia istæc in lucro deputaret ; nihil præter inanem atque evanidam inde reportabat delectationem. Longè aliter sanè versamur in lectione rerum gestarum, nimirum haud secus quàm peregrinantes, qui dum oculos pascunt jucundo variarum rerum spectaculo, multa quoque in usum vitæ, multa in usum patriæ & Reipublicæ, in animum recondunt : de quo imprimis mihi in præsens agendum esse, duxi.

*Nullum est jam dictum, quod non dictum sit prius,* inquit comicus : nos autem, nihil jam prope fieri, quod non factum sit prius, fidenter pronunciamus. Quare quicquid ab aliis vel docemur, vel monemur, vel facere jubemur, aut ultrò suscipimus, maximum semper adjumentum adferunt omnigena rerum gestarum exempla ; quæ velut in rem præsentem nos ducunt, & quod faciendum, factum ostendunt prius, idemque tentandi in cunctabundis augent

gent fiduciam: dum viam præeunt, premimus & ipsi eorundem vestigia, viamque calcamus jam tritam ab aliis; quorum vel virtutibus incitatiores, vel flagitiis timidiore, vel periculis reddamur cautiore, alienæ fortunæ arbitri, & nostræ correctore. Speculum quasi habemus omnifarium, in quo imaginem rerum quarumvis contuemur, non unam, sed prope innumeras, ad quas nostra componamus: haut aliter quàm nobilis pictor Zeuxis, qui Junonem illam suam graphicè effigiaturus, virgines Agrigentinarum, formâ maximè insignes, in unum conduxit, in singulis, quod pulcherrimum, imitaturus. Philosophi quidem multa salutaria monita, multa vitæ præcepta, quæ sequamur, utiliter præscripsere: verùm in rebus magnis, de quarum eventu dubitemus, invalida sunt: per singula autem experimenta, longum iter & periculosum; breve & efficax per exempla, inquit Seneca. Propterea Augustus, autore Tranquillo, *in evolvendis utriusque lingue autoribus, nihil æquè sectabatur, quàm exempla, publicè vel privatim salubria; eaque ad verbum excerpta, aut ad domesticos, aut ad exercituum provinciarumque rectore, aut ad urbis magistratus, plerumque mittebat, prout quique monitione indigerent.* Cujus rei usus, cum in cæteris rebus, tum in utrâque fortunâ, multò maximus est. Rebus quippe supra votum fluentibus, moderatos esse jubet historia; dum  
velut

velut in scenam producit tot regnorum ever-  
siones, tot florentissimarum urbium cadave-  
ra: dum Cræsum rogo imponit, Dionysium  
ad ferulam dejicit, Scipionem à duodecim se-  
curibus ad Carthaginiensium catenas præci-  
pitat: dictatorem autem Julium, terrarum  
dominum, (quis non exhorrescat) velut pri-  
mam Libertati immolandam victimam, non  
in feralibus campis Philippicis, sed in ipsâ, in  
quâ solus jam regnabat, curiâ, medio senatu,  
tribus & viginti confossum plagis, & latè om-  
nia sanguine inundantem, omnibus in Rep.  
impotenter dominantibus spectandum exhi-  
bet. Contrâ, in summâ Fortunæ iniquitate,  
dum hostem in propinquo minantem, aut in-  
tra fines populandum, imò in patriæ visce-  
ra jam grassantem, & cervicibus nostris immi-  
nentem, adspectamus; rebus tam arctis, tam af-  
flictis, animum supra fortunam gerere jubet  
historia, atque in summâ desperatione sperare  
docet: dum Themistoclem, post exustam à  
Xerxe urbem Athenarum, adversus tot pedi-  
tum equitumque nubes, impavidum & mox  
victorem; Manlium post captam & incensam  
urbem, in arce Tarpeiâ, quæ sola restabat, ad-  
versus Gallos inconcussum; & Martium illum  
populum, post penetratas a Pœno duce Alpes,  
post ferale imperio Cannas, inter quiritan-  
tium feminarum planctus, inter puellorum  
lugubres vagitus, intrepidum & invictum, ad-  
versus

versus hostem jam muris incubantem, jam portis obequitantem, & tot legionum adhuc stillantem sanguine, nobis in rebus dubiis & creperis ostentat. Hæc profecto, atque alia id genus innumera exempla, rebus prope deploratis & conclamatis, jacentem erigunt, dejectum in gradum reponunt, inermem robore & triplici ære circumdant. Adde quòd omnium prope rerum gerendarum alieno hîc periculo experimentum capere, & priusquam inceperimus, securè eventum explorare liceat: instar boni & prudentis naucleri; qui adminiculo diarii, quod ab aliis accepit, qui eadem maria ante tentârunt, medias inter rupes, & cæcos scopulos, Scyllam inter & Charybdin, securè navigat. Ita & aliorum res gestas dum attentè lectitamus, non consilia modò, quæ capiuntur, verùm etiam prosperos eorundem successus, ut imitemur, notamus: aut si male evenere, velut ex terrâ otioso animo aliorum naufragia intuentes, quod vitemus, observamus. Feliciter enim sapit, qui alieno periculo sapit, verbum vetus est. Quàm autem hæc facile, quàm parvo labore, quàm omnia expeditè conficiuntur! Orbem terrarum permeamus, sed absque impendio & discrimine: vastum tranamus Oceanum, sed absque naufragio: plurimas urbes obsidemus, sed extra teli jactum: medias inter acies cum bellantibus congregimur, sed post principia positi: pluri-

mis

mis denique potimur victoriis, sed sine pulvere, quod ajunt, & sanguine. Quod si celeritatem negotiorum requiras, quot annos rex regum Agamemnon expugnando Ilio, Magnus Alexander perdomando Orienti, Scipiones patrando bellis Punicis, Cæsar Gallico & Britannico impendit, totidem prope horis ea omnia conficias. Quarum rerum si nobis ipsis experimenta capienda forent, quot pericula essent subeunda? quantum laboris exantlandum? quot denique opus foret seculis? Themistoclem, licet centum & septem annos jam natum, vitæ brevitatem incusasse accepimus, ut quam somnus nobiscum dividat; cujus magna pars vagiando in cunis, magna inter nuces & crepundia, magna denique in puerili prætextâ consumatur, ludendo par impar, aut, *-equitando in arundine longâ.* Quantulum igitur est, quod omnibus vitæ humanæ functus stipendiis, experiendo senex tandem didiceris? Non si quis cum Priamõ dextrâ jam computet annos, non triseclisenex Nestor, non denique, si vel cum Peliâ, de quo Græculi fabulantur, aliquoties recoquamur, ætas nostra parando rerum usui satis fuerit. Deinde nihil, Auditores, ad rem bene gerendam inflammat acrius, quàm immortalitas nominis. Magnus quippe animus & excelsus, id quod in terris maximum putat, semper florentem quærit gloriam: quam sola æternitatis custos pronit-

tit



tit historia, sola magnæ virtutis memoriam non patitur senescere. Hæc est Anna Perenna veterum, quæ extincto corpore, ingenii decus perenne ab oblivione & caligine vindicat. Rapuit triumvir Antonius M. Ciceroni vitam, reddidit historia. *Rapuit illi lucem sollicitam & ætatem senilem*, inquit Paterculus, *famam verò gloriamque factorum & dictorum ad eò non abstulit, ut auxerit. Vivit vivetque, illo etiam invito, per omnium seculorum memoriam: dumque hoc rerum natura corpus, quod ille pene solus Romanorum animo illustravit, ingenio complexus est, eloquentiâ illuminavit, manebit incolume, comitem ævi sui laudem Ciceronis trahet perpetuam.* Propterea Alexander, in Sigeo ad Achillis tumulum cum adstitisset, fortunatum illum prædicabat, qui Homerum virtutis suæ buccinatorem invenisset. Neque aliud majus virtutis suæ incitabulum habuere magnæ illæ animæ, Miltiades, Themistocles, horror ille Orientis, quem diximus, Alexander, libertatis vindex Lucius Brutus, &

— — — *duo fulmina belli*

*Scipiada.*

Non alio incitamento novissimum patriæ spiritum impenderunt, in fastis & annalibus æternum victuri, Codrus, Curtius, Decii, aliæque Dîs manibus devota capita: quorum virtutes in historiis velut consecratas, atque in Deorum numero collocatas videmus, ut cum

Tullio

Tullio loquar. Quotiescunque enim magna illa nomina annalibus inscripta legimus, totidem cippos, totidem statuas & colossos, ac velut arcus triumphales illis erectos, aspectamus; non in foro Attico vel Romano, non in Capitolio, aut theatris, quæ vix bina aut ternæ edurant sæcula; non ex saxo aut ære fusili, quæ omnia temporis consumit edacitas; sed, quod his perennius, in perpetuis rerum gestarum monumentis; in quibus etiam nunc Miltiades in campis pugnat Marathoniiis, Xerxis classem profligat Themistocles, libertatem vindicat Brutus, manum amburit Scævola, Carthaginem delet Scipio: quos extra historiam frustra quæras. Eam nominis immortalitatem Artemisia à superbo Mausoleo, Ægypti reges à minante in cælum pyramide, Rhodii à portenso Solis colosso, Magnus Pompejus à suo, quo solo minor erat, amplissimo theatro, petivere: nec invenissent, nisi eadem omnia, quorum nunc nec vola, nec vestigium extat, celebrasset unica æternitatis in terris obses historia: quæ si obmutescat, nulla vel maximorum heroum futura est memoria; sed omnes idem, quod Horatianos illos, haud dubiè manebit fatum; qui

*Vixere fortes ante Agamemnona*

*Multi: sed omnes illacrymabiles*

*Vrgentur, ignotique longâ*

*Nocte, carent quia vate sacro.*

Neque

Neque id modò ex eo dispendii proveniet,  
omnis memoriæ custodem si tollas historiam:  
verùm etiam ardor ille virtutis in magno &  
generoso animo frigelcet, sublato fortitudinis  
præmio præcipuo. Nihil erit, quo se

————— ——— ——— *possit*

*Tollere humo, victorque virum volitare per ora.*  
Strenuus atque imbellis post cineres juxta æ-  
stimabitur: paulum quippe, ut canit lyricus,

————— ——— *sepulta distat inertia*

*Celata virtus.*

Contrà animum addes sceleri, & tyrannis laxa-  
bis fibulam: qui cùm, quæ illorum quandoque  
est improbitas, vindicem non metuunt Deum,  
cum Tiberio & Nerone posteritatis reformi-  
dant memoriã. Propterea optimi rerum ge-  
starum conditores, fidem professi, pari liberta-  
te virtutes cretâ, & turpitudines carbone no-  
tant; quod utrumque annalium munus esse,  
verissimè censet historicorum ocellus, Tacit-  
tus. Quantum verò historiarum lectio iis  
conducat, qui post prima literarum studia, ad  
album & rubricas se transferunt, soli nesciunt,  
qui jurisprudentiam ne de facie quidem nô-  
runt; historiam autem ne pictam quidem un-  
quam videre. Nam à quibus, & quo tempo-  
re, & quo fine leges primò rogatæ, vel abroga-  
tæ, vel de iisdem derogatum, aut abrogatum  
fuerit, didicisse, plurimum interest juriskon-  
sulti, ut

— *juris*

— *juris nodos & legum anigmata solvat.*

Quibus prætereâ formulis, quibus conceptis Quiritium verbis, quo solenni carmine, in senatusconsultis, in edictis, in jure dicundo, in rogandis legibus, aliisque id genus publicis rebus, usâ fuerit antiquitas, scire interest jurisperitorum: quæ omnia in priscis annalibus utramque faciunt paginam. Adeò ut quibus jus prope universum se debere fatentur consulti juris, Romanis videlicet, eorundem historiis istæ quoque, quæ dixi, omnia accepta referant; quos dum jus civile tractant, non alibi quàm in foro Romano, versari credas. Roma quippe

*Armorum legumque parens, quæ fudit in omnes*

*Imperium, primique dedit cunabula juris.*

Cùm autem illum omnes primum habeamus virum, qui ipse consulat, quod in rem sit: secundum verò eum, qui bene monenti obediat, utrumque format illa, quæ sola fluctuantem Reip. navim rectè moderatur, variisque jactatam procellis salvam in portu collocat, civilis prudentia, tam togata, quàm militaris: quæ unde optimè paretur, non ignorârunt viri olim, & nostrâ quoque memoriâ clari, qui absolutissimum civilis doctrinæ corpus concinârunt ex solis historicis: in quibus hoc præcipuè salubre ac frugiferum, *omnis te exempli documenta in illustri posita intueri, ut inde tibi tuaque Reip. quod imitere, capias: indidem fœdum*

*dum*

*dum inceptu, fœdum exitu, quod vites, prudenter*  
 monet T. Livius. Quæ si ignoret ad magnos  
 iturus honores, velut in alieno versabitur fo-  
 ro, ad omnia novus & incautus. Quare impe-  
 rator Alexander, apud Lamprid. togæ & mi-  
 litiaæ consiliis maximè eos, qui historiam nô-  
 sent, delegisse fertur: Lucullus autem ad de-  
 bellandum Mithridatem & Tigranem, reges  
 id temporis prævalidos, eos potissimum, quos  
 mortuos consiliarios non inscitè quidam di-  
 xere, adhibuisse perhibetur: id haud dubiè se-  
 cum reputans, usum, omnium rerum magi-  
 strum, hoc fore efficaciorum, quò plurium ef-  
 fet seculorum: unde Nestori, quem pruden-  
 tissimum facit, tres hominum ætates Home-  
 rus attribuit. Non alibi autem, quàm in histo-  
 riis, vivitur diutius: ubi jam inde ab omni ævo  
 tot sæculorum rebus gestis interessè legenti-  
 bus contingit, tot secretorum arbitris esse li-  
 cet, tot regnorum arcana, tot rerum publica-  
 rum archiva introspicere fas est: à quibus om-  
 nibus, eum, qui historiarum expers sit, exclu-  
 sissimum esse, necessum est. Neque enim te-  
 mere alii, quàm quos historiae prodidere, re-  
 ges, ad penitiora nos admittunt consilia: non  
 aliis, quàm quos annales exhibent, principibus  
 viris, à secretis nobis esse licet, à libellis, à me-  
 moriâ, ab epistolis: non aliis denique senatus  
 intima patent scrinia, quàm quæ rerum gesta-  
 rum conditores nobis aperiunt. Præter ipsos  
 conscriptos

conscriptos patres, uni olim Prætextato Pa-  
 pirio Romanam patuisse curiam accepimus;  
 nunc promiscuè literatis omnibus: non ja-  
 nitor, mihi credite, non apparitor, non licitor  
 publicus, aditu intercludet: quæ profecto  
 non vulgaris prærogativa est. Cùm autem  
 nulla unquam Respub. si Livio credimus, scri-  
 ptori gravissimo, nec major, nec sanctior, nec  
 bonis exemplis ditior Romanâ fuerit; ex hu-  
 jus institutis & rebus gestis, eum, quem dixi-  
 mus, historicæ lectionis fructum, atque imprimis  
 civilem prudentiam, optimè parari, juxta  
 cum viris doctissimis statuimus. Inter cæ-  
 teros autem rerum gestarum præcones, ut do-  
 ctiorum fert opinio, familiam ducit Corn. Ta-  
 citus, vir prætorius & consularis; qui ut æta-  
 te antiquis illis postumat, ita dignitate, si be-  
 nè calculum pono, longè anticipat, & majore  
 auctoritate historicorum Romanorum alpha, quàm  
 Eratosthenes Cyrenæus olim Græcorum be-  
 ta, appellari meretur. Scriptor quippe gravis  
 est, atque extra omnem ingenii aleam positus:  
 qui id imprimis seriò agit, quod non agit. Ne-  
 que enim antea facta modò memorat, quæ histo-  
 rici partes sunt; verum etiam, quid nunc, & in  
 posterum evenire queat, quid à principe bo-  
 no malòve expectandum, quid cavendum aut  
 sequendum sit, quod viri verè prudentis est,  
 egerentem ubique docet. Qui passim abunde  
 ostendit, se non abstrusi modò & personati

B

princi-

principis Tiberii, quem annali IV. obscurum  
 adversus alios, uni Sejano incautum intectum-  
 que fuisse memorat, verum etiam cæterorum  
 omnium interiores fibras, atque ipsa penetrâsse  
 præcordia, non obscure significat: ut non  
 ea modò, quæ palam in oculis omnium gesta  
 sunt, verum etiam quasi perspicacissimus  
 principum extispex, abdita quæque eorum  
 consilia in annales retulerit. In quo opere,  
 constricto licet & brevi, multum ubique san-  
 guinis, multum nervorum est: in quo gravis  
 autor, nihil effatur, quod sonet, aut oleat ple-  
 bejorum: nihil pronunciat, quod non ad un-  
 guem castigatum; nihil, quod non cunctante  
 stylo elucubratum, & sæpius recoctum, at-  
 tento animo legenti appareat. Sive enim sen-  
 tentiarum penitus conceptarum altitudinem,  
 sive civilis prudentiæ monita, sive denique  
 totius narrationis & argutæ dictionis specte-  
 mus filum; mihi equidem non fit verisimile,  
 quemquam mortalem ita ingenium ad omnia  
 expeditum, ac velut in procinctu habere, cui  
 tot interioris sapientiæ scita, tot gravia dicta  
 sub manu nascantur; cui tam arguta & pon-  
 derosa dictio sub acumen styli subeat. Quare  
 id expendamus, quas sapientiæ copias, quas  
 ingenii multum diuque subacti opes omnige-  
 nas, ad hoc opus, quod haud secus quàm Phi-  
 diæ signum, simul aspicitur & probatur, no-  
 bilis scriptor contulerit. Neque enim ex in-  
 ept

cepti rhetoris umbrâ, aut grammaticistarum pulpitis, prodiens, nil præter vocum inanem ostentationem ad scribendum attulit: sed à veræ prudentiæ & sapientiæ assiduo cultu, à tribunali, à sellâ curuli, longo rerum usu instructum animum, jam senex, ad annalium commentationem appulit: cùm depulsâ miseræ servitutis & diurnæ crudelitatis tempestate, Trajanus princeps laudatissimus, libertati pariter & veritati fecisset locum, & raram illam temporum restituisset felicitatem; ubi sentire, quæ velis, & quæ sentias, dicere liceret: unâ cum cæteris magnis viris, qui illum publicæ crudelitatis nimbum vix subterfugerant, velut ex latibulo prodiit noster Corn. & senectâ jam ætate incorruptam professus fidem, manum stylo historico admoveere cœpit. Meritò autem vel casus, vel potius præsagum parentum consilium, luculento scriptori nomen fecit Tacito: qui in tantâ verborum frugalitate ita loquitur, ut tacere videatur; ita tacet, ut nemo plura loquatur, & non alius nos in Rep. apud reges & principes prudentiùs loqui doceat. Adeò ubique loquentiæ parum, sapientiæ plurimum: verba non in ore, sed in pectore nata: scriptor mente magis, quàm linguâ copiosus: oraculorum, quàm verborum, plenior: non rerum mole, sed pondere æstimandus; ut non alibi instructior sit politicæ prudentiæ officina. Qui cùm unius fere imperii



res contineat, universi tamen generis humani facta & consilia expendit. Quæ omnia imperator M. Claudius Tacitus adeò admiratus, vel potius veneratus est, ut imaginem nobilis hujus scriptoris in omnibus collocaret bibliothecis, ejusque libros, ne forte deperirent, decies quotquot annis descriptos in publicis archivis, tanquam insigne *κειμήλιον*, servari juberet. Neque aliter de gravi hoc autore judicavit Hetruriæ prudentissimus dux Cosmus Medices, qui non alium scriptorem magis avidè lectitasse perhibetur. Quare illos annalium libros, quibus nihil decoctius habet antiquitas, Ampliff. Senatus, & Domini Curatores, civilis prudentiæ studiosis commendandos, & præ cæteris publicâ professione dignos censuere: ad quorum expositionem jam accingimur. Aures vestræ, Auditores, jam calent, credo, audiendis præclari illius instituti Ampliffimi Senatus nostri maximis utilitatibus, & immensis historiæ præconiis: adeò ut vobis haud dubiè nimis multus videar in prædicandis utriusque laudibus, & jam dudum profundum ac spatiosum hoc mare mecum ingressi, terram oculis requiratis. Quare vela contraham, remosque, quocumque ajunt, inhibebo, præcipua quæque eorum quæ ad utriusque commendationem pertinent, percurrisse contentus: quorum cuncta laudes si persequi velim, aqua dicentem deficiat

ciat, & nox diem adimat. Verùm non arbitror opus esse novi hujus instituti uberiore prædicatione, apud vos, qui tam propensis animis jamdudum publicam his literis ædem vovistis, & nihil longius fuit, quàm ut civitatis primores destinatum opus maturarent. Deinde nec possët, si vel maximè coner, mea infantissimi hominis longior oratio quicquam decoris addere historiarum dignitati, à quæceteræ res eximia omnem splendorem accipiunt. Non alibi quippe, quàm in annalibus, flos ille terrarum sol & sal gentium Græcia manet incolumis: non alibi Romani imperii majestas stat inconcussa: quicquid denique jam inde ab omni ævo dignum sempiternâ posteritatis existit memoriâ, uni veritatis custodi debemus historiæ. Quæ si fortè alibi inculta jaceat, & apud imperitam multitudinem sordescat, in sanctiore virorum principum conclavi semper hospitatur, belli & pacis moderatrix: atque apud reges potentissimos in deliciis est; eò quòd haud secus, quàm in orbe terrarum, præcipuam se in historiis partem occupare vident, atque adversus inexorabilem fatorum vim, perenne sceptrum & diadema in iisdem se possidere, intelligunt. Nos quoque, dum magna illa præcellentium virorum nomina annalibus inscripta legimus, eorum virtutem ita quæso imitemur, ut digni olim habeamur, quibus in perpetuis rerum monu-

mentis locus detur. Vos autem, ornatissimi juvenes, qui in hoc gymnasium, tanquam ad sapientiæ & doctrinæ mercatum, unde quavis confluitis, eâ spe & consilio, ut, ubi melioribus literis animum bene imbueritis, ex his Musarum umbraculis in pulverem & solem aliquando protracti, privatim & publicè utiles sitis; vos, inquam, virtutis viâ ad magnituros, ad Ecclesiam, ad Remp. ad pacis & belli arbitrium, usitatâ illâ paganorum in sacris voce cohortabor, ut, Hoc agatis: dum vernante ætate, sanguis vobis integer est: dum membris vigetis præviridantibus. Juveni quippe quærendum est, seni utendum, verbum vetus est. Dum igitur velut in literarum incude positi estis, formantis manum quæso admittite, & sapientiæ præceptis imbibendis vos totos componite: nec ludicro & inani acroamate, ut male feriati solent, sed scholicâ hâc dape ebrias aures semper habeatis; nec palatum, sed animum eruditum probetis, hujus boni otii, quàm auri, graviolem jacturam putantes; quam nullo pretio redimere possitis. Quare turpe existimate, si vos opificû antelucana vincat industria; Socrati non absimiles, qui stare solitus est, perdius & pernox, à summo lucis exortu ad solem alterum orientem inconnivens, temporis nempe fugam reputans: ita vos quoque vitæ hujus iter citatissimum cogitetis; quod non patitur, ut in idem flumen

flumen bis descendatis. Quare velut ex tor-  
 rente rapido, nec semper casuro, citò haurien-  
 dum est; ut magnarum artium latice perfusi,  
 tanto uberiore incremento succrescatis, capef-  
 sendis magnis negotiis. Illud enim, quod vel  
 præcipuum ad virtutem incitamentum erit,  
 persæpe quæso veniat in mentem, magnam  
 vos domi, magnam in Rep. sustinere expecta-  
 tionem: cui ut respondeatis, summâ corporis  
 juxtâ atque animi contentione opus est; ne  
 per vos stetitisse videatur, quò minus ex novo  
 hoc Athenæo, tanquam ex equo Trojano,  
 quàm plurimi olim præcellentes prodeant  
 viri; qui Ecclesiæ, aut patriæ laboranti, saluta-  
 rem & fructuosam operam navare queant.  
 Tu autem, à quo & propter quem sunt om-  
 nia; cui cuncta expensa, cuncta eidem accepta  
 referimus; qui solus in ratione mortalium u-  
 tramque facis paginam, Deus Opt. Maxime;  
 hanc tuæ majestati sacram ædem sartam te-  
 ctam uti conserves, lectissimæ juventutis con-  
 cursu frequentes, animos auditorum sapientiæ  
 & pietatis amore accendas, docentis pariter  
 & discantis mentem cœlesti luce illustres,  
 ad Nominis tui sempiternam gloriam, Eccle-  
 siæ & patriæ incolumitatem, & nostram om-  
 nium salutem perpetuam, ardentibus votis  
 supplicamus.

ANTONII ÆMILII  
ORATIO II.

Habita in novæ Ultraject. Aca-  
demix Inaugurationem, in templo  
maximo, postrid. Eid. Mart.  
cIo Io c xxxvi.

*Illustrissimi & regii sanguinis PRINCI-  
PES, illustres ac præpotentes D. ELECTI,  
EQUITES, MAGISTRATUS, hujus Pro-  
vinciæ ORDINES, Nobiles amplissimique  
PROVINCIALIS CURIÆ SENATO-  
RES, Nobilis & Magnifice D. PRÆTOR,  
Prudentissimi hujusce urbis SCABINI,  
Magnifice D. RECTOR, PROFESSORES  
Clarissimi, & Collegæ conjunctissimi, Reveren-  
di & vigilantissimi ECCLESIASTÆ, cate-  
rique generis splendore, dignitate, & doctrinâ,  
spectatissimi viri, DOCTORES & MAGI-  
STRI, Cives & advena humanissimi, Nobilis-  
sima denique & ornatissima juvenum corona.*



UM populus Romanus, in-  
fidente Italiam Annibale, Ma-  
gnam matrem, quam Tellurem  
credidère, ex Phrygiâ in urbem  
esset recepturus; oraculo moni-  
tum fuisse accepimus, uti qui vir optimus  
Romæ

Romæ esset, adventantem Deam sacro hospiti-  
 o rite acciperet. Tum verò, omni effusâ ci-  
 vitate, Scipionem Nasicam, raræ virtutis ju-  
 venem, obviam ire jussum, matronasque pri-  
 mores urbis, cum thuribulis & donariis no-  
 vam Deam in ædem Victoriæ, quæ in pala-  
 tio, pertulisse. Non minore studio & concur-  
 su, magnam illam omnis sapientiæ matrem,  
 omnium virtutum nutricem, quam Acade-  
 miam dicimus, in urbem accepturos ipsos  
 proceres, & senatum universum, coisse video;  
 uti eam suis manibus exceptam, in hâc, quam  
 augustissimam aspicitis, æde consecrent, om-  
 nis ordinis & dignitatis spectatissimis viris,  
 civibus pariter & advenis, ad hanc panegy-  
 rin, tamquam ad Olympicam celebritatem, un-  
 de quavorsum concursantibus, & latè omnes  
 templi porticus, & aditus complentibus.  
 Adè quisque non audire, quàm non adesse,  
 maluit: ipsis, quas hætenus coluimus, Musis  
 velut attonitis, & tantæ rei fidem vix ca-  
 pientibus. In quo rerum actu verba factu-  
 rum, non mediocrem sustinere expectatio-  
 nem, intelligo; quâ omnium aures jam arre-  
 ctas, omnium ora & oculos in me conversos  
 circumspicio. Verùm ipsa sibi obstat rei ma-  
 gnitudo, atque omnem aciem intentionis ab-  
 rumpit, & tantum non dicere incipienti vo-  
 cem includit. Quare ne miremini, Audito-  
 res, si rem dictis neutiquam exæquare videar,

& par tantæ majestati pondus nostra non habeat oratio. L. Æmilium, cùm Jovis E-læi scitè factam imaginem contemplaretur, velut obstupidum paulisper hæfisse, prodidere veteres, atque in hæc denique erupisse verba: *Solus profecto Phidias Iupiter Homerici Jovis majestatem expressit.* Hic itidem partes agendas nemo bene sustineat præter Roscium: ita ut majorem in vestrà æquitate & propenso studio, quàm in meo ingenio, fiduciam repositam habeam. Quare quotquot mecum tantæ rei hodie auspicâstis; quotquot ad magnæ illius, quam dixi, matris megalesia frequentes hodie convenistis; universos rogo, uti hoc agatis, & bona verba dicatis; quò magnum hoc cœptum S. P. Q. U. & nobis omnibus, ex sententia eveniat. Vidimus non ita pridem, Auditores, nascentis gymnasii incunabula, & prima rudimenta; vidimus pubescentis insperatum incrementum: nunc adultum, necdum bis exacto solis curriculo, orbis terrarum quasi attonitus stupet; quia pleræque res lentè au-gescunt. Neque enim statim à fonte præaltum flumen oritur; non ipso lucis exortu meridies est; nec in cunis infans disertus est. Nos autem humilem statuam fecimus, & repente colossus evasit: quam struximus ædiculam, in maximum templum nunc conversum est. Quantò enim, quam mecum venerabundi

hic

hîc adspicitis ædem, nostro illo Minervio au-  
gustior est, tantò major parvulis ejusdem pri-  
mordiis hodie cumulus accessit & decus;  
uti Diomedis arma & Glauci non dispari ma-  
gis pretio æstimata putem: quia hîc quoque  
aurea pro æreis reposita mirabundi adspecta-  
mus. Quod singulare procerum nostrorum  
beneficium cum literarum immortalitate per-  
ennabit; omnis hoc cogitabit memoria; omnis  
loquetur posteritas. Principum quidem pro-  
fusa congiaria jactat antiquitas; imperato-  
rum amplum donativum prædicant historiæ;  
celebrem circi pompam, atque inter cruentæ  
caveæ spectacula, tot publicæ voluptatis ho-  
stias, nobis ostentant annales; quasque alias  
habuere oculorum delicias, & grata in vul-  
gus munera; quæ in veterum scriptis pene u-  
tramque faciunt paginam: sed nihil univer-  
sum illud prisicæ munificentæ choragium ad  
nostrorum procerum donarium: qui primi in-  
stituere in urbe, quæ caput gentis, & tantum  
non, absit invidia, universæ Belgicæ ocellus,  
uti, quod è longinquo quæsitum fuit hacte-  
nus, haberetur domi; quod magno emitur, gra-  
ruitum foret. Plurima alia & maxima, fateor,  
eorundem in Remp. extant merita. Magnum  
sanè, toties hostem submovisse finibus, & non  
unam triumphalem emeruisse lauream, posti-  
busque suffixas ostentare tot hostiles exuvias:  
magnum sanè, patriæ libertatem per tot annos  
asseruisse:



asseruisse : multò autem maximum , sine quo  
cætera consistere nequeunt , literarum decus  
sibi vindicasse : cujus ingentis meriti non una  
est commendatio. Principiò , quod dicere  
cœperamus , omnium expectationem vicit  
præpropera benignitas : quod magnæ bene-  
volentia argumentum est ; quia proprium li-  
benter facientis est , beneficium repræsentare.  
Qui verò cunctanter & diem ex die ducens  
profuit , non ex animo fecisse videtur : ac  
proinde duas res maximas perdit , & tempus  
& argumentum amicæ voluntatis ; quia tardè  
velle , nolentis est. Qui plerorumque princi-  
pum mos est , quos prava ambitione delectat  
longum suæ potentia spectaculum ; quam mi-  
norem putant , nisi multùm diuque differen-  
do , quid possint , ostendent , beneficiis suis com-  
mendationem ex difficultate captantes. Ve-  
rùm nostræ Reip. primores , magis de com-  
muni , quàm suo , bono solliciti , non ignorâ-  
runt , hoc majorem tam salutaris beneficii fo-  
re gratiam , quò minus diu ejus pependisset  
expectatio. Præcipua quoque rerum uti-  
lium commendatio est , si non transmarinæ  
sint ; si non extra nostrum orbem positæ , sed  
in propinquo earum spes sit ; & quæ promit-  
tunt bona , in propatulo omnibus exposita  
sint. Præsentem Deos præ cæteris benignos  
habuit antiquitas : quales hæ nostræ quoque  
sunt Musæ : quarum fructus non Athenis At-  
ticis,

sine quo  
 um decus  
 non una  
 od dicere  
 nem vici  
 gna bene  
 propriam li  
 varietate.  
 he dicent  
 betur: ac  
 & tempus  
 gna tarde  
 ur princ  
 e delectat  
 quam mi  
 differen  
 tibus com  
 ates. Ve  
 de com  
 m ignora  
 nefici fo  
 pendisse  
 rum uti  
 nimirum  
 utra, sed  
 e promit  
 eposita  
 benigno  
 e quoque  
 thentis A  
 tibus

ticus, aut trans Alpes ex longinquo jam peti-  
 tur, inter tot parentum sollicita vota, inter tot  
 anxias spes, & rei familiaris dispendia. Pau-  
 corum ea est perversitas, omnia difficultate &  
 sumptu æstimantium: qui soluti ac fluentes  
 parum lautos sese putant, nisi annum vertat  
 luxuria: nisi hybernæ poculis innatent rosæ:  
 nisi æstivam glaciem frangant falerna. Ho-  
 rum palato, fateor, noīter orbis angustior est;  
 quibus ab extremo Oriente, aut per famosa  
 naufragiis maria, gulæ irramenta quærenda  
 sunt: quos profecto nostrâ ambrosiâ indi-  
 gnos, scœnum potius esse oporteat. Nobis  
 nunc beatioribus esse contigit; quod quæ an-  
 te hac longo errore & viarum anfractu quæ-  
 renda erant doctrinæ adminicula, jam haben-  
 tur domi: quod non circuitu, sed compendio;  
 non præruptâ & confragosâ, sed planâ & faci-  
 li nunc ad felicitatem itur viâ. Deinde quan-  
 tò plus est omnibus, quàm singulis, profuisse,  
 tantò amplior hæc censi debet beneficentia.  
 Eam quippe rem magno æstimare omnes  
 consuevere, quam communis commendat uti-  
 litas. Illam veterum matrem Idæam, Tellu-  
 rem dico, tantâ superstitione cultam, corporis  
 luntaxat altricem agnoscimus: nostram au-  
 tem omnium artium & scientiarum almam  
 parentem, quam nunc lætabundi in urbem ac-  
 cipimus, animi pariter & corporis tutelarem  
 cogitemus, atque universæ mortalitati ex

æquo frugiferam. In lucro forte oblato, communem Mercurium dixit antiquitas. Nostræ quoque Academicæ Musæ pariter in omnes beneficiariæ sunt, velut omnigenam gestantes cornucopiam. Quare sinum laxate, Auditores: commune lucrum est, quod adferunt; quod

*Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè:*

*Æquè neglectum pueris, senibusque nocebit.*

Nullæ quippe sunt vitæ humanæ partes, quæ non illustrentur lumine literarum: nihil publici, aut privati negotii est, cuius non optimus moderator sit animus sapientis; qualem nostra deinceps formabit Academia, omni doctrinæ genere instructissima. Primò, quod caput est, qui Deum loquatur; qui divina pandat oracula; qui in sacrarum literarum adyta deducat ignarum, earumque abditos evolvat sensus; interpres aderit & mystagogus, omnibus ex æquo promptus, & benignus: qui vos non suspendet longâ & fastidiosâ initiamentorum morâ, ut in Eleusiniis; sed, quâ in his literis eruditione est singulari, & propensâ erga earum cultores voluntate, brevi & facili viâ ad interius vos ducet sacrarium; uti, qui mystæ estis, mox epoptæ sitis. Quam cœlestem doctrinam, quia omni humano eloquio major est, vel ex hoc uno piè æstimare liceat, quòd quantumcumque cæterarum rerum sit studium & cura; qualescumque spes nostræ

nostræ & vota ; frustra successum speres , nisi  
rei agendæ auspiciū sit Deus. Deinde,  
quod nunc fundamus Athenæum , ad publi-  
cum populi consilium , quæ pacis bellique  
sedeat arbitra , civilem mittet prudentiam ;  
cui in rebus humanis meritò primas , eidem  
secundas & tertias tribuas. Hæc enim fœde-  
rum functionibus, hæc fecialium præfidet cla-  
rigationi , & pia arma ab impiis discriminat :  
hæc legum moderatrix, atque illibatæ liberta-  
tis custos est. Nec ignorârunt id prudentis-  
simi proceres nostri, qui difficillimo hoc tem-  
pore , dum ferale classicum nos circumsonat,  
inter publicas curas , literas esse voluere ; at-  
que inter tubas & lituos, togatam quoque sta-  
re Palladem ; & crescente in dies armorum  
strepitu, hoc pacis negotium agere instituere.  
Quod salutare cœptum, in nostrâ Belgicâ, fa-  
tali Martis campo , vel præcipuum habet u-  
sum : ut sint, qui in castris togati pugnent ; ut  
sint , qui domi velut ad arculas sedentes , pa-  
riter duci consilia, & tela suppeditent pugnan-  
ti militi. Neque enim tantum armis , & in  
campis , sed consiliis quoque , & domi , cum  
hoste dimicandum est : ac propterea , & bel-  
li , & pacis artibus eandem præfecit Deam  
prudentissima antiquitas. Quin etiam, si no-  
stro Tacito credimus , plura auspiciis & con-  
siliis, quàm telis & manibus , geras. Nec  
tenere rex regum Agamemnon nunquam  
optat

optat, ut Ajacis, sed ut Nestoris similes decem habeat :

*Sape etenim acri potior prudentia dextrâ est.*

Multum, fateor, civilis doctrina debet rerum usui, multum experimentis; præcipuè tamen ex melioribus hauritur literis: quod nec magni diffitentur reges; qui cum experiundo didicissent, quàm arduum sit, quàm subjectum fortunæ cuncta regendi onus, optimos consiliarios dixere mortuos. Nec minor, Auditores, ex novo hoc patrum instituto in cætera, quâ publica, quâ privata negotia, redundabit utilitas. Hinc enim provenient, qui hæsitanti operam impendant tribunali: qui laboranti succurrant foro: qui de regalibus respondeant, de jure episcopali, de jurisdictione, de legibus militaribus, de restitutione in integrum: & ne longo vos circuitu traham,

*Qui juris nodos & legum anigmata solvant,*  
Papinianos dabit nova Academia, Alciatos, Cujacios, Hotomannos, non minùs juris utriusque consultos, quàm rerum usu instructos. Quæ enim illic justis & æqui præcepta optimus quisque combiberit, in forum, quod in propinquo, allata, inter frequentissima rogatorum certamina, experiendi quot diebus erit copia. Quod si morborum vis ingruat; si febris statò circuitu quasi ad vadimonium accurrat; si gangræna, vel phagedæna corpus depascatur; Machaonem, vel Podalyrium  
nostra

nostra promittit Academia : à quo Panaceam  
 expectes; à quo cujusque morbi depulforium,  
 & salutare amuletum speres; à quo causas do-  
 ceare pestilentis contagii; unde febris inter-  
 vallatæ proveniant periodi; unde melancho-  
 iæ pendeat diversitas; quæ vena secanda sit  
 in pleuritide; quæ denique sint cujusque ægri-  
 tudinis signa prænuntia. Si dux, vel miles, ex  
 acie non minùs honesta, quàm alta, referat  
 vulnera; erit qui molli & pendente tractet ma-  
 nu; qui deplorata & conclamata curet felici-  
 ter. Si nautici ex mari redeant multis con-  
 fosi plagis, erit qui Chironiam adferat ma-  
 num. Quodsi per vastum hunc terræ glo-  
 bum, atque immensum cœli spatium, circum-  
 luci desideres; si per universam lubeat cir-  
 cumvehi naturam; erit quem ducem sequare,  
 qui reconditas ejus vires rimetur, qui abdita  
 naturæ recludat,

——— *cœlique vias & sydera monstret;*

*Defectus Solis varios, Lunaque labores:*

*Vnde tremor terris: quâ vi maria alta tu-  
 mescant*

*Obici bus ruptis, rursusque in se ipsa residant:*

*Quid tantum Oceano properent se tingere Soles*

*Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet.*

Quodsi terrasque tractusque maris metiri, sy-  
 lerumque magnitudinem & circuitus ad di-  
 gitos te vocare, animus est; præsto erit novus  
 in erudito pulvere Archimedes,

*Quæ*

*Qui totum radio describat gentibus orbem.*

Aderit etiam incorruptæ virtutis hortator, qui sapientiæ monitis effrenes castiget affectus; qui ad luxuriam cursu ruentes prensat & retrahat; qui elati animi typhum & nimium comprimat spiritum; qui ambitioni, cui plus æquo laxamus pedem, imponat fibulam: qui denique virtutis præceptis omnes animi ægritudines & carnifices expugnet, & te, quot vitiiis, tot imperiosis subditum dominis, vocet ad pileum; ut tuus sis,

— — *unoque minor Iove, dives;*

*Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.*

Quæ omnia sanæ mentis bona hoc excellentiora censerentur debent, quòd, eùm nihil in ea possit fortuna, adversus eam plurimum valent. Quæcunque autem, Auditores, altioris doctrinæ scita, quæcunque rarioris sapientiæ monita imbibet juvenus, exemplis firmabit historia: quæ incertum cæteris studiis misceatur jucundius, an utilius. Neque enim tantùm quasi suavi condimento assiduos edulcat labores, & vigilatæ noctis absterget nausæam: verùm etiam, quod familiam ducit, maximarum rerum usu instruit animum. Hic enim de imperio orbis terrarum, hic de regnorum everfionibus, earumque causis, sedemus iudices, & publicorum consiliorum arbitri; quibus urbes fundantur, bella geruntur, foedera sanciantur; quibus denique summum

immum rerum humanarum fastigium, regia  
najeſtas, ſeſe tuetur. Hic prætereà utrumque  
ortunæ vultum ſecuro ſpectes animo, nec  
torreas. Hic omnium ſeculorum exempla  
elut in cautelam videas, ut præmaturè alio-  
um ſapias eventis. Quos ſenes veneramur  
onſilio providos, & rerum uſu cautos; ætatis  
eneficium eſt. Longa dies fecit Neſtorem.  
iſtoria autem ut plurium annorum eſt, ita  
ominis ætate potentior & melior vitæ magi-  
tra eſt; quæ multò etiam ante canos & rugas,  
os juvenes faciat circumſpectos ſenes: dum  
uaſi per innumera vitam trahimus ſecula,  
on noſtris, ſed mundi annis, ætatem auſpican-  
es. Nequid autem, ad tot præcellentium  
cientiarum decus & ſplendorem, faciamus re-  
qui; elegantiorum quoque literarum accedet  
namentum: quibus ſine haut magis ſapere  
oſſis, quàm bene olere, qui in culinâ habitant.  
Quacunque enim iturus eſt priſcæ ſapientiæ  
ctator juvenis, lumen ſpargent, ducentque  
rrantem. Adde quòd omnis honeſtior do-  
trina animos movet acriùs, quoties pulchri-  
idinem rerum ſplendor orationis illuminat.  
edò ut harum literarum comitatu maximè  
otens Suada ſit; cujus facundâ voce in ſenatu  
uatiuntur attonitæ curiæ ſubſellia. Illa Cati-  
næ fregit audaciam: in foro & tribunali uni-  
loquentiæ exorabilis eſt iudicis ſeveritas: in  
oſtris maximè plauſibilis dominatur oratio.  
Et



Et quod magis miremur, impavidus Mars mi-  
 rescit flexanimâ allocutione, strictumque fer-  
 rum cedit imbellis linguæ eloquio; quod in  
 turbis militaribus passim notare licet. Qua-  
 rum omnium rerum sedulâ cogitatione no-  
 vam juvenus flammam, novum in literas con-  
 cipiet ardorem: cujus studii testem hanc pas-  
 sim plerorumque jam audias vocem: Nunc  
 demum

————— ————— ————— *acri*

*Percussit thyrso laudis spes magna meum cor,  
 Et simul incussit magnum mî in pectus amorem  
 Musarum:*

à quibus vacuas horas malè periisse putabunt  
 quas deinceps, velut ad formulam divisas, in-  
 ter publica & privata partientur studia. Pro-  
 inde, quo nihil in amplâ Rep. magis salutarè  
 contingere potest bonum, hoc vel principen-  
 tenet locum, quòd novum hoc patrum insti-  
 tutum longè submovebit Vacunam, pesten-  
 urbium; quòd torpenti ignaviæ interclude-  
 viam; quòd nulla inertix relinquet diverticu-  
 la, nulla malè feriatis defidiabula. Juventu-  
 quippe ab otio vocabitur ad negotium: à fœ-  
 dâ incitiâ ad sapientiam: ne suis securè in-  
 dormiat vitiis; quæ immane quantum luxu-  
 riant. Nemo paullò liberalior, opinor, jan-  
 diem in popinâ sepeliat. Nemo paullò huma-  
 nior nunc forum aleatorium potius, quàm li-  
 terarium, calefaciat; nec quisquam discum  
 quàn

uam philosophum, audire malit. Ignorantiam quippe, errorem, & tot vitiorum matrem esidiam, cæterosque animi hostes, nunc pelendi erit copia. Quis autem sanus, dum signo dato ad patriæ urbis defensionem evocatur, tabulam latrunculariam perspiciat, ut sciat, quomodo alligatus exeat calculus? quem uæso, dum infestos fugit latrones, tibi arum antus remoretur? Hic autem nobilis illa mentis pugnabitur pugna, ubi cum animi hostibus illustre erit certamen, non sine certâ rærogativâ triumphî. Quare omnes hoc potius agere volent, quàm nihil, aut malè agere; ùm intelligent, magnam nunc meliorum literarum, exiguam autem, quod nescire non possunt, temporis esse copiam: quod natura non tam liberale nobis indulgit, uti aliquid ex eo vacet perdere, cum etiam diligentissimo cuique magna ejus pars depereat, si infantiam reputemus; si annos inutiles senectæ etiam in pœnam vivacis: adde quòd pars æqua morti similis exigitur, quâ ne vivere quidem censetur. Ex quo perspicere est, quanta temporis esse debeat parcimonia: adeò uti nemo non pusillum, quod superat otii, animi cultus impendere velit, in tanto bonarum artium congestu. Deinde, Auditores, cum nos in hoc Belgicæ tractu, fatali bellorum campo, vel fors, vel consilium vivere voluerit; eoque pars virtutis nostræ in Martium pulverem olim protrahatur.

protra-

protrahenda sit ; quod nunc molimur opus  
 non exiguum ad eam rem momentum adferet  
 Cùm enim non minus armata Pallas,quàm de  
 cta sit ; non alibi, mihi credite,quàm inter ho  
 nestas literas,promptior succrescet bellator ju  
 venis. Ubi enim pariter mortis contemptum  
 & patriæ amorem hîc imbiberit,quæ duo be  
 num constituunt militē; utrumque autem op  
 timè docet philosophus: nihil metuet,nisi tu  
 pem famam,quò tendat,non quid passurus si  
 cogitans : quoniam & quod passurus est, int  
 gloriam putabit:ac proinde non detrectabit,  
 salus poscat publica,ire,quò vel imperator ju  
 ferit, vel sacramentum vocârit : nec dubitabit  
 inter cætera invicti Martis roborâ, & avitæ  
 bertati devotas animas , suum quoq; fluente  
 ostentare sanguinem,& magnâ hostium strag  
 majorum innoxiiis parentare manibus;aut gl  
 riosâ morte novissimum patriæ impendere si  
 ritum. Postremò non exiguum urbi nostræ  
 cus adferent,& ornamentû,illices literæ;quod  
 nemo Trajectum jam ignorare poterit , nen  
 volet: omnes hanc urbem,omnes novam co  
 tabunt Academiam. Pariter vetere & recente  
 loci famâ undiq; exciri lectissimi juvenes, h  
 ad capiendum uberiores ingenii cultum,  
 lut ad omnium literarû mercatum , confluent  
 omnes donari volent hâc novâ Musarum ci  
 tate;ubi idem Accio,quod Titio,juris erit :  
 teros domesticis,advenas indigenis permixto  
 uo

uno complectetur sinu benigna mater Academia. Quibus nasci liberis non contigit, adoptabit, eodem literarum pastu, eodem nutriendos humanitatis cibo. Amicos alios primæ, alios secundæ, aut tertiæ admissionis dixerit veteres: hîc in unam omnes scribentur cohortem, quotquot meliore mentis succo imbui volent. Romulus, ut novam urbem frequentaret incolis, asylum cujusquemodi convenis pervenisse perhibetur; nos meliori juventutis flori, nos Musarum alumni: qui passim bellicæ tempestaris fluctibus variè jactati, quem ludum sospitatorum desiderant, quem porum sollicitè acquirunt, hîc invenient, Germano, Gallo, & Britanno juxtà opportunum. Quos inter non paucos videas, immensa terrarum emetiri spatia, & latrociniis infames penetrare scopulos; uti inter prisce antiquitatis ruina, inter statuarum cadavera, aliquem videntur lapidem, & longâ exesum vetustate saxum, aut imaginem aliquam, vel umbram potius prisce Romani decoris. Hîc autem Romanam ipsam deintegro efflorescentem, hîc re-nascentes Athenas Atticas, solem & salem genium, intra urbis pomeria videas, & redivivos Socrates, Platones, Varrones, & quæ alia magna nomina jactat antiquitas. Nec mirum, hanc urbe cæteris novam sibi sedem, hæc Belgica tempe, delegisse Musas nostras; quò perfacile nos allecotent cultores. Nihil enim hospitalius

talius urbe est, nihil clementius cœlo, nuf-  
 quam purior aëris haustus, nihil uberius solo;  
 esculentorum & potulentorum mira vis, gra-  
 tissimi passim inter viridaria secessus, atque ad  
 invidiam usque amœna Musarum otia, & ho-  
 nesta suaviludia. Ubi denique, quod caput  
 est, literatorum, quorum jam inde ab omni  
 memoriâ hîc proventus est uberrimus, con-  
 suetudine doctior, & tot optimarum commer-  
 cio evadas melior. Ne igitur, Auditores, ad  
 novam hanc omnis humanæ beatitudinis Pan-  
 doram properare cunctemur; quæ pleno cor-  
 nu nunc omnibus facit copiam sui. Ne dubi-  
 temus quæso grandire gradum ad novæ luci  
 exortum; uti nosmet noscamus: quo omni  
 humana continetur felicitas. In caligine &  
 densâ nocte omnia alium vultum, aliam pra-  
 bent speciem sui: ad clarum verò lumen su-  
 rebus redditur facies. Solæ autem literæ an-  
 mi lux sunt: cujus radiis perfusa mens su-  
 vires perspicit; cujus ardore accensa pellit h-  
 stem ignorantiam, & quæ clam irrupere viti-  
 uti tot dominorum expugnatâ servitute, se-  
 in libertatem vindicet. Non sine pulvere  
 fateor, hæc victoria est, non sine sudore & sa-  
 guine hæc dantur spolia: nec quisquam li-  
 rarum præmium tanquam tibias ad fonte  
 invenit. Felicitas quippe in excelsis sedet v-  
 tice: decus & gloria in sublimi posita sunt  
 supra has, quæ in imo sunt, sordes & feces  
 vili-

pulgi. Huc enitendum est, extra hanc illu-  
 riam, & inferioris mundi contactum; uti nos-  
 met extra nubem contemplemur, & quæ in  
 arduo loco virtutis posita sunt præmia, no-  
 strum faciamus meritum. In ipso clivo, mihi  
 redite, Auditores, minuitur labor ad vota sua  
 constanter euntis; & quò propius verticem  
 ventum est, majus eundi, & humo sese tollen-  
 ti desiderium accenditur, & voluptas: quod  
 ue arduum & præruptum ingredienti iter  
 sum fuit, assuetudine proclive redditur.  
 Sic qui desperant, vires ignorant animi;  
 qui quicquid sibi imperat, obtinet: nec quic-  
 quam tam difficile, quod non expugnet per-  
 tinax sedulitas. Robora quamvis flexa, in-  
 tactum revocamus: aliter natam materiam  
 id fingimus, quod usus exigit. Quantò au-  
 tm facilius formam accipit animus, flexibili-  
 s, atque omni humore obsequentior? præ-  
 stim cum nos invitat spes præmii. Illic e-  
 tm avidè quisque laborat, unde operæ majus  
 spectat pretium, & studii auctoramentum:  
 ium agrum præcipuè colit, ex quo proven-  
 tm sperat uberiolem. Habet autem lite-  
 rius labor perampla præmia. Prudenter  
 em proceres nostri, æqui & recti consul-  
 tiimi, censuere, in novâ hac Academiâ, non  
 minus, quàm in cæteris, artium & scientiarum  
 studiosos cultores honestè præmiandos esse,  
 atque ab agonotheis, spectatæ doctrinæ  
 insigni-

C

insigni-

insignibus, & quasi triumphali laureâ deco-  
 randos. Habuit quidem vetus Olympionices  
 suum quoque oleastrum; habuit suam victor  
 imperator laurum, & miles hastam donati-  
 cam; theatra quoque suam habuere applau-  
 sum, volucre & inane gaudium: rhetores iti-  
 dem, poëtas, similibusque artium peritos, Do-  
 mitiano principe, qui Capitolinos istos ago-  
 nes primus instituit, quercu lemniscatâ mune-  
 ratos fuisse, accepimus: unde hodieque poë-  
 tarum celebratur laurea: quæ veterum nice-  
 teria nominis modò speciosum honestamen-  
 tum fuere, & nihil ad nostræ Academiæ sem-  
 per-florentem lauream; quâ velut honorariâ  
 tesserâ, sacri certaminis victor ad amplissimas  
 Reip. dignitates, & clarissima quæque munia,  
 sine repulsâ, admittitur. Tantò autem, quam  
 Academicus munerator donat, illustrior lau-  
 rea est, quòd non, uti in circensibus, aut sceni-  
 cis factionibus, emendicatis spectantium stu-  
 diis quæritur; nec, ut in populi comitiis  
 turpi suffragiorum nundinatione exambitur.  
 Non, ut illic fors domina campi est, ita hîc  
 quoque cæco impetu fortuitus honos peten-  
 ti tribuitur. non tam anxia & dubia hîc spe  
 est præmii. Si adsit consummatæ, atque in-  
 corruptæ eruditionis documentum; non tri-  
 bus erunt circumeundæ, non centuriæ ad-  
 landæ, nihil eblandiendum, nec incerta camp-  
 fubeunda alea: hoc est, ut apertis canam t-

biid

biis, quantumcunque doctrinæ & virtuti detuleris honorem, intra meritum putat: nec novum tribuis, sed inventum agnoscis. Non enim quæ capit præmia, ejus, quod semper habet, boni auctarium, sed testimonium sunt: adeò nihil alienæ gratiæ, aut benignitati acceptum refert; quia ipsa sibi pretium est, & rectè facti, fecisse merces est. Nec ut cæteræ opes, quibus promiscui lucri aucupes, aut ad medium Janum sedens fenerator inhiat, ita virtutis quoque possessio profluvia, & freto atque æstui similis est: quia, ut nihil fortunæ debet, ita nec sub ejus ictu posita est: non morbo, aut senio emoritur, sed ultrâ rogam edurat: non hostili ferro, aut flammâ absumitur; sed his potentior est; & quas habet merces, ex naufragio enatant. Atque hæc quidem, Auditores, perfectæ virtutis bona sunt: ad eam verò eunti, atque inter humana adhuc luctanti, virorum eminentium opus favore est, & patrocinio; non modò, ut Musarum cultoribus necessaria superant doctrinæ adminicula & præsidia; verùm etiam, ut honorifici præmii spe earum sectatores acriùs inflamentur. Propterea tanti fere apud omnes, literas esse videas, quantum ei pretium posuerint principes in Rep. viri: quos Musagetæ magnus sequitur ardor juvenum, grandi gradu ad doctrinam & virtutem euntium, & non minor eorum, qui has literas profitentur, sedulitas.



litas. Quam rem reputans Cæsar dictator, omnes humaniorum artium doctores civitate donavit: imperator Trajanus Dionem Prusæum in currum triumphalem adsumpsit: Vespasianus Latinis Græcisque rhetoribus annua centena constituit: Princeps autem Constantius, quod fidem prope exuperat, Eumenio Panegyristæ largitus est sexcenta nummum millia. Nec minora deinceps sibi promittet præmia novæ Academiæ sectator juvenis: cui, decurso literarum studio, ad principum virorum gratiam, ad honores, & quævis non minùs clara, quàm quæstuosa munia, patebit via. Nunc ad vos, potentissimi hujus provinciæ Proceres, nostra se convertit oratio: quibus tantæ rei debemus auspiciam; quibus natales suos acceptos refert Academia: quo nostram omnium prævenistis spem, omnium nunc implèstis votum. Vobis igitur magnæ urbis ampliss. senatus, qui vestrum hoc fatur donum; vobis rector magnificus, & cæteri professores clarissimi, quos in tantâ luce collocastis, & novo præter spem honore mactastis; vobis tot veteris prosapiæ viri, & quos videris optimates; vobis generosi & nobiles juvenes, & solito major lectissimæ juventutis corona; vobis etiam parentes, qui vestro imperio, & avitæ libertati devotam hic ostentant sobolem suam; vobis denique pro tantis meritis universa nunc gratabunda assurgit civitas

&amp;

& tot promiscui ordinis advenarum multitu-  
do : atque inter tot gratantium fausta omina,  
& publicum applausum, mea quoque infantif-  
simi hominis, quod unum potest, acclamat o-  
ratio : Feliciter vestro imperio, magni & in-  
victi Proceres : Feliciter vestræ potentiaë, &  
quam tantopere auctum itis, gloriaë literariæ.  
Non enim aliam vestra fortuna à nobis desi-  
derat remunerandi vicem, neque nostra sug-  
gerit referendi facultatem. Privatorum ista  
copia est, inter se esse munificos, & beneficia  
quasi in calendario scribere. Vestra autem  
merita, ut magnitudine præcellunt, ita mu-  
tuum non reposcunt. Quare, quod unum no-  
stræ opis est, gratias agimus, potentiss. Proce-  
res, quòd nostrum gymnasium per vestram  
munificentiam nunc demum omnes habet nu-  
meros : cujus beneficii memoria cum ipsis,  
quas colimus, perennabit literis. Pergite pa-  
triaræ, & nunc hujus Academiæ patres, de re li-  
terariâ, hoc est, communi omnium bono bene-  
mereri ; & quod fecistis hæctenus, dandis po-  
tissimum beneficiis vestram gloriam majo-  
rem efficere. Deum, & quos Deo proximos  
inspicit mortalitas, imprimis decet munifi-  
cos esse ; quod potentis est, atque extra deside-  
rium positi. Jam autem vos alloquar, hujus  
lorentissimæ urbis Amplissimi rectores, &  
Musarum antistites maximi ; qui constanter  
n exornandâ satagitis Rep. ex quâ ita mala  
C 3 tolli-

tollitis, ne recidiva sint; bona ita præstatis, ne caduca sint, sed majore in dies auctu cumulatio-  
 tiora. Quod hodiernus imprimis, qui pariter  
 novam Academiam doctrinæ & virtuti, & no-  
 mina vestra immortalitati consecrat, testatur  
 dies: quo illustre illud opus, quod non ita  
 pridem magno successu inceptastis, insigni  
 coronide feliciter absolvitis. Vos enim, quæ  
 vestra in has literas singularis semper fuit vo-  
 luntas, non conquiëstis, quoad summum hoc  
 decus florenti gymnasio impetrastis: quo sine  
 Remp. beatam esse non posse, rectissimè judi-  
 cãstis. Quo tempore Italiam infidebat An-  
 nibal, decemviros in libris Sibyllinis reperisse,  
 accepimus, quandocunque hostis alienigena  
 bellum intulisset terræ Italiæ, eum pelli, vin-  
 cique posse, si mater Idæa Romam advecta  
 esset. Non minorem sanè felicitatem vobis  
 promittit omnium artium & virtutum mater  
 Academia; quam hodie intra mœnia vestra,  
 velut invictum Palladium, & firmissimum im-  
 perii pignus, recipitis. Hæc enim juventu-  
 tem vestram imbuet præceptis sapientiæ, ut  
 obsequiosos habeatis cives; ut pariter religioni  
 sua reverentia, & senatui sua constet auctori-  
 tas. Hæc olim subsidiarios in consessum ve-  
 strum mittet,

— *in quos domus inclinata recumbat:*  
 qui vobis laborantibus, aut per ætatem defi-  
 cientibus, publico oneri humeros supponant.

&

& cum laude sustineant. Semper deinceps erit, unde continuum Resp. speret consilium, fora incorruptum iudicium, circumscriptus pupillus tutelam, circumventus cliens patrocinium, ægrotus medicinam, imperitus scientiam, & suum afflictus solatium. Ex vestrâ denique urbe deinceps non in populos modò finitimos se diffundent opes literariæ; verùm etiam extra hunc orbem positæ nationes grato animo Trajectensis Minervæ agnoscent meritum: atque imprimis, quos circumfusos videtis, cives & subditi universi, tantis cumulati bonis, tot obstricti auctoramentis, vestrum, Magnifici musagetæ, semper loquentur beneficium. Vos autem, nobiles & generosi Juvenes, quorum sanctæ institutioni magna hæc parantur adminicula, ad novum hoc & insperatum nostri athenæi decus & ornamentum, novum quæso adferre in literas ardorem, novum ad honesta studia impetum; ne vos in capeffendo publico beneficio, quàm patres in largiendo, tardiores fuisse videamini. Quin potius, quibus passibus maxima incrementa nostrum cepit Minervium, iisdem vos quoque in honoris verticem contendite. Molliore nunc clivo, & minore ad gloriæ culmen itur anfractu: quò vos vestra ipsorum hortatur salus; quò parentum votum & patriæ universæ spes vocat. Qui enim nunc in puppi sedent summæ rei arbitri, pars consenescent, & cum

corpore etiam deflorescunt animi; alii præ-  
 propero fato rebus humanis eximuntur: novâ  
 in tantam spem opus est sobole: alii fulcien-  
 do huic cœlo erunt evocandi, quibus succol-  
 lantibus nitatur salus publica: adeò ut, post  
 Deum immortalem, cum vestræ juventæ flo-  
 re, vel bene, vel male succrescente, stet cadat-  
 que Resp. Quæ ornatiss. juvenes,

— non est sententia: verum

*Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.*

Per vos enim stat, quò minus ad barbariem re-  
 deat seculum: per vos stat, quò minùs pro-  
 funda nox omnis sapientiæ monumenta in-  
 volvat densâ caligine: per vos denique stat,  
 quò minùs labent res Ecclesiæ, quò minùs  
 evertatur navis Reipub. quæ nunc velut in  
 alto fluctuans bellicâ tempestate variè jacta-  
 tur, atque à vobis olim sospitatorem expectat.  
 Cui magnæ expectationi uti olim respondeat-  
 tis, ex novo hoc literarum sacrario petite,  
 quæ mentem veritatis luce illustrent; quæ  
 animum ejusmodi instruant præceptis, ut eum  
 in potestate habeatis; & legem, quam volet ra-  
 tio, vobis dicatis; quam dixeritis, servetis.  
 Quod ut possitis, literas discite, ut virtutem  
 discatis: quò vos etiam invitat hîc augustif-  
 simus locus: in quo quot lapides, toridem  
 incitamenta ad virtutem reliquere majores.  
 Neque alio consilio novæ Academiæ sacra-  
 rium huic contiguum fecere nostri primores;

ut

ut cùm illic eritis, huc quoque cogitatis, & hujus ædis sanctimoniam cum illius assiduo jungatis cultu. Quod ut fiat, ad te, Deus immense, nos convertimus; uti quæ, pro tanti operis exordio & successu, vota piè nuncupanda sunt, in hoc sacro loco rite obsignemus: in quem hoc potissimùm consilio frequentes convenimus, ut, quemadmodum hanc augustam ædem tuæ olim majestati devovimus, ita quoque, quam novam hodie fundamus, tuæ unius gloriæ consecremus: utque abs te solo, munerator Opt. Max. cui tantæ rei debemus auspiciam, ejusdem salutare incrementum supplices poscamus. Hoc itaque nobis largire, rerum mortalium stator potentissime, uti quod sapientiæ & virtuti nunc dicamus delubrum, perpetim stet incolume: ut doctrina & probitas in eo rite colantur: ut literariæ opes ita dispensentur, ne sordida avaritia publicam flagellet munificentiam. Quâ ut omnes, & quæ ventura est posteritas, longùm fruamur, hoc tuæ Ecclesiæ passim affictæ, hoc laborantis reip. novum seminarium, cælestis gratiæ tuæ rore continenter irrigare, tuo illo justitiæ sole fovere, tui numinis spiritu ita perflare digneris; ut omnium virtutum lætâ propagine adolescat feliciter; ut restibili fecunditate literaria seges magis magisque exuberet; & melioris frugis, quæ nunc velut in herbâ est, magno proventu beet

58 ANT. ÆMIL. ORAT. II.  
ecclesiam, cumulet temp. & quod hujus civi-  
tatis prætereà votum est, huic urbi decus &  
ornamentum adferat perpetuum.



ANTO

ANTONII ÆMILII  
O R A T I O I I I .

Ad Romanum exercitum ,  
*A Germanis, duce Arminio, undique  
circumventum,*

A L L O C U T I O .

Quæ præcipua complectitur incita-  
menta pugnaturi militis.

*Propriid. Eid. Septembr. cId Id c XLII.*

P U G N Æ O C C A S I O .

*Cùm Arminius, dux Cheruscorum, qui nunc  
Lunenburgenses, contra datam acceptamque  
fidem, violatâ pactione cum Augusto initâ,  
Varum Quinctilium, ejusque copias ad inter-  
necionem delevisset; sexennio pòst Romanus ex-  
ercitus, auspiciis Tiberii, ductuque Caesaris  
Germanici, in ejus perfidia ultionem, ex hyber-  
nis ad Rhenum, interiorem Germaniam ingres-  
sus, dum pòst varia certamina Rhenum repe-  
tit, ab eodem Arminio denique, sylvas inter &  
paludes, undique circumventus, viam ferro  
aperire cogitur. Quam pugnam ut non minùs  
cautè, quàm fortiter, capeſſat miles, dux Cæ-  
cina*



*cina paucis eum cohortatur, cap. 67. ann. 1.*  
 Tunc contractos in principia, iustosque di-  
 cta cum silentio, &c.



**M**ULTA sunt, fortissimi  
 milites, quæ vestram meam-  
 que augment spem, & fiduciam.  
 Primùm auguria & auspicia,  
 nobis læta & prospera por-  
 tendunt omnia. Meus quoque  
 animus, non vanus mihi ad hoc tempus vates,  
 præfagit, brevi hinc extorres hostes, terras ac  
 fluminâ fœdâ impleturos fugâ: quia cum per-  
 fido populo bellum gerimus; cum fœderum  
 ruptore, & Deorum contemptore, Arminio.  
 Quæ hostium perfidia nobis auxiliarem fortu-  
 nam, & opitulos promittit Deos.

*Causa jubet superos melior sperare secundos.*

Magnum quoque vestræ virtutis incitamen-  
 tum erit, sacra D. Augusti memoria, & Drusi  
 imago, inter signa & aquilas: quorum au-  
 spicio ductuque jam ante non leve hîc Roma-  
 no nomini peperistis decus. Passim erecta  
 trophæa, hostileque exuvia, vestram loquun-  
 tur virtutem, & fidem: quam ut porro conti-  
 nueris, etiam atque etiam vos obtestor. Quod  
 ut præstetis, prima curarum est, ut exuatis me-  
 tum: quem qui expugnârit, pariter mortem  
 effugit, & hostem superavit: aut, quod non  
 minùs gloriosum, utrumque certè contempfit:

quia

quia etiam generosior quisque naturæ vitio  
 cadit, quem sua virtus fugere prohibet. Vos  
 autem, quod extremæ dementiæ est, hâc ipsâ  
 nocte etiam de fugâ cogitâstis. Atqui longè  
 turpissimum, eos, qui manus armaverint, auxi-  
 lium petere ab inermis pedibus, & armato ho-  
 sti cæcum corpus obvertere, quod tantum pa-  
 tet vulneri. Adhæc vastæ circùm sylvæ sunt,  
 vix clarâ luce penetrabiles, & passim locis oc-  
 cultis infestæ Germanorum copiæ, omnia de-  
 nique hostilibus infidiis magis opportuna,  
 quàm fugæ. Proinde hîc pugnandum est, non  
 dissipatâ, sed conglobatâ acie: hîc utroque no-  
 bis pede standum, obstinatis vel vincere, vel  
 non inultâ morte mori. Pudendum mehercle,  
 vos eum expavescere, quem per tot discrimina  
 quæsitum, vix tandem invenistis. terras & flu-  
 mina emensi, invias paludes & horridos sal-  
 tus superâstis: violentos cœli turbines, &  
 iratum tulistis Jovem, & quicquid timent  
 alii, præliandi spe tolerâstis hæctenus. Quo  
 voto nunc potiri licet, eventu minimè dubio:  
 dummodò pugnando fortiter hostem jam im-  
 minentem malitis vincere, quàm eundem tur-  
 piter fugiendo, mori. Si quis tamen usque adèd  
 ignavus est, qui vel mori non malit, quàm fu-  
 gere; vel forte victus, mori nesciat; faceßat  
 hinc, nec sibi, nec patriæ utilis; non Roma-  
 nus, sed Romana, & per omnia mulieri, quàm  
 viro, propior. Hîc non imbelli & fugace,

sed pugnace, sed statario milite opus est; qui pugnando malit mori, quàm fugiendo vivere.

— *quid enim? concurritur: hora*

*Momento aut cita mors venit, aut victoria lata.*

Deinde, si quis bene calculum ponat, videbit, timori nunc non esse locum. Rhenum vos traducturus imperator, cautè & timidè consilium his de rebus iniit, quæ nunc agendæ fortiter. Nam, quæ præcipua in bello prudentia est, deliberantem omnia timere oportet, pugnans nihil, præter ingloriam mortem: inquam timore incurras, contemptu effugias. Verùm serò nimis eam contemnere hîc in acie discas, quisquis in hostem ferro succingeris, ad plagas auctoratus & vulnera: quæ ne improvisa accidant, fortissimus quisque multò ante prælium, omnia istæc sibi sæpe denuntiat, & in quemvis casum firmat animum: atque ita, quæ aliis levia fiunt diu patièdo, ille sibi leviora facit diu cogitando, in omnem denique induratus patientiam: ita ut, cùm repente tubæ & cornua concinuere, protinus ad arma profiliat, incertum fortiùs, an promptiùs. Nihil enim terribile occurrit persuaso mori.

— *inde ruendi In ferrum mens prona viris.*

Neque est, quòd nunc id horreamus, quod quandoque subeundum erit; cuius necessitatis nemini fit gratia. Omnium, quæ terram premunt, siremps lex est, & domi militiæque iuxta morimur: à quo fatali die semper omnes

tantun-

tantundem absumus. Etsi enim non ubique mors se æquè propinquam ostendat, ubique tamen est, & nusquam non naufragii metus. eoque si timenda mors est, semper timenda est: quod crudelius est, quàm mori. ac quemadmodum stultum est, id metuere, quod te omni metu liberet; ita & imprudentis est, in acie timere, quod timendo effugere nequeas: quia

*Mors & fugacem persequitur virum,*

*Nec parcit imbellis juventæ*

*Poplitibus, timidoque tergo.*

Adde quòd paucissima & vilissima sunt, quæ bellanti juveni mors eripit: quæ non animo, sed corpori suprema est: nec decus, aut gloriam adimit, sed auget. Id enim generosior quisque palmarium ducit, sanguinem & spiritum impendere reip. cui corpus & animam devovit miles. Quo stimulo concitatus, nihil metuit, nisi turpèm famam, quò tendat, non quid passurus sit, cogitans: quoniam & quod passurus est, intra gloriam putat. eoque non dubitat, si salus poscat publica, ire, quò vel imperator jusserit, vel sacramentum vocârit, suâ morte, patriæ libertatem, & gloriosum sibi nomen vindicaturus: quod sanè turpi vitâ potius est: turpiter autem vivit, quisquis honestè nescit mori. Proinde in suo lectulo extinguatur philosophus, & ignavissimus quisque: vos armatos viros, stantes mori decet.

Multa

Multa quidem hic occurrunt, quæ incautos terrere possint, trabales Germanorum hastæ, & immensa scuta: adhæc ipsi ingenti corpore, & aspectu truces; quorum ne vultum quidem, atque oculorum aciem, quisquam sustineat: quæque alia augendo terrori de industria jactantur, aut justo majora fingit pessimus rerum hostilium interpret metus. Sed inane, mihi credite, terriculum est, quod pavida subjicit credulitas, vobis haut magis metuendum, quàm manducus, vel Pytho Gorgonius. Jamdudum fugissemus ex Germaniâ, si nos fabulæ debellare potuissent. Ita potius existimate, utrimque ferrum, utrimque corpora humana esse. Illi scutum & frameam ferunt, & patrios in prælia Deos; nos pila, nos gladios, & legionum numina, Romanas aquilas. & quò minùs dubitetis, vos jam ante cum his ipsis congressi, semel iterumque æquo discessistis Marte, & non ita pridem victores. Cujus cladis miserandas hic cernitis reliquias: quos inter multi crebris vulneribus exangues artus, & saucia membra, claudosque ac debiles equos, quassataque & confRACTA arma, in aciem ferent. Cum hoc pedite, cum hoc equite signa collaturi estis. Nolim tamen hostium virtutem haberi justo minorem. Habent certè juvenes manu promptos: habent veteranos duces. Sed hoc ipso gloriosius certamen erit. Generosior quisque non cum imbelli

belli adversario conferet manum, qui primo congressu, protenus, abjecto scuto, supinas tendat manus. ignominiosum sibi putat, cum infirmiore committi: quia sine gloriâ vincitur, quisquis sine periculo vincitur. At enim iniquo pugnabimus loco, in terrâ hostili, inter insidiosas sylvas, inter inimica, infestaque omnia: ubi nullæ urbes, nulla mœnia pulsos accipiant. Multi quoque nostrorum ex nuperâ pugnâ faucio & exangui corpore, vix se sustentant: multi fame & squalore confecti, non viros, sed umbras hominum in prælium ferent. Ego verò, generosi milites, hoc ipso magis erigor: quia major fere impetus, major constantia, penes miseros est: utque maximè mortiferi esse solent morientium bestiarum morsus, ita quoque

*In fractis rebus violentior ultima virtus.*

Hæc una, mihi credite, causa multos ab interitu arcuit, credi periisse. In hostico, fateor, & loco iniquo, procul domo, procul patriâ, in dubiam armorum aleam eundum est: sed, quod haut nescitis, consilio non minus pugnatur, quàm gladio: utque Græcorum Ulysses, arte & Marte, mente & manu, bellare solitus; ita nos quoque pariter audacem Martem & ingeniosam Palladem colimus Deam: quæ Xerxem olim turbidum Hellespontum superare; quæ Annibalem Pyrenæum saltum, & quæ unus Hercules penetraverat,

—Alpem—

——— ——— *Alpemque nivemque*  
 transcendere edocuit. Illa ipsa Dea nobis que  
 que iniquum faciet æquum : illa confrago  
 sum, & præruptum, reddet planum : nihil de  
 nique rationi invium occurret, & virtuti in  
 accessum. Vobis arma & animus sit : mil  
 consilium & vestræ virtutis regimen relinquo  
 te. Fors autem non tam hostem, quàm tu  
 bam, metuitis. Pauciores, fateor, sed Roman  
 estis; animis utique pares, quamvis copiis in  
 pares. Nemo prælio superiores, paucos de  
 xerit : quia non numero, sed virtute ; non co  
 pore, sed animo, æstimatur acies. Deinde be  
 li usus, & veterana virtus, etiam inter impare  
 æquat Martem. Quas videtis circumfus  
 Cheruscorum copias, magnam partem inco  
 dita & tumultuaria turba est. Plerique nu  
 lius stipendii homines, & perpauci justis in  
 structi armis : cæteri, ut quemque casus arm  
 vit, sparos, aut præustas portant fudes. Nost  
 acies clypeis hastisque stabiles inferet cuneo  
 & invicta legionum robor. Vir viro, arm  
 armis conferta sunt. Ordines laxare, vel de  
 fare ; proferre, vel referre pedem ; aliter atque  
 aliter mutare pugnam, non duces magis ca  
 lent, quàm milites. Proinde illinc plures st  
 bunt, hinc plures dimicaturi sunt. Illud au  
 tem imprimis augendæ fiduciæ est, quòd div  
 sa inter discordes duces hostilis acies est : no  
 unius sumus imperatoris, unius sacramen  
 milite

milites, in eadem omnes jurati arma, & in u-  
 am auctoritati fidem. Illi nec idem volunt,  
 nec idem nolunt, & diversa sacramenta, diver-  
 sos habent gladios. Nihil autem majus nobis  
 fortuna præstare potest, quàm hostium divi-  
 iam: quæ in semet denique stringet ferrum.  
 Magna quoque fortiter pugnaturis parata  
 ræmia sunt. nam, nisi me fallit augurium,  
 quantumcunque hîc terrarum cernitis, nunc  
 Germanorum, mox virtutis erit. quicquid  
 sic, vel suum, vel nobis ereptum, hostis possi-  
 det, id omne nostrum cum ipsis dominis futu-  
 rum est. Præter Varianæ cladis spolia & exu-  
 dias, quas cominus in nostrum ostentant op-  
 probrium, agros videtis pecorum, frugumque  
 lenos, atque ingens ubique virtutis auctora-  
 mentum. Omitto decus & gloriam, præci-  
 uum victoris præmium: quo solo incita-  
 mento nostri majores novissimum reip. im-  
 endere spiritum, in fastis & annalibus æter-  
 num victuri, Camilli, Decii, Fabii, &

— — — *duo fulmina belli,*

*Scipiada.*

Quod immortale nominis decus, magno sola-  
 tio illis erit, quibus fortiter pugnando occum-  
 ere contigerit. Vestrum quippe in patriam  
 morem & fidem, vestram in morte constan-  
 tiam, omnis prædicabit posteritas: quæ si for-  
 te obmutescat, vestram virtutem hic ipse, in  
 quo casuri estis, loquetur campus. quoties-  
 cunque



cunque enim hos agros, hanc terram, quâ obruti fueritis, peragrabit viator, vestræ fortitudinis recordatione obstupescet: qui si amicus fuerit, bene precabitur piis manibus; sin inimicus, suæ ignominiaë memoriam repetet. Non quidem sine pulvere, quod ajunt, hæc obtinent victoribus. nemo enim belli præmia, tanquam tibus ad fontem, inveniat: quia militaris gloria in aspero colle sita est: quò bellantem juveni multo sudore & sanguine enitendum est: ut quæ in arduo posita sunt virtutis præmia, suum faciat meritum. quod victoris decus hoc gloriosius, quò majore partum discrimine est. quod te imprimis bene reputare velim, si quis forte cæteros inter tyros, cruentum certamini inadsuetus. Nam, ne erres, non armis lusoriis, ut vos consuëstis domi, inter urbana otia, sed decretoriis hæc pugnabitur pugna atque alta utrimque ingerentur vulnera. hæc fluentem adspectabis sanguinem; laceros artus & truncata membra videbis alibi,

— *belloque caducos Dardanidas.*

In quâ funestâ rerum facie, inter tot cadentium gemitus, inter tot morientium suspiria fac quæso, ut mente consistas; fac quæso, ut oculis constes & auribus, majore fortitudine majorem meriturus adorem. In hanc igitur quam dixi, opimam mercedem, atque in tantâ spem gloriaë, agite, pariter tyro & veterane cum Diis bene juvantibus, arma capite: quoc

&

ram, qui ob  
 frae fortitu  
 ni si amicu  
 is in inimi  
 petet. Non  
 hac obtin  
 ream. ran.  
 quia milia  
 quod bellan  
 ne enitend  
 virtutis pra  
 ad victoris de  
 urum disci  
 e reputate ve  
 ro es. cruento  
 erres, non ar  
 inter urba  
 nitur pugna,  
 vulnera. hic  
 laceros artus  
 somn  
 lanidat.  
 er tot caden  
 um suspiria,  
 e quæso, ut  
 e fortitudine  
 thano igitur,  
 que in tante  
 & venerunt,  
 apite: quod  
 &

& gravis suadet ratio. Triumphato quippe  
 Oriente & Occidente, una hæctenus domari  
 non potuit Germania: quam solam Romana  
 virtus timere visa est; cùm jam timeret nemi  
 nem: ac tantò magis connitendum est, ut hæc  
 quasi coronide Romanum nomen cumuletis,  
 vestrisque armis tantum consummetis decus.  
 Jam ducentos fere per annos, pudet prope  
 fateri, vincitur Germania. Medio tam longi  
 ævi spatio, multa invicem damna accepta.  
 Non Pœni, non Hispani, vel Galli, ne Parthi  
 quidem nos sæpius perculere. Germani cer  
 tè, Carbone & Cassio, & Scauro Aurelio,  
 & Servilio Cepione, M. quoque Manlio, fu  
 sis vel captis, quinque simul consulares exer  
 citus nobis abstulere. Hi sunt, qui Lollianâ  
 strage etiamnum inulti ferociunt: quæ, pro  
 Deûm atque hominum fidem, abolenda infam  
 ia est. Quod tantò, scio, facietis prom  
 ptius, si, qui jam undiq̃ue vos urgent, illos  
 ipsos esse cogitetis, qui non ita pridem, duce  
 Arminio, summâ cum perfidiâ, contrucidâ  
 runt Varianas copias. Quid igitur cuncta  
 mini, milites? quid dubitatis horum cruentâ  
 strage parentare tot civium sociorumque ma  
 nibus, & gratissimas interemptis ducibus per  
 solvere inferias? Vindicate quæso vosmet ab  
 hæc contumeliâ, & talionem reddite duci bar  
 baro, Arminio; cujus nemo fortis quicquam  
 timeat, præter crudelitatem & perfidiam.  
 scelestus

scelestus quippe & immanis inest animus, Dili  
 hominibusque & sibi invisus ipse ; qui spret  
 gentium jure, te bello captum inauditis deda  
 suppliciiis : non , ut moriari , sed ut inter tor  
 menta vivas , animamque quasi per still  
 cidia effundas : atque ipse interea oculos &  
 aures pascit, dum palpitantes semimortui ve  
 nas lætabundus adspicit, & tabescentis susp  
 ria audit cupidus. Quia autem plurimum in  
 terest, novissimum spiritum per ludibrium, a  
 per virtutem, effundas : quis non fortiter pu  
 gnando, vel vincere, vel cadere malit, quàm v  
 ris indigna pati, barbari hostis ludibrium  
 qui victo, vel captivo, impotenter illuda  
 alios in crucem acturus ; alios lentis ustulatu  
 rus flammis, diu inter vitam mortemque an  
 biguos. Quam hominis atrocitatem etiam  
 num Teutoburgensis saltus loquitur : ul  
 propinquos & amicos vestros, per scelus ci  
 cumventos, & ultimis cruciatibus excarnific  
 tos, suæ crudelitatis monumentum reliqui  
 Ipsi non ita pridem vidistis arborum trunc  
 antefixa nostrorum ora : tribunos centurio  
 nesque pecudum vicem mactatos, apud barba  
 ras aras : totoque campo albentia ossa, & ins  
 pultas legionum reliquias. Si bene novi be  
 lantis juvenis animum, haut perinde plagæ &  
 accepta vulnera, quàm ista species dolore &  
 irâ eum afficiat, & vel cum paucissimis invol  
 in medias hostium copias, barbarorum sangu  
 ne ju

ne justissimæ suæ indignationi parentaturus,  
aut mutuis vulneribus occasurus. Quin igitur,  
si viri estis, eam contumeliam expiatis ferro,  
pariter pro salute pugnaturi, & in ultionem  
sceleris. Quod ut faciatis animosiùs, egregiam  
mehercle necessitatem fortuna vobis imposuit,  
quibus salvus esse non licet, nisi pariter & fortes  
sitis, inter armatos hostes & in vias paludes  
positi, hinc lupo, quod ajunt, inde cane urgente.  
Illis timidis & ignavis esse licet, qui receptum  
habent: quos suæ urbes, si quis ager fugientes  
accipiet. Vobis necesse est fortibus esse viris,  
quibus undique circumventis, non alia, quàm  
in armatis manibus, spes est. Italiæ horror  
Annibal, cum nostro Scipione, ad Ticinum,  
congressurus, militem rebus priùs, quàm  
verbis, adhorrandum ratus, circumfuso ad  
spectaculum toto exercitu, vincitos captivos  
montanos in medio constituit, armisque ante  
eorum pedes projectis, singulos per interpretem  
interrogari jussit, quis eorum ferro decertare  
vellet, eâ lege, ut vinculis liberaretur, armaque  
& equum victor acciperet. Cùm ad unum omnes  
spe libertatis ferrum pugnamque poscerent,  
& dejecta in id fors esset, ut aliquot paria  
dimicarent, se quisque eum optabat, quem  
fortuna in id certamen eligeret. Ut autem  
cujusque fors ceciderat, alacer, atque inter  
gratantes lætabundus, cum tripudiis arma  
raptim capiebat. Ubi verò jam

jam dimicarent, is animorum habitus erat, ut non vincendum magis, quam bene morientium, fortuna ab omnibus laudaretur. Quod si, quem animum illi miseri in suâ, eundem vos milites, in vestrâ sorte æstimandâ, habueritis vicimus. Illud enim, quod dixi, spectaculum nostræ quoque conditionis imago est: ac nescio equidem, majorane vincula & necessitate illis captivis, an nobis fortuna circumdederit dextrâ quippe lævâque inviæ paludes claudunt, aut insidiosi saltus: à tergo & fronte urgent hostes,

*Præsentemque viris intentant omnia mortem.*

Sed illâc tantum ingloriis mori, hæc etiam vincere licet: idque experiri jubet ultimum ac maximum telum, necessitas: quæ etiam ipsam acuit ignaviam, atque ex desperatione spem concipit. utque inter animalia ignavissima quæque, quæ natura ad fugam genuit, ubi exitus obsessis non patet, effugium tentant corpore imbelli: ita & timidissimo cuique ex rebus desperatis crescit animus, & cum spe nihil est, sumit arma formido. abscissâ missione gladiator, quem armatus fugerat, insequitur nudus. Et sanè in rebus asperis, & tenui spe, ubi periculosior quies, quam temeritas est, fortissima quæque consilia tutissima sunt, imminentiisque periculi remedium, ipsum periculum est: quodque in tali casu incitamento esse debet.

For

*Fors juvat audentes.*

Ut rem in pauca conferam, vobis hîc

— *una salus, nullam sperare salutem.*

Hoc si bene fixum destinatumq; in animo est, iterum dico, Vicistis. Deinde, quod viri armati est, generosior quisque, si pro salute nequeat, pro suâ tamen ultione ferrum stringet, cruentam & luctuosam hosti victoriam relicturus. Quid igitur cunctamini, generosi juvenes?

— *moriatur, & in media arma ruamus.*

Fors autem indignamini, veterani milites, quod vos, tot laboribus fractos, tot cruentis proeliis debiles & exhaustos, rursus in aciem voco. Diuturna, fateor, & laboriosa hæcenus militia est; quæ vos in longinquum traxit orbem, prope extra sidera & solem, per inacces- sôs saltus & invios montes: ubi multa adver- sâ passi estis, fortassis etiam graviora deinceps passuri: non tamen querelæ hic est locus. Malus est miles, qui suum imperatorem se- quitur gemens. in eam quippe sortem nomen ledit, & in hanc legem sacramentum dixit, ad quemvis auctoratus casum; ad affiduum laborem & inopiam; ad crebras plagas & vul- nera; & si fors ita ferat, ad cruentam mortem. In summâ, perpeffitium, & in continuas mi- erias venale animal, miles est: cujus corpus & anima quinque in diem æstimatur assibus: quibus obstrictus, non sui juris & mancipii est, sed in potestate ducis. aut, si male rem

D gerat.

gerat, victoris. Deinde, quod haut nescitis, hic campus gloriosæ virtutis est; quæ crebro gaudet certamine, nec lacte, sed sanguine educatur, magisque continuis clarescit malis. utque jugi labore callescunt manus, ita frequenti discrimine roboratur miles, hoc melior, quod pluribus fuerit spectatus præliis. Non potest athleta magnos ad certamen adferre spiritus, qui non aliquoties fugillatus est. ille verò, qui pluries suum fudit sanguinem; cujus dentes sæpius sub pugno crepuere; is forte supplantatus, adversarium toto feret corpore, & projectus non projiciet animum: sed quoties ceciderit, resurget animosior, pugnamque repetet majore spe & fiducia. Ita veterana virtus plus in discrimine habet constantiæ, longoque usu exercita, non minus scienter pugnat, quàm fortiter: adeò ut in vobis imprimis sita sit spes victoriæ. Nec quisquam, opinor, jam est, qui pugnam detrectet, adversus eos, quos causâ jamdudum vincimus: nec de fortunâ dubitandum, quæ vel precibus exoratur, vel virtute cogitur. Tu autem, immamissime Armini, superos inferosque juxta tibi infestos reddidisti: alteros scelere ac perfidiâ crudelitate alteros. Eoque, si qua ipsos manent tangit injuria, unâ nobiscum totam nunc inferorum sedem, in te tuosque consurrecturam crede. jamjam ex propinquo saltu, erumpent Quintilii Vari, triumque legionum, ultrice  
umbra

umbræ : quibus innoxiiis vitam rapuisti , aut ipsâ morte duriozem fecisti. Ad vos redeo, fortissimi milites , quibus nihil , scio , longius est , quàm ut in hostem ire liceat : ita ut longiore oratione abuti videar. Generosior equus solâ virgæ umbrâ regitur , ignavum nec calcaribus concites. Quare ineptum Persarum regem imitari nolim : qui , cùm mare contravisset classibus , & in Græciam prope totam effudisset Asiam , nullumque , nisi in quo vinceretur , reliquisset spatium ; à tergo in subsidiis lorarios locâsse fertur , qui ignavos & fugaces flagris in hostem impellerent ; ita ut à barbaro duce , non exercitum , sed armentum ductari , credas. Nec mirum , Græcos non expavisse eam multitudinem , quæ ad pugnam non iret , sed ageretur : quibus pellendis vicissim non armatos viros , sed mortuos objicias boves. Vestras autem pugnaces manus , non tam incitandas arbitror , quàm consilio temperandas. Quocunque enim circumfero oculos , plena omnia animorum video , & alacritatis : veteranum equitem & peditem , bello invictam manum ; vos fidelissimos socios ; vos civés meos , tum ob communem patriam , tum ob justissimam iram , acriùs pugnaturos , in perfidiæ ultionem , & piaculum sceleris : de quo prospera omnia mihi auguratur animus. Vestras quippe cùm intueor manus ; tot præliis spectatam virtutem cùm reputo ; rei nunc ge-

D 2                      rendæ



rendæ vadem prædemque habeo : præfertim, si reputeis, quid majestati principis, quid patriis aris debeatis & focis, quid denique conjugibus & liberis; qui nunc vestram exposcunt opem & fidem; quam & cæſorum civium efflagitant manes, & ereptæ nuper aquilæ : si prætereà reputetis, quòd vobis, procul domo, in terrâ hostili, pugnandi necessitas in loco est, spes in virtute, salus ex victoriâ : si denique reputetis, in hujus certaminis fortunâ, non vestram modò, sed & reliqui ad Rhenum exercitus, sâlutem verti, & quod saluti præponitis, Romani nominis gloriam, & spem futuri temporis : quæ omnia in vestris portatis manibus. Hîc nunc specimen specitur, hîc certamen cernitur.

*Hæc est illa dies, cujus spe movimus arma.*

*Hæc est illa dies, qua pignora, quæque penates*

*Reddat, & emerito faciat vos Marte colonos.*

Per hanc spem, perque mea in vos, & vestra in me merita, oro quæſoque, ut viri sitis, animis tantò constantiores, quantò nunc discrimini propiores. jam tela, jam gladios utraque stringit acies. Palma in medio posita est. Fortuna autem pro fortioribus stare solet. Quare illosne

*—velit, an nos, regnare hera, quidve ferat Fors,*

*Virtute experiamur.*

Sed nec vestra, scio, virtus, nec imminens discrimen, ullam amplius patitur moram. jam buccinæ & cornua concinuere : *Jam*

*Iam tuba terribili sonitu Taratantara dicit.*

Proinde vestrum adferte consilium, magnanimi duces: vestras adferte manus, promptissimi juvenes; quibus

————— *integer ævi*

*Sanguis adhuc, solidaque suo stant robore vires.*

Ite alacres, & spei pleni, pedes & eques: ite, cives mei, & focii, obstinati vincere, vel mori. quod ego vos, per patrios Deos, per æternam nostræ gentis obtestor gloriam: vindicate ab ultimo dedecore nomen Romanum, & vosmet & vestra pignora à Barbarorum servitute. Agite, jam in hostem prægredior, pariter consilio pugnaturus, & manu, medius inter imperatorem & militem. **AD ARMA, AD ARMA, AD ARMA.**



D 3 ANTO-

ANTONII ÆMILII  
ORATIO IV.

DE

POLITICIS ARTIBUS  
PRINCIPIS AUGUSTI.

Quibus in liberâ rep. sibi & successo-  
ribus principatum peperit.

*Habita post absolutum Annal. I.*

CIO IO C XXXVII.



**N**TER cæteras bonas  
artes, quibus optimus quis-  
que in humanâ societate su-  
pra vulgus assurgere, & præ  
aliis clarescere, satagit, nemo  
non, opinor, civili prudentiæ  
primas juxta mecum tribuat. Hæc enim pa-  
cis bellique sedet arbitra: hæc imperii mode-  
ratrix, quasi ex sellâ curuli, orbi terrarum sua  
placita pronunciat, atque ea decernit, quibus  
supremum rerum humanarum fastigium, regia  
majestas, se tuetur: hæc denique per univer-  
sum reip. corpus, quasi vitalem diffundit spi-  
ritum; quem tot millia trahant hominum, ni-  
hil ipsa per se futura, nisi spoliolum bacchantis  
audaciæ, si illam removeris, quæ universam  
multi-

II. multitudinem, moribus, ingenio & linguâ dif-  
 IV. cordem, ac turbidam, leniter sub commune  
 quoddam obedientiæ jugum redigit: nequic-  
 quam freudentibus & ringentibus improbissi-  
 IBUS mortalium; qui objectos suo furori cla-  
 thros continenter arrodunt, frenumque re-  
 STL. mordent. Quæ res, Auditores, cùm prisci se-  
 culari ingenio major videretur: propterea hujus sa-  
 pientiæ principes viros, Platonem dico & Ari-  
 stotelem, non mortali stirpe, sed cœlo oriun-  
 dos, prodidere; illius genus ab ipso Neptuno,  
 hujus ab Asclepiadarum gente, arcessentes:  
 etsi non desint, qui umbraticos tantùm docto-  
 res fuisse, & nihil fere ad rep. præter pal-  
 lium & barbam, hoc est, vulgarem sapientiam,  
 afferre potuisse, arbitrentur; eoque multa qui-  
 dem de bene constituendâ rep. salubriter mo-  
 nuisse, minùs autem gnaros earum artium fuis-  
 se, quas non ex philosophorum umbraculis,  
 sed in aulâ, & penitiorum principum conclavi,  
 hauriendas esse, pertendunt. Qui, quod pace  
 eorum dixerim, peregrinantur in omni anti-  
 quitatis memoriâ. uterque enim interioribus  
 regum admotus fuit consiliis; uterque arca-  
 norum regni quasi epopta fuit, & quidem  
 apud principes vaserrimos; quos astu magis,  
 quàm virtute, contendisse, constat. Nisi quis  
 Platonem, apud Dionysium Siciliæ tyrannum,  
 tantùm de Ideis disseruisse, aut vagas Siciliæ

litore conchas lectitasse, putet; ejusque discipulum Aristotelem, formando Alexandro intentum, tantum de atomis, adversus Democritum; aut de inani, adversus Epicurum, disputasse, coram Philippo, rege callidissimo: qui eum annos octo, ab omnibus arcanis regni consiliis, esse voluit. Sub quo principe, si quas nunc jaçant technas politicas, ignorasset, abunde discere potuisset. Deinde, quod imprimis nunc ostendere, consilium est, domi quoque sedens, extra regis contubernium, civilis sapientiae doctor omnia istaec ex annalibus & historiâ, cui pleraque debet, perfacile cognoscat. Hæc enim non tantum res palam gestas memorat; verum etiam interiorem recludit aulam, atque ad penitiora regum nos admittit consilia, & clancularias dominantium artes legentibus aperit. Quarum etsi pleræque interdum veniam, raro laudem mereantur, easque hæc roga nostra non minus, quam hic suggestus, detestetur: ne tamen civilis prudentia, quæ ex lectione historica comparatur, hæc parte deficere, aut doctor Hetruscus, qui nunc audit politicorum cymbalum, solus eas perspexisse, & primus propalasse, videatur: multo ante, non apud Græcos modò, in rege Philippo, verum apud Romanos quoque, luculentum earum artium specimen, in Cæsare Octaviano, extitisse, ostendemus. Quo non alium, magis circum-

spectum

spectum principem, vidit antiquitas; non alium prosperiore fortunæ flatu proVectum ad humanæ potentiaë fastigium, nos sera posteritas in veterum monumentis admiramur. Sive enim callida ambitiosi juvenis consilia, quibus ab ipso ætatis tyrocinio imperium orbis terrarum animo agitavit; sive amplissimi imperii respiciamus latifundia, provincias longè lateque in unius obsequium redactas; sive annorum, quibus vixit, & quibus imperitavit, in summâ pacis tranquillitate longissimum spectemus decursum; princeps ille principum, haut secus, quàm albæ gallinæ filius, suo voto major, & per omnia fortunam hominis egressus, nemini non videbitur: penitiùs autem in ejus acta introspiciens, pauca eum fortunæ; callidis autem & occultis artibus prope omnia debere, juxta mecum fatebitur. De quo argumento, Auditores, pauca, cum vestrà benignitate, & silentio, dicturi sumus. Quem admodum igitur, quem diximus, Macedonum rex pauca armis, atque invictâ manu; maxima autem quæque vorutiâ civili confectus est: & quas nunc plerique in rep. præcipuè commendant, fraudulentis technis omnem Atheniensium & Phocensium elusit prudentiam; omnem Spartanorum expugnavit virtutem; & principes Græciæ populos, cum de libertate inter se certarent, paulatim servi servire docuit: ita C. Octavianus, juve-

nis tot tantarumque artium, quot & quantas natura mortalis recipit, vel industria perficit, paternâ cæde Julii non tam deterritus, quàm admonitus, non minore astu, quàm ambitione, ad dominationem eundum esse; ut primùm ex Epiro, vixdum posita prætextâ, Romam rediit; mox principatum orbis terrarum agitare, & quod Cæsar Julius non poterat, integrum & firmatum successori relinquere, magno animo concepit: nemine, quod in tali consilio caput est, præter se unum, in tantæ rei conscientiam adsumpto, omnibusque, quæ plures obveniebant, occasionibus circumspicere utendo. Senatus, qui in Pompeji partes pronior erat, Antonium, qui Cæsarianus erat, hostem judicaverat; quòd ab armis, quibus ad Mutinam, Brutum, Cæsaris percussorem, obsidebat, discedere nollet. Hic nunc Octavius, qui nihil unquam in parente Julio, præter dominationem & populi servitium, probasset, quas susceperat partes, decenter acturus etiam Pompejanus, si Diis placet, videri voluit: utque ejus animi fidem faceret, consuli bus Pansa & Hirtio proprætore additus, arma, quæ tacitè contra remp. parabat, adversus Antonium sumit, Brutum Julii percussorem, ex sententiâ Senatus, obsidione liberaturus. Quod ut possit, Cæsaris veteranos per largitiones evocat, & Antonii legiones clancorrupt, probè gnarus, militem in omne nefasqu

nefasque juxta venalem esse. His copiis instructus cum Antonio congregitur, in speciem pro consulibus, re autem verâ pro semet pugnaturus. Pansa quippe consul in acie, non hostium, sed suorum manu cadit, & fraude Cæsaris. Hirtius autem faucibus, ejusdem jussu, per Glyconem medicum, clam extinguitur. Qui dies, Auditores, consulari potestati, & Romanæ libertati, fuit novissimus. Nam

*Ex illo fluere, ac retrò sublapsa referri*

*Omnia: fracta sunt vires, & averfa Deum mens:*

nullo interim flagitio Cæsaris, ex more & sententiâ dominantium; apud quos prosperum ac felix scelus, virtus vocatur. Hoc itaque rerum successu, suum ferrum jam in igni esse ratus, mox cæsorum consulum copias occupat, majoresque exinde sumit spiritus, & fiduciam invadendæ reip. Ut tamen, qui hæcenus Pompejanus fuerat, aliquâ honesti specie, eam personam rursus possit ponere, atque à senatu desciscere (nunquam enim sceleri defuit ratio) quosdam ex patribus sibi invidere, causatur. adhæc Tullium dixisse, *Octavium laudandum & tollendum esse*; eoque daturum se operam, ne tolleretur. Cùm igitur consulari, hoc est, supremâ potestate, orbam jam videret remp. ipse, quamvis admodum adolescens, anno ætatis vigesimo, eam invadendi spem capit, ac fiduciam. Admotis quippe hostiliter



ad urbem copiis, misit, qui sibi nomine exercitus consulatum deposcerent. Cunctante autem senatu, Cornelius centurio, princeps legationis, rejecto sagulo, gladii capulum ostentans, palam, in curiâ, dicere non dubitavit: *Hic faciet, si vos non feceritis.* Hâc potestate elatus, cum Antonium adhuc metueret, & Æmiliū Lepidum suspectaret, callidè profusus trium potentiam conjunctam cupit; ut totam denique solus occupet. Quod tantò proclivius visum, quantò facilius est, subdola societate adversarium incautum, quàm armis bellantem, evertere: ejusque consilii hoc major spes erat in animo ambitiosi; qui jam ante in simili societate, trium principum virorum potentiam in unum denique dictatorem Julium recidisse, viderat. Perfacile autem M. Antonium & Lepidum ad triumviratum pellexit: illum quippe ultio de his, qui hostem judicaverant, extimulabat: hunc divitiarum cupido, quarum magna spes erat ex turbatâ rep. Octavianum autem inultus pater Julius, & manibus ejus gravis Cassius & Brutus, vel, quod propius vero est, magna dominationis libido agitabat. Ita tres Syllæ discipuli, ut vocat satyricus, in cruenti foederis societatem coiere, partitque imperium, tricipitem fecere remp. ut uni denique serviret. Mox quippe, quæ Cæsaris semper spes erat, inter ejusdem imperii socios,

cios,

cios, injuria, suspiciones, extitere; inimicitia, in-  
 dutia; bellum, pax rursus. Nam plures qui-  
 dem, sed intra civilem modum imperantes, ad-  
 mittit resp. ut Romanorum consulum, Ve-  
 netorum, & nostræ florentis reip. exemplo  
 docemur: plures verò dominos, regio spiritu,  
 & majestate, plus quàm civilia agitantes, nulla  
 capit resp. haut magis, quàm orbis terrarum  
 plures soles. Arduum quippe, Auditores,  
*eodem loci semper potentiam & concordiam esse,*  
 ut alibi loquitur noster doct̃or Tacitus. Cæ-  
 sar intereà nusquam cunctabundus, rei agen-  
 dæ causas vel struere, vel sponte oblatas arri-  
 pere. Itaque debellatis & extinctis Bruto &  
 Cassio, Julii percussoribus, cùm quædam reli-  
 quix Pompejanæ superessent, pertinaciter  
 more anguium reluctantes; qui, obtrito capi-  
 te, postremò caudâ minantur: Cæsar partium  
 ducem Sext. Pompejum, imagine pacis dece-  
 ptum, pepulit; M. Lepido specie amicitia in  
 auxilium accito: quem partâ illâ victoriâ, om-  
 nibus copiis & potestate exuit; ut tantò faci-  
 liùs, qui unus ambitioni ejus jam obstabat,  
 submoveret Antonium. Qui libidinosa &  
 procacissimæ reginæ Cleopatrx amore insa-  
 niens, repudiatâ Octaviâ, sorore Cæsaris, ultrò  
 eum, quem mox hostem habiturus erat, irrita-  
 vit; quasi suâ potius libidine, quàm illius in-  
 fidiis, cadere voluerit. Ad Actium itaque, Epi-  
 ri promontorium, navali pugnâ, unâ cum suâ

Cleopatrá pellitur Antonius. Quæ victoria Octaviano Cæsari, quem dudum speraverat, principatum; populo autem Romano perpetuam servitutem peperit. Hic autem imprimis, Auditores, illa, quam diximus, vorfusia civilis sese conspiciendam præbet; quâ victor Cæsar, reip. quæ hæctenus triceps fuerat, unum denique caput imposuit:

*Summus nempe locus nullâ non arte petitus.*

Quia enim metuendum erat, ne frenis servitutis haud dum assuetus liber populus, mox ab imposito jugo resiliret, Cæsar eum specie libertatis servire docuit: ut meritò omnium principum circumspectissimum vocet Tranq. Ut enim, qui puella res pretiosas ereptum eunt, pupam aut crepitaculum in manus tradunt, quo se intereâ oblectet: ita Cæsar quoque, cum pulsis, aut extinctis adversariis, unus omnium arma, hoc est, omnem imperii vim, occupâisset; omnem tamen populo reliquisset, videri volebat: cumque unus quidvis jam in rep. posset, prudenter quid possit, dissimulat; nullo, quod notat Tacitus, invidioso eminentioris potestatis nomine assumpto. Regem quippe appellari, non conveniebat; quòd Tarquinus Superbus plurimorum adhuc obversaretur animis. Dictatoris verò invisum nomen multò minùs placebat; quod parens Julius tribus & viginti plagis nuper in curiâ expiâisset. Nimirum superbos titulos abnuit, modò

modò rem teneat : diadema & sceptrum respuit, jure regio contentus. Usitatum igitur in rep. Principis nomen recipit, quasi primus in senatu, re autem verà princeps orbis terrarum. Quomodo Carolus Martellus, cùm regium titulum aspernaretur, Princeps nobilitatis appellari contentus, Pipino filio, ejusque posteris, regnum Franciæ peperit. Quò autem incautos magis deluderet, populari prorsus & plausibili consilio tribunitiam potestatem sibi decerni petit; hoc obtentu, quasi misera plebes, adversus potentiorum opes & injurias, hoc patrono & vindice, salva futura esset. hoc speciosum nomen prætexitur. Ipse interim hâc tribunitiâ religione & sacrosanctâ potestate munimentum & securitatem suo principatui circumdedit, atque omnium rerum impunitatem obtinuit; populi studio contra ipsum populum armatus, & quibusvis senatus consultis tribunitio jure, cùm vellet, intercessurus; in speciem pro communi libertate, re autem pro unius potestate. His artibus quasi pulverem ob oculos objicit stolidæ plebeculæ, ut quod videt, non videat. Ille interim, quod noster Cornelius rectè notat, suam rem agit, militem donis, populum annonâ, cunctos dulcedine otii allectans. Perdere multi sciunt, Auditores, donare nesciunt. princeps autem principum, cui cognomen pòst fecere Augusto, beneficium vult fenere.

rare. Nôrat in milite vires esse imperii : quem ut magis sibi devotum , & ad sua placita auctoratum haberet ; contrâ quàm princeps Galba , non legendos modò , sed etiam emendos censuit armatos : quorum fidem frustrâ inani spe tibi pigneraberis. Miles enim non minùs , quàm Plautina meretricula , oculatas habet manus , & credit , quod videt. Cujus liberalitatis erga bellantes viros singularem vim , posteriorum principum testatur historia ; cùm , ut quisque amplissimum iis donativum obtulit , ita principem locum in eum contulêre ; haut diutius tamen imperare passuri , quàm quoad alius extitisset , qui majus præmium ostentâisset. Quia autem Sext. Pompejus , antequam navali pugnâ pellererur , Siciliam , horreum pop. Romani , occupârat ; unde magno annonæ incendio urgebatur Italia : Cæsar probè gnarus , quid cujusque ferat ingenium , non plausibili aliquâ oratione , aut aliarum rerum pollicitatione , jejunam plebem aggreditur : *arduum* quippe *ad ventrem verba facere , ut qui careat auribus* : verùm mox annonam , quam Sextus flagellaverat , laxat , non aliud hoc tempore aucupium , ad inescandam plebem , magis illecebrosam esse ratus :

— — — *nam qui dabit olim*  
*Imperium , fascès , legiones , omnia , nunc se*  
*Continet , atque duas tantum res anxius optat ,*  
*Panem & Circenses.*

Præter

Præter autem hanc plebis illicem annonam, obferatis belli portis, Janum Geminum clufit, pace terrâ marique partâ. Quo singulari munere urbem & provincias, civilibus armis exhaustas, & enectas, mirum quantum sibi devinxit, applaudente & gratante populo.

*Deus nobis hæc otia fecit.*

Quâ tamen armorum requie suis potissimum rebus optimè consultum cupiebat; hæc lenifsimâ viâ magis securè ad sua vota iturus, quàm si porrò ivisset in dubiam armorum aleam.

*Pacem reduci velle victori expedit,*

*Victo necesse est.*

Etsi enim, in rep. inermi, ipse solus jam armatus esset; furor subditorum, adversus tyrannum, sat armorum est. Alter Cimber Tullius, alter Brutus, aut Cassius, fortassis deintegrò extitisset; qui cum dignitate cadere, quàm cum ignominiâ servire, maluisset. Nec immeritò quis hic miretur, Auditores, in reliquâ, quæ civilium armorum sævitiam & triumviralem hastam effugerat, nobilitate, neminem unum inventum fuisse; qui libertati jam moribundæ, sanguinem & spiritum impenderet. Neq; enim verisimile videtur, unâ cum Brutis & Cassiis, omnem Romanam cecidisse virtutem, & tot veteris profapiæ, qui adhuc supererant, illustres viros, aliorum adversis casibus contreritos, pariter omnes animis concidisse; & sui repente oblitos, à majorum virtute & genti-

gentilitio spiritu usque adeò degenerâsse, u  
 impositum sibi jugum rigidâ cervice excute  
 re, nemo sustinuerit : quos non viros, sed mu  
 lieres; non Romanos, sed Romanas, jure dixe  
 ris. Pullatam & abjectam plebem, cui anno  
 nâ, quàm libertatis, cura nunc potior erat  
 novum admisisse dominum, minùs mirum est  
 à vulgo quoque militum, largitionibus delini  
 to, liberalem coli imperatorem, nemo pru  
 dens mirabitur : verùm *par est, meliores esse*  
*qui ex melioribus*, dixit olim peripateticæ fa  
 milix pater, Aristoteles : nec potest genero  
 sus animus repente novo se submittere servi  
 tio. Verùm enim verò, Auditores, cum plera  
 que nobilitas honores sub principe, quàm in  
 libertate, magis illustres speret; & sub uno do  
 mino, supra reliquam turbam eminere, quàm  
 æquato omnium jure, in libertate vivere, ma  
 lit : Cæsar, quem nihil horum fugiebat,

*Principis, enim, est virtus maxima, nôsse suos*  
 plerosque nobilium, quorum ferociam suspe  
 ctabat, ingenti auctoramento facile ad obse  
 quium perpulit, alios opibus, alios honoribu  
 cumulando. Qui, quod rectè notat Tacitus  
 novis ex rebus aucti, præsentia & tuta, quàm  
 vetera & periculosa, maluere. Arduum quippe

*Esurienti ex ore leoni exsculpere prædam.*

Nemo igitur quicquam movit adversus Cæsa  
 rem, non minùs benignum, quàm ambiciosum  
 principem. Avidus miles amplo donativo  
 plebe

lebes congiariis & crebris spectaculorum il-  
 cebris ; ipsi autem primores amplis honori-  
 bus , & opibus deliniti , reip. curam abjecere.  
 Quibus artibus, quod in recente dominatione  
 primum est , novus iste dominus etiam volen-  
 tibus imponitur , amandus potius, quàm me-  
 uendus. Firmissimum autem imperium est,  
 quo obedientes gaudent : *hac arx inaccessa, hoc*  
*nexpugnabile munimentum est , munimento non*  
*gere , inquit panegyrista. contrà ,*

*Invisa imperia nemo retinuit diu.*

Dum igitur omnes sibi, nemo in medium con-  
 sulit , tunicam quisque propiorem pallio esse  
 ati ; perit quoque , quâ nihil prius, nihil pen-  
 ius, nihil sanctius, habuere majores, Romana  
 libertas : cui conservandæ gentium domitor  
 populus , tot per annos , se suasque fortunas  
 levoverat. Ut autem quid singuli amitterent,  
 minùs perspicerent , & amissis minùs indole-  
 cerent ; circumspectè Cæsar , quamvis jam  
 omnium dominus , non protinus senatui po-  
 puloque omne jus & libertatem eripit : quia  
 calida consilia & audacia , primâ specie læta,  
 tractatu dura , & eventu tristia esse solent :  
 verùm, quod & in sermonibus ipse frequenter  
 fertur dixisse, & in epistolis alios persæpe mo-  
 nuisse , lentè festinat : callidi aucupis instar ;  
 qui capiendam volucrem non grandi gradu ,  
 sed placidè & suspenso persequitur vestigio.  
 Itaque imperii & provinciarum regimen non

MOX



mox universum sibi vindicat, sed novam e-  
 rum divisionem callidè excogitat: ita ut ali-  
 sint populi, aliæ Cæsaris; minùs invidiosu-  
 fore ratus, si populus aliquam earum admin-  
 strationem retineret, & quasi divisum cum su-  
 Jove imperium haberet. Quam tamen part-  
 tionem ita cautè instituit, ut pacatas & ine-  
 mes provincias proconsulibus relinqueret; si-  
 bi autem eas seponeret, quæ propter viciniam  
 hostem, aut belli metum, copiis instructæ es-  
 sent; ut nempe unus omne armorum jus ten-  
 ret: qui enim gladio prævalet, optimè de fini-  
 bus disputat. Cumque pleraque senatus &  
 magistratum munia jam invasisset, usitata ta-  
 men illis dignitatis nomina & insignia con-  
 stanter servavit, hoc est, inanem potestatis spe-  
 ciem & umbram; patres lato clavo tenus, &  
 consules prætoresque fascibus modò & præ-  
 textâ tenus, ac personatos potius & imagina-  
 rios, quàm veros magistratus, populo relin-  
 quens. Atque ita novus hic dominus, quo-  
 notat Tacitus, paulatim insurgit, & sensim om-  
 nium procerum munia in se trahit, quædam  
 auferens, & quædam relinquens, post auferen-  
 da: haut secus atque infantibus quæ ademptæ  
 cupimus, non universa simul, sed singula car-  
 ptim subducimus. Sat enim citò, si fat bene-  
 Quæ tamen animi moderatio in hoc principe  
 tantò laudabilior est; quòd in alto positum  
 non alta sapere, difficile est. Ita enim plerum-

quo

ne fieri amat, ut quicquid in animo leve & pane est, secundâ aurâ se extollat. Verùm non ignorabat circumspectissimus princeps, magnam hanc arborem lentè crescere debere; præsertim in solo adhuc crudo, nec sit subactò. quare, recente adhuc servitio, non crepente plus quàm civilia agitât: nihil enim populari statui magis inimicum, quàm regius spiritus, & Campanum supercilium: verum sensim majore adsumptâ maiestate, populum insuefecit, exutâ æqualitate, unius denique iussa adspectare, atque uni committere curam reip. non invitis, credo, patribus & magistratibus: qui, quod hætenus multorum onus fuerat, unum libenter in se recepisse videbant, et cæteros hoc labore exolveret. Legationes præsertim in senatu operosè audiebantur: princeps autem plerasque nunc domi solus, aut cum paucis, si ita videatur, audit. Patres concripti de pace, de bello, de provinciis, confisi inire consuêrant: quid autem quæso opus est, tam multos senes tantos labores exantlare, cum mane coire in curiam, & multâ vespere hominum fessos, & viribus exhaustos, redire? Vitudini eorum & quieti optimè certè consulti Cæsar; postquam domi cum paucis hæc tractare cœpit, patribus intereà otiosè in unamvis aurem dormientibus. Magistratum quoque varia ac multiplex hætenus fuerat curam. Augustus omnium istorum laborum patiens,

patiens, consulatum quidem, quæ summa po-  
 testas, & maximè onerosa erat, sibi sumpsit  
 cùm voluit, quamdiu voluit, & quoties vo-  
 luit. Nam, ne miremini, Auditores, ut no-  
 vestem, sic ille consulares fasces, cùm velle  
 capere, ponere, & resumere, didicerat. Ne  
 populus de adjungendo ei collegâ foret soll-  
 citus, ipse quem libuerat, non qui unâ impera-  
 ret, id enim molestum, sed qui imperata face-  
 ret, coöptabat. Magnum quoque in rep. tri-  
 buni plebis onus sustinuerunt. ipse tribunatus  
 quidem non cepit: sed, ut eos onere levare  
 tribunitiam potestatem libens accepit. Ad  
 hæc censorium munus, quàm laboriosum  
 quàm molestum? senatum legere, populum  
 censere, locare publica, anquirere in omniur  
 mores, plurimos notare, alios senatu movere  
 aliis equum publicum adimere, alios in Cær-  
 tum tabulas referre, atque ita in multorum  
 odia incurrere: invidiosa sanè res, & molestia  
 rum plenissima. Igitur censuram quidem no-  
 ademit prorsus Augustus, sed, alio vocabulo  
 morum regimen, hoc est, præcipuam ejus cu-  
 ram, sumpsit. O hominem laboriosissimum  
 & alienæ quietis studiosissimum. Magno quo-  
 que tumultu, magno molimine, magno ci-  
 vium concursu & apparatu, leges antea roga-  
 bantur. Tollatur illa quoque tumultuanda  
 materia. Quicquid principi placuerit, pro le-  
 ge habetor. Nequid autem ad absolutam u-  
 niu-

ius potestatem desit, extincto denique pontifice max. M. Lepido, summum quoque pontificatum suscipit: specie quidem tuendorum crorum, re autem verâ augendæ potentiaë ausâ; ut pariter aras focosque sibi subditos abeiet, idem Cæsar & Numa, hoc est, ut cum Tarrone loquar, *unus esset omnia, sacerdos, prætor, parochus, idem senatus, idem populi caput.* It autem omnes isti, ab uno intercepti, honores minus habeant invidiaë, callidè aliquamper spem in animis hominum relinquit restituendæ libertatis. Comparatis igitur clamulatorum patrum suffragiis, frequentissimâ uria, Senatui populoque pristinaë libertatis, & imperii restitutionem, speciosâ prorsus oratione, pollicetur. Quo intellecto, cuncti, partim verbis ejus fidem abrogantes, partim offensionem veriti, uno ore flagitant, uti cæctum imperium retineat, & continuet. nimirum, quæ dominantium artes sunt, rogari vult, ut vocatus potiùs, atque electus à rep. quàm per ambitum, aut malas artes, irrepsisse videatur. Victus igitur omnium precibus, quasi invitus imperium capeffit in decennium; eâ lege, ut, rebus compositis, summam potestatem senatui & populo reddat, quasi non esset ot laboribus continenter ferendis. Exacto decennio, res necdum compositas caussatus, reintegrò quinquennium poposcit, & novissimè rursus decennium. Quâ prorogatione, quod

quod ad tempus sumpserat imperium, quoad vixit, continuavit. Quia autem, quod rectè monet Sallust. *Imperium facillimè iis artibus retinetur, quibus initio partum est*, Augustus principem locum complexus, quasi thesaurum draco, in firmando & posteris prodendo imperio, civilem illam prudentiam suam, quâ omnia subegerat, rursus in auxilium advocat, instituendis & substituendis in tempore tantæ fortunæ hæredibus;

— *in quos domus inclinata recumbat*: probè gnarus, nec classes, nec legiones perinde firma imperii munimenta esse, quàm numerum liberorum; quod inter Corneliana scita legimus. Unicam habebat prolem Juliam, ex Scriboniâ: quâ dimissâ, Liviam duxit, caram quidem sibi conjugem, sed jam infelicis uteri. Nôrat autem orbitatem Magno Alexandro fuisse contemptui: eoque non modò suum occasum novis tentamentis opportunum fore, si successor esset in incerto; verùm etiam se vivum minùs tutum fore: quia populus, crudo adhuc servitio, facile aliquid in novum dominum audeat; cujus morte pristinam libertatem recuperet, nec hæredem ultorem metuat. Quare tempestivè complura dominationi parat subsidia, suos maximis honoribus, in spem imperii, extollendo: Claudium Marcellum sororis filium pontificatu & curuli ædilitate; Tiberium & Drusum privignos, imperatoriis nomini-

hominibus ; C. & Lucium nepotes adoptione  
 in familiam Cæsarum. Inter quæ, aliquam  
 tamen subinde spem facit reddendæ reip.  
 nempe ut dissimulet id, quod maximè agit.  
 Polypi sunt dominantes : quicquid vivi teti-  
 gerint, tenent. Ne autem, Auditores, longo  
 vos circuitu traham ; missâ in compendium  
 oratione, quasi in brevi tabellâ, totam secre-  
 tioris aulæ imaginem, apud historicos, in ple-  
 rorumque principum rebus gestis, conspi-  
 cuam, simul oculis vestris subjiciam : in quâ,  
 amoto omni integumento, hæc summa vor-  
 ticiæ civilis spectantur capita : Nunquam in  
 primore fronte animum gestare, & personam  
 potius, quàm faciem, omnibus ostentare : Ple-  
 raque aliter dicere ac facere : Quemvis dolum  
 solo successu honestum ducere ; omnia deni-  
 que quærendæ & retinendæ dominationi ho-  
 nestâ habere : Ubicunque enim tantum hone-  
 sta dominanti licent, precariò regnari : Proin-  
 de non tam justo & æquo, quàm utili omnia  
 esse metienda : nec tantum juxta leges, sed  
 ipsius quoque legibus imperandum esse, usu sic  
 suadente : Adhæc in summâ fortunâ id æquius  
 putare, quod validius : Sua enim retinere, pri-  
 vatæ domus laudem esse ; de alienis certare, at-  
 que ex omni occasione triumphum quærere,  
 regiam gloriam esse. *Nam si violandum est jus,*  
*regnandi gratiâ Violandum : aliis rebus pietatem*  
*colas : quod tragicum dictum Cæsar semper in*

E

ore

ore habuisse, dicitur: Pueros quidem talis, aut latrunculis circumveniendos esse, viros autem perjurio: *Ita ut pactum non pactum sit, non pactum pactum, cum illis lubet.* In summâ, *Quò leonina pellis non pertingit, vulpinam assuendam esse,* hoc est, fas esse, divina humanaque omnia dominationi postputare, & per clancularium dolum, paterno, aut fraterno sanguine, pandere iter ad sceptrum, & regium diadema: dummodò specioso aliquo obtentu id facere possis. His artibus, Auditores, non unum imperium partum, & eversum est. His artibus olim Græcia novum dominum accepit Philippum. His artibus Roma, cùm orbi terrarum imperaret, unius ambitioni succubuit. Quid verò de istis Augusti aliorumque principum civilibus technis iudicem, verbo expediam. Necui autem severior hîc censor videar, Catonianas rugas, & caperatam frontem explicabo, omnemque rigorem, & Stoicum supercilium, depenam, & multum largiar effreni dominationi. Fas esto in summâ fortunâ, fronte, oculis, & vultu interdum mentiri: fas esto, in hoc turbido rerum humanarum Oceano, nonnunquam obliquare cursum; & cùm rectâ portum tenere nequeas, mutatâ velificatione, eum assequi. Adhæc pariter Ajacem & Ulyssæm in aciem educant bellantes reges, & perinde astu & virtute domi militiæque contendant; dummodò omnia istæc boni publici causâ fiant. Sit præter-

prætereà princeps, si ita videtur, interdum semibonus, aut semimalus, ut loquitur Aristoteles; modò absit scelus. At cum Philippo, & Octaviano Cæsare, quamlibet vorfuturiam, modò feliciter cedat, intra gloriam putare; justumque & æquum non causâ, sed eventu metiri; & simulando ac vulpinando, non hostem, sed cives circumvenire; & fraudulentis artibus non hostiles urbes, sed jus patrium & leges subvertere; id verò principe viro indignum esse, fidenter pronunciamus: etsi, pro moribus dominantium, prudentia vocetur. Nobis utique pleraque, quæ de primo Romanorum principe diximus, plus calliditatis habere videntur, quàm prudentiæ: utque magis apertis hîc canam tibiis, *Qui in eâ civitate regnârit, quæ libera & sit, & esse debeat, sceddissimus & teterrimus paricida patriæ est: cui qui vitam eripuerit, in maximâ gratiâ futurus est, & gloriâ.* Quam viri consularis, M. Tullii, sententiam, æquè in Augustum, atque in parentem Julium, dictam putem (Ignoscant manes tanti principis libero ore loquenti) ut cui in eam fortunam nec nasci, nec eligi, nec jure belli in principale fastigium assurgere, contigerit. Testamento quidem in bona Julii; & per adoptionem, in nomen & familiam ejusdem transiit: in imperium autem ejus succedere nec potuit, nec debuit; quod ille partim impiis armis, partim vorfutiâ civili, invaserat; ita ut etiam



meritò cæsus existimeretur. Jure belli quidem, sed pii, regnum non modò servari, sed & parari, nemo ibit infitias; cùm nempe pio Martè hosticum pacato adjicitur. Quis autem civilia Octaviani arma, quibus principatum sibi peperit, pia dixerit? Superest electio; *quâ imperaturus omnibus, eligitur ex omnibus*, ut panegyrista loquitur. Verùm non potest legitima electio censeri, ereptâ populi libertate; quod ex supra dictis vel cæco appareat. Etsi autem, quas hæctenus dominantium vidimus technas, bono principe indignæ sint, non tamen extra civilis doctrinæ pomœria proscribendæ videntur. Verùm, ut, in disputando non veram modò, aut probabilem argumentandi rationem, sed sophisticos quoque griphos nôsse expedit; non tam ut alios circumvenias, sed ne ipse his strophis capiari: haud secus prudens doctor rerum civilium, præter honesta præcepta, quibus in omni rectè constitutâ rep. locus est, de plerisque politiciis technis discentem salubriter monet; quasdam quas præcipuè averfatur, occultè, quasi per caliginem, prudentioribus perspiciendas ostendisse, satis habet; & quod in hoc genere literarum familiam ducit, exemplis ex historice lectione depromptis, omnia istæc spectanda exhibet. Suas nunc politicas technas omnibus venditet famosus doctor ex Hetruriâ qui nescio quos castellanos agit triumphos  
 quat

quasi novus Flavius fastos vulgârit, & primus cornici, quod ajunt, oculum; nec quisquam vel veterum historicorum, vel politicorum, ante illum, eadem perspexerit. Omitto Philippum Macedonem, cujus politica strategemata fusè persequitur Justin. Omitto sesquiulyssè Cæsarem Augustum, & recoctum principem Tiberium. Fœmina, mihi credite, Auditores, omnia istæc abunde eum edocere potuit, Agrippinam dico, matrem Neronis, Mammæam Severi, & ante eas, Liviam Drusillam; quam stolatum Ulyssè scitissimè dixit Caligula. Quæ aulica Medea, cùm infano ambitionis æstro percita, suum Neronem rei Romanæ imponi, flagrantissimè cuperet; & clàm submovendis domus Augustæ hæredibus, prope omne venenum consumpsisset; Augustum denique jam senem, quem regebat haut secus quàm parvulus Æthiops elephantum, suis artibus permulctum, ita dementavit, uti Agrippam Postumum, nepotem unicum, in insulam projiceret; privignum autem Tiberium, sibi filium, collegam imperii, & consortem tribunitiæ potestatis, adsumeret, omnesque per exercitus ostentaret. Quem cùm mater habere imperium, quàm expectare, mallet, quod reliquum habebat medicamenti, marito propinavit, si Dioni credimus. Cùm enim ficuum esu delectaretur Cæsar, easque Livia manu suâ decerptas ei porrigere consuisset, quòd ita li-

E 3 bentiùs.

bentiùs eas efitaret; unam denique bene medicatam ei dedit, quâ Augustus, jam tum inter numina destinatus, maturè excederet ad Deos, & Tiberius in principatum succederet. Quam si non politicam artem, sed politicum scelus dicas, & cæteras speciosiores technas solas à plerisque regnantium admitti contendas: ex iis tamen, quæ dicta hæcenus, liquere existimo, nihil nunc in penitiorum dominantium conclavi istarum esse artium, quas rerum gestarum scriptores non ostendant, multis retrò seculis in Macedoniâ, & alibi, fuisse inventas, & à plerisque Romanorum principum frequentatas. Longè igitur eos fugit ratio, qui solos principes, qui occultis istis technis usi fuere, has artes callere, arbitrantur; historicum autem, qui eorum res gestas prodidit, hanc vorfuturiam non perspexisse, nec stylo signare potuisse. Mihi contrà videtur. nam qui annales, vel historias nobis condidere, non de pullatâ plebe homines fuere, sed viri summatè; non ab extremâ caveâ, sed ex ipsâ orchestrâ. Nemo, opinor, paullò humanior nescit, Xenophontem Cyro, Darii filio, contra Artaxerxem; Polybium Scipioni Africano contra Pœnos, ab interioribus fuisse consiliis, alios alibi. Juxta mecum omnes sciunt, in togatâ quoque gente viros primores fuisse, non minùs rebus gerendis, quàm scribendis, claros. Fabium Pictorem, L. Cincium, quibus multa

debet

debet T. Livius, Julium dictatorem, Crispum Sallustium, Tranquillum, & quem omnibus antepono, virum consularem, Corn. Tacitum; qui passim dominantium interius recludit conclave, & non obscure significat, se non modò personati principis & calophantæ Tiberii, verùm etiam cæterorum omnium interiores fibras penetrâsse, atque ipsa præcordia: nec ea modò, quæ palam in omnium oculis gesta sunt, verùm etiam abdita quæque eorum consilia, in annales retulisse. Princeps giture politicorum Aristoteles, præter aulam Philippi Magni, omnis civilis vorsutiæ officinam, etiam ex superiorum temporum annalibus politicas technas, si ignorâset, abunde discere potuit: unde cæteri quoque civilis prudentiæ doctores, cùm usus est, eas depronunt. Indidem omnem prope civilem calliditatem hausit celebris doctor ex Hetruriâ, qui nunc in abditis principum consiliis utramque facit paginam: quædam Platoni, multa Aristoteli debet; multò autem plurima rerum gestarum conditoribus, imprimis nostro Tacito. Neque enim primus, aut solus, hæc scivit: sed primus, sine involucro, propalavit: & quas alii subdolas artes quasi pudibundi, obducto velo, non nisi perspicacissimo lectori penetrandas exhibent; ille, amoto sipario, omnibus introspiciendas ostentat, & pro suis venditat, alienæ mercis vaferrimus mango. Quod non

obscurè deprehendet, qui eum cum prisca se-  
culi scriptoribus non oscitanter contulerit:  
in quibus passim tot potentissimi reges, tot  
pugnaces & invictæ gentes, non armis, sed  
clanculariis, quas dixi, artibus succumbunt.  
Faxit, Auditores, summus rerum humanarum  
arbiter Deus, uti libertatem, majorum virtute  
partam, atque invictâ manu custoditam & vin-  
dicatam hæctenus; illis autem, quas dixi, arti-  
bus non minùs, quàm armis, tot per annos ab  
hoste frustra tentatam, perpetim integram at-  
que illibatam conservemus.



ANTO

ANTONII ÆMILII  
 ORATIO V.  
 QUÆ FUNEBRIS EST,  
 Dicta honori & memoriæ

*Clariss. & doctissimi Viri,*

HENRICI RENERII,  
 Lib. artium Mag. & Phil. Professo-  
 ris, in Acad. Ultraject.

*Habita in templo maximo, postrid. exequiarum,  
 xv Kal. Aprileis, cIo Io c xxxix.*



X hoc loco, de argumen-  
 to hactenus inusitato dictu-  
 rum, multa sunt quæ contur-  
 bant, & tantum non vocem  
 intercludunt. Tanta quippe  
 fatali, sed inexpectato, casu,

facta rerum commutatio est, ut, quem docen-  
 tem audire solemus, nunc extinctum deflere,  
 lugubris hic jubeat dies; & vos, qui ad melio-  
 rum artium acroama congregi consuistis,  
 nunc ad busta & rogos coiisse; qui salutaria  
 virtutis præcepta hinc petere soletis, nunc ad  
 mortualia & primas nostræ Minervæ lacry-

E 5

mas

mas convenisse, videam; & quos siccos hactenus attulistis oculos, nunc fletu undantes adspiciam. Lugent & sordent, quas colimus, Musæ nostræ; moerent patres; totus, ut videtis, clarissimorum collegarum confectus, fractus animo ac dejectus stupet: omnis denique ordinis & ætatis viri, quos plurimos funestus hic casus affligit, in squalore sedent, & lacrymis. Vos quoque, eruditi juvenes, quos frequentes circumspicio, non eodem, quo soletis, hinc consistitis animo, cum singulorum ora & oculos contueor. cujus enim docentis vox animis vestris adhuc inhæret & auribus, eum tacitis nunc requiritis suspiriis. Cujus improvise calamitatis vos à me, Auditores, ego à vobis solatium frustra expecto. Quid enim alii solemur alios, qui communi prostrati jacemus vulnere? Quid ego hic loquar, magis ad lugubrem planctum, quam ad orationem, compositus, in tam cari capitis occasu; cum quo vel patriæ, vel morum cognatio me junxerat arctius. Mœror dicturo interrupt vocem; & tacere funebri die, quam verba facere, magis decorum omnes putant. *Dies, quo Germanici reliquæ tumulo Augusti inferebantur, inquit noster Tac. modò per silentium vastus, modò ploratibus fuit inquiet.* Apud eos tamen, qui meliores profitentur literas, omni dolore potentior debet esse ratio; quæ mœrorem temperare, & gratos nos esse jubet,

in

in ejus morte decorandâ, cui nullam jam aliam gratiam referre possumus : quod & auctoritate clarissimi ordinis , & veterum exemplo , & extincti amore , facere jubemur. Parentemus ergò defuncto , & cùm corpori jam abunde litatum sit, nunc manibus ejus debitas persolvamus inferias. Quod nobis omnibus sapientiæ doctrinam professis , haut male conveniat : quia inter pias mentis cogitationes non postrema est , quâ mortem meditamur , & novissimas corporis exuvias : quod animos nostros multò solet movere acriùs , in propinqui vel amici occasu. De quo dicturus, Auditores, majorem attentionem à vestro erga extinctum amore, quàm à meâ , quam sola brevitatis commendat, oratione mihi polliceor. Quæ corporis bona sunt , quæque à fortunâ variè dispensantur, non spectat sapiens; eoque mihi vel prætereunda, vel tantùm delibanda esse, duxi. Natus est noster Renerius, quid nostrum dixi, jam indigetem & municipem cœli ? natus, inquam , annis abhinc XLVI. in urbe Hojo , ad Mosam, ferri fodinis nobili, in Eburonibus; qui jam olim suis, adversus C. Cæsarem, armis claruere. Patre mercatore, & Canonicorum inibi quæstôre ; avo autem magnæ, in aulâ Parmensi , auctoritatis viro , & quod plerique in vitâ nunc primum ducunt', formandæ ipsius principis pueritiæ, sub imperio Margaretæ, præfectoro. A parente , qui eximiam pueri indolem,



factam videbat ad literas, Leodicum, quod caput gentis, missus, paucis annis tantum in humanitatis studiis promovit, ut necdum positâ prætextâ, Lovanium, ad capiendum uberio-rem ingenii cultum, concesserit. Ubi in celebri Falconis collegio, philosophiæ spatia feliciter emensus, inter æquales, qui trecenti, aut præterpropter, liberalium artium laureâ tum forte unâ donabantur, secundas sortitus est, cùm primas meruisset; quas nobilis juvenis, ut fit, per gratiam exambiverat. Quâ injuriâ indignè acceptâ, ut solent generosâ indole juvenes, cùm magna inibi laborum præmia sperare possent, multorum votis publicæ professioni jam destinatus, plura, ut erat ingenio discendi avido, doceri maluit. Leodicum igitur repetit; ubi in gymnasium principis Ernesti admis- sus, & S. S. Theologiæ studio jam initiatus, forte in magni doctoris de Christianâ religio- ne institutiones incidit: quarum lectione me- liora admonitus, patriam superstitionem eju- ravit. Cumque ob eam rem omni parentum gratiâ & benignitate excidisset, omnia autem incorrupto Dei cultui postputaret, patris indignationem fugiens, Lugdunum Batavorum, tanquam in haram, secessit. Ubi spectatâ vitæ integritate, & quod in eo prope singulare erat, aperto & simplice pectore, protinus omnium gratiam, quam apud suos amiserat, sibi conciliavit. Ut enim sydera extra nubem, ita pul-  
chrum

chrum sine personâ putabat animum; cui idem  
 semper, qui fronti, esset color, submoto omni  
 linguæ tectorio, & verborum involucro. Ad  
 hæc cum multos æquare, plurimos posset  
 præminere; plerumque, quâ erat vel mode-  
 stiâ, vel ingenuo pudore, aliis consuêrat cede-  
 re, & se infra modulum suum æstimare. Quâ  
 amabili & illecebrosâ morum indole, quam in  
 Socrate adeò commendant veteres, erudito-  
 rum imprimis studia demeritus, pòst aliquan-  
 to in collegium Gallicum recipitur: in quo  
 per quinquennium in sacras præcipuè lite-  
 ras, & quæ eò pertinerent, incubuit. Intereâ  
 loci advenit parens, filium ad avitam religio-  
 nem revocaturus. Hîc verò, Auditores, speci-  
 men specitur, hîc certamen cernitur; ubi pari-  
 ter, pro Dei & hominis immortalis gloriâ, pu-  
 gna pugnatur; ubi pater, cujus magna in suos  
 auctoritas est, cum filio committitur: in quo  
 certamine turpis victoria videri posset, nisi  
 quem natura vinci jubebat, victorem voluif-  
 set Deus. Aures & animum quæso arrige,  
 quisquis inter verum, & mendacem Dei cul-  
 tum, hætenus stas medius, aut in errorem pro-  
 nior. Prior itaque pater suis blanditiis juve-  
 nem permulcere, Attalicam apud suos condi-  
 tionem polliceri, orare; dein miscere precibus  
 minas, versare in omnes partes juvenilem ani-  
 mum: hic verò placidè obsistere, æquis ratio-  
 nibus, quoad ejus facere poterat, parentem

lenire, animum veritatis luce convictum testari; eoque hoc unum, quod patris error urgebat, abnuere, cætera, quæ filios decerent, obsequiosum. Cùm nihilo secius, quæ erroris pervicacia est, ille instaret, omnesque, ad expugnandam constantiam, adhiberet machinas; tum filius,

— *velut rupes, vastum quæ prodit in æquor,  
Obvia ventorum furias, expositæque ponto,  
Vim cunctam, atque minas perfert, calique marisque,*

*Ipsa immota manens,*  
se in eo invictum, & inflexibilem professus,  
„Durum quidem, inquit, & impium est, patri  
„obstringillare: Neque enim me præterit, opti-  
„me parens, quid jubeat naturæ lex; quid di-  
„ctet pietas, quæ tibi me obstringit, sed magis  
„Deo. Parenti obsequium debeo, sed magis  
„isti cœlesti. Tibi primum aëris haustum,  
„& hanc, quâ fruor, lucem; tibi sanctam educa-  
„tionem; illi autem omnia accepta refero: eo-  
„que magna apud me tui, sed major cœli reve-  
„rentia est. Proinde ignosce quæso hoc unum  
„neganti: hunc calculum bene positum non  
„reduco.

„ *Me nulla ambitio, vis nulla, nulla auctoritas,  
„ Movere poterit illâ in re de statu.*

Parens, cùm obfirmatum, in vero Dei amore, animum, concurvare nequiret, ultima exper-  
turus, ad decretorium denique accedit stylum;  
quem

quem præcipuè amabat, abdicando. Cùm id quoque frustra esset, re desperatâ, incertùm irator, an tristior, ad suos revertitur. Noster verò, patre confisus Deo, in quo possidebat omnia, in illâ fortunæ iniquitate, & patrimonii inopiâ, quam sapientiæ vernaculam, dixit autor vetus, nihil sibi deesse vidit, præter suorum gratiam. Privatâ quippe discipulorum, qui frequentes ad eum confluebant, institutione, aliquot annis honestè vitam toleravit. Cumque subinde, ut solent laudis gloriâ accensi juvenes, publico disputantium certamini se misceret; & in illâ sapientiæ palæstrâ omnium adverteret oculos, & aures; omnium demereretur animos, & applausum; tantam protinus apud eruditos, atque omnes reip. proceres, sui opinionem concitavit, ut à Daventriensibus ad philosophiæ professionem accitus, summâ cum laude & fructu eam personam sustinuerit: quoad, abhinc annis quinque, ab amplissimo senatu nostro in hanc urbem evocaretur. In quâ, protinus singulari morum suavitate, & comitate, omnium amorem, omnium provocavit studia: assiduâ autem lectionum meditatione, & labore inexhausto, auditorum animos mirum quantum sibi devinxit. Consuêrat autem, ut solent sublimiora ingenia, paulò philosophari liberiùs,

*Nullius addictus jurare in verba magistri.*

Hæc quippe literarum libertas ei semper visa est,

est, quòd nemini obnoxia, sui juris & mancipii fit; nec prærogativæ sententiæ, sed meliori, calculum adjiciat; exploso illo apud Pythagoræos recepto, Αὐτὸς ἔφα : nisi quis, ut in rebus imperii Tiberius, ita quoque in rerum cognitione, semel placita pro æternis habenda putet; aut tam infelice fato, vel crasso cælo nos natos credat, ut omnia majoribus debeamus, & nihil ipsi ingenio vel industriâ possimus, ad omnia inhabiles; aut, si quid possimus, laureolam modò in mustaceo quærere videamur. Mihi utique, ut apertis hic canam tibiis, non fit verisimile, naturam jam velut effectam, nullius melioris ingenii feracem esse, quod cum antiquis componi, aut certare possit; haut secus atque in Romano theatro, ubi nemo, post Roscium, in orchestrâ placere queat. Multa quidem debemus primis artium conditoribus, quorum sacra apud nos memoria est :

*Dii majorum umbris tenuem & sine pondere  
terram,*

*Spirantesque crocos, & in urnâ perpetuum ver :*

qui primi ad eruendas abditas rerum causas quasi signum sustulere, & exemplo, ut sequeremur, præivere. Verùm non soli, opinor, propitias Musas habuere Græci : utque post Herculem fortes, ita post Platonem sapientes extitisse, & post Homerum magnos vates, non  
minùs

minùs acri thyrso percussos, memini. Nec dubium est, quin ipsi majores, si quis manium sensus est, multa in posteris probent, multa in suis damnent, & sententiam, nobis traditam, non minùs libenter revocent, quàm magnus Hippocrates suam de futuris capitis. Multi veterum haut dubiè idem hìc faciant, quod satyricorum pater Lucillius; qui,

*Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,  
Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra  
Perfectum traheretur, & in versu faciendo,  
Sape caput scaberet, & vivos roderet ungues.*

Deinde peripateticæ familiæ pater Aristoteles, sibi permisit discedere à præceptore, cujus summa tum erat auctoritas, *Amicum Platonem, sed magis amicam veritatem*, dictitans: cur nobis idem non liceat in omnes veteres? cùm ex utilitate publicâ sit, in his dissentire, perinde atque in senatu Romano; ubi receptissimum fuit illud vetus, *Qui alia omnia*. Quod nec ipsi Principes, quia in rem communem id esse crederent, prorsus sustulere, cùm cætera auferrent. *Antistius Labeo*, inquit Suetonius, *in Senatus lectione, cùm vir virum legeret, M. Lepidum, hostem olim Augusti, & tunc exulantem, legit: interrogatusque à principe, an non essent alii digniores, suum quemque judicium habere, respondit*. Et, quod magis miremini, successor Tiberius, illo longè immitior, *quadam adversus sententiam suam decerni, ne questus quidem est*

est : cumque senatusconsultum per discessionem forte fieret , transeuntem eum in alteram partem , in quâ pauciores erant , secutus est nemo. Ita & in sapientium rep. & abrogare , & derogare , & obrogare , sine fraude cujusquam liceat. Quam libertatem si tollimus , semper in artium incunabulis , semper in literarum tyrociniis hærebimus : nec erit , unde earum incrementa , aut proditis meliora , unquam speremus. Veritas quippe in multo altiore demersa puteum est , quam ut paucis inde extrahi possit seculis. Postremo ingens spicilegium reliquum esse videbat noster Renerius ; multa in spatiosis Naturæ latifundiis superesse , hætenus intacta , aut impervia : in quorum possessionem , tanquam in vacuum , non nisi magnis ingeniis venire liceat. In cujus novæ expeditionis societatem , tanquam in equum Trojanum , unâ cum paucis aliis noster includi voluit , duce & auspice nobili viro Gallo , nostræ ætatis Archimede , Renato Cartesio. Cujus hortatu , non aliter quam blando poppysmate generosus solet equus , immane quantum ei flagrabat animus , quasi cum Homericis Ulyssæ maria omnia & terras circulatorus ; cum Dædalo supremum aëra & coelos ; cum Hercule ipsos inferos penetraturus ; hoc est , in rerum naturam perveitigandam corpore & animo incubuit , magis secutus ducem suum sibi genium , quam veterum opiniones. Nec , ut imperiti

periti & degeneres isti solent, circa crustas, & prima rerum involucra hærendo; sed, quâ erat animi solertiâ, interiora ruspando, abditas eruebat causas: & cùm philosophorum vulgus in primo fere horum sacrorum aditu subsistere soleat, hic ipsâ subibat penetralia, & intimos naturæ recessus. illos initiatos tantum; hunc, si nôris, epoptam dicas: illos, tanquam in Eleusiniis, ad minuscula modò mysteria; hunc ad majuscula admissum credas. Aruspex ex Hetruriâ animalium exta inspicere consuebat; hic omnium corporum: ille ovium fibras; hic rerum omnium: ille ut incertos eventus posset prædicere, vel potiùs hominum illudere credulitati; hic ut abstrusas naturæ vires omnibus inspiciendas & admirandas proderet; utque, quod nos Christiani primum ducimus, & non semel eum dixisse memini, magis magisque nosceret universi fabricatorem Deum; qui

*Terrarum coelique sator, qui tempus ab ævo*

*Ire jubet, stabilisq; manens dat cuncta moveri.*

Et sanè, si verum admittitis, Auditores, multæ quidem ejus sapientiæ, quam tot philosophorum familiæ profitentur, partes sunt; quas inter ea quidem præ cæteris homine digna habetur, quæ à vitiis expurgat animum: verùm nihil egerimus, nisi domitis tot monstris, supra res humanas nostra assurgat sapientia, & abdita Naturæ penetret,

--- *caelum,*



— *cœlum, mare, sydera, solem,*  
*Lunæique globum,*

atque ex universi opere ipsum æstimet, & admiretur, opificem. Virtus enim, quam, pulsivitiis, affectamus, præclara & prope divina est, non quia per se beatum est, malo caruisse; sed quia animum laxat ad expeditiorem cognitionem universitatis; neque ante habet plenum consummatumque sortis humanæ bonum, quàm cum, calcato omni malo, petit altum, atque in interiorem Naturæ finem effunditur. Tunc juvat inter ipsa vagantem sydera, humanas res supernè despicerè, & ridere bel-  
 ,,lantium regum in angusto certamina. Hoc  
 ,,ne, inquit, est illud punctum, quod inter tot  
 ,,gentes ferro & igni dividitur? Formicarum  
 ,,iste discursus est, in arcto laborantium: sur-  
 ,,sum autem ingentia sunt spatia; in quorum  
 ,,possessionem magnus admittitur animus.  
 ,,hîc alitur, hîc crescit, ac velut vinculis solu-  
 ,,tus, redit in originem: hîc suam transfilit  
 ,,mortalitatem, atque in meliorem transcribi-  
 ,,tur sortem. Hoc studio accensus noster, u-  
 nam fere cogitabat, unam fere loquebatur na-  
 turam, & stupendam fabricam Dei: in quâ  
 pernoscendâ satagebat, pernox prope & per-  
 dius. Quodsi forte occultam rei causam per-  
 vestigâsset; ibi verò homo non conquiescere,  
 sed palam præ gaudio gestire; nec cum disci-  
 pulis tantùm ea communicare, sed ad amicos  
 &

& familiares circumcurrere, lætitiã apud  
omnes testari; non aliter atque Archimedes  
inventã subærati auri obrussã, ad suum regem  
ætabundus properãsse fertur, magnã voce ex-  
clamans, *εὐρηκα, εὐρηκα.* Quia autem ma-  
gnum illum horum arcanorum epoptam,  
quem diximus, Renatum Cartesium, abdita  
quæque penetrare videbat, adminiculo pulve-  
ris eruditi; in quo & ipse adolescens non le-  
vem operam posuerat: se deintegro, ex quo in  
hanc urbem venit, ad hæc studia convertit, ad  
eam rem usus consuetudine eruditi viri Fran-  
cisci Schoten; quòd earum literarum ignaros,  
penitiorẽ rerum cognitione exclusissimos  
esse comperisset; illud magni Platonis scitum  
secutus, *ἡ δὲ εἰς ἀγεωμέτρειαν εἰσὶτω*: quã  
voce ejus artis imperitos arcebat ab interiore  
sapientiæ sacrario. Quare etsi hujus scientiæ  
magnum haberet usum, majorem semper re-  
quirebat: hanc unam esse disciplinam persua-  
sus, quã non Eudoxus modò, & Hipparchus,  
siderum mensuram ad digitos revocãssent; ve-  
rùm etiam Archimedes humanas vires exces-  
sisset: & qui idem possent, solos rectè philoso-  
phari, & proximè ad Deum, qui omnia posset,  
accedere. Ita non minore alios docendi, quàm  
discendi studio, semper ei ardebat animus; ut  
quas susceperat in nostrã Academiã partes, de-  
center & cum laude sustineret, multum diu-  
que meditando & elucubrando, quæ publicè  
dicenda

dicenda forent. Quo continuo labore fractus, & crebris vigiliis exhaustus, feбри denique corripitur; quâ, per menses amplius sex, miserè conflictatus, cùm in dies plus plusque consumeretur, & hypochondriacis obstructionibus, sensus subinde turbatiores videntur; animo integro constanter eum complexus est, cujus admirabilem sapientiam & potentiam non minùs ex structurâ universi, quàm ex sacro verbo vereri didicerat; suo exemplo nos omnes commonefaciens, quæ in hoc cum ipsâ morte conflictu prima curarum esse debeat: ut nempe nobis ratio apud eum constet, qui unus nostræ, dum hîc sumus, & futuræ fortis arbiter est. In quâ cogitatione defixus, cùm necessitatem ultimam jam præfagiret animus, & amici sui, quo familiariter utebatur, reverendi viri, Bern. Buffschovii, novissimum requireret alloquium, adstantem conspicatus, *Bona, inquit, verba quæso de Deo præas, & meliore vitâ: cujus beatitudinis clariora in me, quàm hæctenus capere potui, documenta nunc experior.* Salutari ejus viri precatione peractâ, *Tecum, amice, inquit, comprecatus sum.* Videte, quæso, Auditores, ardorem mentis suum creatorem complexæ. Hinc febris ardentior lancinabat miserum: illinc edax inedia carpebat exhausti corpusculi reliquias: inter quos carnifices dolores, inter quæ turbamenta sensuum, omnium cruciatuum victor animus, in  
semet

semet conversus, quasi corporis vinculis exo-  
 lutus, ruptis obicibus, circumfusam penetrat  
 caliginem, ad suum, qui finxit, raptus condito-  
 rem Deum. Quò nunc, quem lugemus, ex-  
 cessit, sui que voti jam damnatus, inter cognata  
 versatur sydera; & quæ ex magno harum lite-  
 rarum præceptore de rebus cœlestibus acce-  
 perat, & alios docuerat, coràm contuetur;  
 quæque ex humili loco contemplatus est,  
 nunc adspectat propiùs, & nos homunciones  
 in imo reptantes despicit; & si vel posset, ad  
 nos redire nolit, humanæ sortis jam pertæsus.  
 Tecum tamen, magne Atlas, Cartesi, qui unus  
 fere universum nunc fulcis cœlum, non suppo-  
 sitis humeris, sed solidis divini animi rationi-  
 bus; non per accumulatos montes, Pelion &  
 Ossam, de quo poëtæ fabulantur, sed certiori-  
 bus gradibus, cùm lubet, mundi extima con-  
 scendis: tecum, inquam, tuum Renerium, quod  
 inter corporis cruciatus coràm non potuit,  
 nunc ex cœlesti arce ita loquentem mihi audi-  
 „re videor: Ultimo, quod nunc liberiùs recor-  
 „dor, tuo alloquio, suavissime amicorum, nihil  
 „prope, aut tertiata modò, & quartata verba,  
 „semianimi voce, mœsto tibi sum locutus;  
 „nunc putri illo & caduco hospitio egressus,  
 „loquar expeditiùs: & quia corpus jam defecit,  
 „ad te descendit animus, te visurus, qui ad me  
 „visisti sæpius; ut quod unus sciebas, vel medi-  
 „tando novum didiceras, uterque sciremus.  
 „Revisisti

„Revisisti ad me ultimùm , conclamatâ jam  
 „valetudine , mœrens , frater ad fratrem, vel,  
 „quod arctius & sanctius magnæ in terris  
 „conjunctionis nomen est , Pylades ad suum  
 „Oresten , hoc est , ad te alterum , novissima  
 „collaturus officia. Quod cùm in deficientem  
 „& jam deploratum non posses , meo (nam  
 „memini) innixus lectulo, ubertim flêsti: quas  
 „lacrymas etsi in me tum non videris mutuas,  
 „exhaustis & exiccatis languore oculis , plo-  
 „rantem amantis animum utique cogitâsti ;  
 „quo constricti ,

*Qui duo corporibus, mentibus unus erant ,  
 idem semper volentes , idem semper nolentes.*

*„ Tecum etenim longos memini consumere soles,  
 „ Vnum opus & requiem pariter disponere u-  
 trumque.*

*„ Non equidem hoc dubites , amborum foedere  
 certo*

*„ Consentire dies , & ab uno sydere duci.*

„Unum modò est, quod de fati injuriâ querar,  
 „quòd te cum corpore adhuc colluctantem in  
 „imo reliquerit; me in alto immortalibus Diis  
 „nunc proximum posuerit , supra solem & ar-  
 „dentes cœli faces ; quòd me duxisti sæpius , &  
 „nunc ego te vellem. Sed quid rursus mœro-  
 „re squalidum & plorabundum aspicio ? quid,  
 „in hoc animi & corporis divortio , mutuas  
 „amantis lacrymas frustra sollicitas ? ubi plo-  
 „ratibus non est locus : unde , quod tu haut  
 nescis,

, nescis , exulant gemitus & suspiria , & mortali-  
 , lium mœror vertitur in immortale gaudium.  
 , Unum modò , quod dicere cœperam , mihi  
 , nunc beato grave est , quòd non pariter , ab-  
 , sterfis lacrymis , unà gaudemus : quòd te inter  
 , caliginosa magis , memet in mediâ luce posi-  
 , tum video . Sed , quæ magni & excelsi animi  
 , in ipso corpore libertas est , hîc inter collu-  
 , centes cœli ignes , ubi quasi in tuo circo de-  
 , currere consuêsti , mihi haut dubiè occures  
 , sæpius ; & , quod tu in primâ beatitudinis  
 , parte semper posuisti , totius fabricæ admira-  
 , bilem contextum coràm unà contuebimur .  
 , Tu interim , ne hanc felicitatem mihi invi-  
 , disse videare , omitte , quæso , vel inferos solli-  
 , citare , vel veterum heroum vanos conatus  
 , cogitare , de quibus poëtæ canunt , Teseum  
 , dico , vel Herculem . Neque enim corpore  
 , rursus jungi est opus , quos animorum con-  
 , sensus æternùm devinxit : nec , si vel posses ,  
 , reduci velim : sed te totum potiùs mihi hîc  
 , jungi cupiam ; ut alter alterum complexi ,  
 , eodem perfruamur gaudio : ut unà magna  
 , hæc permeare spatia , Solisque & Lunæ fa-  
 , ciem ,

— *pictamque oculis radiantibus æthram,*  
 inspicere ; & extra inferioris mundi conta-  
 ctum & illuviem positi , non telescopiis , ut  
 solemus , sed digitis , cœlestes globos , &  
 extimam mundi compagem , quò humana  
 F mensura

„mensura non pertingit, metiri; &, quod supra hæc omnia est, ipsi universitatis opifici confociari possimus. / Cæterum, ut ex hoc diverticulo ad vos, Audit. regrediar; paucis, qualem se in vitâ; &, quod præcipuè spectari solet, qualem se in morte gesserit noster Rennerius, jam diximus; veterum Græcorum & Romanorum exemplo: qui si quando eximîa virtus è terris emigraret, multum ad morum exempla interesse credidere, vitam honestè actam omnium oculis subicere, atque imprimis summam in ipsâ morte constantiam: quòd is hujus scenæ actus esset novissimus; quo ut quisque optimè defungeretur, ita optimus & præcipuè imitandus censeretur. Multos quidem terrent funebria: aliis ominosa videntur. Verum, ne improvisa, & tantò gravior, nobis superveniat decretoria illa hora; apprimè in vitâ utile est, subinde ad ossa & cineres revocare animum; ad feralem urnam & mortuale choragium referre oculos. Quæ res & fortis humanæ nos admonet, & elati animi typhum & nimium comprimit spiritum; &, quod utroque majus est, mortis contemptum parit: non aliter atque miles, crebrò in acie versatus, minus horret plagas & vulnera: ita frequens funerum aspectus, & mortis meditatio, tollit ejusdem metum. Quòd enim moriturus trepidat, morientis potius, quàm mortis, vitium est: quam nemo hilari excipit vultu, nisi qui fo-

a

ad illam diu composuerit : quæ non minima humanæ sapientiæ pars est. Vivere totâ vitâ discendum est : sed totâ quoque vitâ discendum est mori. Non alia quippe, quàm cum illo hoste, acrior pugna est : non alius triumphus major, quàm expugnâsse mortis metum. Minus autem eam metues, si corpus hoc non domum, sed breve hospitium cogites ; ex quo migrare, non arbitrarium sit, sed invicta necessitas. dubia quidem timenda, certa autem expectanda sunt. Adde quòd singuli fere morbi diversis curantur remediis : sola mors malis medetur omnibus ; eorum utique, qui miseræ huic vitæ renuntiantes, meliorem sperant, in beatorum transcribendi ordinem, & ipsius contubernium Dei. De quo mortalitatis officio tantò frequentius cogitandum est, quod audivideris, experiri non possis ; alieno autem exemplo docere facilius. Morientis lectum qui circumstant propinqui, vel amici, cum singultientem anhelantis audiunt spiritum ; cum rigescentes adspectant artus, omnia denique in mortem composita : pars quasi attoniti stupent ; lacerato pectori manus ingerunt alii ; pars in muliebres se projiciunt fletus ; solus sapiens spectat sine strepitu, singulas moribundi voces, singulos gemitus & suspiria pensitans : omnes denique gestus & nutus attentè notat, quædam tacitè probans, quædam castigans : atque ita ex novissimo illo hominis cer-



tamine, sibi exemplum capit; ut se ad eandem necessitatem decenter componat, & , cùm opus erit, communem fati viam ingrediatur promptiùs. Quod ipsum quæso nos quoque salubriter imitemur. Discamus igitur primævi juvenes, discamus viri; primò, quàm caduca & profluvia res simus; aut, si dubitamus, doceat nos, qui multa docuit, noster Rennerius, præproperè interceptus; qui nos vetat spes inchoare longas. Nascimur, & mox denascimur, herbæ solstitialis instar; quæ repente oritur, & repente aboritur. Et, quia omnibus eandem hîc legem scribit fatalis necessitas, idem quæso cogitent viri principes, idem terrarum domini cogitent reges: quia

— *mors sola fatetur,*

*Quantula sint hominum corpuscula.*

Deinde, id quod caput est, præcipuè hîc laboremus Christiani, ut, quod in carissimi collegæ occasu viderunt propinqui & amici, erectus & melioris vitæ certus sit animus: cujus spei plenus, præsentem mortem rectis intuetur oculis, & , deficiente corpore, ipse non deficit, illud terræ, animam redditurus cœlo.

ANTONII ÆMILII  
 ORATIO VI.  
 DE  
 ARGUMENTO ANNALIS II,  
 Historica & Politica  
 DISSERTATIO.

*Recitata, cùm illum librum auspicaretur.*



Uia plerique fastidioso sumus palato, cui nihil fere in multos placeat dies; ita ut omnium denique rerum sit fatias: propterea horum annalium conditor Tac. nobis apponit dapes, & cupedias cujusquemodi, & aliud, atque aliud, narrando, mirè lenocinatur omnium desyderio; dum pacatum miscet hostico, urbana castrensibus, & privata publicis. Deinde, quia male condita nauseam creant difficili stomacho, hinc bene saporata sunt omnia; ubi dulcia amaris, amœna severis, & læta tristibus, faciunt blanditias. Nequid denique desit, quo etiam capiantur aures, quantum vis acres & religiosæ, ubique gravis, ubique majestatis plenus, noster doctor est, rebus, quàm verbis, ponderosior. Quàm illecebrosâ rerum varietate,

te, & gravitate, non tantum edulcat legentis fastidium; verum etiam, quod ejus consilium præcipuum est, nusquam non hoc agit, ut ad maxima quæq; surgentem juvenem omnigenis exemplis doceat, quibus consiliis olim firmet remp. hostiumque conatibus obsistat feliciter: ejusque rei vel maximè fatagit, ut te, quicumque melioris doctrinæ sectator hîc adstas, & jam nunc animum in senatu habes, aut foro, togatæ prudentiæ monitis penitus imbuat. Deinde etiam in eo totus est, ut tu quoque, generose juvenis, qui jam nunc gladium & clypeum cogitas, in hoc historico & scenico proeliantium campo, bellicos casus securo discas animo, semper extra ictum positus: atque ita uterque, vario rerum usu instructus, alter domi, altet militiæ, tempestivis honorum incrementis, ad sua denique eat vota, ad prætorios, vel consulares fasces; aut ad signa, & aquilas. Qui enim nunc in puppi sedent proceres; qui foro & curiæ præsident patres; & qui in aciem educunt armatas copias duces fortissimi; pars consenescent, alii improvise fato rebus humanis eximuntur. In horum supplementum opus est novâ & subsidiariâ juvenum manu; qui succurrant laboranti reip. Quid itaque ex eo, qui nunc sequitur, annali, sperare possitis, misâ in compendium narratione, paucis accipite. Primò, procul urbe, vos in Orientem ducet Tacit. spectaturos funestas regno-

regnum vices & ludibria, apud Parthos, & Armenios. Illis à Tiberio imponitur rex Vonones, Augusto jam ante à patre Phrahate obfes datus, & Romæ educatus: sed mox, velut externus, & peregrinis imbutus moribus, pellitur, profugus ad Armenios: quorum regi Artavaldi, jam pridem interfecto, successerat Artaxies. Quo, per dolum propinquorum, necato, à Cæsare in regnum deductus fuerat Tigranes; eoque non multò post, sublato, filius & filia pariter conjugii, & regni, societatem coëunt; quod etiam alibi, inter Orientis populos receptum: exemplo Jovis; cui eadem soror esse dicitur, & conjux. Sed nec his diuturnum fuit imperium, mox succedente Ariobarzane: quo occiso, quem dixi, profugum Vononem accipiunt. Qui post paulò conjectus in vincula, & fugere conatus, non sine insigni scelere & perfidiâ, confoditur. Ita fuso sanguine ut plurimum inchoatur regnum, & clauditur:

*Regia res scelus est: socero pete regna necato,*

*Atque tuas patrio sanguine tinge manus.*

Videte, quæso, tragicos supremæ fortunæ casus. Videte, quo petaurò jactentur sceptrorum: quos paulò ante in excelsò positos, & resupinos, ultra hominem spirasse; mox eminentiore fastigio dejectos, & ad suam staturam reversos, videas, suorum violentiâ, vel hostium. Et, quod magis miremini, quandoque horæ

duntaxat momentum interest inter regale fo-  
 lium, & aliena genua.

*Quem dies vidit veniens superbum,  
 Hunc dies vidit abiens jacentem.*

*Ima permutat brevis hora summis.*

Ut rem in pauca conferam, principum fortu-  
 na (quod pace tantæ majestatis dixerim) quàm  
 simillima videtur lusoriis latrunculis; qui, cer-  
 tantium arbitrio, nunc aureum, nunc terun-  
 cium valent. Proinde, quisquis in excelso posi-  
 tus, tuam majestatem tantum non cœlo æqui-  
 paras, non incipientis imperii auspicio tuam  
 metire fortunam, sed die novissimo.

*A casu describe diem, non solis ab ortu;*

semper incertus, quid, inter ancipites & versabi-  
 les rerum vices, deniq; serus vesper vehat. Cæ-  
 terùm, quia viri sapientis est, oblata casu flecte-  
 re ad consilium, Tiberius res, apud Armenios  
 turbidas, in occasionem vertit, specie legationis  
 eò missurus Germanicum; ut dolo eum objecta-  
 ret, & casibus: quia hunc strenuum ducem, octo  
 apud Rhenum legionibus impositum, jam sus-  
 pectabat; veritus, ne domi militiæque gratiosus  
 juvenis, populi studiis, & tot armatorum suc-  
 cinctus manu, quæ in hoste acceperat arma, in  
 ipsum denique dominum verteret. Semper e-  
 nim aliena virtus formidolosa dominantibus, &  
 bonus, quàm malus, suspectior est. Ille verò re-  
 vocanti Cæsari lentè obsecutus, priùs ingentem  
 fabricatur classem, non vanâ spe, quod notat

Taci-

Tacitus, majorem sibi, adversus hostes, successum pollicitus expeditione maritimâ, quàm terrestri; variâ & dubiâ fortunâ hactenus, apud Rhenum, cum Germanis luctatus. Quomodo nostra quoque resp. Aud. flagrante bello,

— *si mens non leva fuisset,*

exemplo Themistoclis, longè felicius, ut prudentium fert opinio, pugnâset muris ligneis, quàm aggeribus; & jamdudum haut dubiè pertrâsset grave & luctuosum bellum, missis in occidentem classibus: quia ultra Oceanum victi hostes, etiam vincuntur domi. Germanicus itaque, per Drusianam fossam, & proximum mare, cum suo exercitu, Frisîæ oram circumvehitur, flumen Amisiam denique ex improviso ingressurus; ut necopinantes & incautos hostes opprimat, prædamque magis opimam reportet miles. Unâ quæso conscendite,

*Vos lecti juvenes, Batava robora pubis,*

*Et pariter vada celsa citâ decurrite puppi,*

vestræ virtutis periculum facturi mari. Utque magis apertè loquar (cogit enim circūscriptos orationicæ cellos excedere, toto pectore erupēs indignatio) unâ cū Iàsone, non Thesalio, vel Romano, sed Batavo, conscendite, postliminio repetituri Colchos, nō fabulosos mēdacis Græciæ, sed veros, & belli jure nostros, in transmarinâ provinciâ, Brasiliâ. Ubi, rebus domi jâ pacatis, unus occultus hostis superest: qui nō justis vindiciis, sed armis impiis, & plus quàm Punicâ

F 5 perfidiâ, in-

intercepit, quæ belli jure possedimus in orbe  
occiduo, & maritimo tractu Africæ; & jam-  
dudum frustra, non sine ludibrio, à regio le-  
gato reposcimus. Quod mehercle non patitur  
Martius nostræ gentis spiritus, & majorum  
gloria; quæ nihil precarium recipit. Eoque  
nemo, opinor, gente & domo Toxander, vel  
Batavus, cui vel gutta superfit generosi spiri-  
tus, in hujus classis societatem, velut in equum  
Trojanum, unà includi recuset: quem sola igno-  
miniosæ injuriæ memoria in ultionem extimu-  
lare debeat, adversus gentem in nos non minùs  
perfidam, quàm in Romanos Arminium. Quam,  
si navales copias cogere velint proceres, vel  
solo spiritu (absit verbo invidia) difflare pos-  
sint, ut ventus folia: quod nec ipsi adversarii  
palam fateri dubitant. Quare ad exemplum  
Romani ducis, Germanici, quod non possu-  
mus terrâ, vindicemus mari. Non callidis &  
fallacibus hostium legationibus rem suam re-  
petere solet Batavus, sed pugnando fortiter;  
jamdudum edoctus, non inanibus Lusitano-  
rum promissis, aut subdolâ rei controversæ  
comperendinatione, sed navali ferro, optimè  
disputari de transmarinis possessionibus. Quas  
ut constanter vindicetis, iterum atque iterum  
vos exhortor Toxandros, & Batavos: quorum  
velut cornucopiæ mare est; cui debetis vestræ  
reip. incunabula, majorisque potentiæ incre-  
mentum, ipsis jam invidiosum regibus. Quin igitur

tur

ur vos accingitis, ad repetendas res, perfidiosè  
interceptas? Verbum vetus est: *Qui injuriam  
negligit, invitat novam.* Vos quoque, fortissimi  
juvenes, qui non ita pridem exauctorati, nunc  
abalabundi, conflictamini inerti otio, & esurie,  
nomen quæso date huic expeditioni maritimæ;  
quæ spatiosum aperit campum vestræ gloriæ.  
Magis certè gloriosa bellantis juvenis virtus  
est, inter ancipites casus maris: ubi non minùs  
ab irato Jove, & fluctibus, periculum est, quàm  
ab hostili ferro; omnia denique conjurare vi-  
dentur in pugnantium perniciem: & non alia,  
quàm in mortis contemptu, securitas est: ita  
ut robor, & æs triplex, circa pectus habere  
debeat, quicumque in hujus certaminis dubiam  
aleam ierit. Sed, quod imprimis vobis exci-  
tandis & animandis erit, ingentis prædæ spem  
ostentat rursus victa Brasilia: unde opimis spo-  
liis magis præmiosus redeat miles, quàm vete-  
res Argonautæ, expeditione Colchicâ. Erit  
etiam, quo duce, & auspice, rem geratis felici-  
ter. Alter, inquam, Heynius, horror magni  
Oceani; qui ingenti terròre & fugâ, totam rur-  
sus impleat Brasiliam, & maximis spoliis pa-  
triam. Sed præ justâ indignatione, longiùs de-  
scammate egressus, Aud. redeo ad Romani ex-  
ercitus ducem, Cæs. Germanicum; qui Frisix  
litora circumvectus, suas copias exposuit ad  
ripam Amisix, mox acri prælio congressurus  
cum Cheruscorum principe, Arminio. Jam



enim in procinctu stat utraque acies. Germanos à tergo claudit palus, Romanos mons & flumen. Utrisque pugnandi necessitas in loco est, spes in virtute, salus ex victoriâ. Jam utrimque ad arma conclamatur; jam buccinæ concinuere, & cornua, micantesque circum fulsere gladii. Illi, suo more, horrendum tollunt barritum; hi vicissim trucem reddunt clamorem, alacritatis testem; illi procero corpore prælongas vibrant hastas, & trabale telum; hi ingentibus pilis alta ingerunt vulnera. Ecce jam utrimque videre est humi strata cadavera, & passim laceros artus, & profusum sanguinem. Ubique denique funesta, & miseranda rerum facies est, inter tot cadentium gemitus, inter tot morientium suspiria. Quæ luctuosa præliorum discrimina plerique legentium securo spectant animo, quasi è terrâ alienum naufragium: sed generosior quisque juvenum, qui jam nunc animum in castris habet, & militari gloriâ, non sat habet, oculos hîc pascere alieno sanguine, ut in spectaculis gladiatoriiis; sed, dum hæc legit, quasi præliantibus permixtus, tacitè suæ virtutis facit periculum, ejusque rei frequenti meditatione suescit discimini. Ita vos quoque, lectissimi juvenes, qui patriæ vos devovistis, & reip. dum hujus cruenti certaminis species vestris obversatur oculis, quasi ad hostilem congressum vos accingite, pericu-

riculum facturi, quantum quisque olim in tali aufuri sitis discrimine. Hic præliantium campus, quem videtis, cujusque vel virtutem prodet, vel imbelliam. Hic specimen specitur, cum tela; cum gladios utraque stringit acies. Unà itaque in hunc campum descendite, pars pro Germanis pugnaturi, pro Romanis alii; non post principia, sed in primâ locandi acie. Pars quidem, opinor,

*In ferrum generosa ruet;*

pavore fluctuabunt alii; nec oculis constabunt, nec auribus. Cæterum Germanicus, ingenti denique strage pulsus, & triumphatis hostibus, victor redit, militemque navibus rursus impositum, reducit, Frisix litora relegens. Verum, ut nihil ab omni parte beatum est, repente turbido cælo vis major exoritur; quâ classis, procul continente, in altum abripitur,

*Præsentemque viris intentant omnia mortem.*

Pars navium haustæ sunt; aliæ apud abruptas Britannix insulas ejectæ; jumenta, farcinæ, & corpora exanima, interfluunt. Miles passim in scopulis, nullo illic hominum cultu, fame absimitur. Ipse dux ægrè denique claudâ

claudâ triremi ad Chaucorum terram appulit. In summâ, ingens, hîc malorum Ilias est. Ad-  
esdum itaque, bellaturiens adolescentule, qui  
majore plerumque temeritate, quàm consilio,  
ferro succingeris. Longè aliam, mihi crede,  
quàm tibi promittis, hîc experiere militiam.  
Neque enim tantùm cum armato hoste, sed &  
cum irato mari; cum ventis, & cœli sævitiâ;  
cum omnium denique rerum inopiâ, tibi pu-  
gnandum erit. Adspice quæso hîc in quasvis  
miserias venale animal, perpeffitium militem:  
adspice aquarum violentiâ conflictatum, & fa-  
me, sitique, enectum. Quorum malorum im-  
patientem juvenem laboriosus Mars respuit,  
& vacatione donat. Hactenus, Aud. ferale  
classicum vestras aures personuit; hactenus in-  
ter pugnas versati estis, & stillantes cruore  
gladios; inter ventorum furias, & maris discrimina.  
Nunc, absterfo Martio pulvere, & mi-  
litari sanguine, ex hostico in pacatum, ex ca-  
stris vos in urbem, vocat Tac. sed non incru-  
entam. Hîc enim spectaturi estis sanguinariam  
majestatis legem, multò Syllanâ tabulâ, &  
triumvirali hastâ, crudeliorem. Cùm enim Ro-  
ma, pacato jam orbe terrarum, hostem exter-  
num prope timeret neminem, unum domesti-  
cum extimuit, altissimum civilis sanguinis  
gurgitem, Tiberium. Ferreum cogitate secu-  
lum, quo clarissimum quemque & innocentif-  
simum, in prædam corripit occulta calumnia;  
quam

quam fovet tyranni principis credulitas: ita ut istud cæcum delatoris telum ægrè declines. Victorem hostem, extrema minantem, placamus supinis manibus: infestus latronum globus exorabilis est precibus, vel lacrymis: truculentam belluam cautè vel vites, vel eludas: occultos autem sycophantæ morsus nemo subterfugiat. Non enim restrictis dentibus palam minatur iste canis, sed blanditur; non hostem, sed amicum præfert; atque eâ ipsâ linguâ te laudibus demulcet, quâ ignarum, & innoxium, rodit, & vellicat, imprimis in principe domo. alibi quidem suæ prædæ etiam inhiat; sed hîc sedem figit, hîc lascivit, & quasi in suo decurrit circo: quia, apud credulas regnantis aures, tutum habet receptum, & majus sceleris auctoramentum. Quo inescatus, emissitiis oculis circum omnia lustrat, suoque domino non bonâ fide renunciat: ita ut non domi magis, quàm foris; nec apud tuos, quàm apud alienos, tutior agites: &, quò minùs cavere possis, ita aurita & oculata bellua est, ut etiam, quæ nusquam sunt, nec fuere, videat, & audiat, ementiendo speciosum crimen. Primò autem ex gente Scriboniâ, Libo Drusus, juvenis veteris profapiæ, & multarum imaginum, sed improvidus, defertur de rebus novis; quòd consultis Chaldæis, & somniorum interprete, altiora meditari, Cæsaresque & Augustos spirare, videretur: sed, ex æquo si rem æstimes, miseratione,

tione, quàm criminatione, dignior. Qui, ubi inter reos receptus est, mox fordidatus, & supplice voce deprecabundus, Cæsaris genibus advolvitur. Quem inexorabilem expertus, desperatâ veniâ, in doloris remedium ferrum arripit, nihil suâ interessè ratus, utrum anima per os, an per jugulum, exeat. Ita quàm plurimos postea, simili crimine circumventos, timor mortis egit ad mortem, ut cum vetere scriptore loquar. Cùm autem Augusti nepos, Agrippa Postumus, novercali Liviæ odio jam ante in insulam projectus, jam pridem jussu Tiberii esset occisus, ejus rei ignarus servus, extorrem dominum ab exilio reducere, atque in integrum restituere, non servili animo destinat. Intellectâ autem nece, non abjicit animum, sed ex ipsâ desperatione novam spem concipit, dominum mentiri ausus, oris specie, totiusque corporis filo, ei non absimilis. Quo plausibili gratiosæ personæ simulacrum erigit animos. Mox per Italiam crebrescit rumor, munere Deûm adhuc vivere Agrippam, Augustæi sanguinis sobolem; & jam adventare, succinctum armis militum, & populi studiis, adversus imperii raptorem, Tiberium. Quo inexpectato nuncio fluctuat Romana civitas, nutant provinciæ, Cæsar inter spem metumque pendet animi, utrùm spernat rumorem credulæ multitudinis, an vim opponat. Ita, Aud. ipsa regnantis majestas sua patitur ludibria,

or. Qui, ut  
 tus, & sap  
 nis genibus  
 pertus, de  
 ferunt ar  
 tum anima  
 quoniam  
 mentos, A  
 cum re  
 guli nepo  
 ita odio ja  
 nalem p  
 aris servu  
 cere, atq  
 animo deli  
 r agitur an  
 vna spem  
 nis specie  
 illis. Quo  
 ro multo  
 am crebret  
 vere Agrip  
 & jam ac  
 a, & popu  
 Tiberius  
 Romana c  
 spem me  
 rnar rum  
 ponat. In  
 atitur lo  
 tis,

oria, & non minùs conturbatur terrore Panico, quàm vero. Unus quippe hìc potentissimi imperii turbator est Pseudagrippa servulus, Cæsari non minùs terribilis, quàm olim ab Epiro Pyrrhus, aut Carthagine emissus Annibal. Ita jam ante Andriscus, homo mercenarius, Philippum Persei filium assimilans, invasit Macedoniam, magnâ cum Romanorum clade. Parrum quoque memoriâ, Pseudocarolos, Pseudodemetrios, aliosque id genus personatos reges, periculosas excitâsse tragœdias, juxta meum haut nescitis. Nunc sequitur, Audit. miseranda strages XII. clarissimarum urbium in Asia; quas una nox improvise terræ motu pessumdedit. Quæ funesta prorsus, & flebilis historia est, si quis tantæ multitudinis inexpectatam cogitet cladem; tot incolas repentino fragore ædium excitos somno, nec vivos, nec mortuos. alibi audias quiritantium virorum, feminarumq; planctum; puerorum lugubrem ululatum alibi. His adde tot homines altissimâ terræ voragine haustos, aut everfistectis obrutos; passim inter ædium ruinas laceros artus, & in proso matrum amplexu elisa pignora; unâ deniq; nocte ex populo frequentissimo factam solitudinem.

— quis talia fando

*Myrmidonû, Dolopumve, aut duri miles Ulyssis,*

*Temperet à lacrymis?*

Poëtæ incensa & everfa canunt Pergama; suo ex  
 cidio famosa Corinthusest; suis cineribus nobilis  
 Carthago;

thago; suis ruinis flebilis Saguntus & Numantia est; deletam Hieresolymam nemo siccis legat oculis. Hic verò una nox tot urbium & populorum congeffit funera; ita ut in ipsâ Asiâ Asiam quæras. Mihi, hæc reputanti, horrent & subriguntur capilli: multò autem gravius hujus calamitatis, adhuc recentis, fama, & funesta species, omnium verberavit aures, & oculos; omnium externavit animos. Finitimi circum populi, novitate rei steterè obstupidi, membris toto corpore horripilantibus; omnes denique in commiserationem versi, alius semisepulta obruit cadavera; alius obruta, frustra quærit; pars fomenta parant fauciis, & vestem nudis; cunctos denique, notos juxta ignotisque, suâ sustentant ope, & alloquio. Luget Romanus princeps, vestem mutat senatus & eques, barbam capillumque promittit plebes; quotquot denique hunc flebilem casum fando accepere, in squalore sedent, & lacrymis. Quodque imprimis arguit tanti mali magnitudinem, hæc calamitas recludit benignitatem avari principis; cujus rigidæ & glaciales fibræ hâc lacrymabili clade egelidantur, missò protenus legato, qui succurrat miseris; qui rite dispenseret liberalitatem publicam, dato centies sestertio, & remissis in quinquennium vectigalibus. Vos autem, Audit, quæso, hæc Asiatica clades obiter doceat, quàm fragilis & invalida, hîc in terris, sit mortalium statio. Quid enim fat

rutum

tutum videri queat, si ab imo quoque metus nascitur? si, quod unum in hoc mundo immobile fixumque creditur, stare nescit? Quò itaque te proripies profugus, eum repente noctu tecta crepuere, nutantesque trabes ruinæ signum dedere? quo specu te illatebrabis, si hoc ipsum, quod nos sustinet, supra quod urbes fundantur, titubat, & præaltâ scissum voragine fugam intercipit? Hostem repellimus objectis mœnibus: fugientem non sequitur incendium: ab ingruente tempestate nos vindicat portus: adversus fulminantem Jovem subterranea domus, aut in altum defossâ specus, remedium est: nullum denique malum sine effugio est. Hoc autem, quod hîc spectandum exhibetur, inevitabile malum, & publicè noxium est. Semper igitur velut in procinctu stemus, in quemvis parati casum, hoc feliciores, quò morti propiores; quæ sola malis medetur omnibus, eorum utique, qui miseræ huic vitæ rennnciantes, meliorem sperant. Nunc sequitur itinerarium viri principis, Germanici; qui, quod paullo ante dicere cœpimus, jussu Tiberii, in Orientem denique, extraordinario cum imperio mittitur, quasi componendis rebus in Armeniâ turbidis; re autem vera, ut dolo objectetur, & inimicorum insidiis. Quæ regnantium artes sunt; qui invisos, aut suspectos, *specie legationis seponunt*, ut alibi noster doctor loquitur. Quo consilio jam olim Jugurtham,



gurtham, à rege Micipsâ ablegatum legimus, ad bellum Numantinum, in Hispaniam; & patrum memoriâ, Rugemezius Sylva suo persuasit regi, ut ducem Albanum mitteret in Belgicam; ut procul ab aulâ haberet æmulum. Sed fraudis ignarus Germanicus, transmarinum iter nunc suscipit, &, si lubet, vos omnes adsciscet comites. Quæ peregrinatio rerum varietate & usu, non minùs jucunda, quàm fructuosa erit; præsertim in contubernio tanti ducis, omnis generis literarum amantissimi. quaquà iturus est, veneranda antiquitas sua recludet scrinia; penetrales gentium Dii interius adytum; ad penitiora consilia vos admittent barbari reges; &, quod caput est, vobis continenter à secretis esse licebit legato Cæsaris. Adhæc volupe erit, vernante utique ætate, videre, non modò omnigenos populos, & varios

———— *cultus, habitusque locorum,*

*Et quid quæque ferat regio, quid ferre recuset:* sed & stupenda naturæ miracula. Est ubi ardentis montis ignea vis continenter eructat flammaram globos; alibi occurret famosum Euripi fretum, statis horis septies reciprocum; alibi vorticosus maris gurges

———— ——— *vastos*

*Sorbet in abruptū fluctus, rursusque sub auras  
Erigit alternos, & sydera verberat unda.*

Deinde tot passim cernere erit antiquissimi artificii monumenta, tot humanæ solertiæ miranda

randa opera , statuas dico colossos , &

— vivos de marmore vultus ,  
hortos pensiles, aquæductus, pyramidas,

*Aëre & in vacuo pendentia Mansolea.*

Ut rem in pauca conferam, erit ubi, tanquam apud Sirenios scopulos, perpetim velitis confensescere : & jamdudum opinor plerisque vestrum salivam movi ; qui haut dubiè se præcæteris beatos credant, si cum altero Busbequo, imperatorio legato, per Italiam, Illyricum, & Thraciam, Constantinopolin usque, excurrendi foret copia. Quodsi vobis, generosi juvenes, hæc sedet sententia, ecce jam classis in Brundisino portu stat in procinctu ; jam nautæ vela expediunt. Ocyus quæso, collectis sarcinis, vos accingite, in contubernio viri principis, Germanici, totam nunc visuri Græciam, Asiam, & cæteras Orientis provincias. Primò vos in Epirum ducet, spectaturos monumenta Actiacæ victoriæ, & sacratas inibi ab Augusto manubias. Dein, quod literati juvenes vel præcipuè expetant, Peloponnesum circumvecti, visuri estis Athenas Atticas, *solem & salem gentium* : cui debemus, quicquid bonarum artium est ; quicquid humanæ solertiæ, vel sapientiæ est. mox insulam Eubœam, & Lesbum, adituri, patriam Sapphûs, nobilissimæ poëtriæ. Hinc, penetrato Hellesponto, totam emensi Propontidem,

intra-

intrabitis imperatoriam urbem, Byzantium,  
& in propinquo Seston & Abydon: ubi Xer-  
xes olim infani operis ponte terras, medio di-  
vifas freto, jungere ausus, totam ptope Afiam  
trajecit in Græciam. Dein oram Troadis spe-  
ctabitis, & lacrymabile Ilium, Romanæ gentis  
incunabula:

— — *genus unde Latinum,*

*Albanique patres, atque alta mœnia Romæ.*

Sed non sine animi mœrore adspicietis Troja-  
nos campos, tot heroum funestos sanguine.

*Magnus ubi Æacidæ telo jacet Hector, ubi ingens  
Sarpedon, ubi tot Simois correpta sub undis,*

*Scuta virum, galeasque, & fortia corpora volvit,*

Hinc reliquam relegendes Afiam, & Colopho-  
na denique appulsi, consulturi estis Clarii A-  
pollinis oraculum, qui suum cuique fatum ca-  
nat. Mox Rhodum, & Cyprum transvecti,  
Armeniam ingressuri estis, & novissimè Ægyp-  
tum, rebus mirandis admodum famosam. Ubi,  
unà cum Cæsaris legato, subvecti flumine Ni-  
lo, Thebas visuri estis, centum portis celebres.  
Cujus urbis incredibile spatium, & immensas  
opes, sub priscis regibus, vobis memorabit se-  
nex sacerdos, edoctus literas hieroglyphicas.  
Inde digressus Germanicus, cum aliarum ar-  
tium, tum & noscendæ antiquitatis percupi-  
dus, mirabundus vobiscum contemplantur  
colossæam Memnonis statuam; quæ radiis solis  
icta vocalem edet sonum. Mox, prope urbem  
Mem-

Memphin, inter disjectas, & vix pervias arenas, alterum vobis ostentabit regiae opulentiae miraculum, montium instar in caelum eductas pyramidas, & ingentes, effossâ humo, lacus, superstagnantis Nili receptacula. Novissimè, ut vestrum omnium expleat desyderium, vos ad Nili catarractas deducet, claustra Romani imperii. A quâ longinquâ peregrinatione vos mox reduces expectabo, rerum usu non minùs instructos, quàm Homericum istum ἀνδρα πολυτροπον,

*Qui mores hominum multorum inspexit, & urbes,*

domumque rediit prudentior & melior, ab illecebrosâ Sirenum mulcedine, & blando voluptatum lenocinio, intactus, & integer; omnibus documentum, exterarum regiones circumspicere obeundas esse, ne evadas deterior, non peregrinationis, sed peregrinantis vitio; dum, abdicato meliorum commercio, ultrò corruptorem quæris. Deinde, quod non incitè dixit Socrates, multi *secum peregrinantur*, dum præcorruptum domi animum ubique circumferunt, & caelum, non mores, mutant. Hos scopulos vos præcavisse velim, literatissimi juvenes, ut reliquum iter securè peragere liceat. Nam ex Oriente vos in Occidentem nunc reducet Tac. ad discordes Germanorum principes, Arminium, & Maroboduum. Illum pro  
liber-

libertate bellantem favor; hunc invisum, regi  
 nomen habet: pari tamen utrimque spe, pari  
 fiducia, diriguntur acies. Vos quoque, gene-  
 rosi juvenes, quibus vernante ætate sangui-  
 integer est, & magna tenet cupido gloriæ  
 iterum quæso ferro vos succingite, atque ar-  
 ma expedite. Hic enim rursus experiundæ vir-  
 tutis, locus est, & apertus campus gloriæ.  
 Quid igitur cunctabundi fluctuatis? minùs  
 mihi credite, periculi est illis, qui minùs ti-  
 ment; quia fortes fortunam auxiliarem ha-  
 bent. Adde quòd in ejusmodi congressu, hora  
 momento vel gloriosè vincere licet, vel mori.  
 Quare unà quæso rursus manus conferite, sed  
 quod vos etiam atque etiam obtestor, pro me-  
 liore pugnaturi causâ; quæ sola propitios in  
 prælium trahit Deos. Sed res non patitur  
 moram.

— *nunc viribus usus,*

*Nunc manibus rapidis.*

Ecce hinc Cherusci, illinc Suevi, jam arma ex-  
 pediunt, & præliantis gradum componunt:  
 palma autem in medio posita est, multo res-  
 pergenda sanguine. Jam magnâ mole concur-  
 ritur, ambiguo hætenus certamine, fufis ut-  
 rimque dextris cornibus. Sed ingenti deni-  
 que strage pellitur rex Maroboduus, Romano  
 populo hætenus magis formidolosus, quàm  
 olim Pyrrhus, aut Antiochus, succinctus to-  
 tius Orientis viribus; quod in Romano senatu  
 fatetur

fatetur ipse Tiberius. Tantus rex, fides numinum! paulò ante populi Rom. horror, nunc unius prælii discrimine, regno exiit, in Italiam profugus. Ubi Romani principis genua supplicabundus amplectitur, ut Ravennæ in gloriam ætatem agere liceat. Qualem Maroboduum non unum nostra quoque vidit ætas, belli casibus profugum. Iterum quæso dubiam armorum aleam hîc spectate, bellantes principes. Ecce qui paulò ante, totius prope Germaniæ dominus, humanum excesserat fastigium, nunc, velut ex astris dejectus, alienâ vivit misericordiâ, & precarium trahit spiritum: nimirum alter *Dionysius Corinthi*, à regio sceptro derusus ad pædagogicum, pila & ludibrium verabilis fortunæ. Quæ plerumq; contra majorem potentiam audacior est, & in magnis, quàm in parvis, suas vires experiri, mavult: utque magna corpora magis patent vulneri, ita major potentia pluribus casibus. Quid igitur, insaniissimi regum, non contenti avitis finibus, majorem gloriam in majore quæritis imperio? quid quæso, percruenta certamina, & tot hominum stragem, ad invidiosum istud potentia fastigium contentis: unde, nisi ingenti cùm ruinâ, non possitis descendere? Nam, ne erretis, quæ nobis videntur excelsa, vobis prærupta, & in casum prona sunt; quotiescunque ex alto in illud vestrae magnitudinis præcipitium despexeritis: ita ut ad tuendam tantam felicitatem alterâ felicitate

G opus

opus sit: modicis autē rebus longius ævum est. Magnum, fateor, hæctenus iter mecum emensum estis, Aud. sed nec injucundum, opinor, nec infructuosum. Ultimū superest, hinc rursus usque ad orientem solem: sed, quod paulò ante experti estis, compendiosa, per orbem terrarum, via est, duce Tacito. Nam, ne erretis, in his annalibus, haut secus atque in pictā mundi tabulā, exiguo spatio distant Oriens & Occidens, Auster & Septentrio. Ne igitur pigeat, quæso, iterum transcurrere in Syriam, ut spectetis moribundum Germanicum; cui ejusdem provinciæ prætor Piso, subornante Tiberio, venenum miscuit, rerum fortiter gestarum funebre auctoramentum. Circumsistite, quæso, morientis lectulum, quotquot viri nomen, sine exemplo maximi, coluistis hæctenus. Nemo, scio, siccis oculis audiet singultientem anhelantis spiritum; nemo sine lacrymis adspectabit jam rigescentes artus, omnia denique in mortem composita. Quem luctuosum magni ducis occasum spectasse, vobis, sapientiam professis, haut male conveniat: quia inter bonæ mentis cogitationes præcipua est, quâ mortem meditamur; quæ exactæ vitæ coronis est: quâ vel illustriore, vel turpiore, hominis sortem metitur sapiens. Quò magis laborandum est, ut ex hâc vitâ egrediamur, quasi de victâ morte, atque omni terrore, triumphaturi. Cæterum, in hujus principis viri  
im-

improvisâ morte, gravem haut dubiè & acerbum spectantium oculis dolorem inurit; quòd magnus ille imperator Romani exercitus, Germanicus, Augusti ex sorore pronepos, in omnium virtutum exempla genitus, bellicue ac togæ artibus juxta clarus, & ut laudes ejus in pauca conferam, Romanorum ultimus, nunc inter suæ Agrippinæ amplexus, & suspiria; inter amicorum lacrymas & gemitus, viridante ætate, inimici scelere extinguitur; quem in acie stantem mori oportuit. Qui, cum, rebus, adversus Transrhenanos populos, feliciter gestis, totam, quaquà iverat, suis trophæis implèsser Germaniam: hostium armis invictus, suorum denique cadit dolo. Qui civili præditus ingenio, & per omnia libertati, quàm servituti, propior, populum pariter demereri potuit, & militem, unum non potuit patrum Tiberium; quòd melior vir esset, quàm quemquam esse, expediret tyranno principi. Omni quippe literarum genere excultus erat, & singulari comitate, & benignitate, domi militiæque juxta favorabilis. Hoc urit strabones dominantis oculos: qui eminentes suorum virtutes magis suspectat, quàm vitia; semper anxius, ne princeps iste juvenis, succinctus populi stultiis, & militum; arma denique, non in hostem, sed in ipsum vertat dominum. Adeò regnantibus suspecta est eminentioris viri popularis gratia: qui popularis favor etiâ Germanici patrem



Drusum, & avunculum Marcellum, perdidit.

*ô funestus multis populi,*

*Dirusque, favor.*

Ita ut satius videatur, civium odium, quàm amore, emeruisse, sub suspicaci principe. Non ita multò post, Cheruscorum quoque princeps Arminius, aliquot per annos fortiter colluctatus cum Germanico, propinquorum cecidit dolo: vir suo seculo major, & ultra Barbarum promptus ingenio, præliis ambiguus, nec bello victus, sed suorum insidiis; propter unam dominandi libidinem: quam jam ante, apud Romanos quoque dictator Julius suo expiârat sanguine. Adeò periculosè à paucis emitur, quod multorum est; in tali utique rep. ubi una omnium sententia, una omnium vox est: *Aut libertas retinenda est, aut moriendum ante servitium.* Longiore fortassis circuitu, quàm par est, vos circumdixi, Aud. terras prope omnes circulando, & maria: sed parvo, ni fallor, labore, & expeditè, omnia istæc confecistis. Totum prope permeastis Rom. imperium, sed absque impendio, & discrimine: Scyllam inter & Charybdin navigastis, sed absque naufragio: medias inter acies unâ cum præliantibus contulistis pedem, sed post principia positi: non unâ denique potiti estis victoriâ, sed sine pulvere, quod ajunt, & sanguine. Inter quæ non tantùm jucundo variarum rerum spectaculo pavistis oculos; sed, quod caput est, multa quoque in usum vitæ, mul-

multa in usum reip. in animum recondidistis,  
non minùs, quàm Ulyssès, tot casibus & peri-  
culis cautiores, & laboranti patriæ utiliores.

ANTONII ÆMILII  
ORATIO VII.

DISSERTATIO POLITICA,

DE

Maximis momentis rei Mariti-  
mæ, in nostra Rep.

AD S. P. Q. BATAVUM.

VI. Eid. Octobris. CIÖ. IO. C. XLIII.

*Tacit. Annal. II. Cap. V.*

*Germanicus, celeranda victoria intentior,  
tractare præliorum vias, & quæ sibi tertium  
jam annum belligeranti sæva, vel prospera eve-  
nissent: fundi Germanos acie & justis locis; sed  
juvari sylvis, paludibus, brevi æstate, & præ-  
maturâ hyeme: suum militem haut perinde vul-  
neribus, quàm spatiis itinerum, & damno ar-  
morum adfici: fessas Gallias ministrandis equis:  
longum impedimentorum agmen, opportunum  
ad insidias, defensantibus iniquum. At si mare  
intretur (aures arrigite, Batavi) promptam  
ipsis possessionem, & hostibus ignotam: simul*

G 3

bel-

*bellum maturius incipi, legionesque & com-  
tus pariter vehi: integrum equitem, equosque,  
per ora & alveos fluminum, mediâ in Germa-  
niâ fore. Igitur huc intendit, &c.*

**R**Empublicam habemus be-  
ne temperatam legibus, armis-  
que & opibus firmam; sed mul-  
tò habituri firmiorem, si præ-  
cipuis viribus certemus mari:  
quod & exempla monent, &  
prudentum consilium, ac res ipsa suadet: quò  
denique optimi cujusque spes & vota trahunt.  
Quòd enim olim ex humili loco emerfit res  
Batava; quòd post varios & ambiguos casus,  
etiam nunc spirat; quòd veget, floretque, bel-  
lo invicta, & formidolosa regibus; quòd trium-  
phato Oriente, & Occidente, latè imperitat;  
quòd hostem, omnibus metuendum, sola ex-  
terrui; quòd denique continuis conflictata  
bellis, altiùs caput extulit, frendente & rin-  
gente invidiâ; id omne debet mari. Huic sua in-  
cunabula & incrementum; huic jam adultam  
potentiam acceptam refert. Quam si conserva-  
tam & auctam cupimus, missoque in compen-  
dium bello, omni denique armorum discrimi-  
ne, omnibus militiæ laboribus defungi volu-  
mus; mari, quam terrâ, acriùs pugnandum est.  
Quòd jubet ratio, &, quæ ante rationem est,  
necessitas: quia nostrum cornucopiæ Oceanus  
est;

est; nostri imperii velut Palladium, & sacra pignora, patulum mare est. More majorum, hoc est, apertè & simpliciter, nullo quæsito verborum colore, nullo fucatæ dictionis lenocinio, loquar, de argumento; cujus tot tantæque momenta sunt, ut neque unde primùm ordiar, sat sciam; neque ad detexendam telam, certos habeam terminos. Quare summa capita delibâsse contentus, cætera prudentissimo cuique cogitanda relinquam. Quod olim Dircæo vati, canere incipienti, idem mihi quoque, apud vos dicturo, auspiciatissimum exordium fore, duxi:

*Ἄεισον μὲν ὕδωρ,*

inquit, hoc est, *cæteris rebus præstat aqua;* quia non aliud magis salutare est, maris utique & fluminum accolæ populo. Quotiescunque enim, Aud. vetera exempla memoriâ repeto; jam inde ab omni ævo, gentes maritimas renavali maximè effloruisse, reperio. Ita magnum regem Salomonem, ingentem auri argentique vim congestisse accepimus; missis ultra Oceanum classibus. Ita Tyriorum & Sidoniorum crevere opes. Cumque rex regum Xerxes, coactis ampliùs septingentis armatorum millibus, in Europam effudisset Asiam, & deletis Athenis, funus & tenebras minaretur Græciæ; Delphico responso muris ligneis pugnare iussus Themistocles, rem conclamatam restituit, victâ hostium classè, apud Salamina insulam.

Romani quoque multis navalibus triumphis auxere potentiam : & imperiis æmula Carthago, re navali, & transmarinis bellis potens, fractis Hispanis, & trepidante Italiâ, jam terrarum erat domina, ni victoriâ frui, quàm uti, maluisset Annibal. Et quod nemo nescit, Octavianus Cæsar, unâ navali victoriâ Actiacâ, domui Augustæ principatum peperit : unde & ab eo tempore plerique numerant Augustæ principatus initium. Utque omittam Gothorum, Saracenorum, Normannorum, aliorumque res gestas mari ; in ceterioris ævi historiâ, transmarinis victoriis maximè florere Ligures : qui Saracenos, ex Sardinia & Corsicâ ejectos, navali expeditione persecuti, Antiochiam expugnârunt, & mox Seleuciam, Cæsaream, Ptolemaida, Tripolin, cæterasque Syriæ urbes maritimas, pulsas, quocumque venerant, hostibus. Veneta quoque Respub. amplum sibi imperium, & illustre nomen peperit armatis classibus : quibus in Græciâ Coronen, Methonen, & Naupactum, insulasque Corcyram, Cephaleniam, Zacynthum, Ithacem, Eubœam, Cyprum, & Cretam, expugnâvit. In Thraciâ ipsam Constantinopolin semel iterumque subegit. In Asiâ Tyrum, Berytum, Sidonem, ac postremò Joppen, sui fecit juris. Quam invidiosam potentiam cum non ferrent cæteri Christiani principes, annis abhinc cxxxv, aut præterpropter, Pontifex, Cæsar, & Gallia

ac

c Hispaniæ reges, in unam illam conjurati  
 Rempub. sociatis viribus, brevi quidem eri-  
 tuere, quascunque in continente urbes, longo  
 bello quæsierat Venetus: is verò tuendo forti-  
 er, quicquid partum erat mari, cætera quo-  
 que facile recuperavit. Dein, languente nava-  
 i potentiâ, rursus elanguit res Veneta. Quod  
 ipsum jam ante non vano augurio præmonue-  
 ant leones, in D. Marci æde, Musaico opere  
 effabre facti: quorum alii telluri incubant, ves-  
 to & exanguis corpore languidi; alii ex mari  
 emergunt habitissimi. Quæ fatidica imago, ex  
 rebus terrâ gestis, opes portendit exiguas; ex  
 maritimis maximas: quas nostris quoque To-  
 xandris promittere videtur natator leo. Lu-  
 itani itidem, & Hispani, quod juxta mecum  
 omnes sciunt, navalibus expeditionibus om-  
 nem debent potentiam, Christiano orbi ha-  
 tenus gravem: quam ut majores nostri à  
 suis cervicibus depellerent, mari quoque,  
 quam terrâ, pugnârunt acrius, & felicius.  
 Utque olim, ingruente cœlesti cataclysmo,  
 navi sese commiserè generis humani reliquiæ,  
 non dubiâ salutis spe: ita nostri quoque avo-  
 rum memoriâ. grassante in patriæ viscera  
 Albano, vitam, libertatem, aras, focos-  
 que, spes denique suas & vota, credidere  
 classibus; quibus protenus Brilam expug-  
 nârunt, primum vindicandæ libertati au-  
 spicium. Auctâ ex eo fiduciâ, mox inter-  
 cepere:

cepere opulentam Lusitanorum classem, & alteram ducis Medinæ, ingenti cum gazâ; ac rursus aliam ex Lusitaniâ: quo successu mox plures sibi conciliârunt urbes. Ac tametsi subinde, per oppida & agros, multa improspere caderent; erecto tamen & invicto animo, quasi claudus pilam, tenebant mare: in quo vires & opes; in quo auxiliarem fortunam, & spem futuri temporis; in quo denique habebant omnia. Walachriam itaque, rebus gerendis maxime opportunam insulam, navali obsidione claudunt, arcemque, mari impositam, capiunt manu; caputque gentis, Middelburgum, ad deditionem compellunt, pulsâ hostium classe; & jam ante, in Australi sinu, victo Bossuivio. Facile autem patior, quod adversarum partium historicus, hæc narraturus, scribit, *ad Bataria oram, è piscatoriis scaphis, repente novam extitisse Remp.* quæ parvula initia victori certè minus pudenda, quàm victis hostibus. Ut unum est, rem totam, Auditores, debemus navalium gentis virtuti; haut secus atque Græci, bello Persico, victores mari, mox recuperârunt reamissas domi. Cæterùm, navali clade jam sæpius admonitus rex Philippus, novo consilio, naves solito plures instruxit, & majores:

— *pelago credas innare revulsas*

*Cycladas:* quæ nobis & Britannis ultima minari visæ sunt. Sed, dum focia regina Elisabètha, ingens animi heroina, suas naves objicit; nostri

nostri, qui ducem Parmensem, in quo omnis  
 hostium spes erat, Morinorum portu clausum  
 tenebant, præcipua pars victoriæ fuere: quod-  
 que in ipsos infeliciter tentârat hostis, majore  
 successu ei rependunt, expugnatis Gadibus, &  
 direptis Fortunatis insulis, unâ cum Mexinâ,  
 quam D. Thomæ vocant. Cumque aliquam-  
 multò post navalis belli fulmen Heemskerc-  
 cius, deletâ, sub ipsam Calpen, regiâ classe,  
 ingenti trepidatione totam complêssêt Hispa-  
 niam, etiam ultrò æquas pacis condiciones ob-  
 tulere pavidi hostes. Cùm autem aliquot re-  
 rorò annis, rex nobis interdixisset omni com-  
 mercio, crescentique in dies multitudini non  
 omnia suppetere domi; protenus Indias co-  
 gitare cœpit Batavus, regias opes interceptu-  
 rus, aut novas inibi quæsiturus. Quæ expedi-  
 tio in Oriente ita cessit feliciter, ut pulso ho-  
 ste, jam opulentas insulas; jam urbes & regna  
 teneat; mercibusque omnigenis suos & alienos  
 cumulet, ingenti cum emolumento Reip.  
 Dein alteram ad Occidentem Indiam adiit, &  
 Africam; rebus ubique ita prosperè gestis, ut,  
 qui eas ignoret, non paucorum annorum; sed  
 totius seculi facta sibi narrari credat, fidemque  
 abrogatura sit posteritas. Ut enim omittam  
 passim expugnatas arces, validos portus, & in-  
 sulas; ingenti terrarum tractu victa Brasilia  
 est: & quod præterire piaculum sit, Argonau-  
 tæ Batavi, in mari occiduo, basilicum ausi fa-



cinus, non raptò vellere mendacis Græciæ, sed captis auriferis navibus, passim urbes nostras complevere regiâ gazâ, & procerum animos novâ fiduciâ, res magnas tentandi; validis mōx urbibus, Vezaliâ, Sylvâ Ducis, aliisque oppidis, unâ æstate expugnatis. Quos triumphos debemus nostris ad Occidentem classibus: quæ solæ, prudentium opinione, sunt domandò regi. Qui, quod juxta mecum nemo nescit, non aliâ re magis formidabilis est, quàm inexhaustis novi orbis opibus: ita ut frustra eum oppugnes domi, cui post quantamvis cladem, ex Peruano solo, velut ab angue Lernæo, alia atque alia renascuntur capita. Quò autem amplius pateat, quantum, quâ publicè, quâ privatim, momenti sit, vel in unâ nostrorum ad Occidentem societate: ex quo eam instituere proceres, naves instruxit amplius mille ducentas; militum nautarumque armavit plus centum millia; sexcentæ Hispanorum naves, vel depressæ, vel captæ sunt, ingenti cum prædâ; quæ primis duodecim annis super xxv l. millionum fuit: ita ut hostem suis sibi conficias opibus. Damnum autem regi intereà illatum, plus l. xx. millionum est: quo res ejus ita attritæ sunt, ut justam defectionem ausa sit Tarraconensis provincia, & Lusitania. Adde quòd hæc societas magnam belli partem à nostris avertit finibus; quasque opes in Europam conferre consuêrat rex, domandis, vel pre-

premendis cæteris populis, eas nunc extra hunc orbem consumit; ut nostris occurrat clasibus, quibus suum jugulum peti intelligit. Quarum rerum anxia cogitatio eò denique redigit magnum regem, ut non semel tentârit honestis condicionibus istud discrimen redimere; palam confessus, unam sibi formidabilem esse hanc societatem. Quæ continenter navibus instructa centum & viginti, bellicisque machinis supra duo millia, ingentem circumfert terrorem. Quibus copiis & opibus Remp. terrâ marique sustentavit pluries. Ne autem, Auditores, longiore vos circuitu traham, rei navalis momenta nemini obscura esse possunt; quæ, dum circumspicimus, ubique incurrunt in oculos. Quicquid fere fortunarum publicè est, quicquid privatim, maris opes sunt: quicquid rerum promercialium in tabernis, aut officinis est; quantacunque in granariis, aut apothecis, copia est; transmarinæ merces sunt: & ne quid denique desit, unâ cum mercibus (quod unum nolim) etiam invehuntur transmarini mores. In summâ, maris beneficio, copiosissimè habemus, quæ non habemus: de quo velut obstupidus, ad nobilem virum Doufam scribens Joseph. Scaliger,

*Ignorata tua, inquit, referam miracula terra,*

*Doufa, peregrinis non habitura fidem.*

*Omnia lanitio hinc lassat textrina Minerva:*

*Lanigeros tamen hinc scimus abesse greges.*

*Non capiunt operas fabriles oppida vestra:  
 Nulla fabris tamen hæc ligna ministrat humus.  
 Horrea triticea rumpunt hîc frugis acervi:  
 Pascuus hîc tamen est, non Cerealis ager.  
 Hîc numerosa meri stipantur dolia cellis:  
 Quæ vineta colat, nulla putator habet.  
 Hîc nulla, aut certè seges est rarissima lini:  
 Linifici tamen est copia major ubi?  
 Hîc mediis habitamus aquis, quis credere possit?  
 Et tamen hîc nulla, Doufa, bibuntur aquæ.*

Ita ut in aperto, vel clauso mari, nostra vel abundantia, vel fames sit. Quod cum perspectum haberet rerum nostrarum sagacissimus æstimator, marchio Spinola, post multorum annorum irritos conatus, hoc denique suo persuasit regi; ut in propinquo Morinorum portu, plures armaret naves; quibus de principatu maris nobiscum decerneret, continenter infestando nostras onerarias: Oceani quippe dominum, etiam Continentis fore: eò quòd res Batava stare nequeat, sine libero com meatu maris. A quo tempore hostiles naves nostris incubant litoribus, nostrosque portus velut indagine cingunt; &, quod fateri pudet, universæ prope fortunæ maris, unius oppidi spoliolum sunt; quintanâ inibi constitutâ; ubi ad licitationem dividant prædam, ut cum Tranq. loquar: ita ut periculum sit, ne mari denique positus hostis, Remp. quasi faucibus apprehensam teneat, strangulaturus, ni in tempore occurrerit.

currimus. Proinde nihil mehercule prius, Aud. nihil pensius, esse debet tutelâ maris; ut affatim & securè supportentur omnia, quæ sint sustentandæ Reip. Quam ob causam, gentium domina Roma, etiam tum, cùm domito, vel pacato orbe terrarum, jam videretur timere neminem, passim disposuit maris custodes & fluminum, armatas classes: duas nempe, quas prætorias dixere, alteram ad Ravennam, in mari supero; ad Misenum, in mari infero, alteram; singulas ducentarum, quinquaginta navium. Minores prætereâ classes, unam ad oram Narbonensis Galliæ; alteram ad Euxinum, XL. navium; Rheno quoque flumini, Euphrati, & Danubio, impositis triremibus. Quantò magis idem nobis faciendum, qui cum hoste conflictamur, terrâ marique potentissimo; &, quod caput est, transmarinis fere alimur frugibus, haut secus atque Romani? qui, gliscente in immensum multitudine, frumentarias habuere provincias, Siciliam, Africam, & novissimè Ægyptum;

*Quæ dominam plebem, bellatoremque senatum,  
Classibus æstivis aleret:*

quas adventantes non minore applausu & gaudio, in Italiæ litoribus, acceptas fuisse legimus, quàm nunc, in Gaditano portu, naves auriferas. Quia autem (quod notari velim, ut hoc exemplo incitati, magis sollicitè custodiamus liberum com meatum maris, vel unius rei  
fru-

frumentariæ causâ) Quia, inquam, Ægyptus, superstagnantis Nili aquis irrigua, frugum erat feracissima, atque ipso situ nova tentantibus opportuna; utpote septemplice fluminis divortio circumseptâ, adversus vim externam, & validis ad mare præcinctâ urbibus: sapienter Cæsar Augustus hujus frumentariæ provinciæ custodiam, inter dominationis arcana habuit, & scrupulosâ curâ cavit, ne forte suspectæ fidei præfidem imponeret; *vetuitque* (loquar verbis Taciti) *nequis ex Romanis senatoribus, aut equitibus illustribus, eam, nisi permissu, ingrederetur; veritus, ne fame urgeret Italiam, quisquis eam provinciam, claustraque maris ac terra, quamvis levi presidio, adversum ingentes exercitus, insedisset.* De quo jam ante etiam sollicitus fuit dictator Cæsar, & ante eum Magnus Alexander. Posteriores autem principes, majoris securitatis causâ, reliquam quidem Ægyptum permisisse præfecto Augustali, ut vocatur in Digestis: sed urbi Alexandriæ, quam *Ægypti claustrum* vocat Suet. peculiarem imposuere præfidem *Juridicum Alexandriæ*, dictum, in Cod. velut occultum corycæum, ex opinione Cujacii; qui velut è speculâ, tacitè arbitraretur, quid rerum gereret præfectus Ægypti. Nostrum quoque horreum, Audcûm transmarinum sit, quo sine Resp. stare nequeat, prima utique curarum esse debet, custodia maris: ut frumētariæ naves tutò commeent, neu hostes publicam annonam occultis consiliis

liis

liis avertant, vel armatis classibus intercipient, occupatis finus Codani faucibus (ubi non minus, quàm ad ostia Nili in Ægypto, claustra maris, vel sunt, vel strui possent) ut nostras fauces urgeant fame, crudeli corporis tormento, & malorum ultimo. Tolerabilis pestilitas, tolerabilis præcliorum strages est: una fames malum inexuperabile est: quo olim vexata misera Roma, quamlibet calamitatem præoptasse fertur.

— *alio me, inquit, prosternite casu,*

*Et pœna matate genus. Porsena reducat*

*Tarquinius: renovet ferales Allia cades:*

*Me potius sævi manibus prosternite Pyrrhi:*

*Me Senonum furis, Brenni me reddite flammis.*

*Cuncta fame leviora mihi.*

Omniū quippe necessitatum durissima est, publica esuries. Hæc sola inaccessas expugnat arces; & quod magis mirere, etiam non pugnando domat invictos populos: hæc in rabiem agit jejunam plebem, si non sit, quo placare possis latrantem stomachum. Unde periculosa denique existit rebellio: ita ut nec iussa, nec leges imperantis accipiat, vacui ventris furor: quia nec ratione, nec precibus flectitur esuries.

*Arduum, inquit ille, ad ventrem verba facere, ut qui careat auribus: eoque præcepta non audit, poscit, appellat; & abdicatâ omni denique humanitate, in sylvestre transit animal.* Numantinos certè hæc inopiâ circumventos, trucidatorum artus esitasse accepimus;

ma-

matresque, captâ urbe, vidit Scipio, quæ in sinu gestarent semesa liberorum corpora. Calagurritani quoque, consumptis cadaverum reliquiis, suamet in cibum vertere pignora, & exhausta viscera suis aluere visceribus. Nostrâ quoque memoriâ, Germaniæ populi, continuis exhausti bellis, in magnâ annonæ necessitate, post consumptas

*--- omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid  
Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis  
Pallorem ac macië, & tenues miserantibus artus,  
Membra aliena fame lacerârunt, esse parati  
Et sua.*

Nec alia, mihi credite, nostra omnium fors futura est, nisi custodimus mare: quæ calamitas hoc gravior erit, quò gentis multitudo hinc numerosior est. Quo consilio, ni prudentium fallit augurium, paucis abhinc annis, Britannicum fretum subiit, ingens ex Hispaniâ classis, validis succincta navibus. reduces ex Æneæ classe Centauros, Chimæras, & Scyllas, quæque alia fuere portentosa navium nomina, in nos ingruisse diceres: quas tamen, propitio numine, & singulari nostrorum virtute, delatas esse, etiam nunc gloriamur, gratantes victori leoni Batavo; cui succubuit imperialis aquila, & tutelares hostilium navium Dii. Multa prætereà sunt, Aud. quæ rei navalis studium nobis præcipuè commendant, & magnos successus promittunt. Primò, si loci & incolarum  
genium

genium inspicias, interamna regio est, & por-  
 tuosum mare: *Batavorum insula*, inquit noster,  
*ob faciles appulsus, accipiendis copiis, & transmit-*  
*tendum ad bellum, opportuna*, Dein non alia  
 gens ad rem nauticam promptior est. ambi-  
 guum quippe animal Batavus, inter flumina  
 natus & Oceanum, in terrâ & in aquis juxta  
 degit; ventisque nutritur & fluctibus; non mi-  
 nore nandi, quàm navigandi usu, jam olim ce-  
 lebris; cùm bello adversus Romanos, integris  
 turmis perrumperet Rhenum, scriptore Tacito:  
 & , quod magis mirere, ejusdem socer, Ju-  
 lius Agricola, Monam, Britanniae insulam, in-  
 feliciter antea tentatam, in deditioem accepit,  
 ope auxiliarium Batavorum: qui non na-  
 vibus eam insulam ingressi sunt, sed patrio  
 nandi usu; quo se pariter & equos, atque arma,  
 in mediis regunt aquis. Sed desinite mirari,  
 natatorem esse populum; ubi ipsi agri, cespiti-  
 tiâ humo leves, passim suis lacubus innatant,  
 nec illuc ventis agitati & fluctibus. Ad nau-  
 tica verò ministeria plerique ita agiles & ex-  
 pediti sunt, ut simul eos, in prorâ & puppi;  
 simul in imâ & summâ navi, versari credas;  
 preto omni turbinum & fluctuum discrimine.  
 Non enim jam, Græcorum scriptis decantata,  
 Scylla & Charybdis; non naufragiis infames  
 Symplegades, & quicquid vel exhorruit, vel  
 n majus credidit rudis antiquitas; nihil deni-  
 que amplius terrori est illis, quos etiam extra  
 hunc



hunc Solem & Lunam, plagam hyperboream transvectos, in caliginosâ solitudine, nullo illic hominum cultu, cum perpetuâ nocte & glacie; cum continuis nivibus & infestis belluis, conflictatos, meminimus. Ubi non cum Libero patre, extima terrarum, aut maria ultima, sibi penetrâsse viderentur; sed unâ cum Hercule, vel Theseo, descendisse ad inferos, & Stygiam domum, & cum immani luctari Cerbero. Ac licet jamdudum terrarum metas egressi, & maria omnia circumlati, nihil, si cœlum excipias, sibi reliquum fecisse videantur, quod non penetrârint navibus: attamen, quæ indefessa gentis virtus est, etiamnum extra hætenus exploratum orbem, continenter alium atque alium quærunt;

— *siquis sinus abditus ultrâ;*

*Siqua foret tellus, quæ fulvum mitteret aurum.*

Adhæc non alia gens, iis rebus, quæ fabricandis sint navibus, instructior est; non alia iisdem accelerandis expeditior. Primo quidem bello Punico, Duillii classis sexagesimo post excisam sylvam die, navigâsse; altero autem bello, Scipionis classis, quadragesimo à securi die, in anchoris stetisse, perhibetur; gloriofius fortassis, quàm veriùs. Hæc enim unius Batavæ gentis laus est: cujus solerti industriâ, intra paucos menses, natant sylvæ; & bimestri, vel trimestri opere, in rates conversæ, navigant arbores; & quidem ita numerosæ, ut nostris de-

lebeatur navalibus, quantumcumque fere ma-  
 i Germanico, & Mediterreo; quantumcum-  
 que Atlantico, & Indico, toto denique Ocea-  
 no, navium est. His mercantur Itali; his navi-  
 gat Gallia; & quod unum non patitur civium  
 pietas, nostris plerumque navibus, & nostro  
 sanguine, militat Hispania. Navalem autem  
 gentis virtutem sæpe expertus hostis est: quod,  
 ne tacente, vel maria loquuntur, & litora,  
 quibus pugnatum est: loquuntur opimæ vi-  
 ctoris manubiæ, & sacris postibus passim sus-  
 pensa spolia, & exuvia,

— *ereptaque rostra carinis.*

Terrestre quidem bellum utrosque nobilitat,  
 nutuâ vel clade insignes, vel victoriâ: justo  
 autem maris prælio vinci nescit Batavus.  
 Quodsi forte iniquiore fortunâ oppresso, nulla  
 salutis spes sit reliqua; ne inultus cadat, ac-  
 censo pulvere pyrio, hosti commoritur, com-  
 muni vivicomburio se invictum professus, per-  
 nasionisque plenus, his veluti piis victimis pla-  
 cari maris Deum. adeo popularis error etiam  
 blanditur fortibus. Illud autem, Aud. proxi-  
 mum miraculo est, quòd etiam procul mari,  
 locis campestribus, si nostrum peditem, vel  
 quitem, avertat hostis; navalem vim non po-  
 test. Ita arcem & urbem Bredam interceptit  
 armata navis; & jam ante, per herbidos  
 campos invecata classis, obsidione liberavit  
 Lugdunum, urbem mediterream. Quam na-  
 valem

valem majorum virtutem cùm reputo, nihi-  
 illo, maris olim domitore, populo, magis in-  
 dignum videtur, quàm ab uno ignobili Mori-  
 norum oppido, flagellari opes maritimas: ni-  
 hil maris vindici Batavo æquè pudendum  
 quàm ipsos subinde portus obsideri paucis ho-  
 stium myoparonibus; & in ore atque oculi-  
 nostris, rapi onerarias. Non mehercle id pati-  
 rur nauticus gentis spiritus, & majorum glo-  
 ria; qui paucis navibus depulere classes regias  
 Habet certè etiam nunc Magnos Pompejo  
 Resp. qui domare possint prædones Cilices  
 habet etiam nunc maris vindices Duillios; ha-  
 bet ad hos conatus vires, virosque, abunde  
 dummodò more majorum rem gerere velimus  
 & privatum postputare publico. Abhinc an-  
 nis octo, aut novem, solis Toxandris, cùm ex-  
 tra ordinem, duas tresve armassent naves, suc-  
 cubuere hostium naves sexaginta, quæ captæ  
 quæ receptæ; idque nec toto vertente triennio  
 Quæ palmaria gentis virtus, ne forte intermo-  
 riatur, cedro dignissima est; ut in fastis peren-  
 net, & æternâ annalium memoriâ. Ornanda e-  
 nim, & honestè præmianda virtus est; si con-  
 servatam & auctam cupimus: eò quippe im-  
 penditur labor & periculum, unde emolumen-  
 tum ac honos speretur. Deinde eò magis libe-  
 rum nobis patere debet mare, quia patrio solo  
 claudi nequit Mercuriale, & lucri jejunum a-  
 nimal, Belgæ; qui vel ex flammâ quæstum petat.

Pe

*Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes;  
Mercibus ut patriis mutet sub sole recenti  
Rugosum piper, & pallentis grana cumini.*  
Quæ lucris spes nostræ gentis homines, jam toto orbe terrarum diffudit, etiam

*Extra anni solisque vias.*

Nec est quòd hanc liberam commeandi potestatem expectes à Romano Pontifice: qui avorum memoriâ, utramque Indiam fertur divisisse regibus. quacunque enim hostes eunt, juve belli sequimur: quocunque venti & fluctus erunt, naves eunt Batavæ: quibus jamdudum patet extremus Oriens & Occidens; Auster & septentrio. Non enim unius Hispani regis, ut Lusitani, sed & nostræ Reip. fatum olim ecinit tragicus:

*Venient, inquit, annis secula seris,*

*Quibus Oceanus vincula rerum*

*Laxet, & ingens pateat tellus,*

*Tiphysque novos detegat orbes,*

*Nec sit terris ultima Thule.*

adhæc cùm benigna mater Natura, omnia viderem sustentandæ vitæ abunde dedisset; non utem omnibus ubique obvia posuisset:

*Hic enim segetes, illic veniunt felicius uvæ;*

*Arborei fetus alibi, atque injussa virescunt*

*Gramina: nonne vides, croceos ut Imolus odores,*

*India mittit ebur, molles sua thura Sabai?*

propterea jure gentium introducta cum quibusvis populis commercia sunt; in supplementum

tum

tum earum rerum, quæ quisque desideramus, l. i. ff. De contrahendâ emptione. Quo consilio etiam æstus & ventos natura fecit recipros, ad majorum commercandi opportunitatem. Aded ut satis demirari nequeam, homines inveniri, qui jus piscandi patulo mari, aut ad transmarinos populos commeandi, sibi peculiare vendicent, exclusis cæteris: idque, vel obtentu inventionis, vel occupationis, vel præscriptionis, vel consuetudinis, vel simili inani mantelo.

*Quod genus hoc hominum, quæve hunc tam barbaram morem*

*Permisit patria? hospitio prohibemur arena.*

*Duntaxat sedem exiguam, littusque rogamus*

*Innocuum, & cunctis undamque auramque patientem.*

De quo libero usu maris, non novos interpretes Seldenos consulimus; sed veterem hujus juris magistram, ipsam Naturam: quæ mare, cœlum, & aëra, ex æquo fruenda dedit omnibus. Quæ non scripta, sed nata lex est; ad quam non docti, sed facti sumus; quam non disputando, aut vitilitigando, asserit Batavus, sed pugnando fortiter; jamdudum edoctus, non forensibus cavillis, sed manu: non litigiosis argutiis, sed navali ferro, aperiri maria, adversus regnantium impotentiam: qui, nisi, obsistimus, non Oceani modò, sed aëris, credo, & cœli denique claustra sibi vendicabunt. Deinde, quia

quia hostilibus circumventi terris, in arctum cogimur; liberiùs expatiandum est mari. Jamdudum lacus, & paludes exhausimus, ut plus foret agrorum, & laxior sedes: sed, quia nostræ civitates, fecunditate gentis, & profugorum undique concursu, magis magisque in dies frequentantur; necessum est, navalibus expeditionibus evacuetur superfluentis turbæ onerosa multitudo; deductis in longinquum orbem coloniis; & eâdem exhauriatur sentina Reipub. male feriatos dico, sibi & publico graves. Adde quòd nonnulla ingenia, domi aspera & inculta, sub alio mitescunt sydere, & meliùs sub longinquo formantur cœlo: quique ægrè vitam tolerant terrâ, quandoque facillimè agitant mari. Et, quod caput est, navalibus expeditionibus, lucem Evangelicam longè lateque diffundimus, inter Barbaros; quos ab errore in viam reducere, jubet Christiana caritas: quibus in eadem sacra sociatis, brevi mirum quantum adolescent transmarinæ opes: quæ hostibus majori sint terrori; nobis præsidio, atque, in ultimâ necessitate, perfugio. Si enim, quod abominor, vel bellica clades, vel temporum iniquitas, nos patrio solo ejiciat: erit, ubi deintegrò efflorescant res Batavæ; erit, ubi singulari benignitate Dei, feliciùs resurgat caducum imperium: unde quasi postliminio redux posteritas, armis denique repetat res amissas domi; eodem prope fato,

H

quo

quo Ilienſium poſteri, ex everſæ patriæ reli-  
 quis, renatam viderunt urbem; quæ, domito  
 Occidente & Africâ, ſibi denique rurfus ven-  
 dicavit avitum regnum Aſiæ, & everſa Perga-  
 ma. Quodſi tam infelici ſydere nati ſumûs,  
 nos, vel noſtra poſteritas, ut urgentibus fati-  
 nuſquam terrarum tuta nobis ſedes ſit: undi-  
 que expulſis, ſingulari benignitate Dei (ita e-  
 quidem confido) perſugium erit mare; haut ſe-  
 cus atque olim, cùm cœleſtibus aquis dele-  
 rentur omnia, qui ſuperfuere, hos ſervavit Oce-  
 anus. Nimirum Themiftoclis exemplum rurfus  
 ſecuti, nos, noſtraque omnia commitemus ar-  
 matis claſſibus; in patulo Oceano victuri ho-  
 ſtilibus ſpoliis: quoad denique, vel novam fa-  
 ta viam inveniant; vel crescente ex rebus deſpe-  
 ratis audaciâ, rurfus avitâ virtute expugnemus  
 Brilam; rurfus, pulſâ hoſtium claſſe, Wala-  
 chriam, totamque armis vindicemus patriam  
*Cunctis quippe rebus, inquit noſter doctôr, in-*  
*eſt quidam velut orbis, quo vices vertantur tem-*  
*porum.* Ut ut erit, libero maris uſu, & flumi-  
 num, noſtra ſtat Reſpub. eoque, tametſi me-  
 dias inter aquas nullam Batavi bibimus, quoc-  
 demiratur Scaliger; & imprimis ab eâ abhor-  
 rent noſtrates poëtæ, perſuaſiſſimi,

*Nulla placere diu, neque vivere carmina poſſe,*

*Quæ ſcribuntur aquæ potoribus:*

decorum tamen, & pium videri queat, ſubin-  
 de Acheloium proculum, ſpumantemque de  
 vivo

vivo latice pateram, libare patriis Nymphis,  
& maris Deo, propitiandis ventis & flucti-  
bus: quibus nihil publicè magis beneficiarium,  
nihil æquè nobis quæstuosum esse, experimur  
omnes. Sed

— *amoto quæramus seria ludo.*

Præter cætera commoda, Auditores, res mari-  
tima etiam spatiosum aperit campum militari  
gloriæ. Magis quippe gloriosa virtus, inter  
ancipites casus est; qui multò plures occurrunt  
mari: ubi infesta & inimica sunt omnia; ubi  
non minore discrimine cum iratis ventis & flu-  
ctibus, quàm cum armato hoste, configitur;  
ubi continenter habet, quod metuat, inaudax  
pavor,

— *digitis à morte remotus*

*Quatuor, aut septem, si sit latissima tæda.*

ubi omne bellanti præsidium in unâ virtute  
est, in fugâ nullum; ubi ipsum, quo pugnatur,  
fluctuat solum: quo forte subverso, nemo fic-  
câ morte extinguitur. Alibi cauta & circum-  
specta, hîc etiam temeraria virtus est; & non a-  
lia, quàm in mortis contemptu, securitas. De-  
inde classicis expeditionibus æquamus Magni  
Alexandri gloriam: qui cum victore exercitu  
ingressus Asiam, nihil æquè cupiebat, quàm  
adire rerum humanarum fines ultimos. Quæ  
nostra nunc felicitas est; qui jamdudum longè  
excessimus Herculis Liberique terminos. Ac  
quemadmodum Romani, id sibi magnificentum



credidere, intra imperii fines currentem videre  
 utrumque solem; ita nobis quoque gloriosum  
 putemus, quòd nostris classibus succubuit O-  
 riens, & Occidens; quòd nostris a plustis sce-  
 tra submittunt Barbari reges; qui alia sydera,  
 alium vident solem: & quod olim non obtinuit  
 gentium victor populus, nunc triumphatori  
 Batavo herbam & verbenas porrigunt, qui  
 nobis adversa premunt vestigia. Urque vètus  
 Græcia toto prope orbe diffusas ostentavit co-  
 lonias, & ubicumque vicit Roma, habitasse di-  
 citur: ita nostræ quoque gentis non leve decus  
 est, Afros inter & Indos, loquentem audire  
 Batavum; & Rhenum Gangi, Mosam miscuif-  
 se Indo. Magnus rex novam nunc, in Occiden-  
 te, ostentat Hispaniam, novam Granatam, Gal-  
 læciam, & Andalusiam; alteram quoque Car-  
 tagenam, & Pampelonam; alteram Comp-  
 stellam, & Segoviam, aliaque duplicata super-  
 bæ dominationis nomina: nos quoque, ex quo  
 Belgicam in utramque Indiam effudimus, &  
 Africam; in Oriente, novâ gloriamur Bataviâ,  
 in Occidente, novâ urbe Auriacâ: & passim  
 oppida, & insulas, tenemus Mauritas, Nassô-  
 vias; quæque alia sunt gloriosa monumenta  
 victoris Batavi. At enim, qui hæctenus terre-  
 stri distringimur bello, minùs fortassis valemus  
 maritimo. Verùm mediocres copiarum satis e-  
 runt domi, custodiendis finibus: præcipuis  
 autem viribus pugnandum pro libero mari; &  
 valida

validæ classēs mittendæ ultra Oceanum; ubi hostis magis patet vulnere. Quò enim plus terrarum diverso tractu possidet, hoc magis improvisa erit nostræ classis impressio: quæ dum alibi expectatur, alibi incautos opprimet. Quò etiam invitat spes majoris prædæ, quam passim dites ostentant terræ, & auriferæ regis naves: quibus si majorem facias metum, domi habebis nullum. Ut enim olim, insidente Italiam Annibale, Romanus populus, rebus jam prope deploratis, hoc unum tantæ calamitatis depulsorium reperit; in diversa terrarum dimissis armis suis, in Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, & novissimè Carthaginem; ut gravem sibi in Italiâ Africam, in ipsâ vinceret Africâ: ita nunc quoque armis in occidentum orbem conversis, majorem belli molem facile averrunces à nostris finibus, & Peruanas opes nobis deinceps minùs reddas graves: quas in Occidente congestas, bellando consumet Occidens. Neque alia, Auditores, reliqua est via, quâ pacem nobis, cæterisque Europæ populis, sperare liceat: qui tot per annos bellicâ tempestate jactati, jamdudum terram oculis requirunt, & tranquillum portum; ubi omnibus denique laboribus, & periculis, defungi liceat. Quæ orbis Christiani spes, in belli Belgici fortunâ vertitur: ubi non de unius gentis, sed de orbis terrarum imperio certat regia ambitio:

ac tantò major hîc armorum pervicacia est :  
quam non aliter frangere queas , quàm rebus  
bene gestis mari. Quæ omnia clamant, Audi-  
tores, non terrestri, sed navali bello, delendam  
esse Hispaniam, armatisque classibus solito pu-  
gnandum esse acriùs & crebriùs : si nosmet sal-  
vos, & socios ; si aras focosque intactos cupi-  
mus: quodque omni ratione majus est, ut olim  
à regiâ violentiâ ad necessitatem, à necessitate  
ad arma & virtutem compulsî sumus, vindi-  
candæ libertatis causâ; ita nunc quoque, non  
minor nos urget necessitas, dum hostis flagel-  
lat liberum commeatum maris : quo amissô,  
velut intercluso spiritu, languet & emoritur  
Respub. Quibus initiis res genita est, iisdem  
optimè nutritur & alitur, si naturæ consultis  
credas. Atqui mari primam lucem debemus, &  
vitalem spiritum; mari copias & opes, & quæ  
ipsâ vitâ carior est, libertatem integram. Quæ  
omnia eodem mari optimè vindicabit Bata-  
vus, remis velisque expeditior, quàm equis; &  
navali, quàm murali, coronâ dignior. Quò  
nos etiam invitat loci, quem incolimus, op-  
portunitas; tota regio portuoso mari circum-  
flua, & crebris aquarum divortiis interflua.  
Et, quò minùs cuncteris, quisquis hîc ad-  
stas, gente & domo Batavus; si vel omnis  
deinceps obmutescat hortantis oratio, ipsa,  
quod jam dixi, terra, quam colis, passim in  
stagnis fluctuans, navigare gestit, & te cun-  
cta-

ctabundum eodem vocat. Quin igitur te accingis

*Ocyus ad navim: nihil obstat, quin trabe vosta  
Ægeum rapias;*

ut res magnas geras. Nec deerunt ex focis urbibus auxiliares comites, qui in novæ expeditionis societatem, velut in equum Trojanum, unâ includi velint. Erit etiam, quo duce & auspice, rem feliciter geras. Erit alter Duvendordius, cujus ductu rursus, expugnatâ Gadibus, ingenti terrore & fugâ totam impleas Hispaniam; & Herculeas columnas mutes in Auriacas, gloriosum nobis trophæum, & pudendum hostibus. Erit alter Heemskerkius, magni horror maris Oceani; qui, novâ ad Calpen clade, attonito regi, æquiores pacis condiciones extorqueat. Utque rursus opimis spoliis redeas præmiosus,

*Alter erit quoque Tiphys, & altera, quæ vehat,  
Argo,*

*Dilectos heroas.*

Non unumquippe, quod præfiscini nunc dixerim, in nostrâ gente invenias Themistoclem; cujus ductu profligetur Hispaniarum Xerxes: non paucos Heynios & Trompios; qui Occidendos vincant, & Lopezios: quodque æquifitentur & iniqui, non alibi plures reperias Neptuni filios, ad navale discrimen promptissimos: qui facile mari depellant galeatos Hispanorum lepores. Et, nisi me fallit augurium,

rium, si hæc sedet sententia, acriùs pugnandi  
lignis mœnibus, quàm aggeribus; ipsum no-  
bis militabit cœlum,

*Et conjurati venient ad classica venti.*

Proinde optimis, quæso, auspiciis intrate ma-  
ria; quodque imprimis erit patrando bello, rur-  
sus proras Occidenti obvertite, Argonautæ  
Batavi. Age alterum rursus mittamus Jäso-  
nem, non ad fabulosos Græcorum Colchos,  
sed ad Occiduos: ubi non, quod pueri in fabâ,  
sed longè pretiosius quid reperias: quò nos  
prudētūm consilium, & populi vota trahunt:  
quò nos vocat propitia Oceani fortuna, & la-  
borantis Reipub. spes novissima. Domi quip-  
pe in hosticum euntibus, rex equitum pedi-  
tumque nubes objicit: quibuscum aperto cam-  
po congressi, Rempub. in casum damus: illic,  
quia distractas vires in unum cogere nequit,  
plerumque validiori occurrit impar, ubique  
cladi opportunus. Hîc præliando, quando-  
que universæ imperii vires sub unum fortunæ  
ictum cadunt: illic modicâ manu, magnus tri-  
umphus quæritur. Hîc unius alteriusve urbis  
lentâ obsidione atterimur, vincimusque & vin-  
cimur invicem, inter mutuam, vel cladem, vel  
victoriam, ambigui: illic immenso terrarum  
tractu, prompta possessio est, & incauta ho-  
stibus. Hîc plerumque in castris æstivis, per  
otium, consenescit miles; jamdudum omnium  
victor,

victor, quæ hostis in propinquo tenuit: illic ad quævis discrimina, & in omnem patientiam, duratur juvenrus. Ut rem in pauca conferam, hîc aureo piscamur hamo; cujus abrupti damnum nullâ capturâ pensari queat: illic regem suo sibi jugulamus gladio, & opimis spoliis ornustæ redeunt laureatæ naves: &, quod familiam ducit, ultra Oceanum victi hostes, etiam vincuntur domi. Iterum dico, Auditores, bello vicerimus, si vincimus mari: quæ

— non est sententia: verum

*Credite me vobis folium recitare Sibylla.*

Voto finiam: Summus arbiter rerum, hujusque imperii stator & vindex, opt. max. Deus, eam patriæ patribus mentem duit, ut, quam initidò navalibus auspiciis libertatem peperere feliciter, iisdem fortiter eandem vindicare velint.

F A M I A N U S

S T R A D A,

In procœmio lib. I. Belli Belg.

**C**eteros subibit aliqua noscendi cupido, unde paucis Belgarum provinciis ea confidentia, ac vires tanta, quibus potentissimo cum Rege, sexaginta jam annos, terrâ marique ex æquo decertaverint? Vnde ad Batavia oram, è piscatoriis ali-

H 5

quot

quot navigiis nova repente Respub. extulerit caput: quæ armis in dies prævalida superiorem pati nec terrâ velit, nec mari jam possit. Quæ magnis per Oceanum classibus ad remotissimos terrarum tractus colonias invexerit. Quæ statis apud Principes legationibus mutuisque fœderibus, non minorem se Regibus ferens, novum sibi in Europâ principatum asseruerit? Vnde Belgici agri inter assiduus armorum tempestates atque procellas (cujusmodi longè brevior calamitate regiones alias vastari, ac sterilescere passim videmus) tanta gignendis frugibus ubertas, alendoque bello non loci minus, quàm hominum pertinacia? planè ut in alias terras peregrinari Mars, ac circumferre bellum, hic armorum sedem fixisse videatur, &c.



ANTO-

ANTONII ÆMILII  
ORATIO VIII.

AD

Cæsarem Germanicum, jam  
moribundum,  
ALLOCUTIO.

*Recitata post absolutum Taciti Annalem II.  
c. 10. 10. c. XL.*

Causa mortis Germanici.

**C**Æsar Germanicus, natus Druso patre,  
qui frater Tiberii, & matre Antonia minore,  
qua Augusti ex sorore neptis, vir seculo suo major,  
& belli ac toga artibus juxta clarus, & ut laudes ejus in pauca conferam,  
Romanorum ultimus, rebus adversus transrhennanos populos,  
& Cheruscorum principem Arminium, feliciter gestis, totam quaqua ierat, suis trophæis implerat Germaniam: sed exitium victori ipsa virtus attulit, & victoria. Hæc quippe rerum gloria, & singulari comitate, populi pariter & militum amorem promeritus, & civili ingenio per omnia libertati, quàm servituti, propior, sibi infestum habuit patrum Tiberium. Qui eximiam juvenis virtutem suspectans, ex Germaniâ revocatum, in Syriam & Armeniam misit, hoc obtentu, ut res Orientis componeret, re autem ve-


H 6

ra.



*râ , ut dolo eum objectaret , & casibus. Pisonem quippe, præto- rem Syria, clàm subornat , qui adju- tante uxore Plancinâ, Germanico occultè venenum misceat: ex quo Antiochia, celebri urbe Syria, jam moribundus, graviter apud circumstantes amicos queritur: quibus ultionem sceleris, & Agrippinam conjugem, ac liberos, commendat, apud Tacit. An- nali 2. cap. 17. Si fato, inquit, concederem, ju- stus mihi dolor etiam adversus Deos esset, quòd me parentibus, liberis, patriæ, intra juventam præmaturò exitu raperent. Nunc scelere Pi- sonis & Plancinæ interceptus , ultimas preces pectoribus vestris relinquo , referatis patri ac fratri , quibus acerbitatibus dilaceratus , qui- bus infidiis circumventus , miserrimam vitam pessimâ morte finierim, &c.*

*Non ita multò post , magnus , & nunquam sat laudatus dux, Germanicus, rebus humanis valere dixit & plaudere: sua autem conjugi, & liberis do- lere, & plangere. De iniquâ autem, ut videtis, & præmaturâ morte expostulat ; & quòd procul pa- triâ & propinquis , inimicorum scelere extingui- tur. Nos viri principis animum , adversus gra- vem & improvisum hunc casum , salutarì firma- tum imus alloquio.*

 Urum , fateor , & grave est , Ger- manice Cæsar , magnum impera- torem ; quem stantem mori oportuit , non hostili manu cecidisse , sed suorum scelere. Acerbum , fateor , generoso duci

duci est, placandæ inimicorum invidiæ, effun-  
 dere inglorium spiritum; quem patriæ & reip.  
 impendere debuit. Grave quoque, in tanto re-  
 rum & fortunarum cursu, ætate & gloriâ flo-  
 rentem virum principem, suorum fraude, eripi  
 rebus humanis. Indigna quoque pateris, Cæ-  
 sar, quotiescunque illas gentium victrices ma-  
 nus tuas contueor, illum Germaniæ domito-  
 rem animum cogito, fixasque in sacris postibus  
 hostiles exuvias, & cætera tua merita, mecum  
 reputo. In extremum jam Orientem, & Occi-  
 dentem, suas virgas, & secures, tulerat genti-  
 um domina Roma, atque ultra Oceanum vi-  
 ctrices fixerat aquilas; cùm unum adhuc sibi à  
 tergo imminentem videret Germanum. Tu au-  
 tem Romano nomini nihil, quod timeri pos-  
 set, nihil quod victoris populi felicitati, ac secu-  
 ritati obitaret, superesse voluisti: nec ante con-  
 quiesti, quàm pulsus, triumphatisq; hostibus, ex  
 Germaniâ in urbem victor redires, & non multò  
 post, pacatis rebus Oriëtis, majorem tuæ gloriæ  
 cumulum adjiceres. Atque hinc illæ lacrymæ.  
 Eminentioris, quippe virtutis & gloriæ comes  
 invidia est; præsertim in animo dominantis: qui  
 nihil eminens, nihil elatum circa se patitur, alie-  
 num fastigium in sui diminutionem accipiens.  
 Verùm ut in acie, magne imperator, inter tubas  
 & lituos, inter plagas & vulnera, sæpe te impa-  
 vidum vidit miles; sic, quotquot te nunc, in ma-  
 joris virtutis campo positum, hinc contuemur,

joris quoque animi documentum abs te expectamus. Magnum & gloriosum hîc certamen cernitur, ubi cum ipsâ morte pugnandum est. Tantò autem majora mihi de te, Germanice Cæsar, in hoc mortalitatis officio promitto, quotiescunque te non magnum modò imperatorem, sed sapientem quoque virum cogito, omni literarum genere excultum; qui supra fortunam gerat animum. In eodem Achillem & Nestorem habeo, fortem & prudentem, & tot monstrorum domitorem Herculem; qui quemvis casum, quasvis injurias, vel spernere, vel vincere didicit. Quæ erecti animi virtus ut in te illustrior, & testatior foret, non jam hostilem tibi gladium, non Germanorum robora, & relictis viribus pugnam rursus Arminium, bellanti objecit fortuna; sed, quam superare majoris animi est, indignam & acerbam mortem. Cui jam propinqui tantò, scio, occures animosius; quòd magna exempla non spectantur, nisi in summâ fortunæ iniquitate: quæ invicti & generosi animi quasi obrussa est. Proinde verè magnum virum te ignorarent omnes, nisi in hunc virtutis campum delatus fores. Ad Olympicum pulverem descendisse viderere, sed nemo præter te: certamen inires, sed sine adversario: coronam caperes, sed sine victoriâ: eoque non gratularer tanquam viro forti, sed tanquam consulares, aut prætorios fasces adepto: honore,

nore, non gloriâ, auctum dicerem; cui nempe  
 ex voto fluant omnia, nullamque asperior ca-  
 fus experiundæ virtutis occasionem dederit;  
 qui inter prospera vixeris hactenus, nec acer-  
 biorem fortunæ vultum videris. Quin etiam  
 miserum vocarem, si nunquam miser fores.  
 Transires sine adversario ingloriam vitam:  
 nemo quid possis, compertum haberet, ne tu  
 quidem ipse: quia ad notitiam sui, experimen-  
 to opus est; & quid quisque inter ardua possi-  
 mus, tentando discimus. Gubernatorem in  
 tempestate, militem in acie cognoscas. Ita in-  
 ter aspera magnus spectatur animus, virtuf-  
 que in obscurum itura, clarescit ingruentibus  
 malis. Inter capillatos consules Atilium Re-  
 gulum cogita: qui tot tormentis objicitur, ut  
 documentum fidei, documentum faciat pa-  
 tientix. Undique cutem configunt clavî, &  
 quocumque fatigatum reclinat corpus, in-  
 cumbit vulneri, resectisque palpebris, adspicit  
 in perpetuam vigiliam suspensa lumina. Sed,  
 quanto plus cruciatuum, tanto plus habet  
 gloriæ. Generosus gladiator non cum imbelli  
 adversario conferet manum, qui statim sub-  
 mittat arma, scutumque projiciat: ignomi-  
 niam putat, cum inferiore componi: quia sine  
 gloriâ vincitur, quisquis sine periculo vinci-  
 tur. Fortuna itidem fortissimos, & sibi pares  
 inquamærit, & contumacem erectumque aggre-  
 ditur, in quem vim suam effundat. Prospera etiam  
 in

in plebem, & vilissimum cadunt caput: at  
qualvis calamitates, terroresque mortalium  
sub jugum mittere, proprium magni viri decus  
est, & prima virtutis gloria. Proinde non est,  
Germanice Cæsar, quod iniquos hîc incuses  
Deos. Vir bonus, mihi crede, Jovis opt. max.  
vera progenies est: quam parens ille summus,  
non lenis virtutum exactor, severi patris in-  
star, durius educat. Nos quoque, qui proca-  
cis vernulæ licentiam patimur, severiore disci-  
plinâ continemus filium. Ita virum bonum,  
Diisque acceptum, anhelare, sudare, & per ar-  
dua adscendere; improbissimum autem quem-  
que lascivire, & voluptatibus fluere, videas.  
Tantò autem minùs expavesces jam imminen-  
tem necessitatem, si omnium, quæ nunc te an-  
gunt, malorum finem cogites. Vulgi quidem  
terriculum mors est: sed quemadmodum mul-  
ta per noctem habita terrori, ad risum vertit  
dies; ita sapiens, discussâ popularis opinionis  
nube, mortem jam propinquantem rectis in-  
tuetur oculis; nec magis eam reformidat, quàm  
Lamiæ turres, aut pectines Solis: quia non ani-  
mo, sed corpori, supremam cogitat. Deinde æ-  
quum putat, relinquere, non mancipio, sed usu  
datum. Se totum inter precaria, aut fidei com-  
missa, numerat, & reposcenti lubens restituit:  
quodque boni viri est, meliora reddit, quàm  
accepit, animum dico multis ornatum virtuti-  
bus. Tantò autem hanc communis fati viam  
ingre-

ingreditur promptiùs, cui tot præeuntium im-  
 pressa videt vestigia, & densum ac longum co-  
 mitantium agmen, subsequendumque non mi-  
 norem numerum : eoque non terret eum con-  
 sueta & usitata rerum species; quia inter funera  
 hæc vivimus, & conclamata corpora; inter busta  
 & accensos rogos: nec quicquam magis vulgare  
 est, quàm funebre præconium; nihil magis ob-  
 vium, quàm feralis urna, & sandapila. Quod si  
 tamen mors aliquid etiamnum in se videtur ha-  
 bere mali; diuturnum, mihi crede, facies ma-  
 lum, si metuas, & totâ prope vitâ morieris; tre-  
 pidique gladiatoris instar, eò magis confodiere;  
 quia nescis adversario præbere jugulum: multò  
 autem moriere expeditiùs, si ferrum, non sub-  
 ductâ cervice, nec oppositis manibus, sed ani-  
 mosè recipis. Quid igitur adhuc tergiversaris,  
 Cæsar? quid, quæso, cum hæc immutabili natu-  
 ræ lege pugnas, in quam nascens jurâsti, atque  
 eâ conditione huc intrâsti, ut exires? Jus gen-  
 tium est, reddere rem fiduciarium. Vivere no-  
 luit, qui mori noluit: vita enim cum exceptio-  
 ne mortis datur. Acerbam, scio, & iniquam di-  
 cis, ab inimicis illatam: sed, quod te hujus um-  
 braticæ doctrinæ præceptis egregiè excultum  
 non præterit, mortem sapientes inter media  
 numerant, per se nec bonam, nec malam; quia,  
 ut quisque eam subierit, vel bonam, vel malam  
 efficit. Gloriosam itaque tu reddideris, si ti-  
 bi animum ante auferat; quàm conturbet;  
 nec

nec ingruenti succubuisse, sed superâsse vide-  
 are. Florentem, fateor, & viridem te rapit:  
 sed optimum est, antequam optes, mori; pef-  
 fimum autem, cum velis, nec possis. Omni-  
 bus mors finis est, multis remedium, quibus-  
 dam votum: de nullis autem meliùs merita,  
 quàm de his, ad quos venit, priùs quàm invo-  
 cetur. Deinde non ex censu, aut annorum nu-  
 mero, hîc citamur. Senum juvenumque fata  
 juxtavolvuntur; & cum plùs vivere nequeas,  
 hæc tua senectus est. Nec refert, quando pa-  
 tiare, quod quandoque patiendum. Frustra  
 itaque te præproperè interceptum, quereris:  
 quia

*Nulli jusso cessare licet,*

*Nulli scriptum proferre diem.*

*Dura peragunt pensa sorores,*

*Nec sua retro fila revolvunt.*

Adde quòd brevior vita plerumque beator  
 est: *Quem diligunt Dii, is moritur juvenis, in-*  
 quit comicus: quia omne futurum incertum  
 est, & ad deteriora certius.

*Hæc data pœna diu viventibus, ut renovatâ*

*Semper clade domus, multis in luctibus, inque*

*Perpetuo mœrore & nigrâ in v.ª senescant.*

*Longa dies Priamo quid contulit? omnia vidit*

*Eversa, & flammis Asiam ferroque cadentem.*

*Si foret extinctus diverso tempore, quo jam*

*Cœperat audaces Paris edificare carinas,*

*Incolumi Trojâ, patrias venisset ad umbras.*

*Si*

Si Magnum Pompejum, Neapoli abstulisset  
 valitudo, magnus certè suæ gentis princeps  
 excesserat, per omnia egressus fortunam ho-  
 minis. Nunc exigui temporis morâ suo de-  
 ctus fastigio, in alieni percussoris venit arbi-  
 trium. Si M. Tullius, pro repub. pugnans,  
 Catilinæ sicâ concidisset, multò vitam posuif-  
 set feliciùs, nec restitutam adspexisset feralem  
 Syllæ tabulam, & virorum principum, sub  
 civili hastâ, capita venalia. Proptereà nun-  
 quam sapientibus cara in corpore mora est.  
 Exire ex caduco, atque ex his angustiis ad  
 sublimiora erumpere, atque ex alto humana  
 despicere, gestiunt. Sapientis animus, quod  
 olim scripsit Plato, totus in mortem promi-  
 net: hanc meditatur, hanc desiderat; ut cor-  
 poris vinculis exolutus, in consortium veniat  
 Deorum. Quò etiam, quam omnes in te ad-  
 miramur, præcox illa sapientia, & senilis ju-  
 venta tua, properat. Quicquid enim ad sum-  
 mum pervenit, ad exitum festinat; nec ulti-  
 mum expectant tempus, quæ in primo matu-  
 ruerunt. Quò clarior effulfit ignis, citiùs ex-  
 tinguitur: sic ingenia, quæ illustriora, brevio-  
 ra sunt. Quicquid enim suum incrementum  
 præcepit, in occasum præcipitat. Prætereà,  
 quod rectè monent sapientes, non longissima,  
 sed honestissima vita optima est. Ut gemmas  
 non mole, sed pondere æstimamus: ita vita  
 nostra melior, non quæ multùm pateat, sed  
 mul-



multum pendat, non tempore, sed actu metienda. Nihil itaque ad rem pertinet, ut diu vivas, sed ut fatis. Nam, ut diu vivas, fato opus est; ut fatis, tantum animo, qui sui campos sit, & honesti amans. Proinde quamdiu sis, alienum est; quamdiu vir bonus sis, tuum est. Quod autem de tuorum inimicorum scelere imprimis exoptulas, & jamdudum ultorem circumspicis; non alia, mihi crede, pestis humano generi pluris stetit, quam ultionis rabies, inter viros principes. Hæc primum fudit sanguinem; hæc primam rectis subjecit facem. Passim legere est tot gentium excidia; has ultrix consumpsit ira: passim videre est regiones frequentes urbibus, versas in solitudinem; has exhaust ultor gladius. Hic denique furor cives in mutuam armavit perniciem: hæc rabies Syllanam suspendit tabulam, & sceleratam hastam medio posuit foro. Deinde, aut par, aut imbecillior, aut potentior, in te fuit injurius. Cum pari contendere, anceps est; si infirmior læsit, parce illi; si potentior, tibi: nemo enim sanus stimulum contra calces. Potentiorum injuriæ non patienter tantum, sed hilari vultu ferendæ sunt. Facient iterum, si se fecisse crediderint. Plerumque enim majore fortunâ insolens animus, quos læsit, etiam odisse solet. Propterea adeo regnantium injuriam vindicare non expedit, ut ne fateri quidem expediat. At enim aliquam ultio habet voluptatem,

tatem, & dulce est, talionem reddere.

*Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis  
Interdum, aut levibus videas flagrantia caussis.  
Quantulacunque adè est occasio, sufficit ira.  
Chrysippus non dicit idem, nec mite Thaletis  
Ingenium, dulce que senex vicinus Hymetto;  
Qui partem acceptæ saxæ inter vincla cicuta  
Accusatori nollet dare.*

Neque enim, ut honestum est, merita repensare  
meritis, ita injurias injuriis. Illic vinci turpe  
est, hic vincere; nec ab illatâ injuriâ differt ultio,  
quàm ordine: qui dolorem regerit, tantùm  
excusatiùs peccat. Ad hæc dolorem reddere,  
& mordentem repetere, impotentem & in-  
compositum arguit animum. Pars mundi  
sublimior, & propinqua syderibus, tempera-  
tior est, nec in nubem cogitur, nec versatur in  
turbinem, omni tumultu vacua: inferiora au-  
tem fulminant. Ita sublimis animus, quietus,  
& adversus injuriam inconcussus est, quasi  
eam ne sentiat quidem: ultio autem doloris  
confessio est. Quantò autem viro forti magis  
dignum est, nulli injuriæ penetrabilem esse?  
Magnam quidem illam injuriam vocat vulgus,  
quòd ipsum virtutis nomen, Socrates, eicu-  
tam bibere jubetur; quòd magnus Pompejus  
jugulum præbet spadoni Ægyptio; quòd re-  
cisum Tullii caput pro rostris figitur osten-  
tui: indignum quoque, fateor, quòd tu, magne  
impe-

imperator, Germanice, hostili invictus manu  
hîc prostratus jaces tuorum scelere. Verùm  
tamen si nihil in rerum naturâ tam sacrum est  
quod sacrilegum non inveniatur: nihil tam in-  
nocuum, in quod non insultet proterva in-  
juria: non ideo tamen divina minùs in excelsis  
posita sunt, si non desint, qui eam magnitudi-  
nem, multum ultra se positam, irrito conatu  
petant. Invulnerabilem nemo dixerit, qui non  
feritur, sed qui non læditur. Quid quòd mul-  
tò certius robur est, quod non vincitur, quàm  
quod non laceffitur. Dubiæ semper sunt vires  
inexpertæ; certissima autem habetur firmitas,  
quæ omnem incursum respuit. Fortem bella-  
torem vocas, quem ingruens hostilis vis non  
exterruit; durum lapidem, qui ferro inexpu-  
gnabilis est: ita sapientis animus firmus & soli-  
dus est, si nulli injuriæ pervius est. Quæ ner-  
vo, vel tormentis in altum evibrantur tela, ex-  
tra visum quidem exiliunt, citra cœlum ta-  
men reflectuntur: ut cum superbus ille ex O-  
riente rex emissâ telorum nube obscuraret  
diem; nulla sagitta in ipsum incidit solem. Ita  
magnus animus velut in excelsis positus est,  
extra omnis injuriæ contactum; & quicquid  
proterva in eum audet violentia, multò cite-  
riùs deficit. Adeò ut etiam catervatim undi-  
que ingruentibus malis, mens tranquilla sit;  
quod magnas ejus vires arguit: sicut maximum  
imperatoris armis virisque pollentis documen-  
tum

rum est, tuta in hostico securitas. Frustrà certè eum exterreas, vel mortis, vel alius damni metu, qui nihil mendaci fortunæ credens, sua bona habet in solido, unâ contentus virtute; quæ fortuitis nec minuitur, nec augetur: quia in summum perducta, incremento non relinquit locum. Illa, inter micantes gladios, & hostilem stragem, stat immota; inter flammæ & sanguinem, rectos tenet oculos; inter templorum fragorem super Deos suos cadentium, se unam indemnem testatur; quia ejusmodi possidet bona, in quæ non est manus injectio. Ne Babylonis muros cum illâ contuleris, quos penetravit Alexander; non Carthaginis mœnia, aut Numantiæ, Scipionis spoliū; non denique Capitolinam arcem, quæ & ipsa hostile habet vestigium. Urbium everfor miles, muros labefactat incurfu arietis; præaltas turres subterraneis sternit insidiis; nulla autem machinamenta reperias, quæ bene fundatum dejiciant animum. Nec est quòd dicas, mi Germanice, nusquam eum inveniri. Neque enim vanum humani ingenii nunc fingo decus, nec ingentem falsæ rei imaginem concipio. Socrates, quem nôsti, perpeffitius iste senex, & per omnia aspera jactatus, qui fortassis etiam supra nostrum exemplar sit, cùm omnem ætatem, aut in gravi bello, aut in tyrannide, aut in libertate, bellis & tyrannis multò sæviore, exegisset; ad carcerem denique &

& venenum damnatur, malevolorum invidiâ  
quæ usque eò animum ejus non incurvârunt,  
ut ne vultum quidem mutârint; quem eundem  
ad extremum servâsse dicitur: nec hilariorem  
quisquam, nec tristiorem vidit Socratem, sed  
æqualem semper in tantâ fortunæ inæqualita-  
te. Tua quoque Roma, Cæsar, magna habet  
exempla, quæ te ad parem virtutem vocent.  
Flammam Mucius, crucem Regulus, exilium  
Rutilus, ipsamque mortem, ferro adactam,  
vicit Cato. Ita te quoque, bellatorem virum,  
hanc iniquam mortem multò minùs expaves-  
cere, æquum est; qui omnem ætatem inter bel-  
licos terrores exegisti, morti semper, quàm vi-  
tæ, propior; qui toties inter strictos mucro-  
nes, & micantes gladios, inter vulnera & fan-  
guinem, tuæ vitæ contemptor stetisti; mor-  
temque familiarem, & minùs terribilem reddi-  
disti. Tot utique discriminum & laborum vi-  
ctor animus, non horret novum vulnus, in  
corpore tam cicatricoso. Cæterùm hoc quo-  
que gravem dolorem tuo inurit animo, quòd  
procul urbe, procul penatibus, in extremo  
Oriente, moriendum sit. Dulce cuique, fateor,  
patrium est solum; adèd ut Ithacam in asper-  
rimis saxis, tanquam nidulum, affixam, sapien-  
tissimus vir Ulysses, immortalitati, quam Dea  
obtulit, anteposuerit. Ita vulgò patriâ carere,  
magnum habetur malum: quia nempe id po-  
pulus jussit; cujus scita magnam partem abro-  
gat

gat sapiens. Remotâ igitur multitudinis per-  
 suasione, quæ plerumque discrimen non facit,  
 nec signat lineâ albâ, rem ipsam extra nubem  
 contemplare. Si patriâ carere, malum vocas,  
 tuam quoque Romam miseram puta: maxi-  
 ma enim illius turbæ pars, cui vix urbis im-  
 mensæ tecta sufficiunt, patriâ caret. Mul-  
 tos eò adduxit ambitio, alios avaritia, alios  
 luxuries, copiosum & opportunum voluptati  
 locum quærens: est qui venalem attulit elo-  
 quentiam, pars venalem formam. Singulos ad  
 nomen citatos, unde domo quisque sit, per-  
 cunctare: majorem partem reperies in maxi-  
 mam quidem, non tamen suam, convenisse ur-  
 bem; quæ vitiis pariter & virtutibus magnum  
 ponit pretium. Cætera terrarum si circumeas,  
 totas gentes videbis peregrinari; in mediis Bar-  
 barorum finibus urbes Græcas; magnasque A-  
 siae civitates impositas Ponticis litoribus.  
 Miletus super LXX. urbium genitrix, populum  
 diversa effudit. Tyrii Africam, Hispaniam co-  
 unt Pœni: Græci in Galliam transiere, Galli in  
 Græciam. Per invia, & incognita, se versavit hu-  
 mana levitas, conjuges liberosque, & parentes  
 in alienum trahēs. Multos urbium  
 excidia, aut infelicis soli vitia expulere: alios  
 domestica seditio, aut superfluentis turbæ one-  
 rosa multitudo, dissipavit: alios alia causa do-  
 nibus suis ejecit. Quæ populorum migrationes  
 vid aliud, quàm publica exilia, sunt? Ne autem

I lon-

longiore te circuitu hîc traham, tuam Italiam cogita, totamque oram, quæ infero præcingitur mari, majorem Græciam fuisse: Antenor, Patavii conditorem: Euandrum, in Tiberis ripâ collocantem suos Arcadas: aliosque tecum reputa, quos Trojanum bellum, victos simul victoresque per alienas diffudit terras. Ipse denique, quod haut nescis, Romanus populus, ubicunque vincit, habitat, & libenter in alieno hospitatur; auctorem gentis exulem imitatus: quem profugum, & exiguas trahentem reliquias, necessitas & victoris metus, in tuam transtulit Italiâ. In summâ, pauci indigenæ suam terram colunt: quibus, adversus nimium patriæ desyderium, in promptu remedium est; quòd quocunque terrarum, vel fatum, vel consilium, nos detulerit, eòdem virtutem ferre, & eadem rerum naturâ frui liceat. Magnus ille formator universi, ita nobis consuluit, ut quod homini optimum est non cadat in alienum arbitrium. Mundus hic quòd nihil ornatius Natura genuit, & ejusdem contemplator animus, ita propria & perpetua hominis bona sunt, ut, quocunque res tulerit, circumferre liceat. Undecunque ex æquo ad cœlum erigitur acies: paribus ubique intervallis divina ab humanis distant. Quid igitur tuâ, Germanice, refert, quali terræ imprima vestigium; domi, an peregre novissimum redas spiritum; dum animum ad cognatarum re-

run

rum conspectum extollere, atque ipsis inhæ-  
 rere syderibus, & cœlestibus misceri liceat?  
 Antiochia, quam tibi fatalem urbem, & novis-  
 simam nunc credis, tuam comitatem, conti-  
 nentiam, & civilem animum, cæterasque vir-  
 tutes, admirata hæcenus est; & majores, in  
 hoc cum ipsâ morte certamine, expectat. Nul-  
 la autem peregrinanti terra injucunda, vel  
 gravis, videri potest, in quâ cum tanto virtu-  
 rum comitatu vivere, vel mori, liceat. Ad-  
 de quòd peregrè moriens, in patriam sine via-  
 rico redit: nec gravior foris, quàm domi, fo-  
 mnus est. Quid igitur patriam urbem, tuis me-  
 ritis jam angustiorem, etiamnum requiris?  
 quid Romam tuam adhuc cogitas imprudens;  
 quæ nec triumphos, nec magnitudinem tuam  
 capit, & quod jam dicere subigit toto pecto-  
 re erumpens indignatio, non meretur? Re-  
 rum gestarum cœlo æquatus cumulus aliam  
 tibi sedem destinat: aliò te virtus, terrarum  
 patriis major, nunc vocat, inter ipsa sydera,  
 extra hanc illuviem & inferioris mundi conta-  
 ctum. Sursum ingentia spatia sunt, in quorum  
 possessionem eximia virtus admittitur, in suam  
 editura originem. Quò receptus, damnabis  
 prioris domicilii angustias, & ex alto despi-  
 ciens, contemnes hunc terræ pugillum, qui in-  
 ter tot gentes ferro flammâque dividitur; ri-  
 lebisque in angusto laborantes ambitiosos re-  
 ges. Postremò, ne te morer, novissima jam ex-  
 pectan-



pectantem, magnanime heros; hoc unum accipe, in mortis iniquæ solatium, quòd non omnis moriere; qui tot virtutis monumenta & gloriæ, in omnium animis relinquis. Neque enim hujus, quod nunc est, seculi spatiis tuæ virtutis clauditur præconium. Tua merita omnis loquetur posteritas, omnis cogitabit memoria. Per te enim Rheno & Euphrati parta securitas est: per te Romani imperii terminus, qui multò stabat citeriùs, ultra Visurgim procurrit: tuis armis, qui solus jam timebatur, succubuit Germanorum Achilles, Arminius. In te denique omnem hæctenus spem habet oppressa resp.

*Non puer Iliacâ quisquam de gente Latinâ  
In tantum spe tollet avos, nec Romula quondam  
Vllo se tantum tellus jactabit alumno.*

Proinde vivis, vivesque per omnium seculorum memoriam: dumque hoc rerum Naturæ corpus stabit incolume, comitem ævi sui, laudem Germanici, trahet perpetuam. Te quoque, generosa heroina, Agrippina, quamvis solatii vix patientem, paucis alloquar, in acerbissimo hoc casu; quem ne Socraticus quidem Hercules patienter ferat, nedum misella tollerando sit mulier. Fluentes itaque ex affectu lacrymas non supprimam; quibus meas quoque commisceo: quia magnum calamitatis delinimentum est, dolori dedisse lacrymas, & perterritus laxasse suspiriis: neque ulla major poen-

O R A T I O V I I I. 197

est, quàm miserum esse, nec videri. Hos tamen inter gemitus & lamenta, mentem in te erectam, quæ principem deceat feminam, omnes requirunt: & quem non ita pridem, ingruente Germanorum exercitu, trepidis in ripâ Rheni legionibus magnum ostentâsti animum, eandem nunc quoque constantiam expectant. In eâ, quæso, te urbe natam cogites, quæ complures feminas supra sexum fortes edidit: quæ Clœliam, ob insignem animi virtutem, tantùm non in viros transcripsit: quæ ex unâ familiâ duas Cornelias tulit, nihil muliebri, præter corpus, gerentes. Quarum altera, Gracchorum mater, magno animo duodecim partus, & totidem vidit funera: Tiberium autem, & Cajum, cæsos adspexit, & insepultos. Altera filium Drusum, tribunum plebis, intra penates suos interemptum, non minore tulit animo, quàm ipse leges tulerat. Tu quoque, quamvis hoc gravissimo percussa vulnere, animum supra fortunam erige. Hoc Romanâ muliere, hoc Augustâ dignum sobole est. Rapuit quidem celeratus, Piso, & Plancina tuo Germanico lucem; rapuit melioris ætatis florem: famam verò gloriamque factorum adeò non abstulit, ut etiam auxerit, virtute invictum confessus, quem abstulit dolo. Tu, scio, in tanti doloris solatium vindices imploras leges, & ultrices oscis manus: verùm sibi met supplicium est lagitiosus animus: & denique

I 3

*pœnâ*

— *pœnâ gaudebis amarâ*  
*Nominis inu'si, tandemque fatebere lata,*  
*Nec surdum, nec Tiresiam quemquam esse Deo-*  
*rum.*

Quia autem jam jam excessurus Cæsar, ad suam Agrippinam, & parvulos liberos adhuc protendit ægram manum; oculos autem ad vos convertit, circumstantes duces, & milites; & quod deficiens moribundi nequit vox, nutus indicat: nimirum vobis, & Romano populo, miseram commendat conjugem, & desolatos liberos; vobis ultionem mandat sceleris: q. d.  
 „Accipite, quotquot adestis mearum miseria-  
 „rum testes, amici, & milites; accipite, in-  
 „quam, miserandas vestri Germanici reliqui-  
 „as: & quem vivum coluistis ac florentem;  
 „quem, triumphatis hostibus, gratulabun-  
 „di, toties in urbem reduxistis victorem; ei-  
 „dem nunc per scelus intercepto, debitas,  
 „quæso, persolvite inferias; ut ne impium illud  
 „caput, Piso, meis impune insultet manibus.  
 „Meam quoque Agrippinam, vel vestram po-  
 „tius, respicite; illam Augustæam sobolem,  
 „suo frudatam conjugem, derelictam, opportu-  
 „nam injuriis; illam tot liberorum viduam ma-  
 „trem, squalore & lacrymis confectam, o-  
 „mnisque præsidii, præter quod à vobis expe-  
 „ctat, egenam. Vestram misella fidem, ve-  
 „stram implorat opem; quando in suâ inno-  
 „centiâ habet nullam. Tu quoque, alma pã-  
 rens

rens Roma, suscipe quæso tuos alumnos, mea  
desolata & proculcata pignora.

„ Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quic-  
„ quam

„ Dulce meum, miserere domus labentis, & il-  
„ lam

„ innocuam, atque inopem parvulorum æta-  
„ tem, illam Cæsaream, & Augusto nomi-  
„ ni devotam, respice progeniem; quam tibi  
„ genui, tibi educavi hæctenus. Tibi debent,  
„ quòd spirant, quòd lucem adspiciunt: à tuâ  
„ quoque benignitate, in quâ omnis jam spes  
„ est, hoc expectant; quòd se humo denique  
„ tollent, quòd ex hoc situ & squalore olim  
„ emergent, ad gentile decus, & avitos ituri  
„ honores. Quâ spe & fiduciâ jam nunc suam  
„ tibi consecrant prætextam; ut virilem olim  
„ pro tuâ majestâte, & gloriâ, capeflant to-  
„ gam. Plura verba nec vester erga me desyde-  
„ rat amor, nec jam deficiens spiritus eloqui  
„ potest. Vos autem, quotquot vestrum  
„ Germanicum antehac fortiter vidistis bellan-  
„ tem, sæpe cum hostibus Germanis vidistis con-  
„ gressum, sæpe victorem; nunc autem inter A-  
„ grippinæ amplexus & suspiria, inter liberorum  
„ lacrymas & gemitus, cum ipsâ morte luctan-  
„ tem, cernitis: reputate quæso, qualem ipsi ad  
„ hoc novissimum certamen allaturi sitis ani-  
„ mum, cum vel Naturæ, vel fato ultimus red-  
„ dendus erit spiritus: quia non alia, quàm cum

illo adversario acrior pugna est; non alius triumphus major, quàm expugnâsse mortis metum. Quod ut possimus, multùm diuque præparandus animus est. Omnem ætatem ad beatè vivendum impendit sapiens, omnem quoque ad beatè moriendum. Nec est quòd supervacuum putes, id discere, quo semel modò utendum sit: hoc ipsum est, quare semper meditari debeas, quod an scias, experiri non possis. Verùm, quia multi difficillima quæque sibi facilia fecere sæpius agendo: nos mortem, quæ vulgò maximè gravis & terribilis videtur, nobis familiarem reddamus, sæpius cogitando, hanc inexorabilem & decretoriam esse horam; hanc immutabilem Naturæ esse legem; nec domum esse hoc corpus, sed breve hospitium; quod relinquendum sit, ubi te hospiti gravem esse videas. Quod in juventâ æquè, atque in senectâ, accidere posse, hic testatur præproperus, & inexpectatus occasus viri principis; qui nos vetat cogitationes mittere in longitudinem. Rem, inquis, faciam, ædificabo, navigabo, magnos honores geram, lassam denique, & affectam ætatem in otium referam.

*Insere nunc Mel: bæe pyros, pone ordine vites!*

Omnia, mihi crede, etiam felicibus incerta sunt: id quoque quod tenemus, inter manus elabitur, & quam premimus horam, improvus incidit casus. Nihil itaque sibi de futuro quis-

quisquam debet promittere. stat quidem cuique terminus, ubi illum fixit inexorabilis fatorum necessitas: sed, quàm prope versetur, nescimus. Sic itaque semper formemus animum, tanquam ad novissima ventum sit: & nihil differendo, quotidie cum vitâ paria faciamus; ita ut singulos dies singulas putemus vitas, quasi nihil intersit inter diem, & seculum. Ut denique securi simus, & ad necessitatem ultimam semper impavidi, perfectam quotidie, & totam vivamus vitam.

A N T O N I I Æ M I L I I

O R A T I O I X .

DISSERTATIO POLITICA,

*Adversus iracundum Rectorem populi.*

Prid. Nonas Decembreis. CIO. IO. C. XLIV.

AD. CAP. LXIX. ANNAL. III. TAC.

*Tiberius prudens moderandi erat, si propriâ irâ non impelleretur.*

**R**EIPUB. rector quasi magni corporis magnus animus est: à quo vitalem spiritum trahunt, & salutare regimen accipiunt, tot capitum millia; nihil ipsa per se futura, nisi rapina, & ludibrium, audacis violentiæ; si desit, qui pari-

I. 5.

ter

ter majestate & potestate verendus, universam illam multitudinem, inquietam & turbidam, non aliter atque Circæâ virgâ, mitiget, atque ad obsequium redigat. Quod cum non vulgaris sit prudentiæ; publicæ tranquillitatis plurimum refert, ut vir princeps plenus sit sapientiæ: &, quod caput est, ut aliis imperaturus, sibi ipse imperare possit, ab omni animi turbine vacuus. Præ cæteris enim potens sui esse debet, penes quem publicum consilium est: quod frustra ab eo expectes, quem præceps iracundia transversum agit, noxiis & innoxiiis juxta infestum. Quo procedente, tanquam truculenta bellua è cubili profiliat, omnes diffugiunt; trepidante senatu, & populo: quia nec publicè, nec privatim securitas est; ubi pulsâ ratione, clavum arripit furor, in vada, & scopulos acturus navim. Quod summæ rei discrimen identidem metuas; ubi istâ mentis intemperie turbidum, vel potius nullum regimen est. Quotiescunque enim rector populi non est apud se, non regnum, sed quasi interregnum est. De quo ponderoso argumento, Auditores, pauca cum vestrâ benignitate, & silentio, dicturi sumus. Præ cæteris affectibus iracundia maximè effrenis est, & adversa sanis consiliis: eoque procul habenda à fascibus & securibus; procul à curiâ & foro; ubi plus habet, quod vitiet, vel perdat: quia ad judicandum non ducitur, sed concitatur; nec  
con-

consilio, sed impetu fertur, quò præcipitem rapit violentus dolor. Melius, peius; proficit, obsit; nihil nisi quod lubet, videt. Atqui iusta non est sententia, nisi lata iudicio: quod futurum est, si non iracundia, sed sana ratio, in tribunali sedeat. Hæc enim circumspecta & moderata est; illa inconsulta & violenta: hæc composita & potens sui, cum magna pronunciat; illa turbida, sui que impos, & per omnia furori, quam rationi, propior: ita ut plus quandoque, quod castiget, in semet habeat; quam in reo. Quod reputans sapiens ille Tarentinus, puniturus villicum, *Iam te*, inquit, *caederem, nisi irascerer*. Sapienter certè se cohibet, nequid in puniendo liceat iracundiæ, quæ sibi vult licere omnia. Vedius Pollio, inter piscinarios celebris, servulum, qui imprudens fregerat crystallinum, in piscinam murænis obiciebat; ni obstitisset conviva Augustus, haut passus, ob fractum calicem, diffringi hominem, naturæ figmentum præcipuum. Corrigendus quidem nocens est, nunc mitius, nunc severius; ut tam sibi, quam aliis, meliorem reddas: aut si deploratum vitium sit, tollendo consulas publico; sed sine irâ. Nemo quippe, cui medetur, irascitur. Bonus iudex in cognitione criminum vultum induit legis: quæ damnat quidem, sed nemini irascitur; ne tum quidem, cum Tarpejo dejicit hostem publicum, aut paricidam insuit culeo. Quicun-



que enim irato punit animo, pœnâ frui potius, quàm uti, videtur.

*Qui autem fruitur pœnâ, ferus est, legumque videtur*

*Vindictam præstare sibi.*

Deinde, quod non est constantis judicis, turbidus hic affectus, pro variâ corporis temperie, maris instar, variè fluctuat: in aliis acrior, in aliis remissior; &, dum ad primam offensam intumescit, ultra, quàm oportet, excurrit; dum detumescit, quandoque consistit citeriùs debito. Ita ut inter paria delicta inæqualis sit: quia plerumque non in nocentiorum severior est, sed in eum, qui recentiori obicitur iræ; cujus impetus acerrimus est: nec deliberat, quanti lis æstimanda sit; sed ad ferrum & securim nos vocat, re necdum exploratâ: & crurifragio, aut vivicomburio, vindicari jubet culpam, nullis, aut levioribus castigandam flagris. Multos autem, mihi crede, absolvas, si, ante quàm irascare, de offensâ judices. Judicare autem nequis, dum

— *furor iraque mentem Præcipitat.*

Quodsi, ut fit, major accesserit pertinacia, jam nec patrocínio relinquit locum: & adversus meliora monentem obfirmat animum, potiorque in errore pervicacia, quàm pœnitentia, est. Cùm Syriæ præses Piso, qui, narrante Tacito, ingenio violentus, &

gen-

gentilitio spiritu resupinus, ultra ipsum spirabat Cæsarem; cùm, inquam, gregario, qui ex commeatu redierat sine suo commilite, denunciari jussisset necessitatem ultimam; quòd alterum necasse videretur: petenti tempus ad conquirendum negavit. Extra vallum itaque ad pœnam trahitur, & jam cervicem præbebat miser; cùm repente desideratus commilito apparuit, de cujus nece suspectabatur. Quem conspicatus supplicii exactor centurio, spiculatorem jubet condere gladium; damnatumque ad Pisonem reducit, testaturus de innocentia, quam fortuna reddiderat misero. Ingenti concursu, & magno castrorum gaudio, reducuntur ambo, complexi alter alterum. Piso, cui pro constantia placebat rigor, rursus tribunal conscendit furens, & utrumque ad pœnam flagitat; & eum, qui falsò perierat, & eum, qui falsò occiderat. Quid hac sententiâ iniquius? nimirum, quia unus innocens visus est, jam peribunt duo. Quid quòd & tertium adjicit, ipsum centurionem; quasi male executum mandatum domini. Ita quandoque pertinaciores facit ipsius iræ iniquitas, quasi argumentum justæ insanix. Abducuntur itaque in eundem locum perituri tres, ob unius innocentiam. *Te, inquit, duci jubeo, quia jam ante damnatus es: te, quia damnationis caussa fuisti commiliti: te denique, quia imperatori non obsecutus*

*cutus*

*cutus es, jussus occidere.* Videte, quæso, iracundiæ solertiam, in fingendis iniqui doloris causis. Nimirum tria crimina excogitare potuit, cum inveniret nullum. Ita res geritur, Auditores, cum, pulsâ ratione, tribunali præsidet pertinacior iracundia: quæ melioribus præclusa consiliis, suis stat placitis: & male consultamavult tueri, quàm de errore coargui: ipsi innocentia infesta, & veritati; si, præter voluntatem, se ingerat oculis. Quod profecto minimè sanum indicat animum; cum non nostro, sed suoapte fertur impetu, irrevocabilis: haut secus atque ægros dicimus pedes, cum nobis moventur invitis; caputque debile & invalidum, cum nostro nutat injussu. Id verò vel præcipuè arguit hujus stolidi affectus amentiam; qui, si forte nihil possit in injuriæ autorem, omnem violentiam in obvium qualemcunque; aut, si nec hoc possit, in mensas, in calices, aut fictilia, effundet: puerorum instar, qui forte prolapsi, terram verberari volunt. Quo delirio etiam corripuntur magni reges. Cum Cyrus, narrante Herodoto, ex Perside, ad oppugnandam Babylonem, expedito agmine contenderet; & rapidum amnem, Gyn-den, vado transire properaret: unus ex regis equis, aquarum vortice abreptus, ita incendit insanum regem; ut, omisâ rei bene gerendæ occasione, cum flumine, quàm cum hoste, luctari maluerit: juratus, eò se redacturum impetu-

tuo-

tuosum alveum, ut vel muliebri vestigio calcari posset. Utrisque igitur militum manibus latè effossâ humo, in ccc.lx. rivos eum disperfit, & multiplice divortio siccum reddidit. Illud quoque in iracundo, extremæ dementiæ est, quòd pœnam noxio, aut injurio, infligendam, priùs infligit sibi; scindendo vestem, vel lendo pilos, mordendo labia, cædendo pectus, & miris semet distorquendo modis. Ipse Augustus, apud Sueton. intellectâ clade Varianâ, cùm hostem ulcisci deberet, caput identidem illisit foribus: quod Maximinus quoque factitâsse dicitur, narrante Capitolino. Quod si forte adversarium fortuna subdlexerit, in semet quandoque graviùs consulit hic furor. Omitto, quia extra nostrum argumentum est, servum Barbarum: qui graviùs suo iratus hero, cohibito spiritu, semet fraudavit vitâ, & dominum ministerio: de quo apud Galenum legere est. Eandem amentiam spectemus in regiâ fortunâ. Cùm Græcorum proceres Ajaci abjudicassent arma Achillis, ipse sibi abjudicavit vitam: &, quod mirere,

*Hæctora qui solus, qui ferrum, ignesque, Iovemque,*

*Sustinuit toties, unam non sustinet iram,*

*Invictumque virum vicit dolor.*

Multò itaque faciliùs alienam feras injuriam, quàm tuam iram; quæ in te ita crudelis est. Quid quòd regnantis furor, quandoque ipsi irasci-

irasci-

irascitur cœlo: gigantum more, credo, bellum  
 facturus Diis. Qui tamen in neminem sunt ini-  
 qui; & qui, quantumcunque est regum, so-  
 lo spiritu difflare possint, ut ventus folia. In-  
 fanus tamen Caligula, qui aliàs expavescebat  
 tonitrua, cùm fortè pantomimorum ludi, aut  
 gladiatorum commissiones, quibus supra mo-  
 dum delectabatur, turbarentur fulmine: indi-  
 gnabundus pugnam denunciat ipsi Jovi (ani-  
 mus meminisse horret) constructâque machi-  
 nâ, vicissim fulminat contra tonantis fulmi-  
 na, si Dioni credimus. Postremò, ut hujus  
 affectus insaniam in pauca conferam, ultio-  
 nem, vulnera, necem, omnia denique præci-  
 pitat, ut suam acceleret pœnitentiam, gravem  
 carnificinam animi. Non certè puerile terri-  
 culum, manducum Gorgonium, vobis abster-  
 rendis hîc ostento, iracundi reges; non fabu-  
 losas Lamix turres, aut pectines Solis: sed  
 crudele tormentum pœnitentis iracundiæ.  
 Quæ matricidam Oresten objecit Furiis; quæ  
 Neroni, per quietem, obtulit ultricem truci-  
 datæ matris speciem: eadem miserè excruciat  
 interempti Clyti sanguine madentem regem:  
 quo nemo, ante patratam cædem, fuit iracun-  
 dior; eâdem peractâ, nemo, sed serò, pertur-  
 bator. Ingenti quippe mœrore amens, pro-  
 tenus hastam, ex jacentis corpore evulsam, in  
 semet retorquebat, ni accurrentes custodes ex-  
 torfissent manibus: suummet os laniat ungui-  
 bus,

bus, & lacerato pectori ingerit manus, atque  
 omni sævitix genere se exercet dolor. Dein  
 continuo pavore percellitur pernox, & per-  
 dius, membris horripilantibus: nunc pronus,  
 nunc resupinus; nunc in dextram, nunc in si-  
 nistram revolutus. Sed emendatissimi viri est,  
 non pœnitenda facere: quod ægrè potest præ-  
 ceptis iracundia. Cùm autem quisque res, maxi-  
 mè noxias, maximè fugere debeat: vellem e-  
 quidem subinde omnium oculis obversari hu-  
 jus turbidi affectus damna: quæ si enumerare  
 coner, aqua dicentem deficiat. Non alia quip-  
 pe pestis humano generi pluris stetit. Hæc  
 primum fudit sanguinem: hæc prima venena  
 miscuit: hæc secunda litium mater est: quibus  
 nec trina sufficiant fora. Quæ enim quotquot  
 diebus prætoris tribunal premit turba, ira eò  
 compulit: quos vides sordidatos reos, hos in-  
 ter se commisit eadem amentia. Quæ ubi ex-  
 arsit acrius, nihil sanctum, aut intactum ha-  
 bet: non datam acceptamque fidem, non aras  
 & patrios focos. Castra quippe ex iisdem civi-  
 bus facit contraria,

*fraterna que cominus arma,*

*Cognatasque acies.*

Non hospitales reveretur Deos, non copula-  
 tas dextras, non arctissimas necessitudines; ut-  
 pote eorum quoque, quos mox defletura est,  
 carnifex. Ita Tiberius tabe longâ suam pere-  
 mit Juliam: Nero resectum Octaviæ caput per  
 urbem

urbem circumtulit, adspectante alterâ conjuge Poppæâ: quam ipsam quoque jam gravidam, ictu calcis trucidat, duo in uno corpore funera: Antoniam quoque Claudii filiam, sustulit; quod recusaret ejus nuptias: suâ quoque matre, nequid furori desit, multis confossâ plagis. Omnibus denique animi vitiis peior iracundia est: illa enim paulatim subeunt hujus repentina vis, & dum incipit, tota est illa animum sollicitant; hæc præcipitat: luxuria suis fruitur deliciis; ira alieno dolore: invidia alios infelices fieri desyderat; ira facit: avaritia conquirat, quod servet; ira perdit vastatque omnia: libido suos amores blandimentis demeretur, & munusculis; ira etiam ejus succruentat sanguine, in cujus cubat amplexibus. Adeò nemini gratuita ira est: & quod cæteris tristius est, non alia ad perpetuam rabiem prior via est. Quidam enim iræ furorem continentuant; & quam semel expulere mentem, nunquam recipiunt: ita ut non in omnibus, quod dici solet, ira furor brevis sit. Verùm non alibi hæc animi intemperies damnosior, quàm in viro principe, est. Privatorum ira minùs latè sævire solet, singulorum fere contenta damno. Regnantis autem furor, ad cujus nutum stringuntur tot gladiatorum millia, quasi internecinum bellum est: nec viritim, sed gregatim perdit, atque in commune fertur exitium: cum principe Caligulâ optans, ut populus Romanus

nus





populos vides immisso milite contrucidatos; hos delevit ira: quas toto imperio, & in regno florentissimo, vides solitudines; has exhaustit civilis ira, & aratrum induxit urbibus: quia parum sibi sæviisse videtur, nisi tectorum ruinas reliquerit sui furoris monumenta; nisi, quos gravius ulta est, circumferant sævitix insignia. Ita Æthiopum rex, narrante Diodoro Siculo, Ægypti victor, domitos longè lateque populos, ad unum omnes resectis naribus insignes esse voluit. Quæ omnia arguunt, *Fulmen esse, ubi cum potestate habitat iracundia.* Ubi enim, quantum ira suadet, potentia permittit, intereunt omnia.

*Nobilitas cum plebe perit, lateque vagatur*

*Ensis, & à nullo revocatur pectore ferrum.*

Quemadmodum itaque mente captis cultros subducimus, & remulento in rixâ ferrum eripimus: ita vitæ necisque potestatem ademptam velim iracundo principi. Ac tantò quidem potentis ira nocentior est, quòd plerumque sanæ admonitionis impatiens, & meliora suadenti infestior est. Cum Cambyfes, narrante Herodoto, in vinum projectus, supra quàm principem deceret, à Præxaspe, carissimo capite, moneretur, ut parcius biberet; tum rex: *Iam, inquit, scies, mihi post vinum non modò mentem constare, sed & oculos, & manus.* Multò itaque, quàm ante, bibit largiùs, suæ iræ additurus furorem alterum. Mox amplioribus poculis

lis madefactus, sui monitoris filium, extra regiam, allevatâ super caput sinistrâ, consistere jubet, sumptoque arcu, medium juvenis cor (id enim se petiturum prædixerat, quasi cornici oculum) trajicit; & reciso protenus pectore, cordi, adhuc palpiranti, infixum ostêtat spiculum, conversusq; ad patrem, *An satis certam haberet manum*, percunctatur, mille spiculis ipse dignissimus. Quemadmodum autem pleraque vitia longâ assuetudine mores fiunt: ita præcipiti iræ si te permittas sæpius, in barbaram denique feritatem abis: quæ ultrò, cædes & vulnera, non in ultionem, sed in voluptatem, expetit, & per otium pascit oculos innocuo sanguine: Phalaridis instar, qui frequenti sævitiâ, novissimè hominem exuit, & in sylvestre animal transit. Ita Annibal, crebro cruori suetus, cùm conspiceretur fossam, plenam humano sanguine, proclamasse fertur, *O formosum spectaculum*. Etiam ultra Barbarum progressus rex Lyfimachus, suum amicum, Telesphorum, detruncatis auribus & naribus, diu velut inusitatum animal, in arctiore clausum caveâ, inter oblectamenta habuit, ut nos vulgò transmarinam, vel inusitatam feram. Cumq; longâ inediâ & illuvie squalidus, exulceratis attritu lateribus, & callosis genibus manibusq; quas in usum pedum coëgerat loci angustia, etiam amisisset animalis speciem; sibi jam dissimillimus ostendit, quantò homini dissimilior esset, qui vellet miserum istum lentâ morte

CONTÆ

contabescere, & quasi per stillicidia effundere spiritum; ut ipse longiore ejus cruciatu satiaret animum. Prætereo cæteros profundæ barbariæ reges, apud quos, sævienti iræ licet, quod lubet. Quod sibi quoque permisit magnus Moscorum princeps, Joann. Basilides, suâ crudelitate decantatissimus. Prætereo etiam orbis occidui abortivum genus, nihil præter vocem membraque habens hominis: quos longâ consuetudine ita efferavit mutua hostilitas, ut humanâ æquè vescantur, atque nos vitulinâ, aut gallinacê. Hæc, aliaque id genus omitto; quia hæc effrenis iræ feritas non stetit intra barbara exempla. Cùm L. Sylla, ab arce Prænestinâ Romam usque, latè omnia, ipsamque urbem, humano complèssèt sanguine; nihilo mitior, etiam post datam fidem, septem Romanorum millia, jussit contrucidari. Cumque eopse tempore, in propinquo senatum habens, cæteros patres miserabili conclamatione rot millium, sub gladio ejulantium, videret attonitos, *Hoc agamus*, inquit, *C. P. pauculi seditiosi necantur meo jussu*. Nimirum per lusum jocumque, & quasi aliud agens, eam stragem edidit jam efferata iracundia. Vitellius quoque in cujusque vitam, quâcunque de causâ, sævire solitus, miserorum cruciatus inter oblectamenta habuit, palam professus, *Velle se pascere oculos*. Qui cùm victis Othonianis, quadragesimo post pugnam die, ingressus Bedria-

driacenses campos, funestos civili sanguine,  
 lacera inibi spectaret corpora, putres virorum  
 equorumque artus, & tabo infectam & gra-  
 veolentem humum, abhorrentibus, qui ade-  
 rant, comitibus, *Optimè*, inquit, *olent occisi ho-*  
*tes, & melius cives.* Sed, quod istos inclemen-  
 ter iracundos notare velim, plerumque, non fi-  
 ne suâ pernicie, perniciosus furor est, ruinis fi-  
 millimus: quæ super id, quod oppressere, unâ  
 franguntur. Horresco hîc, Auditores, narratu-  
 rus ejus rei funestum, & cothurno dignum  
 exemplum, ex ceterioris ævi annalibus, de re-  
 bus Hispaniar. Unus procerum ejus regni, cui  
 nomen Riviero, in Balearibus insulis, in editâ  
 rupe, validam tenebat arcem, undique præ-  
 ruptam, & imminentem mari, uno tantum,  
 eoque angusto, per pontem, aditu, cætera in-  
 accessam. Is ingenti irâ percitus, servum Æ-  
 thiopem, ob nescio quam culpam (levem, o-  
 dinor, sed iracundi domini interpretatione  
 gravem) multis fustigatum plagis, tantum non  
 reliquerat exanimem. Qui cum ægrè denique  
 convaluisset, & dominus venandi studio forte  
 in longinquos agros concessisset: hâc occasio-  
 ne in ultionem usus, tollit pontem; & dum  
 diverso conclavi clausos tenet liberos, adhuc  
 parvulos, dominam per vim stuprat: jamque  
 ibidem sibi abunde explèssè visus est, non-  
 lum ultricem iram. Cùm itaque miserandus  
 geminæ & parvulorum ejulatus, in proximo  
 ad

advertisset agrestium aures & oculos, & prote-  
nus accitus advolâisset dominus : homo barba-  
rus, spretis ejus minis & precibus, filiorum  
maximum ex alto in suppositam rupem præ-  
cipitat : atque etiamnum implacabilis, hanc  
denique obtestanti & deprecabundo fert con-  
dicionem, ut refectis sibi naribus expiet nu-  
peram sævitiam. Miser & inops dominus, ali-  
quandiu frustra cunctatus, denique consensit:  
hâc oris deformitate, ut sperabat, servi furo-  
rem placaturus, uxoremque & residuos libe-  
ros redempturus. Ille verò illudens hominis  
credulitati, & nihilo placabilior, duorum, qui  
restabant, puellorum prehensis pedibus, capi-  
ta illidit muro, & cadavera eodem, quò natu-  
maximum, præcipitat. Necdum glaciales fu-  
rentis fibræ egelidantur: sed insuper habito  
circumstantis turbæ lugubri planctu, com-  
prehensam dominam, in omnium oculis, jugu-  
lat, & de summâ turri dejicit. Ita homo bar-  
barus, effreni domini iracundiâ in mutuam ra-  
biem actus, suæ justissimæ, ut putabat, indi-  
gnationi parentavit, & talionem immiti domi-  
no reddidit. Cui ut nihil ad ultionem, & sibi  
nihil ad vecordiam faciat reliqui, novissimè se  
in maris scopulum dat præcipitem. Publica  
autem iracundia, quæ magis ad nostrum facit  
institutum, tantò plus habet, quod vicissim  
metuat, quò plurimum exercetur malo. valde  
enim periclitatur; ubi eos, qui singulatim pa-  
riun-

tiuntur, communis jungit metus. Cùm Perfarum rex in Macrobios, Africæ gentem innoxiam, ultrò moveret bellum, & non provis com meatibus, per loca arentia & humano invia vestigio, traheret invitum exercitum; eumque in vastâ & inopi solitudine jam languidum cerneret: decimum quemque fortiri jussit, ut cæteris alimentum esset, ipsâ fame crudelius: perseveravitque in eodem furore, cùm bonam jam partem exercitus, inter arenas fame enectam, amisisset, bonam partem comedisset; donec omnibus jam metuendus, omnes metuit: talionem veritus, ne & ipse vocaretur ad sortem, irasque in unum conferret publicus dolor. Tum demum pavida iracundia, signum dedit receptui, non ut reliquias exercitus, sed ut semet servaret. Multa prætereà sunt, quæ virum principem ad cohibendam iram hortantur. Quædam olim nationes, quod in Politicis scribit philosophus, in regum delectu, præcipuè requirebant eximiam formam corporis; convenienter verbo veteri:

Πρῶτον μὲν εἶδ' ἄξιον τετραγώνου,

h. e. *Formæ pulchritudo imprimis digna regio imperio est.* Non alia autem magis horrida & fœda visu, quàm excandescens, species est, per omnia truculentæ belluæ, quàm homini, propior. Ut enim inflato col-

lo sibilat irritatus serpens; immani oris rictu  
fremit leo; spumante ore frendet aper; sua in  
vacuum cornua jactat taurus, &

—— *sparsâ ad pugnam præludit arenâ:*  
ita quoque, cùm hominem furiat effrenis ira,  
protenus torvum & hostilem induit vultum,  
quassatur minitabundum caput, inhorrescunt  
capilli,

—— *ex oculis micat acribus ardor.*  
tremunt labia, tumescunt venæ, crebro anhe-  
lito, tractoque altiùs gemitu, coactus stridet  
spiritus; seipsas distorquent manus, crepitan-  
tibus articulis; sermo parum liquidus est, ter-  
tiatis, aut quartatis vocibus: ea denique de-  
pravati corporis facies est, qualis in lymphati-  
co conspicitur: à quo iratus non distat, nisi  
tempore: quod scribit Priscus Cato. Qui ter-  
rismus corporis habitus prorsus deformem  
arguit animum; cujus extra tam foeda imago  
est: ut non plenum rationis animal esse cre-  
das, sed

*Monstrum horrendum, ingens, cui lumen ad-  
emptum,*  
non oculorum, sed sanæ mentis. Ac tantò mi-  
nùs turbidus iste affectus decet hominem; mi-  
nimè autem virum principem. Cujus longè  
major est deformitas, & magis conspicua, si  
eum incessat hæc amentia: ita ut repente re-  
trorsum acto sanguine videas luridum, mox  
verso in os omni calore & spiritu, rubicun-  
dum;

dum; complofis identidem manibus, & pulsata humo pedibus; labris nunc tremulis, nunc compressis, & dirum quid exhibitantibus; dentibus inter se arietantibus, & vivum, credo, adversarium mordicus esse volentibus. Sin minùs ei nocere queat, terras, maria, cœlumque, ruere cupiat. In summâ, ipsum principem, quasi circæo poculo, hominem exuisse credas, aut teterrimam ab inferis erupisse Furiam, succinctam serpentibus, igneo sibilo; aut cruentam adesse Bellonam,

— *sanguineum dextrâ quatiente flagellum.*

Nec minùs indecorum est, cùm sellam curulem, aut prætorium tribunal, agitant hæ intemperiæ; cùm dolore amens lymphatur senatus; suam prætextam scindunt patres; angustum clavum eques; & fœdum in modum bacchatur clamorosus furor, non sine sensu publico. Tumultuosa enim insania, in illustri personâ semper conspectior est; cui haut magis latere contingit, quàm clarissimo Soli: ita ut facta dictaque ejus omnium advertant aures, & oculos. Cæterorum amentiam, quos humili loco fortuna posuit, sua plerumque tegit obscuritas, & minùs latè hic tumultus spargitur. Stomachante principe, haut secus atque fulminante Jove, contremiscunt omnia; etiam tumultuante senatu, longinqua percellit hæc insania: quam in illustri conspicuam loco,

K 2                    mox



mox excipit rumor, & plerumque in majore  
auget credulitas.

— *veniunt leve vulgus, euntque,*

*Hi narrata ferunt aliò, mensuraque ficti*

*Crescit, & auditis aliquid novus adjicit autor*

Eoque nulli magis cavendum est, qualem  
famam habeat, quàm qui, qualemcunque  
meruerit, magnam habiturus est. Ut autem  
ab hac animi intemperie acriùs te avocem  
velim equidem, Auguste Cæsar, rex, & vultus  
princeps qualiscunque, temet, hoc furor  
correptur, contempleris, opposito speculo  
lo: totus, credo, ad tui conspectum exhor-  
rescas; vel potiùs, temet haut noscas, &  
principem in principe quæras: cujus non  
alia facies esse debet, quàm sereni & niter-  
tis cœli. Ubi verò teter iste affectus incessi-  
protenus tuum

— *sublime caput mœstissima nubes*

*Asperat, & dira riget inclementia forma.*

Ut autem puro & liquido die, multò gratior  
cœli aspectus est, quàm cùm, turbato aëre  
hinc inde emicant ignes, & crebris fragoribus  
quatiuntur omnia: ita torvum & trucem re-  
gnantis vultum, reformidat populus. Mirum  
autem quantum capitur miti, & blando ejus  
dem ore: quem tanquam salutarem aliquem  
genium intuetur, & tanquam ad beneficium  
sydus certatim advolat: ita ut non alius ma-  
gis fit favorabilis, non alius regnet securiùs

suorum

iorum amore, velut centuplici muro, circumseptus: in quo sunt omnia. Quicumque enim, & tutò imperaturus est, & feliciter, maioris suorum benevolentiam muniendus est, quam militari custodiâ.

*Non sic excubiæ, nec circumstantia tela,*

*Quàm tutatur amor.*

Facile autem omnium provocabis studia, si lacido animo & vultu sis amabilis, accessu facilis, sermone affabilis, æquis desideriiis propensus, nec acerbis iniquis. Quæ omnia prudentior quisque reputans, nonnullis irasci fatidit, quibusdam veretur, quibusdam timet. arduum autem videri queat, tam violentum, & præcipitem affectum occupare, vel comprimere. Primum quidem ejus insultum nec sapientissimus effugiat; quia sui juris, & vix nostrâ potestate est. Ut enim frigidâ adhibersum mox invadit horror; ad repentinum rigorum motum comprimuntur oculi hominis vel constantissimi; & signo pugnae dato, etiam ferocissimo militi paululum tremere inenua: ita ad primam oblatæ injuriæ speciem, nonnihil commoveri, humanum, & humanam dignum est. Illud autem etiam atque etiam cavendum viro principi, ne juncto majore impetu prorumpat indignatio, & insensatam rationem secum rapiat; animumque sponte ad ultionem, quàm ad deliberationem, concitet. Hic omni pede standum, totoque corpore,

corpore, atque omnibus unguis obnitendum est. Hic qui desperat, vires ignorat animi: qui flexibilis, atque omni humore obsequentior, formam recipit, quam impresseris. Quemadmodum robora, quamvis tortuosa, in rectum revocat humana industria: ita quicquid sibi imperat ratio, obtinet. Est qui cum Crasso didicit, nunquam ridere: alius cum Socrate pervigiles agere noctes: alius omni sibi interdicit humore, metu aquæ intercutis. Nihil denique tam difficile, quod non expugnet pertinax sedulitas. Proinde sanabili ægrotas malo, quisquis emendari cupis. Utque minùs dubites, iram humanâ arte esse superabilem: eos contemplare, qui quasvis potentioris injurias concoquunt, suamque bilem devorant: nec patienter modò, sed & hilari vultu ferunt, indignas regnantium contumelias; ne justâ querelâ magis irritetur impotentis furor. Cùm Harpagus, narrante Herodoto, Cyrum, Mandanes filium, in deserto monte exponere iussus, id male esset executus, offensus rex, clam necato ejus filio, carnes epulandas apposuit, subinde quærens, *An placeret conditura?* Dein, ubi funesto edulio saturatum vidit, recisum caput, & manus, pedesque, præferri iussit, rogicans, *Ecquid agnosceret, cujus fere carne pastus esset?* Cui miser pater, suppressâ indignatione, *Apud regem, inquit, omnis jucunda cœna est: ne verbis quidem tyranni scelus damnare ausus,*  
& hoc

& hoc ipso testatus, animi dolorem, acceptâ qualicunque injuriâ, posse abscondi. C. quoque Caligula, purgamentum Cæsarum, cum innocentium suppliciis interesse cogeret parentes, eosque protenus à funesto spectaculo adhiberet epulis, omnique comitate ad jocos & hilaritatem provocaret: nemo lacrymas, nemo ullum justissimæ indignationis signum erumpere passus est; tacito metu, ne eodem ipsis, quo filiis, bibendum foret poculo. Quo docemur, dolorem quantumvis violentum, si vim opponas, cohiberi posse. Quid quòd immanes belluas mansuefacimus? an non nosmet? Humana industria est, quòd etiam per sinum innoxio lapsu serpit draco. Eadem industria est,

*Picto quòd juga delicata collo*

*Pardus sustinet; improbaque tigres*

*Indulgent patientiam flagello;*

*Mordent aurea quòd lupata cervi;*

*Quòd frenis Libyci domantur ursi;*

*Et quantum Calydon tulisse fertur,*

*Paret purpureis aper capistris.*

Pudendum certè, si tot belluarum domitor non sit potens sui. Quemadmodum autem finium transitu prohibendus hostis est; qui ubi portis se intulit, modum à captivis non accipit: ita satius est, ad primum irritationis sensum, dolori mederi, priusquam suas vires explicet, & procurrat longiùs irrevocabilis: per-

inde atque in præceptis dato corpori nullum  
 sui arbitrium est. Imò itaque pectore clau-  
 sus teneatur dolor, præcluso omni exitu; ut  
 nihil ei liceat, qui sibi vult licere omnia: cui  
 si vel tantillum laxes fibulam; faciet de cæ-  
 tero, quantum volet, non quantum permi-  
 seris. Ubi enim prorumpere ei extra nos li-  
 cuit, jam supra nos est, ipso rectore poten-  
 tior. Proinde, si qua forte præcurrant nascentis  
 mali indicia; in contrarium flectantur omnia,  
 blandiore voce, remissiore vultu, graduque  
 composito, & paulatim cum exterioribus  
 formeretur interior animus. Quam ad rem  
 plurimum proderit exigua mora; quâ primus  
 fervor relanguescat, & quæ animum offuscat  
 caligo, diffletur, aut levetur. Enimverò ut  
 per nebulam corpora, sic per iram grandior  
 apparet injuria; ita ut nihil perspicuè cernas  
 in turbido. Proinde aliquâ opus est interca-  
 pedine, ut ad te redeas, & quid offendat,  
 scias. Cùm nobilis, ex Stoicâ familiâ, doctor  
 Athenodorus, domum reditionis veniam ab  
 Augusto efflagitaret; atque is præceptum e-  
 tiam aliquod, tanquam sapientiæ illius mo-  
 numentum ultimum, ab abituriente require-  
 ret: ibi Philosophus, omiſſis cæteris regiæ  
 doctrinæ monitis, iracundiæ morbo, in vi-  
 ro principe, præcipuè medendum ratus, *Quo-  
 tiescunque, inquit, irasceris, Caesar, nihil ne-  
 que dicere, neque facere tentes, priusquam* xxiv.  
*litteras*

*litteras tecum recitâris.* Sensit, & arripuit optimus Princeps, & simul manum illi injiciens, *Mihi verò tuâ,* inquit, *præsentiâ etiam est opus.* *Manedum.* Brevem certè præscripsit morulam in tam paucis literis; sed quæ sufficiat restinguendo mentis ardori: ubi, collecto interea animo, offensam vel innoxiam, vel inanem esse, videris; qualis ut plurimum est. Elephantem exasperat vestis candida, taurum punicea: curriculi strepitu, rotarumque versatâ specie, in caveam redigitur leo: quasdam belluas sola umbra exagitat. Nos quoque miseros mortales res frivolaræ, aut vanæ, proritant, & quandoque sola injuriæ suspicio. Proinde, si verum admittimus, Aud. ira argumentum mollis, aut impotentis animi est: cui nihil tolerabile, non quia dura, sed quia molles patimur. Quid enim, quæso, est, quod nos præcipites agit? Pudet prope fateri, Aud. Ridemus pueros, quos nuces & tali in jurgium proritant. Ridemus rixosas mulierculas, quæ totæ in fermento jacent, ob titivilitium, aut tramas putridas: eò quòd ancillula pulmentum adusserit, aut vasa parum expeditè exterserit; aut quòd ciniflo negligentius calamistrarit comam, & parum venustè in gradus fregerit cirros; vel, quòd forte segnius audiat puer, nec ad digituli crepitum advolet; aut denique, quod majoris furoris irritamentum est, si fregerit

K S

cry-

crystallinum. Ridemus etiam fastidiosos istos, & mollitie pene ultra feminam fluentes, quos insanire videas, ad ploratum infantis, aut januæ crepitum: quibus tamen etiam fragores cœli audiendi sunt, & tonitrua. Omnia istæc, Aud. ridicula quidem sunt, & infra humanam iram: sed profecto his consimilia sunt (ignoscite libero ore loquenti) ob quæ viros graves quot diebus stomachari videatis. Alius suo convivatori succenset, siquem in triclinio, molliore pulvino, supra se, accumbentem videat; cuius pater se cubito emungere soleat. Alius ringitur, si homo sine gente, & nullis imaginibus, in primâ spectet caveâ, ipse in extremam rejectus: quasi in his ineptiis vertatur viri sapientis decus; qui omni loco & tempore,

— *uno minor est Iove, dives,*

*Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.*

Sed, omissis, quæ non sunt nostri instituti, ea spectemus, ob quæ stomacho dirumpitur potentium ambitio, & quasi misso in medium discordiæ malo, de quo fabulantur poëtæ, ad civile certamen confurgit. Alium quippe eminentioris honoris repulsa furiat, & sibi prælatum pejus odit, quàm fullo ululam. Alius, non contentus quatuordecim gradibus, ringitur, quòd hætenus ab orchestrâ excluditur. Hic indignatur, in puppi sedere hominem novum; sibi autem veteris profapiæ viro vixdum  
in

in sentinâ esse locum. Illius oculos urit collega collocupletatus paucis mensibus; relatis ex provinciâ amphoris, argento plenis, quas vino plenas eodem tulerat. Est qui æmulum, cum quo in campum descendit, non aspicit æquis oculis, & tantum non in capillum involat. Illum in ultionem proritat successor, à quo se provinciâ submotum credit. Hic alteri infestus est, pluribus succincto fascibus, aut gratiâ prævalido. Et, quod magis mirere, multi secundo loco positi cum securitate, dolent, alterum cum periculo stare in summo; unde, nisi cadendo, nequeat descendere. Sunt qui nec parem ferunt, nec superiorem. Est denique qui solus regnare cupiat, & vel omnium conflagrare invidiâ. Hæc tuba rixæ est, Aud ut cum poëtâ loquar. Ob hæc tumultuamur, nec placari volumus. Hinc non similtates modò, sed & restatas inimicitias nasci videas. Hinc tribunitii furores extitere, & patrum cum plebe certamina. Hinc denique Syllana tempestas, & triumviralis hasta, venit in remp. Quæ mala ambitiosæ potentiæ multò erunt minora, si iniquum offensæ interpretem removeris, iram dico; quam gignit foyetque credula suspicio, irritamentum fallacissimum: quo tamen graviùs exasperamur, & quandoque ex alieno vultu pejora interpretati, irascimur innocentia. Multa quippe falsa, iracundum offendunt veri specie: quia ante irritatur,



quàm iudicet, & faciles aures præbet delationibus; quibus tempus non dat, quoad veritatem aperiat dies. Quantò melior simplex & benigna rerum æstimatio est, & minùs anxia earum rerum, quæ offendere possent, inquisitio? Philosophus quidem in Politicis, monet virum principem, clancularios speculatores adhibere; qui furtim arbitrentur, quid quisque vel loquatur, vel rerum agat. Verùm nec omnia videre, nec omnia audire expedit. Cùm forte rex Antigonus duos milites, excubantes proximè prætorium, audisset secus de se loquentes, sublato leviter aulæo, *Longius*, inquit, *discedite, ne vos audiam*: irritamenta non quærenda, sed subterfugienda esse, ratus. Sæpe ira ad nos venit, sæpissime nos ad illam; cùm nimis curiosâ investigatione, aut minùs æquâ interpretatione, injurias ipsi accersimus; quæ non erunt, si nescias. Cùm C. Cæsar, apud Pharsaliam, cepisset scrinia epistolarum, ad Pompejum missarum ab iis, qui videbantur in adversis, aut in neutris stetisse partibus: eas omnes optimâ fide concremari, nec legi, voluit; ut, quamvis moderatiùs soleret irasci, omnem offensæ materiam sibi subduceret. Hunc animum placidum, & mitem, si omnes adferrent ad rempub. multò constantiùs, & tranquillius irent res humanæ. Una res, mihi credite, Aud. nos protenus quietos reddiderit, & omni irâ vacuos, mutuæ facilitatis conventio:

tio: non aliter atque Homericus Jupiter cum  
suâ Junone convenisse dicitur:

Ἄλλ' ἤτοι μὲν ταῦθ' ἑποείξομεν ἀπλήλοισι,  
Σοὶ μὲν ἐγὼ, ὧ δ' ἐμοί.

Quod tantò quisque facturus est promptiùs, si  
reputet, non quo consilio ad remp. veniat, sed  
quo venire debeat. Quemadmodum enim hoc  
animo in unam coiimus urbem,

— — — *mutuus ut nos*

*Affectus petere auxilium, & prestare juberet.*

*Ædificare domos, Laribus conjungere nostris*

*Tectum aliud, tutum vicino limine somnos*

*Vt collata daret fiducia: protegere armis*

*Lapsum, aut ingenti nut antem vulnere civem:*

*Communi dare signa tubâ, defendier iisdem*

*Turribus, atque unâ portarum clave teneri:*

ita quoque, quos vel campi domina fortuna,  
vel nascendi fors, vel, quod malim, sua merita  
vocant ad honores; hoc animo curiam &  
tribunal subire debent, ut consilia conferant,  
non suæ, sed publicæ rei amore.

*Te civem patremque geras, tu consule cunctis,*

*Non tibi; nec tua te moveant, sed publica damna.*

Sed plerique, Deus meliora, minùs conturbamur  
communi, quàm privato dispendio, non  
civitati, sed nobis proximi. Quid enim, quæso,  
nos irritat, dum versamur in repub.? Hic tuæ  
ambitioni obstrigillare visus est: ille spem  
tuam fefellit, vel interceptit: iste adversarius,

K 7

fuit;

fuit; non ut tibi officeret, sed quia honores consequi ipse non poterat, nisi te repelleret. Est qui sua studia negavit prensanti filio tuo, ne obesset suo. Verùm minùs hæc offendent, si ad singula tibi tacitus dixeris: Hæc & ipse commisi. Id reputans, alios non injuriam facere dices, sed reponere, & tecum paria facere. Plerique enim, mihi crede, patimur, quæ priores fecimus: aliorum tamen in nos æquitatem requirimus, ipsi iniquissimi. Suam uxorem attentari non patitur, qui non perpercit alienæ; & acerrimus fidei exactor est, ipse perjurus.

*Cum autem tua prævideas oculis mala lippus  
inunctis,*

*Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,*

*Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius?*

Provinciam sibi prorogari cupit, qui præproperè successit alteri: & qui collegæ fasces præripuit, nunc curuli sellâ se dejectum dolet. Ita quisque intra se habet animum impotentis regis, ut licentiam sibi in alios dari velit; in se nolit. In summâ, hoc ipsum, de quo irritatus queritur, vitium, si semet excusserit, in sinu inveniet; desinetque, vel moderatior erit ira, si sciat, sibi quot diebus ad judicem esse veniendum, secretum dico sui censorem animum: qui semet exploret ad unguem, castigetque, quòd injuriam pati nolit, quam intulerit. Quæ tamen increpatio non in ipso fer-  
vore

vore (furda enim & amens prima ira est) sed, quod monent medici, in remissione sit utilior. Plerumque autem majorem fortunam, qualis regum est, hoc major comitatur ira; quia eam nutrit mollis & blanda educatio, augetque fastidiosa felicitas: quæ ne minimam quidem patitur offensiunculam, instar mollissimi istius Sybaritæ; quem graviter offendit, cùm forte incubaret duplicatis rosæ foliis. Deinde, quod alibi notat philosophus, quò quis altiore positus fastigio est, hoc implacabiliùs excandescit, si se vel tantillum deprimi, aut contemni existimet. unde & major regiarum iracundiæ pervicacia est. In aliis quidem brevis hæc insania est, quod prodidere veteres: apud reges autem etiam minimæ *offensæ in longum memoria est*, ut noster alibi loquitur. Ac præ cæteris Tiberius iram plures per annos ita abscondere didicerat, ut, cùm vellet, velut recentem, promere posset: quod Cappadociæ rex Archilaus magno suo malo expertus est. L. Sylla quoque paterni odii hæredes esse voluit filios: quos omnes submovit à rep. quo nihil est iniquius. Quid autem juvat, tanquam in æternum genitos, iras indicere perpetuas? quid imbecillitatis obliti, implacabile odium gerimus, & ad frangendum fragiles concurrimus? Jam pertinaces inimicitias media mors dirimet, & certantes pares faciet. Sed nihil æquè resupinat principem, & tantò magis in  
iram

iram pronum reddit, quàm adulantium turba, continenter eum circumfistens. Quo pestilente halitu cùm afflantur superbæ regnantis aures, ultra hominem spirat, suamque majestatem nec delibari patitur. Hinc cruenta lex majestatis emerfit, crudele telum irati Jovis: quo in omnes pariter sævit. Nocens, innocens fit; suus, alienus;

*Tros Rutulusve fuat; nullo discrimine habetur.*

Præsertim cùm calumniosus sycophanta, illectus majore auctoramento innoxii sanguinis, credulas aures irritat. Quâ peste accensâ potentis iracundia, nulli delationi abrogat fidem; atque omne crimen pro capitali recipit, etiam paucorum simpliciumque verborum: quod de Tiberio prodidit Sueton. Quid quòd sub Claudio, & Constantio imperatore, multis fraudi fuere sua insomnia; cùm forte amicis ea narrâssent, & principi ominosa esse viderentur: adeò ut plerique tum doluerint, quòd apud Atlantæos sibi nasci non contigisset; ubi nulla creduntur videri somnia. Verùm magnam fortunam magnus decet animus; qui leves istas offensiones nec sentit, aut supernè despicit: haut secus atque generosior fera circumlatrantes catellos. Pars mundi superior & propinqua syderibus, nec in turbem versatur, nec in nubem cogitur; inferiora autem fulminant: ita qui in excelsò ætatem

tatem agit, extra levioris injuriæ contactum positus est; aut in lusum jocumque vertit, quæ irritant humilem turbam. Dictator Julius, & Augustus magno animo istæc, vel sprevere, vel dicta dictis ulti sunt: quod putarent, non esse generosi principis, *ἀνθυμικηθείου* gladio, ut cum C. Cassio loquar. Quam lenitatem eò magis requiras in rectore populi, quò plures & majores sustinet curas. Quemadmodum enim per frequentiora urbis loca properanti, in multos incurrandum est, & alibi retineri, alibi labi, necesse est, alibi respergi: ita in magno imperio multa occurrunt, quæ vel placidissimo pectori extorqueant patientiam. Nunc senatus, nunc duces segniùs rem gerunt: alibi miles, alibi paganus defuit officio: & universa illa turba inquieta & turbida est, & vix patines freni: ita ut faciliùs omnibus animantibus, quàm homini, imperes: quo non aliud morosius animal est, majorique arte tractandum. In cujus regimine, plurima irritamenta obveniunt: quæ ne transversum agant, vel de gradu dejiciant imperantis animum, in omnem durandus patientiam est, & in quemvis firmandus casus: ita ut multa possit spernere, vel tolerare fortiter, quædam castigare leniter, pauca ulcisci severiter; sæpe mitiore contentus pœnâ, sæpissime solâ pœnitentiâ. Quo fine, solitudinem facias; si nihil relinquas,

relinquas, nisi quod tua absolverit severitas. Quotus enim quisque solâ innocentiam tutus est? Mali inter malos vivimus, & quod damnant leges, ulcus publicum est. Peccamus omnes, alius imprudens, alius volens sciensque, aut alienam abreptus nequitiam. Male autem hinc rem gerat inconsultus furor; qui discrimen non faciat, nec signet lineam albam. Aliud suadent prælati fasces, & mediæ

— *tacito terrore secures.*

Illi colligati, tarditatem præcipiunt poenæ, & leve delictum virgis corrigi jubent: majora verò & deplorata vitia abscindi securibus. Optime autem levia à gravibus, & errorem à scelere, discriminat animus sui potens, & ab iracundiam vacuus: quo sine, non est clementiæ locus. Quæ inter regias virtutes præminet, & maximè summam decet fortunam; in tribunali magis, quàm in plano, conspicua. Hæc nec justo severior, nec indulgentior est; sed inter tristem & salutarem literam media: & poenæ, & veniæ modum habet; etiam tum, cum damnat, placida, & peccato magis, quàm peccanti, inimica. Quod & gravis suadet ratio; quia nempe unum reip. corpus sumus. Quod cum unius animo regitur, atque is turbido furore in suos severior est, in semet est: quod non est sani hominis. Contrà, cum aliis parcere videtur, sibimet parcat: quod decet parentem patriæ. Quæ temperatissima potestas est, nullo hostili

hostili affectu concitata: quæ liberos, alios blandè, alios minaciter, alios flagris increpat; nec accedit ad decretorium stylum, nisi omnia remedia consumpserit, & crebræ injuriæ patientiam evicerit. Adeò tardè sua sibi membra abscindat pater, & in abscindendo gemat, multùm diuque cunctatus, &, cùm absciderit, reponere cupiat. Eòdem principem etiam invitat

*Ætherei patris exemplum, qui cuncta sonoro  
Concutiens tonitru, Cyclopum spicula differt  
In scopulos & monstra maris, nostrique cruoris  
Parcus, in Oetæis exercet spicula sylvis.*

Quid enim nobis miseris denique foret, si immortales Dii, Tiberii instar, aut Caligulæ, humanis erroribus essent inexorabiles, & in leviolem quoque culpam, promptam haberent iram? quod à cœlesti clementiâ alienum est.

*Si quoties peccent homines, sua fulmina mittat  
Iupiter, exiguo tempore inermis erit.  
Nunc ubi detonuit, strepituque exterruit orbem,  
Purum discussis aëra reddit aquis.*

Principum propudium, Caligula, velut quodam cum cœlesti majestate commercio, cum Capitolino Jove secretò colloqui solet, & Lætialis Jupiter, palam consalutari voluit, narrante Tranquillo. Verùm multò benignior est majestas supremi Jovis, blando fulgore sæpius radiantis, quàm fulminantis, & minantis potius, quam ferientis. Istius autem majestas pe-

stilenti



stilentisfyderi propior est; cujus afflatu emo-  
 riuntur omnia. At enim principis iracundia  
 formidabilis est sceleri, & contemptum pro-  
 hibet. Verùm justo majorem incutit metum;  
 eoque ob hoc ipsum, quia nimis terribilis, e-  
 tiam invisa est: *invisum autem imperium ne-  
 mo retinuit diu*: ita ut fatius putem, amo-  
 rem apud suos, metum apud hostes, quære-  
 re. Illud tamen sapientis regis est, quodam  
 minacis iræ simulacro subinde metum incute-  
 re, & excitare eos, apud quos minùs pro-  
 ficat ratio: prorsus ut in scenâ Agamemnon  
 populum non movet iratus, sed iratum a-  
 gens. Postremò, ubi rerum potitur terribi-  
 lis iracundia, nemo ex animi sententiâ loqui-  
 tur; sed pariter & patres, & iudices, in re-  
 gio confesso, in unius placitum obsequiosi,  
 secundas agunt, & ad voluntatem loquun-  
 tur, unius metu blandè mendaces: ita ut nec  
 fanis consiliis, nec integris judiciis sit locus.  
 Miser autem rex est, apud quem vera reticen-  
 tur. Quodsi nihilo secius vir princeps isti vio-  
 lento affectui velit esse locum; non in cives,  
 sed in hostem, suam effundat iram: quia, si  
 philosopho credimus, calcar virtutis est, ac-  
 cenditque spiritum ad omne, quodcunque  
 majore calore geritur: quo sine, ad magnos  
 conatus piger & inermis animus est. Proinde  
 non alibi, quàm in acie, hæc flamma vide-  
 tur utilior: quæ subdita, in pericula mittit  
 auda-

audacem juvenem : quodque in præliis videre est , bellantis animum ubi hic calor impleverit,

— *medios fertur moriturus in hostes.*

Veruntamen malis auspiciis bellum suscipitur, quod iracundiæ ductu geritur : eoque ut cæteris in negotiis nullam, ita hîc temperatam iram malim ; qualis etiam vilissimi gladiatoris est : qui ne peccet , etiam accepto vulnere , supra modum non irritatur , petitque adversarium potiùs , cùm occasio , quàm cùm ira, jusserit. Quæ plerumque perturbat artem , dum tantùm, quâ noceat, non, quâ caveat, spectat. Ita in re militari , nisi iram temperes , in temeritatem abit , sui negligens , & opportuna vulneri ; dum , quod infert periculum , ipsa non cavet : atque ira in hostium potestatem venit, qui non est in suâ . Adde quòd interdum hîc meliùs sine irâ, rem geras. Cunctator Fabius certè rem conclamatam restituit, non præproperâ ulciscendi hostem cupidine ; sed sedendo, sed trahendo, & morando : quæ omnia nescit præceps iracundia. Ille autem bene æstimatis reip. viribus, ex quibus jam nihil perire sine universo poterat , seposuit præproperam ultionem , vicitque iram, ut vinceret Annibalem. Perierat enim Romanum imperium, si , quantum suadebat ira, tantum ausus fuisset Fabius. Deinde, quemadmodum inutilis miles est , qui dicto non est audiens suo duci , negligitque signum progressui, vel

vel receptui : ita malus quoque iste , de quo loquimur , stimulus est , ni sit in pugnantis potestate ; nunc concitator , nunc remissior. Quæ omnia bene reputare velim armatarum juvenem ; quem

*Per medias rapit iræ cades.*

Ubi plerumque justo crudelior victor est , cùm in pulsos , vel prostratos , bacchatur ultor gladius , nec ætati parcus , nec sexui : & , quod generoso victore indignum , noxii , & innoxii , juxta cadunt. Augustus , qui primâ juventâ majore caluit irâ , captâ Perusiâ , trecentos ex dedititiis , ad aram Julii , hostiarum more , mactavit , & , deprecantibus miseris , *Moriendum est* , inquit. Melior vox Annibalis , qui in strage Cannensi , denique dixit victori militi , *Parce ferro*. Hispanus miles , paulò ante pugnam Flandricam , capto ad Snaskerckam castello , duas nostrorum cohortes , post datam fidem , contrucidavit. Quorum innoxiiis manibus cùm , partâ denique victoriâ , nostri passim parentarent captivorum sanguine ; imperator Mauritius , qui & vincere , & victis bene consulere , didicerat , protenus , ad tympani signum , edixit , necui in posterum noceretur. Arminius post Varianam cladem , adhuc irarum plenus , cædemque & sanguinem spirans , cùm in vivos nihil amplius posset , quos nullos reliquerat ; ferociùs insultat in insepultas reliquias , fixis ad arborum truncos capitibus. Mul-  
tò

tò æquior Annibal, confecto prælio, C. Flaminium, Paulum Æmilium, Marcellum, aliosque, quæ sivit ad sepulturam. Interdum in suos quoque impia est victrix iracundia. Ita in triumphalibus turbis, fratrem Plotium Plan- cus, fratrem Paulum proscripsit Lepidus, in perpetuum suæ gentis ruborem, inquit Velle- jus, irridentibus in triumpho militibus, & pa- lam acclamantibus :

*De Germanis, non de Gallis, duo triumphant  
consules.*

Melior fuit dux Hispanus, qui cum post pu- gnam ad Neoportum, unâ cum aliis captivis in facellum deduceretur, & eodem forte infer- ri videret fratris cadaver, qui in nostris stete- rat partibus; plurimis eum profecutus est la- crymis. Nemo, opinor, ficcis legat oculis, quo lugubri ejulatu filius defleat patrem, ci- vili bello, in Vitellianorum strage, à se forte interemptum, ex diversis partibus, & dein- de igniturum, apud nostrum Tacit. Quibus exem- plis docemur, bellanti quoque duci, & mili- tari, non effrenem, sed temperatiorem conveni- re iram. Proinde, quisquis populo imperitas, & domi, vel belli, res magnas geris, quoties- cunque in medium consulturus, subibis cu- riam, vel castrense prætorium; in ipso, quæso, imine pone iracundiam, sanæ mentis turbi- nem, & domesticum hostem reip. Quæ enim civilis tempestas, & olim, & nunc, regna vexat,  
& im-

& imperia, eam concitavit ira: quas urbes vides desolatas, & vacuas cultoribus, has exhaustit ira: quos passim suis sedibus pulsos, & extorres cernis populos, hos ejecit ira: quoscumque, velut è naufragio nudos, mœnibus & tecto accipimus, huc detrufit ira: quique alibi etiamnum errantes, alienâ vivunt misericordiâ, hostilem fugiunt iram. Adeò fecunda miseriarum genitrix iracundiâ est. Quæ calamitas multò erit minor, & ubique securitas major, domito publicæ tranquillitatis hoste infensissimo, iram dico: quâ victoriâ non alia major est.

*Fortior est, qui se, quàm qui fortissima vincit  
Mœnia, nec virtus altius ire potest.*

Quod ut possis, quasvis contumelias, injurias, maledicta, opprobria, quicquid denique irritare possit, semper præsumas animo; ut, quæ alibi sibi levia fecere diu patiendo, tibi leviora reddas multùm diuque cogitando: præcogitatum autem mali mollior venit ictus. Indignum quoque sapiente viro putes, si cæterorum victor animus, uni serviat iracundiæ: indignum viro principe, si aliis imperaturus, non possit imperare sibi: si tot gentium dominus non sit dominus sui; & cui cessere hostes ferocissimi, suæ succumbat iræ. Adde quòd placidâ mente nihil otiosius est; irâ nihil operosius vacat mansuetudo, & lenitas; occupatissima sævitia est: omnium denique virtutum facilis cultu



nulla arctior occurrit necessitudo, quàm quæ  
 unicuique nostrum cum repub. est: quia omnes  
 omnium caritates una patria complectitur;  
 cui nemo bonus vel novissimum spiritum im-  
 pendere dubitet. Illa enim conjuges & libe-  
 ros nostros; illa omnium civium spes & fortu-  
 nas; illa aras focosque, & quæ ipsâ vitâ carior  
 est, libertatem continet. Quæ omnia servave-  
 rit, quisquis salvam præstiterit navim reipub.  
 quæ in hoc turbido rerum humanarum Ocea-  
 no, variis jactatur fluctibus, & optimi cujusque  
 fidem implorat & auxilium. Proinde quicum-  
 que non sibi modò, sed patriæ quoque senatum  
 meminit, bono cive maximè dignum negotium  
 agit, cum prætextam induit, profuturus publi-  
 co. Sed quotusquisque, Auditores, in campum  
 descendit candidatus, non sibi, sed in medium  
 consulturus? Non omnes certè eundem ad rem-  
 pub. adferunt animum. vel duo, vel nemo a-  
 morem patriæ; multi invidiam; pars elatum  
 spiritum; plurimi avaritiam, & quæ cæteris  
 affectibus flagrantior est, ambitionem secum  
 trahunt. Quâ correptus animus, nihil pensi  
 habet, quibus artibus ad honores grassetur; &  
 quia nec parem, nec superiorem patitur, sylla-  
 turit & proscripserit; miscetque & turbat, o-  
 mnia, ut vel ex publicâ ruinâ suam extruat  
 magnitudinem. Quo de argumento, Audito-  
 res, pauca mihi, cum silentio & benignitate ve-  
 strâ, dicere liceat. Cæteris quidem rebus Deus,  
 & natura,

*Crescen-*

*Crescendi posuere modum:*

fua quoque humanis cupiditatibus satias est :  
 fames & sitis tandem restinguitur : non amor,  
 non odium in immensum eunt. Honorum au-  
 tem & potentiaë fames inexplebilis est ; in qua  
 nunquam pervenitur ad extremum : quia ipsa  
 expletio novam deintegrò accendit famem , &  
 quantumvis incrementum , majoris initium  
 est. Nemo unquam totam ambitionem simul  
 explicat, quia nunquam totam habet : utque  
 flammæ vis multò acrior est , quò ex majore e-  
 micuit incendio ; ita multò hic affectus concitator  
 est, in majorum honorum congestu. Quia  
 nemo prope eorum , qui in repub. versantur ,  
 quos vincat , sed à quibus vincatur , adspicit :  
 nec tam jucundum est , multos videre post se,  
 quàm grave est , aliquem ante se. Ac propter  
 eà, quod rectè notat Thucyd. nunquam fenescit  
 ambitio , atque ex omnibus vitiis novissima  
 exuitur : quia nunquam ad justam magnitudinem  
 se pervenisse , credit. Ut autem plurimum  
 annorum decursu majora incrementa capere  
 possit , præmaturè incipit , juvenilem quoque  
 animum ad præproperos honores sollicitans.  
 Quem intempestivum impetum olim quidem  
 cohibebat lex annaria , suam cuique, in  
 petitione , honorum ætatem præfiniens ; ne  
 alter Phaëthon , imperii curram temerario  
 impetu conscendens , plaustrum percelleret.  
 Sed omnium legum domini principes , etiam



banc laxârunt: adeò ut jus Romanum quoque, si Diis placet, vicenarios denique admiserit consules. Quomodo hodieque nullum fere præmaturæ ambitionis frenum est, & domi militiæque juxta peccatur: dum quisque, vel nimiâ opinione sui, vel per gratiam, spes suas anticipiat, & vixdum primis prudentiæ sacris initiatus, prorumpit ad ipsa adyta: atque interim, quod liberali homine indignum, officii, quod ipse ignorat, monitorem sumit, & imperare jussus, alium sibi imperatorem quærit: de quo ambrosiam, & inconsultam nobilitatem meritò castigat C. Marius. Perrarò enim senilem juventam reperias. Multa quidem ingenio, multa industriæ; sed plura ætati debemus: quæ per gradus & numeros, quod ajunt, prudentem format virum. Utque juvenes manu, ita consilio valent senes. Proinde unâ cum Achille pugnare, cum Nestore deliberare malim: quia

———— *senis venit usus ab annis.*

Propterea *sapiunt imprimis*, inquit ille, *qui capite sunt candido*. Adde quòd res civiles morum gravitatem & constantiam requirunt, animum clausum sæpius, quàm apertum; quia male regunt, qui non tegunt. Nostræ autem adolescentiæ fretum fluctuat, & paullo momento huc illuc impellitur; ita ut aliud stans, aliud sedens, loquatur primævus juvenis: dein animum plerunque in fronte atque ore gerit; &

&, quod majoris periculi est, ad res agendas  
 majore fiducia accedit, quàm consilio. Atque  
 ita antevertit impetus deliberationi, facta ver-  
 bis, pœnitentia perfectioni. Quare, dum in  
 hac reipub. navi, alii vela explicant, alii malos  
 scandunt, pars per foros discursant, suo quis-  
 que operi intenti: in puppi sedeat longo rerum  
 usu exercitus senex: qui quod ceteri corpore  
 exequantur, aut manu; suâ vel jubeat auctori-  
 tate, vel monstret consilio. Multa quoque pec-  
 cat præpropere ambitio; quòd omnis moræ  
 impatiens, protinus à primo honorum aditu in  
 summum locum enititur, præter legem, quam  
 dixi, annalem: quæ ad coërcendam nimiam  
 potentiam, honorum intervalla, ac lenta in-  
 crementa esse voluit; & paulatim per inferio-  
 res ad superiores dignitates ire jussit: ut in omni  
 civilis doctrinæ parte exercitatus, summum  
 denique magistratum capefferet. Qui autem  
 majoris potentia avidus, grandi gradu ad sua  
 vota properat; ad omnia novus accedit & in-  
 cautus: dum inferiores & medios honores, aut  
 præterit, aut delibat. Unde ad superiores quoq;  
 immaturus provehitur: nec cum laude eos susti-  
 net, quos nullâ virtutis prærogativâ; sed emen-  
 dicatis suffragiis, aut largitionibus, exambivit,  
 aut servili erga regnantem obsequio. Quomodo  
 sub Romanis principibus, consulares & prætorii  
 fasces, improbissimi adulatoris, aut sycophan-  
 tæ, præmium fuere: usque adeò, ut ex sterqui-

linio effossi homines, purgamenta Græciæ, summis cumularentur honoribus; cùm prætoriam ornamenta decernerentur Claudii Cæsaris libertis, & tantùm non cum laureatis fascibus eò remitterentur, unde cretatis pedibus advenissent. Crispinum dico, Narcissum, Pallantem, aliosque de venalitia grege homines. Quemadmodum autem præcoces fructus plerunque caducos esse videas: ita repentina illa dignitas fragilis, & possidenti sæpenumero periculosa est. Quia enim præpropera, & flagrantior ambitio, primò æquales, mox superiores omnes præcurrit; gravem sibi, & exitiosam conflat invidiam, multosque subitæ potentiaæ habet æmulos: qui callidis consiliis, aut occultis criminationibus, eam rursus deprimant, vel evertant. Cujus rei, in historiâ Augustâ, affatim exemplorum est. Minimè autem tuta ambitio est, quæ ad summos honores non provehitur regiâ viâ; sed turpi apud principem ministerio, vel occultis & calumniosis delationibus, aliisque malis artibus: bus alios evertit, ut sibi locum paret. Nulla autem scelere quæsitâ potentia diuturna est: quia nullâ nititur vel regis, vel populi, benevolentia. Nam, ne erres, princeps tuum quidem factum probat: verùm turpitudinis ministrum non amat; sed suspectat: veritus, ne in ipsum denique dominum flagitiosa aufit. Deinde, qui alienâ ruinâ assurgunt altiùs, magnâ

gnâ flagrant invidiâ. *quem autem quisque odit, periisse expetit*, inquit vetus poëta : eoque tam multis periculis petitur, quàm multis ipse periculum fuit. Nemo denique eorum verâ viâ nititur, qui freti solâ regnantis amicitia, velut omnis copiæ cornu, maxima quæque suæ ambitioni promittunt. Quidvis, fateor, sperare audet candidatus Cæsaris, ut vocant. *Consul ego, inquit Aufonius, munere tuo, imperator Auguste, non passus campum, non suffragia, non prensavi manus, non circui vi tribus. Martius campus, rostra, senatus, curia, unus mihi omnia Gratianus.* Ex quo perspicere est, quantum possit principis gratia : qui plerunque dominus campi est, suosque commendat, sine repulsâ & ambitu designandos. Verùm, ut aperitis hîc canam tibiis, nihil publicè æquè damnosum est : quia languescit bonarum artium studium; ubi honores non virtutis, sed gratiosæ commendationis præmium sunt; nec per se quisquam, sed per alium commendabilis est. Sed, Deus meliora, nec illo vivimus seculo, nec in illâ versamur rep. in quâ

— *emitur solâ virtute potestas.*

Atqui virtutis viâ ad magnos honores multò itur securiùs, quàm per virorum principum gratiam. Multos equidem memorare possèm, qui magnæ illius amicitiaë pila, & ludibrium, fuere. Non alibi quippe faciliùs amicitiaë tessera confringitur, quàm in regiâ domo: ubi non

vero amore alii alios colunt, sed explendæ ambitionis, vel avaritiæ instrumentum, personata amicitia est, protinus dissolvenda; ubi cessaverit emolumentum spes, vel exigua offensusiuncula intervenerit. Adde quòd aperto & simplice pectore coeunt amici: in principe autem domo omnes sublarvâ vivunt, fronte magis, quàm animo, benevoli. Deinde, ut vulgus, de quo olim questus est Scipio, meliores capras, & oves, magnâ quærit curâ; in parandis autem amicis discrimen non facit, nec signat lineâ albâ, ut ille loquitur: ita regum plerique acrem quidem habent delectum emendis generosis equis: at legendis amicis prope nullum; quos temere admissos temere fastidiunt, & rejectis novos substituunt. Postremò fragilior honorum possessio est, quæ solâ regnantis amicitia nititur: quia non alibi frequentior malignitas grassantis calumniæ est. Quæ passim quidem oberrat, & promiscuè in omnes lividum stringit dentem: sed in aulâ sedem figit: hîc admissis equis lascivit, & quasi in suo decurrit circo. Quicquid enim vel fraudis, vel sceleris, apud viros principes exitit, uni prope debetur calumniæ. Hæc in Græcorum castris Palamedem perdidit; hæc Alexandrum in amicorum necem impulit; hæc Tiberios peperit, Caligulas, Nerones, & tot portenta principum: quos in virorum illustrium perniciem accendit maligna obrectatio.

tio. Magnam autem adis aleam, quisquis fretus majore dominantis gratiâ, continenter ad altiora eniteris; ut *unus* denique *omnia sis*, sacerdos, prator, parochus, idem populi, idem senatus caput: nec reputas, quid tandem tuâ majore potentiâ futurum sit. Cornelianum illud tibi dictum puta: *Principem*, inquit, *cum omnia tribuerit*, tui denique *satiâs capiet*. Regium quippe est, & multa dare, & semper dare. Tu autem omnia imprudens petis, & ille omnia tribuit: sed & omnia uni dedisse, & exhaustâ jam benignitate plura non posse, mox eundem pœnitet. Dare enim, quàm accipere, magis regium putat: utque ipsum Deum, ita quoque quos Deo proximos suspicit mortalitas, reges inquam, maximè decet, semper munificos esse: quod potentis est, atque extra desiderium positi. Tu autem, quæ tua ambitio est, non cessas principem novo quotidie obsequio, vel officio, demereri; ut in eminentiorem locum possis assurgere. Ille verò te, jam in excelfo positum, magis extollere nequit, tuisque beneficiis se jam victum dolet. Quæ merita jam non majoris gratiæ, sed odii irritamentum sunt. Nam beneficia usque eò grata sunt regnantibus, dum videntur posse exolvi. multum si exuperent, pro gratiâ odium redditur. Proinde, quod regem Ludovicum sibi dixisse, scribit Cominæus, præstat, ut quis semper obstringatur principi, quàm ut principem

L 5

sibi

sibi obstrictum habeat. Aliud quoque est, quòd te, omnia habiturientem, terrere debeat. Donando omnia, te sibi æquatum dolet regia majestas: quæ nihil elatum, nihil eminens circa se patitur, & alienum fastigium in sui diminutionem accipit: eoque majorem in ministro gloriam non tolerat. regem conspici, regem unum imperatorem videri, cupit. Tu autem non minùs, quàm ille, jam elatum tollis supercilium. Hoc autem urit strabones regnantis oculos: ac propterea, quam hactenus ambitionem fovit, nimium denique crevisse dolet; & altiùs elatam parat dejicere. Quid quòd tuam potentiam jam suspectam, & sibi periculosam habet? Metui autem, quàm metuere, malunt reges. Magnus ille Augusti amicus, M. Agrippa, crebris victoriis elatus, & maximis à principe cumularus honoribus; cùm & apud populum gratiâ, & apud militem multùm posset auctoritate: ipsi denique Cæsari formidabilis fuit, metuenti, ne secundo loco haut contentus, de primo cogitaret. Ad eò ut alter Augusti amicus, Mæcenas, principi dicere non dubitârit: eò rem rediisse, ut Agrippa, aut tollendus, aut gener faciendus esset, & novo affinitatis vinculo devinciendus; ne quod posset, vellet. Posterius, ut facilius & humanius, placuit: deditque filiam Juliam illi, qui rebus quidem gestis erat clarus; sed genere ita ignobili ortus, ut ipsum sui puderet nominis. Cardinalis autem Spi-

Spinosa, cui nihil non tribuebat rex Hispaniarum, Philippus II. ex modicis initiis, summus causarum fidei quæsitore, & consilii Castellani præses, tantæ denique apud regem auctoritatis fuit, ut vulgò Hispaniæ monarcha diceretur: quòd nemo prope, nisi illo annuente, regi dicto esset audiens: eoque ex aulâ denique fuit dimissus, atque omni dignitate exutus. Videte, quæso, inconsultos reges; qui omnia ministris tribuunt, & tantùm non jura majestatis in eos transcribunt: dein, parvuli infantis instar, donata repetunt; & quam ipsi nutrire potentiam, jam grandem & adultam recidunt. Quare prudentis est, hîc servare modum, quem in suâ, ad principem Neronem, apologiâ præscribit Seneca: *Vterque, inquit, mensuram implevimus, & tu quantum princeps amico tribuere deberet, & ego, quantum amicus à principe accipere.* Deinde, quos princeps majores honores liberaliùs indulget, circumspectus minister suâ modestiâ temperat: & cum jam magis eminere possit, sese demittit; satis habens, in hoc rerum actu,

—— *partes tractare secundas:*

instar histrionis secundarii: qui tametsi interdum clariùs dicere possit, se tamen submittit; ut alter, primas partes acturus, tantò magis possit excellere. Ita tu quoque, quisquis magno subservis domino, ut omnem invidiam & offensam declines, foccos indue, dum ille quasi co-



thurnatus in scenam ingreditur: & quantuscun-  
 que tuæ dignitatis fuerit splendor, te semper  
 Lunam cogites, atque omnem tuæ gloriæ lu-  
 cem isti Soli refundendum puta. Nunc eos  
 quoque spectemus, quorum ambitio orbe ter-  
 rarum major est: principes dico, qui suas cogita-  
 tiones mittunt trans Oceanum, extra sydera &  
 solem. Quorum aviditati si parem corporis ha-  
 bitum dedissent Dii, alterâ manu Orientem  
 contingerent, Occidentem alterâ. Natura qui-  
 dem eorum cupiditati impervios objecit mon-  
 tes, aut vasta maria; & sua cuique circumscri-  
 psit regnandi spatia, inaccessas rupes, aut præ-  
 alta flumina: sed nullis finibus claudi potest  
 regnator animus. Ac licet reges non accepe-  
 rint corpus humano modo majus: Xerxem ta-  
 men non capit Asia, non Romanum princi-  
 pem Italia, non Annibalem

— *Africa, Mauro*

*Percussa Oceano, N' loque admota tepenti. ¶*

*Additur imperiis Hispania: Pyrenaum*

*Transilit. opposuit natura Alpemque, nivemque.*  
 Ille autem

*Diduxit scopulos, & montem rupit aceto. Et,*  
 quod magis mirere,

*Vnus Pellao juveni non sufficit orbis.*

Qui, credo, imaginarios quoque Democriti  
 mundos expugnâisset, si supervixisset. Quæ o-  
 mnia tamen unius animum nunquam explê-  
 sent; ut qui haut contentus mortali fastigio,  
 filius

filius Jovis haberi voluerit : quem ipsum denique opinor , gigantum more , suo deturbâffet cœlo. Nec minor insolentia fuit Cæsarum: qui, cum longè latèque victrices circumferrent aquilas, triumphatusque Oriens & Occidens Romanis succumberet securibus, & nemo denique non veneretur tot gentibus adorandum caput; tantæ fortunæ jam impos animus, orbem terrarum suâ ambitione angustiozem putat, atque ultra hominem spirat : cælestesque honores sperare ausus, ipsis immortalibus Diis exæquari, impiè concupiscit. Sed nescio equidem, majorem eorum impietatem, an vecordiam, dicam : qui non modò in Deorum numerum referri, sed iisdem quoque nasci voluere. Cæsar Julius , dum suæ gentis originem extra homines quærit, ab ipsâ Venere eam arcessit; quam nemo , sine magno natalium propudio , matrem agnoscat. Augustus quoque mortali parente non contentus , Apollinem ostentat patrem : quo tamen , sine matris stupro , nasci non potuit. Quæ profecto ambitiosa infania est : quasi aut adulteri patres è cœlo petendi sint; aut non omnium potiùs parens sit Deus; aut non nobilissimus nascatur , qui virtute suâ ex se nascitur , semper victurus. Monstruosi autem principes , quibus ita nasci non contigit, spretâ virtute, solâ ambitione affectant cœlum: & quam cæteri mortales divinitatem religiosè colunt , superbè sibi vendicant. Unde magna

denique Deorum, Semideorumque multitudo  
 extitit, prisca seculi mortalibus incognita. Ne-  
 que enim tum fuit

— *turba Deorum*

*Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis  
 Numinibus, miserum urgebant Atlanta minore  
 Pondere.*

Quos Divos, ut vocantur in  
 historiâ Augustâ, majore, pudet prope fateri,  
 majore, inquam, veneratione coluit servilis  
 superstitio, quàm Capitolinum Jovem. Vide-  
 te quæso sacrilegam regiæ ambitionis insolentiam.  
 Quod vitium, in summâ fortunâ, fere  
 perpetuum est: quia summam esse non putat;  
 sed superiorem semper cogitat: præsertim si  
 pestilente assentatorum halitu affletur regia  
 majestas.

— *nihil est, quod credere de se*

*Non possit, cum laudatur Diis æquæ potestas.*

Longè autem te fugit ratio, quisquis tuam  
 magnitudinem metiris impiâ adulantium ve-  
 neratione: quibus omnia principum, honesta  
 & inhonesta, extollere mos est. Adde quòd pa-  
 rum diuturna ejus gloria est, quem non sua  
 virtus, sed assentatio in excelsis collocat. Quæ  
 enim tuæ, Cæsar, majestati sacrantur tem-  
 pla & altaria, demolitur & obscurat oblivio,  
 negligit carpitque posteritas. At insolentis  
 ambitionis contemptor, & immodicæ pote-  
 statis domitor, ac frenator animus, ipsâ vetu-  
 state florescit: nec ab ullis magis laudatur,  
 quàm

quàm quibus minimè necesse est. Hæc in omnium animis mansura tēpla, hæc posteritati in perpetuum consecrata effigies est; in quam nihil possit flamma, nihil rerum senectæ, aut temporis edacitas. Cæterùm ut cœlestes honores sibi poscere, impium est: ita imperium magis magisque augere, injurium est; nisi quis omnia potentioris esse putet. Deinde multum fallitur ambitio, quæ, aucto imperio, se majorem credit. Non enim regnantis magnitudo, potentiæ finibus clauditur; sed justitiæ & æquitatis: quâ orbem terrarum implevisse, regia magnitudo est. Imperii autem incrementum non regnantem, sed ambitionem & arrogantiam majorem efficit. Philippo Macedoni, partâ ad Chæronéam victoriâ, quâ concidit libertas Græciæ, insolentiùs se efferenti, rex Sparta, Archidamus, paucis scripsisse fertur, *Metire umbram tuam, nihilo auctiorem reperies.* Sensit ipse Philippus, cùm forte in palæstrâ, inter luctandum prolapsus, consurgeret, corporisque vestigium in arenâ cerneret, *Papa,* inquit, *quàm parvam terra partem sortiti, universum orbem appetimus.* Quid igitur, ambitiosissime regum, domitis hostibus, te resupinas? quid, propagatis finibus, cristas erigis altiùs? Nihil enim tibi accessit: non corpori, cujus idem qui ante modus est: non animo, qui majore deinceps curâ conficietur & metu: quia contra majorem potentiam fortuna audacior est,

est, & in magnis, quàm in parvis, suas vires experiri mavult: & quidem tantò frequentius, quia latè sparsa potentia non modò faciendæ, sed & accipiendæ injuriæ magis opportuna est: utque magna corpora magis patent vulneri, ita majora imperia plurium incurfui, aliis alibi adsultantibus. Quem enim multi metuunt, multi odere. Deinde princeps latè tyrannus, ut cum poëtâ loquar, non suâ modò, sed etiam quæsitâ potentiâ magnus est, multorumque servientium dominus est: quotquot autem servi, totidem hostes sunt. Adde quòd generosissimus quisque cum potentiore promptius congreditur:

*In tauros Libyci ruunt leones:*

*Non sunt papilionibus molesti.*

Exempla longè petenda non sunt. Qui nunc cæteris in orbe Christiano potentior rex est, cum multis semper conflictatur hostibus, & omnibus metuendus, omnes metuit. In summâ, maximo imperio maxima inest cura, & ad tuendam magnam felicitatem, magnâ felicitate opus est. Quam regnantes sibi promittere nequeunt, quotiescunque reputant, quo petrauro jactentur sceptrâ; quot æmulos, habeat regia purpura; quot insidiis exposita sit vita dominantis: de quo passim tot tragica occurrunt exempla. Ne vos longo circuitu hîc traham, duodecim principum, quorum vitas nobis prodidit Tranq. septem violentâ morte ceci-

cecidere. Omitto quòd Augusto quoque & Tiberio, & Claudio, mors accelerata creditur. Omitto jugulatas principes feminas. Suam Juliam, longâ tabe peremit Tiberius: Cæsonia Caligulæ, à centurione confoditur, ejusque filia parieti illiditur: Messallina Claudii, ictu tribuni transfigitur: Octavia Neronis, incisus per omnes artus venis trucidatur, caputque resectum, per urbem, circumfertur, adspiciente alterâ uxore Poppæâ: quæ & ipsa jam gravida, ictu calcis à marito Nerone necatur: qui matrem quoque multis vulneribus confectam jugulat: & alibi passim muliebri sanguine respersam aulam videas. Adeò ut iratos potius, quàm propitios Deos, majorem potentiam largiri credas; quâ temet denique præcipientes. Nam

*Quid Crassos, quid Pompejos evertit, & illum,*

*Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?*

*Summus nempe locus nullâ non arte petitus,*

*Magnaque numinibus vota exaudita malignis.*

Quare quisquis tantùm sublimia cogitas, fauces, purpuram, aut trabeam; quisquis nihil aliud, quàm Croesos spiras, aut Darios; quisquis denique hîc aditas, & animum jam nunc in palatio habes, aut principali domo, quam tibi quoque aperiri flagrantissimè desideras: desine, quæso, cum vulgo præ cæteris fortunatos putare, quos supra sortem tuam in invidioso fastigio ponunt honores, imperia, & cætera

cætera mendacis fortunæ ludibria. Quos, amoto omni mangonio, nudos si inspicias, plus sub regali veste curarum invenias, & metus, quàm sub sordido sapientis palliolo; plus sub regio tecto terroris & periculi, quàm in humili vase Diogenis.

*Sensit Alexander, testâ cum vidit in illâ  
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui  
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,  
Passurus gestis æquanda pericula rebus.*

Aliam, ut vides, de se opinionem habent ipsi principes. Quæ enim nobis videntur excelsa, ipsis prærupta sunt. Itaque exanimantur & trepidant, quoties in illud magnitudinis suæ præceps despiciunt, atque ex sublimi se in casum proniores cogitant: quæque illos aliis graves reddit, sibi graviorem felicitatem sentiunt. Quam infelicem felicitatem si bene tecum reputes, nec invidabis ampliùs altiùs stantibus; nec voles eodem assurgere, unde non possis, nisi cadendo, descendere. Propterea sapiens declinat præruptum & lubricum ambitionis iter, nec spes suas mittit in excelsum locum: sed in planum fortunam defert, & desyderantibus obvia sequitur, suisque incrementis tempestivè figit terminum; nec fortunæ desinendi arbitrium dat, sed semet hortatur, multò citra extrema consistere: aliorum periculis edoctus, in his vitæ spatiis, haut secus atque in circensi certamine,  
interiore

interiore gyro flectendum esse. Quod si tamen, Audit. spreto illo, quod dixi, discrimine, nos ad maxima quæque etiamnum extimulat ambitio; si numero se eximere gestit generosior animus: quin virtute potius asurgimus altiùs, rebusque præclarè gestis memorabile nomen quærimus? Passim, mihi credite, magnus aperitur campus, quo gloriosa decurrat ambitio. Habet sanè resp. unde magnum decus quærant juvenes; habet, unde magnum sperent senes. Terrâ marique, domi & militiæ, magna nascitur seges gloriæ; si vires quisque corporis, & animi explicare velimus. Est mehercle, ubi manu; est ubi consiliis clarescere liceat. Labantes reip. partes multæ sunt: alius jam casuras fulciat; alius caducas erigat; alius recidivas restituat. Sunt qui libertatem, sunt qui patrias labefactent leges. Hostis incurfat foris, idem oppugnat domi: alibi armis, alibi dolis rem gerit; & in ipsa reip. viscera agit cuniculos, aris focisque juxta infidiosus. Adversus quæ reip. mala ituro tutum & securum patet iter: quia & ipsum periculum intra gloriam est; & pariter vel vincere, vel mori, magnum decus est. Exemplo sit non Romanus ille, sed Batavus Duillius, Trompius, non unam rostratam coronam meritis. Qui jam ante sæpius cum hostili classe congressus est, viribus minor, sed major animo; & quod à suorum paucitate non poterat, à virtute



tute sperare ausus est: nuperrimâ autem victoriâ, ad proximam Britannîæ oram, nostram omnium spem superavit, & hostium metum. Nec est quod mendax Græcia suum ampliùs ostendet Themistoclem: non est, quod verus Roma suum jactet Duillium: quorum navales triumphos noster Trompius suo obscuravit. In quo uno semper erit, quod terrarum orbis stupeat; semper erit, quod omnis loquatur posteritas; &, quod caput est, semper erit, quod hostis metuat.

— *tantum trahit ille timoris.*

Nam, quod nemo nescit, quaquâ ille infestis maris domitor, & magni horror Oceani, ivit hætenus; hostilem classem virtute domuit, & ferro. Quaquâ deinceps iturus est, eandem profligabit sui nominis metu: quæ haut dubiè jam ominosum, & fatalem sibi tanti victoris occursum credet; nec sustinebit minacem adventantis aspectum. Non laureatas victri-  
cium navium puppes, non recente victoriâ adhuc ovantes, & hostilibus spoliis conspicuos socios, oculis ferre poterit. Quæ invicta virtus tua, generose heros, cancellos egredi juberet, quibus clauditur oratio. Tu enim, intra paucos menses, plurima nostrarum navium, & mercium erepta spolia, victor redemisti. Tu Caloënsis nostrorum cladem, vel culpam, abunde expiasti. Tu non ita pridem, ringente & frendente invidiâ, plurium annorum jacturam

am uno die pensâsti. Quo magni quoque du-  
 cis, qui te socio victor, eodem mari jampri-  
 dem occubuit, manibus parentâsti; & pariter  
 patriæ & fociis regibus magnam securitatem  
 præstitisti. De mari, vel libero, vel clauso,  
 disputant alii: tu virtute aperis, & quod vel  
 aliena vis, vel iniquitas dubium fecit hæcte-  
 nus, tu vindicas manu. Nec, ut equidem au-  
 guror, unquam patiere, aliquid superesse, quod  
 timeri possit: indignum ratus, Batavis, maris  
 extima, & terrarum fines ultimos, jamdudum  
 prætervectis, quicquam imminere domi, quod  
 obstet tantarum rerum successibus. Quæ ma-  
 gno & generoso animo digna ambitio est. Sunt  
 qui non suum, sed avitum decus, & magna suæ  
 gentis nomina prædicant; ad quorum splen-  
 dorem nihil ipsi conferunt: tu, quæ prima no-  
 bilitas est, lucem & immortalitatem tuæ fa-  
 miliæ dedisti; &, quod divinitati proximum,  
 te tuosque naturæ legibus exemisti. In gloriæ  
 homines fumosas jactant imagines: tu non u-  
 nam tuæ virtutis ostentas lauream, fixasque  
 domi hostiles exuvias.

*Multaque dependent sacris in postibus arma,*

*Spiculaque, clypei que, erepta que rostra carinis!*

Quæ gloriosa virtus ibit in literas, & per o-  
 mnium seculorum vivet memoriam: dumque  
 hoc naturæ corpus manebit incolume, sui ævi  
 comitem laudem tuam, trahet perpetuam.

**Hæc, Audit. honesta ambitio est, quæ non suis,**

**sed**

sed patriæ incrementis vult clarescere ; & au-  
 gendo rempub. magnæ virtutis gloriam quæ-  
 rit. Qui honos non turpi suffragiorum nun-  
 datione exambitur ; non tribus circumeun-  
 dæ , non centuriæ sunt adulandæ ; non aliena  
 gratia eblandiendæ , aut benignitas ; nullis de-  
 niique malis artibus hoc paratur decus , quæ  
 reliquam turbam præminet gloriosa virtus.  
 Huic , quia nihil precarium admittit , ultrò o-  
 mnes assurgimus : hanc gratantes excipiunt  
 patres : hanc venerabunda suspicit plebes , &  
 pariter Dii applaudunt , & homines. Contrà in-  
 explebilis illa honorum cupiditas , & augen-  
 dæ potentiæ sacra fames , non publicam , sed  
 suam magnitudinem quærit. Quod ut possit  
 fas & fidem , omnia denique venalia habere sua-  
 det : & , si aliter nequeat , ex publicâ ruinâ in-  
 crementum captat : nec ullis honoribus satia-  
 bilis est. Quos non annuos , sed perpetuos ex-  
 petit : ut uno nomine fastos occupet , & con-  
 tinuis consulatibus faciat longum , & sine di-  
 scrimine , annum : omnibus denique locis titu-  
 los disponat , & statuas. Et , quod magis in-  
 dignum , pariter ventosa , & contumeliosa hæ-  
 ambitio est : multos deturbans , ut sibi locun-  
 paret ; alios excludens , ut sola regnet. Eoque  
 in excelso jam posita fastigio , non patitur eo-  
 dem ascendere alium : sed infra se positos de-  
 spicit : quibus spretis , magnificè se infert , sub-  
 nixis alis , tumidâ cervice , inflatoque collo  
 mul

multis succincta clientelis, & magnâ comitan-  
tium manu: quos in omne obsequium aucto-  
ratos habet. Semitâ cedit populus, fasces sub-  
mittunt proceres: quibus velut succollantibus,  
altiùs evehitur, supra humana divinaque o-  
mnia. Tum verò nulla nec legum, nec cœli re-  
verentia est: fractisque pudoris repagulis, nihil  
penſi habet, quibus modis augeat potentiam,  
majorem gloriam in majore habens imperio.  
Cujus incrementa non jure metitur, sed viri-  
bus, id æquius eſſe rata, quod validius. Nulla  
autem pestis major est, quàm potens ambitio.  
Hæc cœlum terræ, hæc summa miscet imis;  
hæc aratrum inducit urbibus. Quæ enim pas-  
ſim conculcata sceptrâ, quæ prostrata oppi-  
dorum jacent cadavera, ambitionis spolia sunt.  
Principes & populos patriâ & fortunis vides  
ejectos; hos ejecit ambitio: passim campi hu-  
mano madent sanguine; hunc profudit ambi-  
tio. Hæc in urbe mediâ, velut in arenâ, cives  
committit cum civibus: hæc suspendit fera-  
lem Syllæ tabulam: hæc proſcribit tot pro-  
cerum sub civili hastâ capita venalia: hæc  
denique quasi classicum canit; quo nunc  
quoque universus orbis Christianus in mu-  
tuam confurgit perniciem. Quin igitur certa-  
tim omnes bellum indicimus generis humani  
hosti ambitioni: quæ tot populorum pascitur  
sanguine; quæ tot urbium & regnorum alitur  
excidio? Hanc, quæſo, ex palatio & regio ſe-  
natu;

264 ANT. ÆMILII ORAT. X.

natu; hanc ex ecclesiâ & curiâ; hanc domo  
quisque, & penatibus ejiciat. Quâ expulsâ,  
multò æquabiliùs & constantiùs ibunt res hu-  
manæ, pacemque reges & populi colent per-  
petuam. Ita faxit opt. max. Deus.



ANTO.

ANTONII ÆMILII  
ORATIO XI.

DE

SEIANO FLORENTE  
ET EVERSO.

*Recitata post absolutum Taciti annalem V.*

C I O . I O . C . X L I .

JUVENAL. Sat. X.

— *Quid optandum foret, ignorasse fateris  
Sejanum. nam qui nimios optabat honores,  
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat  
Excelsa turris tabulata, unde altior esset  
Casus, & impulsæ præceps immane ruina.*



I res mortalium, extra nubem,  
contemplemur; præ cæteris  
non fugacem modò & proflu-  
viam, puerilibusque consenta-  
neam crepundiis; sed & anxiam  
semper, multisque casibus am-  
biguam, experiemur; quam humanam poten-  
tiam dicimus. Non alius tamen, quod sæpe  
numero mirari subit, flagrantior affectus est,  
quàm honorum cupido & potentia, plerisque  
infra mortalibus: qui id fortunatum putant,  
principem locum tenere in repub. nec vident,  
quàm confragosa in hoc fastigium sit via, &  
M quàm

quàm frequens & gravis ex alto in præceps sit casus; præsertim, cùm non virtute, sed scelere major potestas quæritur. Quæ plerumque cæteris onerosa civibus, ipsi domino magis exitiosa est. Cujus rei spectabile exemplum nunc omnium oculis subjicimus, Ælium Seianum, famosum fortunæ ludibrium. Qui suâ sorte majorem spem habens, periculosa, quàm tuta, maluit: primam felicitatem ratus, alios præminere; atque eò ascendere, unde, nisi cadendo, non posset descendere. Agamemnonem, aliumve in scenâ regem, vos spectaturos credite: qui purpurâ conspicuus, & cothurno elatus, nunc in theatrum ingreditur, mox excalceandus, & ad staturam reversurus. Quem circumspectissimus quisque in cautelam, quæso, contempletur, alienæ fortunæ arbiter, & suæ corrector: quia optimum est, alienâ insaniâ frui. L. Ælius Seianus, quod jam non ambitiosi, sed ambitionis nomen est, municipalis eques, gente & domo Vulfiniensis ex Hetruriâ, primâ juventâ, Augusti nepotem, C. Cæsarem, sectatus est: jam tum nova consilia parturiens. Illo extincto, mox ad Tiberium se applicuit. In cujus animum, nemini hæcenus penetrabilem, variis artibus ita irrepfit, ut posthabitis aliis, primæ admissio- nis amicus haberetur. Quâ principis gratiâ feliciter potitus, cùm ad maximos quosque honores jam pateret via, præfecturam præto-

rii delegit: ut armata esset ambitio. Quo sine, nec res novas feliciter tentare, nec partam potentiam tueri possis. Propterea, rege Davide jam grandævo, & moribundo, regnum sibi paraturus Adonias, callidè Joabum sibi adjungit, ducem regiæ militiæ. Cæsar quoque Julius, occultè regnaturiens, constanter retinuit exercitum: quo sine, nunquam illum dominum accepisset Roma. Illo extincto, cùm Octavianus, admodum adolescens, in eandem ambitionem succederet hæres; prima curarum fuit, exercitus. Quo succinctus, vigesimo ætatis anno, consulares fasces invitis patribus extorquere, & principem denique locum sibi parare, sustinuit. Hujus itidem successor Tiberius, mox ab Augusti excessu, præcipuam vindicandi principatus spem in armis habet: *Miles in forum, miles in curiam comitatur*, inquit noster Tacitus. Nec dubium est, quin dux Bironius, Galliarum fulmen, & bellicâ gloriâ tum ante alios clarus, summam fiduciam habuerit, in militari ferro: cùm abhinc annis duodequadraginta, in alieno regno, res novas agitaret. Ita & Seianus, qui jam Cæsares & Augustos spirat, relictis rebus hoc agit; ut prætorio præfectus, in potestate habeat militem. *Qui enim gladio prevalet, optimè de finibus disputat*, inquit ille. Quò autem eam præfecturam, initio mediocrem, ampliorem faciat; prætorias cohortes per urbem, & Ita-



liam dispersas, ad portam Viminalem in una castra contrahit: in speciem, ad majorem securitatem principis; re autem vera in suæ ambitionis auxilium. Nec satis habet, prætorianos, robur & florem Romanæ militiæ, in promptu, ac velut in procinctu, ad quemvis casum paratos habere: verum, quod caput est, singulari comitate & blandiore alloquio, pariter armatorum corpora, & studia; pariter militum manus & animos, sibi devotos, & in omne obsequium auctoratos tenet. Adhæc centuriones, tribunosque, ipse deligit; ut eos velut beneficiarios, sibi habeat oppignoratos. Nec in castris modò, apud signa & aquilas; sed & in togâ & curiâ, omnium quærit studia: suos clientes consularibus, aut prætoriis ornat fascibus: aliis splendidas legationes, aliis proconsulare imperium impetrat: multò autem plurimis eandem spem facit. Cæteros, si obsequium negent, honorum aditu intercludit. Quo metu omnes denique sibi obnoxios reddit; ita ut domi militiæque, unum omnes jam colant, unum omnes ambient Sejanum: & quod magis mirere, tam facili, atque ita pronò Tiberio; ut socium laborum, & tantum non collegam imperii diceret, ejusque effigiem per theatra, interque legionum principia, consecrari sineret: quod hætenus unius domus Augustæ decus fuerat. Quis, quæso hîc non demiretur incogitantiam, vel recordiam,

cordiam, Cæsaris? Stupent omnes, quotquot hæc legunt viri politici, & portento similia habent: quòd princeps, cætera callidus, & reconditus, & qui alienas opes & potentiam semper suspectare consuêrat; hîc ultrò eum extollit, cujus nimix ambitioni fibulam imponere debeat. Dicendum videtur, quod de Annibale, in simili errore, scribit Florus: *Aut mala ejus mens, aut aversi à Romano imperio Dii, in diversum abstulere Cæsarem.* Ita ut, non tam consilio, quàm *fato quodam, principum inclinatio in hos, offensio sit in illos*, ut alibi loquitur noster Cornelius. Ut ut est, Auditores, nemo fere regnantium est, qui non, inter aulæ affeclas, aliquem habeat, cui quidvis fere indulgeat, & tantum non jura majestatis transcribat. Galba trium arbitrio regebatur: quos unà intra palatium habitantes, & nunquam non ei adhærentes, vulgò ejus pædagogos dixere. Cæsar Claudius, vel potiùs Claudianus iste stipēs, à suis libertis, haut secus, atque à parvulo Æthiope elephas, circumagebatur. Imperator Constantius Eusebio, cubiculi præfecto; Commodus suo Perenni, nihil non permit. Apud Carolum V. Gonzaga, Mendoza, & Episcopus Atrebatensis, quidvis potuerit. Philippus II. Hispaniarum rex, Antonio Perezio, Philippus III. Lermæ duci, pene subserviebat. Ne vos longiore circuitu traham, nullum prope regnum est; in quo non su-

pra cæteros assurgens unius ambitio, ipsum pene æquet principem. Quale deliciolum stultâ indulgentiâ foveat, & ad novam spem educant ipsi regnantes: usque eò, ut ipsi denique domino & reipub. gravem sentiant, & eversum cupiant, quem ipsi extulere. Sed facilius, opinor, novellam & teneram, quàm adultam arborem, convellas. Tempestivè itaque frenanda est, cunctis affectibus flagrantior, cupido potentiæ, antequam surgat altiùs: ita ut eam, jam prævalidam, sine tuâ, vel publicâ clade, fastigio dejicere nequeas. Quo Tiberii errore hîc nunc Seianus, quasi alter Phaëthon, paulatim propiùs admovetur ad imperatorium curram: quem excusso denique domino conscendat, ni prior ipse evertatur. Cæterùm plena Cæsarum domus, aliquam Seiani cupiditatis moram adfert. Tiberio enim filius est Cæsar Drusus, princeps juventutis: in spem secundam veniunt ex eodem nati gemelli: tertio gradu succedunt tres adoptivi nepotes, ex domo Germanici. Proinde expeditior quidem ad imperium foret via, unum modò caput tollendo, ipsum Cæsarem: verùm, illo everso, si invadas principem locum; semper metuas æmulos & adversarios, quos dixi, successores, rapti imperii vindices. *Sciunt omnes, siquid principi accidat, filios habere, L. Vitellii vox est, apud Tacit. Magis igitur securum, hæredes aggredi: sed hos simul evertere, hoc opus, hic labor*

labor est. Neutiquam tamen hic scrupulus  
ambitiosi spem minuit: sed majorem impetum  
nonnihil tardat, & per intervalla, singulos  
corripere suadet. Primam igitur suæ ambitio-  
ni quasi victimam destinat Cæsaris filium, Dru-  
sum: quod ut feliciter exequatur, auspiciatissi-  
mum sceleris exordium visa mulier est, sexus  
credulus, & in omnia flexibilis: quem blanditiis  
facile pellicias, & speciosis promissis denique  
expugnes. Druso uxor erat Livilla, formâ præ-  
cellens: cujus pudicitiam tentat Sejanus, non  
in amoris solatium; sed in sceleris obsequium:  
amisso quippe pudore, nihil abnuat femina.  
Hanc stupro corruptam, spe conjugii & regni,  
quod parabat, ad mariti necem impulit. Al-  
teram Clytemnæstram dicas; quæ unâ cum  
Ægistho, suum tollat Agamemnonem. *Quis*  
autem *cælum terra non misceat, & mare cælo*, si  
necandi mariti auctoramentum esse audiat,  
tam vanum promissum? Multò sanè, ni fallor,  
certior & securior dominandi spes Livillæ e-  
rât, per maritum, filium principis unicum,  
quàm per imperii raptorem, adulterum. Quo  
ergò vel amatorio poculo, vel carmine, calli-  
dus impostor muliebri credulitati ita illusit; ut  
certa ambiguis, & honesta flagitiosis postha-  
buerit? Mutilum animal esse feminam, scribit  
philosophus: quod de omnibus credere, mihi  
religio est: de Livillâ vix est, quòd dubitem.  
Porrò Sejanus Apicatâ uxore, res suas habere

iusâ , domum securam & vacuam reddit scele-  
 ri : sumpto in conscientiam Græculo medico,  
 Eudemo; Qui gentis levitate , multorum ani-  
 mas negotiari solitus, mortiferum medicamen-  
 tum paret Cæsaris filio, pridem in viso: quia or-  
 to forte jurgio , Sejano manus intentârat , &  
 contrâ tendentis os depalmaverat. Jamdudum  
 enim impatiens æmuli erat Drusus: cujus stra-  
 bones oculos urebat invidiosa municipalis e-  
 quitis potentia , & subinde erumpebant oc-  
 „ culti questus : Se quidem à patre Cæsare in  
 „ summæ fortunæ spem educatum hæctenus :  
 „ nunc autem nimiâ hominis nescio cujus am-  
 „ bitione submoveri. Hunc unicum parentis  
 „ esse deliciolum; hunc omnium arcanorum so-  
 „ cium, & tantum non imperii consortem. Sibi  
 „ enim auctoratum habere militem ; tribunos  
 „ centurionesque omnes sui beneficii : suos  
 „ clientes in curiam, suos in provincias mitte-  
 „ re beneficiarios. Jam per fora, & theatra; jam  
 „ inter castrenses Deos, coli Sejanum: & nequid  
 „ ad maxima quæque grassanti desit splendo-  
 „ ris, etiam Cæsareæ domus connubium, si Diis  
 „ placet, sperare ausum, suam filiam destinando  
 „ filio Claudii : metuendumque, ut intra eam  
 „ fortunam stare possit; qui jamdudum orbem  
 „ terrarum animo fit complexus. Hos querulos  
 principis juvenis sermones postquam acce-  
 pit Sejanus, Livillâ omnia mariti secreta enun-  
 ciantem (id enim solum tacet mulier , quod ne-  
 scit)

scit) imperii æmulum Drusum, gravem suæ ambitioni adversarium veritus, maturat necem; & præcorrupto Lygdo, ejusdem spadone, lentum & tabificum venenum ei dari jubet: quo fortuitus morbus assimularetur. Quæ pharmaca, id temporis, inter regni instrumenta habebantur: nec cerdonum iste potus erat; sed nectar virorum principum: quibus sæpe bibendum isto poculo. Utque nos penum & annonam condinus, in hyemem: ita illi sibi copiam parabant omnis generis venenorum; quia crebrò opus erat. In secretis Caligulæ, ingens arca inventa est, id genus medicamentorum plena: quibus mox i Claudio demersis, infecta traduntur maria: magno piscium exitio; quos enectos in proxima litora ejecit æstus. Cæterùm prosperâ Drusi nece jam animosior Sejanus, & pervicacior, maiores spiritus, & novam capit fiduciã; ad delendos cæteros imperii hæredes. Et fanè magno rursus animo opus est, cui, post sublatum principis filium, de integrò, quasi ab angue Lernæo, renascuntur capita, Nero, Drusus, & Caligula, adoptivi ex Germanico nepotes. Quos adtersus venenum custoditos, matremq; Agrippiam, non ut Livillam, furtivæ libidini perviam invenit, sed impenetrabili pudicitia; omnes deniq; aditus cogitato sceleri obseptos. Ille verò, quæ ambitionis pervicacia est, destinatis nihilo secius insistere, atque ex ipsâ desperatione pem capere. Ne quicquam autè principes juve-

nes, infidianti opponunt egregiam custodum  
 fidem: nequicquam eorundem mater tentant  
 objicit pudicum animum. Aliâ quippe magi  
 validâ machinâ incautos denique evertet, occul  
 tē apud Cæsarem criminando: quasi furtivis in  
 fidiis imperium rapere, quàm expectare, malint  
 In quod genus calumniæ semper pronior est  
 principum credulitas; ita ut hoc cæcum obtre  
 ctantis telum ægrè declines: imprimis, quia ist  
 canis ignarum atro dente mordet, & innoxium  
 elàm circumrodit & vellicat: &, quod magi  
 mirere, eâ aurium oculorumque pollet acie  
 quâ etiam res inauditas & invisas audit videt  
 que, speciosum ementitus crimen. Inter hæc  
 Sejanus plus plusque in dies in animum Cæsa  
 ris irrepere, & solito altiùs tollere supercilium  
 quòd unus quidvis jam posset. Hinc frequen  
 in illius domum concursus: noctu diuque li  
 men obsidet clientum turba, omni obsequio  
 gratiam ejus eblandiens. Quæ populi studi  
 cum Romæ, velut in orbis terrarum teatro  
 maximè conspicua, non minùs augendæ invi  
 diæ essent, quàm potentiæ: speciosis delini  
 mentis, & verborum blandâ mulcedine, Tibe  
 rium secum, procul urbe, in solitudinem avo  
 cat: caussatus senilem illius ætatem, multisque  
 laboribus exhaustam; quæ amœno Campania  
 secessu refici deberet. Eam quippe totius Ita  
 liæ plagam esse pulcherrimam: nihil molliu  
 cœlo, nihil uberius solo: bis vernare floribus  
 fru

frugumque proventu Cererem certare cum Libero: quibus deliciis animum relaxare, & urbanam nauseam edulcare liceat: contrà, negotiosam esse urbem, & principi seni gravem: onerosam, & molestam illic hominum esse turbam: & plus litium ac querelarum, quàm olim muscarum est, cùm caletur maximè: quæ jugis cura numquam patiatur rectorem populi interquiescere. Ita in speciem tranquillitati principis consulit: re autem verà suæ ambitioni velificatur, majorem solitudinem captans: ubi, remotis arbitris, magis vacuum sit, augere potentiam, apud inertem, & loci mollitie fractum principem. Quo longiùs ab urbe abducto, nemini ad eum dabitur aditus, nisi per Sejanum, rerum omnium internuntium, & principalium literarum arbitrum: eam enim spem conceperat. quæ major potestas ad maxima quæque erit usui. Multos quippe, dato ad principem aditu, sibi obstringet: plurimorumque studia parabit: diligenter interim cavens, nequis forte prudentior adeat Cæsarem, aut soli loquatur, cautioremque reddat. Adhæc domino feriente inter amœna Campaniæ suaviludia, vel in utramvis aurem otiosè dormiente; solus omnium arcanorum imperii epopta erit: solus legatos audiet; reddendasque Cæsari literas resignabit: eique, quicquid lubuerit, renuntiabit, vel celabit: &, cùm ita videbitur, ab intimâ publicarum rerum cognitione exclu-



det. Quod portentosos istos homines, vel potius semihomines, spadones dico, cum quidvis denique apud imperatores possent, fecisse legas, apud Lamprid. in Alexandro. Cæterum, in Campaniæ secessu, anceps Cæsari oblatum periculum, immane quantum auxit Sejani gratiam, & fidem. Tiberius forte, prope Fundanos montes, epulum instrui jusserat, in villâ, subterraneo specu: ut solet alia atque alia luxuriæ irritamenta quærere fastidiosa fatieras. Hic dum securè, unâ cum Sejano, & paucis aliis, convivatur; ecce derepente, inter vinum & epulas, pars fornicis solvitur, & saxorum fragmina in necopinantes corruunt, multis ministrorum obtritis. Quæ improvisa calamitas cæterorum quidem exitium, aut terriculum; unius Sejani incrementum fuit. Aliis quippe afflictis, vel fugâ dilapsis, solus restat, inexpectatum casum in occasionem vertendum ratus. Manu igitur genuque super Cæsarem suspensus, imminenti ruinæ, & exitio se opponit: quasi omnem molem suo corpore excepturus, & à principe averfurus. Cujus interitum hîc quidem fati permittere potuisset. Non enim ferro, non occultis insidiis; sed fatali casu periisset Cæsar, nullâ Sejani culpâ: qui & ipse in omnium trepidatione, & fugâ, fuisset excusabilis; si derelictus princeps, speluncæ ruinâ forte fuisset oppressus. Verùm, hoc uno capite sublato, necdum salva res foret. Mox enim, ex do-  
mo

mo Germanici, vindices imperii aderunt, terge-  
mini fratres: quos, florente & incolumi Cæsare,  
evertat promptiùs: nunc utique, recenti hoc  
in servatum principem beneficio: ex quo auctâ  
jam gratiâ & fide, majore fiduciâ criminatur  
innocuos, magis nunc credulo, & ad omnia ob-  
sequioso Tiberio. Qui Agrippinam in insulam  
Pandatariam; Neronem filium in Pontiam pro-  
jicit; ubi post paullo extinguitur: ejus fratrem,  
Drusum, Romæ in vinculis habet. Cæterùm  
quæ sita Campaniæ solitudo, necdum satis so-  
la visa est Cæsari. Qui, ut paucorum erat ho-  
minum, & ingenio subtristi, in proximam Ca-  
prearum insulam se illatebrat, furtivæ libidini  
magis opportunam: quia importuosa & inac-  
cessa, uno eoque parvo aditur litore, circum-  
septa præruptis scopulis. Cœli quoque tempe-  
ries huc pellexit; quæ montis objectu mitigat  
tempestatem hybernam, & Favonii flatibus æ-  
stivam. Quo gratissimo secessu abditus, cùm jam  
explèssset annum sextum & sexagesimum; inter  
spintrias, & monstrosos concubitus, tanquam  
apud Sirenios scopulos consenuit: abjectâ omni  
reip. curâ; quam suo Sejano transcripsisse, visus  
est. Ita, Deus meliora, Audit. navis reip. in alto  
fluctuans, quandoque illius committitur arbi-  
trio, quem minimè velimus: gubernatore inter-  
eà, vel aliud agente, vel otiante: ut solent non-  
nulli incauti reges; qui hominem nescio quem  
in puppi collocant, ut ipsi tantò liberiùs suo  
obse-

obsequantur ingenio. Nimirum, quæ illorum stolidi credulitas est, existimant se amorem & fidem ministri, quem tanto honore cumulant, magis obstrictam habere. Verùm regius minister quidem, dum in modicâ positus dignitate, majorem expectat, omnibus officiis demereri volet principem: ubi verò se jam in excelsis positum videt, nec majora sperat; quem hæctenus domino amorem debuit, nunc impendit sibi. Et, quia propemodum fatale esse intelligit, ut duobus in summo loco collocatis, alteruter ruat; magis suæ deinceps, quàm illius securitati, consulit: quia

— *summo dulcius unum*

*Stare loco, sociisque comes discordia regnis.*

Inter hæc autem male feriati Cæsaris otia, non oscitatur, nec compressis manibus sedet Sejanus: sed, quod viri prudentis est, suæ occasione ubique intentus, rei destinatae causas, vel struit, vel sponte oblatas arripit. Munia reipub. inter suos clientes partitur: suspectos, aut invisos, removet: nec alios, quàm sui beneficii magistratus, provinciarumque præfides, admittit. Adhæc, unà cum principe, Capreeni clausus insulâ, ad tempus delitescit,

*Nec visu facilis, nec dictu affabilis ulli:*

ut nempe rariore sui adspectu plus venerationis acquirat, & tanquam Vestale secretum consulatur. Interea quisque procerum obnixè efflagitant, ut sui visendi copiam faciat. Quâ spe

spe, in proximo litore, jacet senatus & eques,  
pernox & perdius; gratiam juxta & fastum  
janitorum ejus perpeffurus. Diversi in urbem  
redeunt, alius gaudio elatus, cui salutandi do-  
mini copia forte fuisset; alius tristis & expes,  
quem nec adspectu dignatus foret. Quæ profe-  
cto indigna generoso populo servitus est. Hoc  
rerum successu magis magisque cristas erigere  
Sejanus, ac multò, quàm ante, spirare altiùs.  
Utque melioris notæ vinum hominem invitat,  
ut justo largiùs, & ultra sitim, bibat: ita & ille  
dulci fortunâ ebrius, suæ ambitioni, & impo-  
tentia, jam laxat fibulam; ubi videt se in tanto  
esse honore. Quicquid enim calcat, rosa est,  
ut ille loquitur: quaquâ incedit, omnium ad-  
sunt obsequia, omnium applausus & studia:  
venienti assurgunt patres, fasces submitunt  
proceres, gratulabunda acclamat plebes: cun-  
cti denique unum venerantur Sejanum, post-  
habito Tiberio. Quo Senatus & populi cultu  
elatus, tanquam alter Salmoneus invehitur,  
subnixis alis, oculis eminentibus, inflatoque  
collo; solo nomine inferior Cæsare. Quomo-  
do enim animo sit demisso, cui majoris fortu-  
næ ventus ita adspirat, & vela implet? sui im-  
pos humanus animus est, cùm fortuna largiùs  
obsecundat. Tiberius quidem ejus potentiam  
plus æquo auxit; sed ipse majorem sibi in dies  
sumit: ita ut summæ fortunæ jam proximum  
suspectet Cæsar, & metuat; nihil ei deesse vi-  
dens,

dens, præter imperatorium nomen; quod ne derepente ei deferatur, jam timet. Eoque, quam hætenus ambitionem fovit, nimium nunc crevisse dolet: & quod magis miserum, altius elatam deicere metuit, majorem ejus potentiam veritus. Et sanè, si in utrâque parte positis calculis, bene subductâ ratione, utriusque vires æstimes, Cæsaris & Sejani: hic præminere videbitur: quia prætorianorum succinctus manu, prævalet gladio. Adhæc plerorumque procerum, in curiâ; præfidumque, in provinciis, tenet studia: domi militiæque multis subnixus clientelis. Ut rem in pauca conferam, Aud. minister armatus est, inermi domino: neque aliud restare videtur, quàm ut miles, & populus, eum consalutent Augustum. Dummodo ipse velit, promptos omnium inveniet animos. Ac, quemadmodum impudentissima Julia, ad foedæ libidinis obsequium, cunctanti privigno Caracallæ, dixisse fertur, *Si libet, licet*: ita Sejano quoque Roma, quasi victa, hîc dicete posset, *Si libet, potes; qui jamdudum ad incitas reductum tenes principem*. Hîc nunc certamen cernitur, inter ministrum & dominum; inter Sejanum & Cæsarem. Tiberius, quamvis plus satis jam suspectum, tollendum putaret; non protinus infestum præfert animum: ne ille majore injecto metu, unâ cum suis ad desperationem actus, novissimum consilium summat ab audaciâ: & quod occultè speravit hætenus,

atenus, palam armis petat, periculi remedium  
psum periculum ratus. Quo rerum discrimine  
circumventus Cæsar, dum

*— animum nunc huc celerem, tunc dividit illuc,  
In partesque rapit varias, perque omnia versat :  
Hæc alternanti potior sententia visa est;*

tempe occultis cuniculis eam molem subver-  
ere ; quam palam ægrè convellas, sine con-  
vellentis exitio. Quò igitur magis securum op-  
orimat; majoribus eum cumulat honoribus, da-  
is que ad senatum literis, identidem, *suum Seja-*  
*num* vocat, principaliumque curarum socium  
omnibus ostentat: nimirum alterum Phaëthon-  
em in imperatorium currum recipiens; ut in-  
cautum denique præcipitet. Quemadmodum  
enim artem medicam professi, inter cætera me-  
dicamenta etiam in promptu habent narcoti-  
ca: ita Tiberius clàm everfurus suum præfe-  
ctum, nequid ei suboleat, soporiferam potio-  
nem propinat; majores indulgendo honores.  
Utque, quas parat infidias, magis obtegere  
possit, sibi in consulatu designat collegam, &  
specie summi honoris, dimittit Romam; quasi  
ad obeundum magistratum. Ille urbem ingres-  
sus, extra conspectum principis, suæ ambitioni  
magis apertè laxat frenum: simul amici &  
reluctantes multò jam liberiùs hominem colunt,  
sacrificiisque, & per fortunam ejus jurando, ipsi  
æquant Cæsari. Qui omnia istæc dissimulans,  
duos apros eodem capit saltu; dum ambitiosi  
animum

animum penitiùs introspicit, ejusque cultore  
 præcipuos deprehendit. Sejanus autem jam  
 collega Cæsaris, ab ipso in excelso positus  
 velut impos sui, in omnem effunditur amer-  
 tiam: nec principi jam secundus; sed par, &  
 tantùm non eminentior videri cupit: illum u-  
 nius insulæ, se terrarum dominum ostentans.  
 Ego autem verbenis, & sacrâ insulâ adornata  
 hostiam mihi hîc cernere videor, mox immo-  
 landam. Grandi quippe gradu nunc ad exi-  
 tium properat: nec contis, quod ajunt, aut re-  
 mulis; sed plenis quasi velis provehitur: per-  
 suasissimus, Tiberium, inter Capreensēs vo-  
 luptates, obdormiscere, suæ potentiæ secu-  
 rum. Quem tu quidem, mi Sejane, aulici  
 artibus elufisti: sed

— — *ars deluditur arte.*

Tu, quod non alius potuit, penetrâsti interio-  
 rem regnantis animum, dissimulando tuum  
 verùm, quod haut nescis,

*Principis est virtus maxima, nôsse suos.*

Quare, ut tu illum, ita vicissim ille te denique  
 nôrat, princeps ante alios callidus: quem ca-  
 ptando, ipse capiere: &

— — *quos manus improba dirigit ictus,*

*Autorem ferient tela retorta suum.*

Quod ut possit, omnes civiles technas, quas  
 callet plurimas, jam depromet Cæsar: quas in-  
 ter prima est, compositi oris, verborumque,  
 simulacrum. Ut enim in histrioniâ parem non  
 habuit

abuit Roscius : ita , in simulationis theatro ,  
primas partes tenet Tiberius : quo non alius  
magis decorè eam personam sustineat. Quia  
utem plurimùm sua interessè putat, ut, prius-  
quam potentissimo inimico manum injiciat,  
certiùs experiatur, multos, an paucos; con-  
stantes, an temporarios, ille habeat clientes;  
& quanta militum sint studia: & contrà, qui-  
am ex patribus & populo adhuc sint in par-  
tibus Cæsaris: ut hæc omnia edoceri possit,  
primò gravem ementitur morbum; ut ex cu-  
jusque mœrore, vel gaudio, omnium volunta-  
tem, & , spem perspiciat. Dein rursus firmio-  
rem valetudinem, & properum in urbem re-  
ditum simulat; ut ex cujusque trepidatione,  
de interiore animo conjecturam faciat. Po-  
tremò varium se præbet, nunc Sejanum lau-  
dans, nunc deprimens, ejusque clientes, par-  
tim honoribus extollens, partim dejiciens.  
Quâ dubiâ Cæsaris voluntate Sejanus, inter  
metumque, pendet animi; nunc erectus,  
nunc dejectus. Senatus quoque & populus,  
uasi Scyllam inter & Charybdin, incertus flu-  
tuat: nec, ut ante, palam novum dominum  
colere, nec deserere, sustinet: nescius, quid de-  
nique futurum sit: quia talem se præbet Tibe-  
rius, ut Sejanum ejusque affeclas, nec amare  
videatur, nec odisse. Quâ hæsitacione illius  
ambitioni, continenter ad majorem poten-  
tiam grassanti, aliquam injicit remoram: ut  
ipse



ipse intereâ , in re tam arduâ , deliberandi sp-  
 tium nactus, consilium capere, rebusque con-  
 paratis , magis securè eam pestem tollere p-  
 fit. Quò autem adversus novissimum disci-  
 men se magis roboret; ex Germanici domo, que  
 præ cæteris apud populum & militem favor-  
 bilis erat, adoptivum nepotem Caligulari,  
 quasi sibi successorem, palam ostentat : que  
 populari amore armatum, Sejano formidabi-  
 lem fore nôrat. Et profecto, absque eo fuisse  
 jam in apertam vim erupisset ambitio, pala-  
 armis sibi vindicatura principem locum,  
 Dioni credimus. His Tiberii artibus patrum,  
 populi animus, nonnihil à Sejano fuit aliena-  
 tus. Quo intellecto, Cæsar maturandum ratu-  
 literas Sertorio Macroni, quem occultè præfe-  
 cerat cohortibus prætoriiis, ad senatum perfo-  
 rendas dedit. Is intempestâ nocte, quæ furtivè  
 consiliis opportuna est, urbem ingressus, mo-  
 rem cum Memmio consule, & Gracino Laco-  
 ne, præfecto vigilum, communicat. Dein, sub  
 auroram, ad palatium properans, ubi Senatu-  
 in Apollinis habendus erat, obvium habet Se-  
 janum; sed subtristem: quòd princeps nullas a-  
 eum dedisset literas, qui omnium arcanorum  
 imperii arbiter fuisset hæctenus. Nequid au-  
 tem ei de occulto Cæsaris consilio suboleat  
 neu in curiam, hoc est, in nassam, unde elabi  
 non possit, ingredi cunctetur; callidè, Macro-  
 ut erat recoctus veterator, Heus tu, inquit.  
 novum

ovum tibi decus adfero, potestatem tribuniam; quâ cæteros omnes præmineas, uni secundus Cæsari, & in successione primus. *Trinitiam*, inquit, *potestatem adfero*: furcam, omnino, dicere voluit, crucem, & Gemonias. Ille iterum fraudis ignarus, & specioso illo proflisso lætabundus, in curiam advolat; sed non eodem animo egressurus. Nescit miser hæc comitia de suo haberi capite: nescit hanc famam in se cudendam esse. Macro protinus prætorianos, pridem suspectos, qui Sejanum comitati, palatium frequentes circumsteterant, ad sua castra remittit: se à principe prætorio præfectum dicitans, & ejusdem jussu largius honorativum omnibus ostentans; acre delinimentum placandæ militari ferocix. Mox, horum in locum, contractas cohortes vigilum, circumcuriam excubare iubet: dein Cæsaris literis secretatui redditis, ad castra prætoria, nequid forte commoti turbetur, properat. Tiberius interea, in Carrearum insulâ, de rei eventu sollicitus, & sui anxius, aptatis navibus meditatur fugam; ex altissima rupe speculabundus signa, quæ tolli procul, ut quidq; Romæ foret factum, mandaverat. Sed deò rerum suarum erat trepidus; nunc majorem Sejani potentiam reputans, nunc consulis Macronis suspectans fidem. Quos si forte corrumpat Sejanus, quid, quæso te, miselle Cæsar, futurum erit? Dionysius Corinthi eris, aut, si omnino Sejano placuerit, tantillum tibi indulgere,

gere, rector eris Capreenſis inſulæ: vei potius,  
ut tu nunc illius, ita ille tui metu liberari vo-  
let, & te mittet eò,

— *unde negant redire quemquam.*

Cæterùm in palatio, coram patribus & Sejan-  
no, recitatur illa, quam dixi, verbosa & gran-  
dis epiſtola. In quâ princeps non protinùs  
aſperius illum incuſat, crucemque, aut furcam  
minatur: ſed longiore quaſi ambage ſuſpenſum  
trahit, antequam infeſtum prodat animum,  
pœnamque decernat ultimam. Si enim pri-  
mis epiſtolæ verbis audientis animum graviùs  
percuſiſſet; metuendum erat, ne Catilinæ in-  
ſtar, derepente ex curiâ profiliens, unâ cum  
ſuis clientibus, aliquid turbarum conciret, fa-  
ctoſque tumultu, accurrerent prætorix manus.  
Quod diſcrimen ut declinet Cæſar, principio  
ſuarum literarum, quaſi aliud agit: dein bre-  
viculam modò ſubjungit querelam, adverſus  
Sejanum: tum ruruſ aliud quid, iterumque a-  
liquid contra Sejanum. Qui patienter iſtæc  
audiebat, inter ſpem metumque pendulus;  
majore tamen, ut videbatur, ſpe, quàm metu:  
quia nihildum furcâ dignum intendebatur.  
Quoad, ſub finem denique, duos illius fami-  
liares ſenatores plectendos, ipſum in cuſtodiâ  
habendum, diceret Cæſar. Ne autem, ad hanc  
fulminantis Jovis vocem, profiliens, aliquid  
forte turbarum det; protinùs circumſtant præ-  
tores & tribuni, vigilumque præfectus Laco  
præſto

præsto est, ejusque cohortes in procinctu stant, obsepto curiæ aditu; ne effugio, aut auxilio, pateat via. Dein consul, jam ante fasces ei subnittere, curiamque ingressum venerabundus inspicere solitus, & ne mutire quidem contrarius; nunc imperiosâ voce minabundus, hominem ad se vocat, *Adesdum Sejane*. Sed vocanti dicto non fuit audiens; quia longâ impediendi consuetudine alienæ jussioni parere, delidicerat. Iterum ac tertium inclamante conule, *Adesdum Sejane, Adesdum Sejane*, id modo quæsit, an ipse vocaretur: credo, quod mortalium fortunam jamdudum egressus, & livinis honoribus cultus, pariter humanæ foris, & sui nominis, oblitus erat; novos jam meritatus titulos, non Sejanus, sed Augustus consalutandus, vel potius, Latialis Jupiter: quod nominis Caligulæ placuisse dicitur. Sed non idem, qui ante, nunc erat ambitiosi animus, non vultus, non oratio. Labant poplites, hebescunt oculi; non auribus, non voce satis constat: quia omnia in contrarium versa esse, intelligit. ô fallaces mortalium spes! ô caduca ambitionis vota! Magnam spem habuerat in suis prætorianis, magnam in patribus, cæterisque amicis: sed, ad primum tonantis Jovis crepitum, omnibus velut attonitis, nemo miles periclitanti adest auxiliaris; non senatus opitutus; non cliens suum tuetur patronum. In summa, ingens amicorum solitudo est, fuga, vastitas:

*tantum*

— *tantum trahit ille timoris.*

Principem dico: cujus majestas solet

— *ire per omnes*

*Terrasque tractusque maris.* Quæ verend  
vis imperii non in terris, aut mortali homine  
quærenda est: non purpuræ splendor, aut tra  
beæ, eam conciliat. Multò nobis scandendum  
est altiùs, atque è cælo arcessenda regnantis  
majestas est: quæ divinitus accepta, quasi fa  
cro horrore perfundit omnium animos. Se  
illuc, unde abii, regrediar. Mox consulis jussi  
Sejanus, volens nolens, obtorto collo rapitu  
in custodiam, magno populi concursu. Quo  
rum alii petulantissimis verbis inclamant  
pars digitum in adversum os intendunt: sun  
qui nec manibus temperant: omnes denique  
quaquà ducitur, pastoritiâ fistulâ euntem con  
sectantur: nec expectato senatus decreto, pat  
sim imagines & statuas, ipso adspectante, deji  
ciunt. Ut rem in pauca conferam, omnium  
pila, & ludibrium Sejanus est. Quo popul  
consensu animosior senatus, abjectâ omni cun  
ctatione, eodem die, proximè carcerem, coi  
in ædem Concordiæ, damnatoque necessita  
tem ultimam denuntiat. Mox ad pœnam mi  
ser abripitur, atque in Gemonias præcipitatur  
totoque triduo, protervæ plebis passus ludi  
brium, in Tiberim denique projicitur. Adhæc  
liberi ex senatusconsulto necantur: & in his  
quod flebile prorsus exemplum est, impubis  
puer

puella, necdum injuriæ, nedum matura pœnæ, prius à carnifice vitiata, strangulatur. Quo funesto suorum pignorum exitu excruciatam mater, liberum mortis occupat arbitrium. Quem tragicum rerum actum nemo, opinor, siccis adspiciat oculis. Verùm non intra unam domum stetit perniciës. Magno quippe patrone everfo, ingens fecuta est clientùm & amicorum strages; nullis suppliciis exaturato principe. Omnis sexus, omnis ætas; illustres, ignobiles; propinqui, alieni; undique rapiuntur ad cruciatus, & pœnam. Sejane, Sejane, quò miseriarum te tuosque regnator animus præcipitat? Nôras utique, quid, patefacto scelere, te futurum esset; quid tuis liberis, carissimis pignoribus & innoxiiis; quid amicis denique, & clientibus. Immanem te, & crudelem, cujus ambitionem hæc cogitatio sufflaminare non valuit. Siquis tamen, Aud. hâc in re bene calculum ponat; ante alios ipsum culpet principem. Qui plerumque, nescio quâ stultâ indulgentiâ, fovet aliquem albæ galinæ filium; majoribusque in dies honorum incrementis, ambitiosi potentiam ipsi domino gravem, & formidabilem, efficit. Qualem Augustus M. Agrippam expertus est, Tiberius Sejanum, Nero Tigellinum, Severus Plautianum, & nostrâ memoriâ magnus rex marchionem Ancreum, domo Florentinum. Qui popularis, doctoris Hetrusci, artibus haut

N leviter

leviter imbutus, nescio quo circæo poculo, u  
vulgò creditum, reginæ Galliarum gratiar  
usque eò sibi conciliâsse dicitur; ut cæteri pr  
illo principes exiguo in honore essent. Mag  
ster quippe equitum creatus, regem, admodu  
rum adolescentem, totumque regnum, in po  
testate habuit; leges pro arbitrio figens, & re  
gens. Quibus exemplis meliora admoniti, vo  
terrarum domini reges, ad sapientiora, quæ s  
vos convertite; etiam atque etiam cogitand  
quantum potentiæ, quantum juris, minist  
detis: ne is, quod vobis indignum, *domini d*  
*minus* fit, ut cum Aurelio Victore loqua  
Quod ne accidat, sua cuique munia parti  
ipfi constanter in puppi sedere: nec unqua  
ad clavum admittite vicariam manum. De  
nec iusto major, nec perpetua potestas ui  
tribuatur; ne vel solitudine corrumpatur, v  
morâ. Quæ eminentioris potestatis in mult  
annos prorogatio, jam ante in liberâ rep. in  
potentes Marios peperit, Syllas, & Cæsare,  
& ipsis dein principibus graves Sejanos. Illi  
autem vobis imprimis reputandum est, cuj  
fidei committatis armatas copias: ne vestre  
majestatis custodia præcipua, alienæ subse  
viat lubrici; &, qui in hostem gladio succi  
gitur miles, in vos denique convertat ferru  
Armatus juvenis quandoque in fas nefasque  
juxta venalis est; ira ut vel præmio, vel sp  
præcorruptus, instar canum Actæonis, in  
psua

psum dominum adferat dentes. Quod ne vobis  
 accidat, prima curarum sit, ut militem alienæ  
 commissum fidei, vestræ majestati præcipuè  
 obsequiosum, & quasi oppignorum habea-  
 is. Cuius rei incuriâ Sejanum in se armavit  
 Cæsar; & postmodum, in Galliarum regno, Ma-  
 iores domus, ut vocant, exercituum curâ sibi  
 incautis regibus delegatâ, submotâ Mero-  
 æorum stirpe, sibi principem locum vindicâ-  
 unt. Tu quoque, si vacat, huc aures advorte  
 & animum, quisquis desyderas remp. habere  
 uæstui. Quod ut possis, ambitiosum patro-  
 um, principis subnixum gratiâ, colis officio-  
 ius; atque ab illius majore potentiâ tuarum  
 quoque rerum incrementum speras. Vide, quæ-  
 ), quàm incertum, & anceps sit tuum stu-  
 dium & votum; quàm diversa speratis, & con-  
 traria expectatis, eveniant. Ecce florente Se-  
 no, amici & clientes pariter tollunt animos:  
 lerique patrum gratulabundi acclamant, &  
 oplaudunt: suum quisque studium osten-  
 nt, & obsequium: quod beatum putent, u-  
 us gratiam demeruisse. Ubi verò, recitatis  
 æsaris literis, longè aliter rem cecidisse in-  
 lligunt: ibi verò omnes caput demittere;  
 si quisque anxius pavescere; suam quisque  
 lrtunam tacitè miserari, & iratos sibi queri  
 eos. Proinde, quicumque in potentiore prin-  
 ois deliciolo omnem spem habes, noli, quæ-  
 l, nimium civilibus istis



— *confidere rebus,*

*Instabilesque Deos, & lubrica numina discas.*

Ante alios autem, tu, quæso, nostri Sejani spectator ades, quisquis eadem ambitione accessus, animum in excelso habes; nec vides, quod petrauro jactandus sis. Ecquid tibi videtur, hujus vitæ mimum commodè transegisse, famulus iste prætorii præfectus? id nullus, opinor, dixeris. Ac tantò magis mirari subit, tantum multos eum reliquisse discipulos, funestius exemplo interritos. Sed quisque, credo, sibi persuadet, se eas partes meliùs acturum. Verumtamen prope omnium par fuit exitus: paucissimi utique siccâ morte interiire: quæ nulla, scelere quæ sita, potentia diuturna. Tigellinus, jussu Agrippinæ extinguitur: Tigellinus, sub Nerone, majore potentia male usus, & sui denique domini proditor, a ter concubinarum stupra, & oscula, infamem vitam fædo expiavit exitu: Asiaticus, ab Vespasiano, cecidit: Perennis sub imp. Commodò: Plautianus, Sejano quàm simillimus, sub Severo: nec aliud jam olim fatum fuit Appellii sub Philippo Macedone, Androno ori sub Hierone Syracusano. Omitto ceteriorum: vi Sejanos, Guilielmum Eliensem episcopum, sub Richardo primo Angliæ rege; Cominum Warvicensem, sub Eduardo I v; Thomam Wolfæum, sub Henrico v i i. S. Pauli Conventum, in Galliarum regno, sub Ludov. x i &

ostmodum Guisium, Bironium, & An-  
 ræum: in Hispaniarum regno Alvarum de  
 unâ, aliosque sibi non minùs, quàm reip. exi-  
 ofos. Quam audacis ambitionis cladem te in  
 tutelam accipere velim; quisquis non tuo  
 odulo, sed improbâ spe te meriris: quisquis  
 mediocrem fortunam natus, supra tuam  
 rtem assurgis altiùs; nihil pensi habens, qui-  
 us modis id consequare: cumque imo, vel  
 medio loco stare possis securiùs, cum Sejano  
 faniens, eniteris in summum;

— unde altior esset

*Casus, & impulsæ præceps immane ruina.*

quod ad me attinet,

*Stet, quicunque volet, potens*

*Aulæ culmine lubrico.*

*Me dulcis saturet quies.*

*Obscuro positus loco,*

*Leni perfruar otio,*

procul à Jove,

quod ajunt, & fulmine.

ANTONII ÆMILII  
 ORATIO XII.  
 POLITICA DISSERTATIO,  
 DE  
 BELLO & PACE

*Recitata non multò ante conciliatam pacem,  
 inter Regem Hispaniar. & Fœderatam  
 Belgicam. MD. LXX.*

PACEM REDUCI VELLE, VI  
 CTORI EXPEDIT, VICTOR NE  
 CESSE EST.



Mæsto & lacrymoso vultu,  
 Auditores, ad dicendum pro  
 deo: primò vos ducturus ad  
 luctuosas bellorum clades, ad  
 urbium busta, ad prostrata de  
 lubra & altaria, ad campos fu  
 nestos cædibus, & promiscuâ hominum strage.  
 Cui publicæ calamitati jamdudum orbis Chri  
 stianus ingemiscit, & passim populi, tecto &  
 penatibus pulsi, in squalore sedent, & lacry  
 mis. Mœrent urbes desolatæ civibus: mœrent  
 agri, vacui cultoribus: & mutæ pecudes, quas  
 reliquas fecit hostilis violentia, suam & no  
 stram deplorant vicem: quia ubique fuga est,  
 ubique

ubique vastitas, & ingens malorum ilias; quam  
 nemo, opinor, aspiciat fideis oculis. Deinde,  
 absterfis paululum lacrymis, in scenam produ-  
 cam blandam, & gratiosam pacem, quamvis  
 multis suspectam & dubiam: ad cujus comitia  
 nunc undequaversum coiere principum lega-  
 tiones, & procerum. Pro quarum rerum suc-  
 cessu continenter vota faciunt, qui pacis caus-  
 sâ bellum gerunt. Postremò, quod caput est,  
 scrupulosa agitabitur quæstio, quomodo deni-  
 que, post clausam Jani portam, si ita eveniat,  
 securo otio frui; & aras focosque à clanculariis  
 & domesticis turbis, ita vindicare possimus,  
 ne sopiti bellorum cineres deintegro recalef-  
 cant. Vos itaque, Auditores humanissimi, to-  
 gam, quæso, componite, & quâ soletis, pro-  
 pensâ voluntate & attentione, dicentem pro-  
 sequimini. Plurimæ, Deus meliora, mortalium  
 calamitates sunt: sed, dum bellicam cogito,  
 omnes mihi circumspicere videor, velut ab in-  
 feris emissas Furias, incendia, mutuam homi-  
 num stragem, pestilitatem, famem, omnium  
 denique rerum inopiam. Idque inter diri prin-  
 cipis Caligulæ furores ponit Suet. quòd omnia  
 istæc identidem imprecaretur Roman. impe-  
 rio: sed eâdem insaniâ (ignoscite libero ore lo-  
 quenti, bellantes principes) corripitur, quis-  
 quis arma vel justo capit promptiùs, vel per-  
 vicaciùs retinet. Omne quippe genus malo-  
 rum infert, quicumque bellum infert, vel diu  
 N 4 trahit.

trahit. Ita suo excidio lacrymabile Ilium est; suis cineribus & ruinis funesta Corinthus est; extremâ fame & inopiâ flebilis Saguntus & Numantia est; ac præ cæteris perpeffitia Hierosolyma: ubi, consumptis cadaverum reliquiis, ipsæ matres suamet in cibum vertère pig-nora: ita ut nunc quoque hæc legentibus sub-rigantur capilli, membris toto corpore horri-pilantibus. Patrum quoque memoriâ, si nobis propiora requiritis, magna urbs in Batavis, his omnibus conflictata malis, non minùs suâ cala-mitate, quàm literarum cultu, celebris est. Zut-phania itidem, Nardenum, Harlemum, Vetera-quinum, & aliæ urbes, ferro flammâque deletæ sunt; & quod etiamnum memoriâ tenemus Fe-nes, Flandriæ oppidum maritimum, plus quàm trienni obsidio vexatissimum, nescias, gravio-rem intramuranum hostem habuerit pestilen-tem luem, an extramuranum militem. Ubi, a-missio deniq; aggere & mœnibus, cùm utrique, & nostri & hostes, jam intra pomœrium, ali-quam multos per menses, acriter depugnarent, & terra denique obsessos, non animus, defice-ret: modicæ arenæ, & cadaverum aggestus, pro vallo fuit; nec de urbe, sed de sanguinolento pulvere, pervicax certamen: quoad noster à suâmet statione destitutus potiùs, quàm depul-fus, nihil hosti, præter tumulos, relinqueret, & promiscuas cæsorum reliquias. Nunc quoque si per orbem Christianum oculos circumferas, nusquam

nusquam non oppidorum cadavera, nusquam non incensos villarum rogos, videas, & miserandam in agris solitudinem: ita ut Germaniam in ipsâ Germaniâ quæras. Nam, ut nunc sunt tempora, passim major debito armorum licentia est, & omni prope lege solutus gladius: ita ut nocentes & innoxii juxta cadant; & non alia occidendi & perdendi ratio sit, quàm victoris placitum: prorsus ut Octavianus olim, captâ Perusiâ, veniam orantibus, vel excusare se conantibus, hâc unâ voce occurrisse dicitur, *Moriendum est*. In summâ, non ætas, non sexus, miserationem adfert, quò minùs stupra cædibus, & cædes misceantur stupris. Rectè quidem Romanus Camillus, bellum non minùs justè, quàm fortiter, gerendum, dixit: quia nulla multitudo, ne prædonum quidem, sine aliquâ justitiæ particulâ queat subsistere: sed, quod nunc imprimis experimur, inter tubas, armorumq; strepitum, non audiuntur leges. Unde & illa armati ducis vox nunc percrebuit, *An non cessabitis nobis, ferro cinctis, leges prædicare?* Atque ita plerumque ulterius, quàm necesse est, bacchatur victor gladius. Quo in furore videre est, tectis subjectas faces, populos passim sedibus pulsos, & ad mendicitatem dejectos; impune violatam virginalem prætextam, & matronalem stolam: à parentum amplexu avulsa, aut in matrum gremio trucidata pignora: & quod unum misericordiæ genus superest, quosdam pretio redemptos,

demptos, innocentiam neminem. Quid quod etiam, post datam fidem, eadem sibi quandoque permittit victoris impotentia. Quam perfidiam in Roterodamenses, Nardenos, & alios, grassata est Hispana crudelitas. Ipse Augustus, qui primam juventam caluit iram, post princeps mitissimus, trecentos ex Perusinis deditiis immolavit, ad aram D. Julii, velut piaculares interempti Cæsaris victimas: quia, quod Claudius Civilis dixisse fertur, *ratio non redditur victoria*. Nostras quoque innocuas Musas, quas imperatoria constitutio sacrosanctas & intactas esse voluit, non semel armis violatas meminisse cum, bello Sacroviriano, nobiles Galliarum juvenes, liberalibus operati studiis, caperentur obsides; & aliquantò post rursus, sub fanatico principe Caligulam; & patrum memoriâ, inter Albani furias, princeps juvenis, Philippus Auriacus, ex Lovaniensi Acad. in Hispaniam abreptus est; regii senatus præside Vargam adversus obtestantem rectorem, & reliquum senatum Acad. exclamante:

*Nos non curamus vestros privilegios.*

Quodque non sine ingenti dolore meminisse possum, cum, bello civili, à Cæsare expugnaretur Alexandria, & victor miles adversus oppidanos se tutaretur incensis navalibus; eodem igni etiam consumpta est famosa bibliotheca, regie opulentie monumentum longè pulcherrimum. Quam clade periere septingenta librorum

brorum millia, si Agellio, & Marcellino, credimus. Lugent etiamnum eam calamitatem nostræ Musæ, optantque, ut infestus Vulcanus suam deinceps iram potius effundat in Annales Volusi, & similes piperis cucullos; quos universos

*Deo tardipedi velint sacratos.*

Humani autem generis dispendia ex eo æstimare licet, quòd bellum Punicum secundum, in solâ Hispaniâ, Italiâ, & Siciliâ, absumpsit supra quindecies centena hominum millia; & unius sacræ urbis obsidium decies centena millia. Unus C. Cæsar gloriatur, apud Plin. pauculis annis, quibus Hispaniæ præfuit, & Galliæ, præliis cæsa fuisse paulò minus duodecies centena millia. Magnus autem Pompejus, si Diis placet, etiam ipsius Minervæ delubro inscripsisse fertur, bello se delevisse hominum vicies semel, octoginta tria, millia. Omitto ducenta Cimbrorum millia, à C. Mario deleta, fossamque humani sanguinis plenam; quo spectaculo se oblectâsse fertur Annibal. Quis autem eorum ineat numerum, qui utrimque cecidere, nobis octogessimum jam annum bellantibus? præsertim, ut nunc ingeniosa Bellona est, in mutuam perniciem. Olim & videre hostium jacula, & cavere, licuit; nunc cæca tela sunt, quæ non, nisi cum ipso vulnere, percipias. Illi, dum virtutem cum virtute committunt, certabant majore cum gloriâ; nos majore



cum discrimine. Illi nervis & lacertis nitebantur, & quadrati corporis robore; nos etiam sine viribus fortes sumus, novis armis pugnaces; quæ puerum juveni, feminam æquant viro. Illis adversarium noscere, & cominus ferire licuit; nunc, quem percusseris, aut cujus manu cadas, juxta ignoratur. Illi singulis telis singulos, nunc turbam prosternas: quia olim hastis & gladiis armabant manus; nos fulmine & tonitru: &, quasi non sat mortiferum sit ferrum, ex Plutonis armamentario quæsitis telis, sulphure & nitro pugnamus. Illi Gradivum Martem habebant auxiliarem, nos etiam tonantem Jovem: quem Græcorum Salmoneus inani imitamento assimulasse fertur; nos reapse repræsentamus. Et, quod magis mirere, pariter ad bellum ducimus superos, inferosque Deos: ipsumque, in quo pugnatur, insidiosum solum est: quod repente succensum, & divulgum, altissimâ voragine te vivum obruit, & condit: ita ut non adversum modò, & obvium, sed & subterraneum hostem nunc metuas; omnesque pariter Cyclopas, totamque Vulcani officinam, non Jovi, sed uni Marti ministram credas. Jamdudum quidem jus gentium bellantibus omni interdixit veneficio; ne scilicet armorum discrimina, quæ fat multa & gravia sunt, augeantur: quâ infamiâ M. Aquilium notat Florus, quòd Asiatici belli reliquias confecit, mixtis veneno fontibus, ad deditio-

nem

nem quarundam urbium. Quo flagitio etiam Hispanus miles infamis est, in obsidione Ostendæ. Sed hujus seculi arma si cum antiquis componas, quovis medicamine nocentiora nunc in hostem ferimus. Quæ venena non auro propinantur, sed ferro; non paucis unciis, sed plenis tubis: quibus frustra scuta & clypeos, frustra thoracem, aut loricam, opponas; ita ut nusquam extra aleam sis. Veterum balistæ & arietes, ludus jocusque sunt, si horum temporum fulminantes machinas spectes, aut ignitos, & bene medicatos globos: quos in altum emissos, dein deciduos, ac terrâ conditos, mox redivivos eructat inclusus ignis, ingenti cum fragore, ætorumque & hominum strage.

— *non ad eò horrificis tonat Ætna ruinis,*

*Cum ruptos scopulos, avulsaque viscera montis*

*Ejicit eructans, liquefactaque saxa sub auras*

*Cum gemitu glomerat, fundoque exastuat imo.*

Ut rem in pauca conferam, multos gregatim perdere, domosque & urbes subvertere, nunc præcipua belli gloria est. Quænam autem intemperix nos agitant, ferrumque tam exitiosum invicem stringere, subigunt? quis furor, quæso, committit bellantes principes, cædem cæde expiantes, & sanguinem sanguine? Omnes quidem specioso obtentu, sed dispare consilio, arma capiunt. Inter Augusti laudes ponit Suet. quod nulli genti, sine justis causis, bellum intuit: quo sine, quid, quæso, aliud bellum est, quàm grande

grande latrocinium? Sunt tamen qui armorum eventum magis, quàm causam, spectant, & prosperum scelus virtutem vocant. Quomodo Cæsar Julius, ante aciem Pharsalicam, dicere non erubuit:

— *hæc acies victum facturam nocentem est.*

Multos sua temeritas auctoravit gladio; qui, ob infructuosa lauri folia, armorum discrimen adeunt, & nescio quam vanam ex Martio pulvere, & alieno sanguine, gloriam quærunt: quos meritò risisse fertur Cæs. Augustus. Sunt qui de lanâ caprinâ armis contendunt, non absimiles Indorum regibus; quos, abhinc non ita multis annis, ob elephantem candidum, gravi & cruento bello conflictatos fuisse, accepimus, cæsis utrimque multis millibus. Nonnulli autem principes, pestilente adulantium halitu afflati, suas ignorant vires: &, dum se tam magnos, quàm audiunt, credunt; ruptâ utili & necessariâ concordia, bella attraxere supervacua, & in ultimum eruptura discrimen. Alium ultionis furor, alium spes prædæ armavit. Ac quemadmodum belatrix regina Semiramis, cognitis Indorum opibus, ultrò bellum movisse fertur; ita avorum memoriâ, Hispani arma sumpserunt in transmarinos Occidentis populos; quibus victis spolia essent maxima. Similiter Galli Senones, Cimbri, Gothi, Vandali, aliique, solâ fecundioris soli cupidine, in alienum irrupere. Non-

nemo

nemo suum repetiisse haut contentus, amissis  
 majora quærit. Pars, specie auxilii, suas res  
 auctum eunt: quemadmodum populus Rom.  
 defendendis sociis, omnium denique terrarum  
 potitus est; quod nec ipse diffiterur Tull. Sunt  
 denique qui dominandi lubidine ultrò bellum  
 struunt; quia maximam gloriam putant in  
 maximo imperio. Natura quidem ad deter-  
 minandos mortalium fines, maria interjecit,  
 & flumina, & regnandi lubidini opposuit

— *Alpemque, nivemque:*

sed suo non contenta cupido potentia, ferro  
 sibi alienum vindicat, atque ex omni occasio-  
 ne triumphum quærit. Verum, cum justissi-  
 ma belli gerendi causa sit injuriæ & servitutis  
 depulsio: nos oppressa armavit patria, nos re-  
 gnantis impotentia aras focosque defensare  
 jussit. Prius tamen æquis conditionibus frustra  
 omnia experti; à necessitate denique ad virtu-  
 tem, & arma, compulsi sumus: & primò vim  
 depellere, mox etiam inferre didicimus, non  
 regi, sed iniquo domino: à quo non ante defe-  
 cimus, quàm ipse à semet, quidvis violenter au-  
 sus in nostros majores, patrii juris vindices:  
 quos in annalibus, alios in crucem actos vi-  
 deas, alios securi percussos, plurimos pro-  
 scriptos, virorumque principum capita sub  
 nastâ venalia. Non itaque rebellis, aut seditio-  
 nâ gens sumus, sed suæ salutis custos, & aviti  
 juris vindex: qui non minore jure Philippos  
 ejura-

ejuravimus, quàm vetus Roma Tarquinius. Justa certe eorum arma sunt, quibus nulla, nisi in armis, spes relinquitur. Quæ non scripta, sed nata lex est: quam non didicimus, sed ex naturâ ipsâ hausimus: quæ nobis arma dedit, adversus eum, in quem omnis homo miles est; adversus eum, qui susque deque habet, ferro hostem petere, vel animam ejus negotiari; bellum gerere, vel cauponari; qui denique cùm arma habeat, etiam licitatur viri principis caput. His itaque incitamentis, non minùs pia, quàm prospera arma, sumpsimus: utque olim gentium domina urbs, post exactos reges, justissimis vindiciis libera, primò feliciter luctata cum finitimis, mox longè latèque victoricia signa circumtulit: quoad denique ejus virgis & securibus succubuit Oriens & Occidens: ita nostra quoque resp. cùm per Brutos vindices, sui jam esset juris & mancipii; virtute duce, & auspice cœlesti fortunâ, cum regis congressâ copiis, primò proxima quæque perdomuit, & mox terrâ marique potens, triumphato denique Oriente & Occidente, altiùs caput extulit, ipsis formidolosâ regibus. Ita hætenus, Deo gratia, quorum causâ justior, etiam superior fortuna est: justior autem causâ suum tuentis est, quàm auferentis. Maxima prætereà nostri belli momenta sunt; quibus incitati non minùs fortiter, quàm piè, rem gerimus. nostram quippe defensantes remp. etiam  
 pro

pro eorundem sacrorum sociis pugnamus; qui alibi oppressi, aut sedibus pulsi, huc, velut in aram, confugiunt. Deinde cæteros quoq; principes servamus, & populos, cùm nosmet tuemur; quibus debellatis, cæteri præda victoris erunt: ita ut, quod præfiscini dixerim, non pro unius gentis, sed orbis terrarum securitate, hîc certemus; quæ in nostri belli fortunâ vertitur. Hactenus, Aud. non sine animi horrore, opinor, & lacrymis, spectâstis trucem & horridam Bellonam, pulvere & cruore oblitam; quæ tam facile occidit hominem, quàm vulpes pyrum comest. Nunc in scenam procedet placida pax, oris serenitate, & benignitate, omnibus ex æquo commendabilis, & pariter gratiosa apud Deos, & apud homines. — *pax optima rerum,*

*Quas homini novisse datum: pax una triumphis*

*Innumeris potior.*

Hæc enim omnium vitam servat & fortunas; invalida firmat, caduca restaurat: hæc languidos & exhaustos reficit, pavidos & dejectos erigit, dispersos recolligit, & discordes sociat: hæc agros frequentat cultoribus, & urbes civibus. Ad hæc, rebus pacatis, sua sacris constat reverentia, legibus auctoritas, Musis tranquillitas, & certa cuique suarum rerum possessio. Terrâ mariq; liberi commeatus, & commercia sunt, quibus explentur omnium desyderia: cuncta deniq; quasi salubri afflantur aurâ, & omnigenâ exuberant cornucopiâ. Terra suarû opum  
prodiga,

prodiga, nos frugibus beat cujusquemodi, & uberrimâ capturâ nos cumulant maria & flumina: ita ut Tellus cum Neptuno, & Ceres cum Baccho, certare videatur, campis & collibus ad invidiam usque luxuriantibus. Magna quoque domi, & in agris, securitas est: quia nullo metu interruptitur diurnus labor, nullo terrore turbatur nocturna quies, omnibus in utramvis aurem otiosè dormientibus. Aureum cogitate seculum: ubi violentior non imponit infirmiori violentam manum; non avidus prædo unguas injicit in alienum: ubi Melibœus æquè atque Tityrus, placidè sub umbrâ recubans, securè errantem pascit gregem; idemque omnes volunt, idemque nolunt, in commune sociati præsidium. Quæ expectatissima temporum felicitas, nobis, cæterisque regibus, & populis, longo bello vexatissimis, obtingere potest, si abdicatâ ultionis, & potentiæ cupidine, id quisque sequamur, quod suaserit ratio: quæ justis & æqui vindex, & publicæ salutis amantior, quàm suæ, hominem discrevit à pecude. Ferina rabies sanguine gaudet & vulneribus: nos autem in mutuam tutelam & præsidium nascimur. Quid itaque, quæso, diutiùs, Christiani principes, & proceres, mutuis colluctamur cladibus? Plus satis certè insanivimus hæctenus, plus satis sanguinis invicem haufimus: tectis ardentes injecimus faces, delubris & altaribus sacrilegas manus: passim aratrum induxi-

induximus urbibus, domo & penatibus cives expulimus, & tanquam è naufragio, nudos eiecimus, & innoxiorum bona venum dedimus, quasi prædam Cimbricam. Quas calamitates vir consularis olim ita detestatus est, ut vel iniquissimam pacem anteferet justissimo bello. Quin igitur ab hoc furore ad se quisque redimus, & tot cladibus meliora admoniti, noxia arma ponimus, in mutuam conjurati opem, & fidem? Optimus quisque pacis causâ bellum gerit, & depulsâ servitute, vel injuriâ, ferrum condit. Quid igitur, quæso, alii in alios gladio adhuc succingimur, qui homines sumus, una stirps, idemque sanguis?

— — — *parcit*

*Cognatis maculis similis fera. quando leoni*

*Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam*

*Expiravit aper majoris dentibus apri?*

*Indica tigris agit rabidâ cum tigride pacem*

*Perpetuam: sævis inter se convenit urfis.*

Quod imprimis nos decet, qui in hoc pulcherrimo mundi domicilio secundas sortimur, naturamque divinæ proximam accepimus. Quid, quæso, immortale bellum mortales gerimus, qui fluxa & caduca res sumus? Inimicitias mortales, amicitias immortales esse, oportet.

*Si aterna semper odia mortales gerant,*

*Nec coeptus unquam cedat ex animis furor,*

*Sed arma felix teneat, infelix paret,*

*Nihil*



*Nihil relinquent bellæ: sed vastis ager  
Squalebit arvis: subditâ tectis face,  
Altus sepultus gentes obruet cinis.*

Quid, quæso, implacabile bellum gerimus, qui Christiani sumus, eundem professi conditorem Deum, & eundem sospitorem Christum? qui ab eodem servatore nomen trahimus, & unius spiritu regimur, eodem redempti sanguine. Quid denique manus conferimus Belgæ, unius gentis homines? qui in commune nati præsidium, ex iisdem agris alimur, eodem flumine bibimus, & ejusdem aëris haustu spiritum ducimus. Hactenus quidem graves utrimque fuisse inimicitia, multosque per annos acriter

— *bellavimus: esto:*

*Sed cecidere odia, & tristes mors obruit iras:*  
mors, inquam, tot fortium virorum, ducum, & militum; qui utrimque cecidere, velut piaculares hostilitatis victimæ. Illi suæ, nos nostræ ultioni abunde parentavimus. Rex acceptam injuriam, si qua est, nostro expiavit sanguine; & vicissim plurimo suorum cruore persolvit innoxii majorum umbris debitas inferias: par pari hostimentum datum est. Suæ quoque constantia, & virtutis, utriusque documenta dedimus, animis sæpe pares, sed fortuna dispares. Facile intereâ patior, quod, inter paciscendum, constanter bellum geritur; quia sub clypeo optimè succedit pacis negotium: quam ut æquiores consequamur, mutuis utrimque

trimque terror, & par fiduciae ostentatio, plurimum valet. Verum, quia

*Frenis regi nequit victoria,*

*Gladiusque felix;*

minus, scio, consentanea illis loquor, qui rerum successu omnia metiuntur, & prosperiora arma minus facile deponunt. Cum, abhinc annis non ita multis, Caesar totam Germaniam victrices circumferret aquilas, & ingenti terrote compleret adversarios principes; ad augendum, quam ad pacandum imperium, fuit pronior, nullis, quantumvis æquis, condicionibus placabilis. Nunc quoque armorum felicitas nescio quos spiritus addit focis regibus; qui augendae potentiae bellum trahunt. Sed, quod pace eorum dixerim, nescio equidem, an calculum bene ponant. Multa, fateor, ab illis prospere gesta sunt: sed non sine pulvere, quod ajunt, parta victoria est; non sine sudore & sanguine data spolia sunt: ita ut dubites, an non triumphis majora sint dispendia; si gravibus tributis exhaustos & exangues cogites subditos, & mutuis cladibus confectos populos. Nos quoque diuturno bello magnas res terram marique gessimus, etiam ipsorum hostium fastis & annalibus celebres; quibus tacentibus, loquentur sacris postibus fixa spolia, & hostiles exuviae: sed non parvo nobis itat hic rerum successus. ingenti quippe impendio,

&

& multo cruore, parta libertas est, multo defensa, & custodita hæctenus; si quis secum reputet tot exercituum stragem, tot urbes manu captas, & amissas, camposque passim fuso sanguine irriguos.

*Scilicet & tempus veniet, cum finibus illis  
Agricola incurvo terram molitus aratro,  
Exesa inveniet scabrâ rubigine pila,  
Et gravibus rastris galeas pulsabit inanes,  
Plurimaque effossis mirabitur ossa sepulcris.*

Quorum bellicorum casuum etiam conscius Oceanus est: qui etiam nunc passim possidet opima præliorum spolia, & utroque mari, Eoo, & occiduo, plurima

— *correpta sub undis*

*Scuta virum, galeasque, & fortia corpora  
volvit.*

Ita plerique, mihi credite, aureo piscamur hamo, cujus abrupti damnum nullâ capturâ pensari possit. Deinde tibi feliciter bellanti hoc gloriosior pax futura est, & apud Deos, & apud homines; si, rebus prosperè gestis, eam non recuses. Quod reputans Carthaginis horror, Scipio, quamvis multis præliis in Africâ victor, pacem non abnuvit, *ut omnes, inquit, gentes sciant, Romanum populum bella, & justè suscipere, & finire.* Adde quòd rebus secundioribus æquiorẽ hostem habiturus es. Prudentis autem est, suæ occasione non deesse; quam amissam frustra post requiras. Deinde,

de, licet viribus prævaleas, etiam inter impares Mars, quod ajunt, communis est, & verfabiles rerum vices sunt; ita ut simul parta, ac sperata decora, evertere possit unius horæ fortuna: quæ non alibi potentior est, quàm ubi utrimque ferrum, utrimque corpora humana sunt. Quo ancipiti armorum discrimine quandoque tota resp. in casum datur: ut, cum Themistocles, post exustam à Persis Athenarum urbem, rebus jam prope conclamatis, nihil reliquum habuit, præter navium præsidium, & incertam fortunam maris. Itidem post funestam ad Cannas stragem, ultimum illum diem habuisset gentium domina Roma, quintumque intra diem, Pœnorum imperator epulari potuisset in ipso Capitolio, si, quod Adherbalem, Bomilcaris filium, dixisse ferunt, quemadmodum vincere, sic victoriâ uti, scisset Annibal. Nostra quoque resp. dubio ad Neoportum prælio, quasi filo pependit, ut cum vetere poëtâ loquar: & abhinc non ita multis annis, in dubiam imperii servitii que aleam ivimus, cum hostem in propinquo populandum, & in patriæ viscera grassantem, vidimus, urbisque portis obequitantem, & nostris imminentem cervicibus. Cujus luctuosi temporis species etiamnum obversatur nostris animis. Nec est quod quis confidat, vel suis, vel sociorum majoribus viribus. Etiam ferocissimus leo quandoque minimarum avium

vium pabulum est, & improvise casu etiam potentior inferioris genua complectitur.

*Licet omne tecum Græcia robur trahas,*

*Licet arma longè ac latè miles explicet,*

*Fortuna belli semper ancipiti in loco est.*

Quod expertus Xerxes est, cum equitum perditumque nubes duceret, suamque Asiam effunderet in Græciam, nec vincendi videntur hostes, sed ipsam mole obruendi: verum sibi met onerosa multitudo, cum in Thermopylarum angustiis pauci pugnare possent, à paucioribus victa est. Patrum quoque memoriam cum nobis, & Britannis, funus & tenebra minaretur alter ex Hispania Xerxes, cujus classibus angusta videbantur maria, & explicandis copiis nimis arcta campestria; in propinquo freto, exigua manu pulsus, ex tantorum navium numero paucas modo recepit, luctuosa cladis nuncias. adeo dubia armorum alea est. Rebus autem terram marique pacatis, magis certa publicæ salutis & tranquillitatis spes est; dummodo cautè paciscamur cum eo, qui non minus pace, quam bello, insidiosus est & pariter pretio & armis nos oppugnat: quæque aliæ artes sunt Philippicæ; quibus facile circumvenitur minus cauta credulitas. *Hic qui cavet, etiam cum cavet, vix cavet: Et cum cavisse ratus est, sæpe is cautor captus est* quia, quod non uno cum hoste colloquendo edocti sumus, plerumque aliud linguam promittunt

ptum, aliud pectore clausum habet, & non idem animo, qui fronti, color est. Quæ conventionum simulacra credulis & incautis plus nocent, quàm arma. Utque magis apertè loquar, multis jam seculis compertum est, quomodo dominantes, in pacis & fœderum sanctionibus,

— *soleant perplexari.*

*Pactum non pactum est, & non pactum pactum est, cum illis lubet.*

Sapienter quidem veteres Romani, quod Cato Censorius prodidit, Fidei ædem, in Capitolio, vicinam esse voluere Jovis opt. max. ut pari religione utriusque numen coleretur. Verùm, quemadmodum talorum lusu pueros, ita iurejurando viros circumvenire, fas putat regnator animus: quomodo passim in annalibus reperias, fractam fidei tessèram, & pejeratos Deos. Memorare possem perjuros Philippos, veteres & novos; Uladissios, Carolos, aliosque: inter ipsos Pontifices itidem, Eugenios, Julios, Pios, & plures id genus. Deinde illud quoque nobis succurrat, quòd apud præpotentes, qualiscunque offensæ in longum memoria est. In præsens quidem

*Pœna potest demi, culpa perennis erit:*

nam nulla pœnitentiâ redimas, nullâ temporis intercapedine obliteres. *Ultor erit, quisquis accesserit,* inquit noster Tac. ita ut nec, post reconciliationem, tibi securo esse liceat: quia nec

O

post

post datam fidem, & juratas aras, nefas putat, ulcisci injuriam, in se suosve commissam; nullo fidei vinculo, nullâ jurisjurandi religione, se hîc teneri, persuasus. Ipse Pontifex Leo x. regis Hispaniarum legato, oranti pro securitate Alfonsi Petrucii, qui Papam petierat infidiis, & post datam veniæ fidem, Romam redierat, apertè respondit: *Nullam pactionem, quantumvis validis munitam clausulis, satis esse, ad securitatem perpetrati sceleris, contra majestatem max. Pontificis.* quod & eventus edocuit, Alfonso noctu, in carcere, strangulato. Quarum rerum anxia cogitatio multos, in nostrâ rep. sollicitos habet, atque inter spem metumque, suspensos tenet; quòd non cum rege, ejusque posteris, sed cum Philippo, pacisci videamur: deinde quævis conventa, pactaque, cum armatis subditis (ut nos vocant) irrita haberi à regibus: ac propterea nihil credendo, atque omnia cavendo, se tutiores credunt. Alii externis rebus compositis, nescio quem internun- motum jam nunc augurantur: eoque ipsum bellum nostram pacem putant. Qui autem calculum ponunt cum rep. togam sago potior rem ducunt. Quibus de rebus subrostrani & subbasilicani congerrones, in suis circulis, & semicirculis, multa fabulantur, & scripturientium farragines, diversis studiis, eadem nobis identidem recantant, magis minusve rem su-  
pectaz

pectantes. Fateor quidem, Aud. circumspēctē,  
& scrupulosā curā, pactiōnem adeundam esse  
cum dominantibus : quā

— *sapiente diffidentia*

*Non alia res utilior est mortalibus :*

quia aditum nocendi perfido præstat fides.  
Verumtamen, quia utrumque in vitio est, &  
omnibus credere, & nulli; & ad pactiōnis  
securitatem plus exigere non possis, quā  
signatas tabulas, & juratos Deos; æquis con-  
ditionibus cum hoste pacisci, nemo prudens  
recuset : ita tamen, ut non annulis & sigillis,  
non copulatis dextris, deinceps confidas, sed  
militari præsidio. Non enim juratis altaribus,  
aut subscriptis tabulis, sed clypeis & gladiis,  
nititur nostra securitas. Hoc nostrum quasi  
Palladium, hæc nostra ancilia sunt, & pace  
belloque, certa imperii pignora. Cū olim,  
pacato jam orbe terrarum, ubique pax esset,  
aut pactio; prudenter tamen Cæsar Augustus,  
principum circumspēctissimus, ut vocatur à  
Suet. omnibus provinciis dispositas habuit  
custodes aquilas, & Rheno & Danubio imposi-  
tas legiones & triremes, & utroque mari præ-  
torias classes : quia experiundo didicerat, in  
summo imperii otio, hostem pervigilem esse,  
ejusque insidiis & perfidiæ maximè opportu-  
nam esse remp. languidam & securam, enses  
rubigine obsitos, & inertem longā armorum  
desuetudine militem : eoque dormitandum

O 2 quidem



quidem esse, sed apud clypeos; quiescendum  
quidem, sed apud gladios; atque in mediâ pace,  
arma subinde ventilanda esse; ne torpescat, vel  
obdormiscat virtus: quam sopitam & languidam  
frustra advoces, ubi opus sit. Hæc ipsa nostræ  
quæque securitatis pignora erunt, armatos dico  
juvenes, urbium custodes, & fluminum. Illud  
autem, Aud. nobis vel præcipuè cavendum  
ne armis invicti, nostris vincamur vitiis. Re-  
bus quippe externis compositis, non aliun-  
hostem æquè metuas, quàm quem dederi-  
resp. Cujus calamitatis plerumque eadem cau-  
sa est, quæ omnium, nimia felicitas; quæ, præ-  
ter omnium expectationem, nobis solis ob-  
tigit. Nam unâ cum bello nostræ crevere co-  
pes, & qui alibi suis fortunis exuti sunt, cu-  
mulatiores recipere, ad nos profugi: quod  
quod proximum miraculo videtur, inter ho-  
bellicæ tempestatis fluctus, domi tranquillitas  
est; & dum proxima quæque expugn-  
mus, in urbibus nostris otia sunt, & in agris  
magna ubique securitas; omnia denique pacis  
quàm bello, propiora. Cæterorum populorum  
oppida & agros, mutuis rapinis expositos  
videas, sed, quæ nostrorum armorum singu-  
laris fortuna est, dum hostem quotquot annis  
submovemus longiùs, nihil nobis, præter in-  
tegram victoriam, & opima spolia; illi præ-  
ter internecionem, & ignominiam, omne  
cladem relinquimus. Sed, quod dicere cœpe-  
ran

ram, ad tuendam felicitatem, alterâ felicitate  
opus est. Majore quippe fortunæ obsequio in  
luxuriam & ambitionem prolabimur: quarum  
altera sui prodiga, & alieni cupida, avidè rapit  
de publico: quod si nequeat, afflicta fides de-  
nique Catilinas dabit, quibus omne in turbido  
consilium est; ut privata vulnera publicis  
malis operiant. Altera autem florentis reip.  
pestis est, potentiæ æmula ambitio; quæ Ma-  
rium cum Syllâ commisit, Cæsaremque &  
Pompejum armavit, in publicam perniciem:  
cùm nec hic ferret parem, nec ille superior-  
em; quasi duos tanta imperii fortuna non  
aperet. Nihil autem luctuosius est, quàm di-  
versa civium sacramenta,

— *fraterna que cominus arma,*

*Cognata que acies.*

Quo veneno magna imperia mortalia sunt:  
quia in semet discors populus navim perforat,  
in quâ ipse navigat, & externis infidiis se op-  
portunum præbet. Ita universus Oriens, quod  
motant veteres, consanguineorum regum dis-  
sidio Romanorum facta provincia est: utque  
in magnis Persarum rex debellandis Græcis, ita  
in Sithridates oppugnandis Romanis, nihil æ-  
què captâsse fertur, quàm domesticam hostium  
avidiam. Proinde, sublato externo metu, nihil  
nobis prius, nihil pensius esse debet amico  
procerum consensu, & populi: quo veluti cen-  
surae mure circumsepta resp. securè agitatur.

idem quippe de nostris rebus existimem, quod auctor verus de Romanis: *Quoniam, inquit, orta omnia intereunt, quâ tempestate urbi Romana factum excidii adventavit, cives cum civibus manus conferturos existimo: ita defessos & exanguis, regi, aut nationi prædæ futuros: aliter non orbis terrarum, neque cunctæ gentes conglobatæ, movere, aut contundere queant hoc imperium.* Quæ hætenus nostrorum armorum fuit fortuna, & deinceps erit: dummodo domi, militiæque, morum magistra stet disciplina: quæ ut olim sanctè custodita, terrarum dominam fecit Romam; ita à majoribus nostris religiosè servata, parvulis initiis ejusmodi incrementum dedit, ut nobis hætenus pileatis, deinceps etiam togatis esse liceat, bellumque gloriosâ finire coronide, non emendicatis condicionibus, sed ultrò oblati. Siquis autem, quod abominor, in nos olim confurgat pacis violator, vel fœderis, rursus pro avitâ libertate faciendum erit viro- rum, armorumque periculum; rursus præliantis gradum componet Batavus, eundem ad certamen allaturus animum, & eosdem spiritus; & quod caput est, rursus pro æquâ causâ æquos sperabit Deos. Verùm æquam, quæso, faciamus pacem, si fidam & diuturnam volumus. Deinde, quod familiam ducit, principes & proceres suæ quisque effreni cupiditati imponant fibulam, nec jam partis majora quærant. Multa quippe possidenti plura semper deerunt.

Orbem

*Orbem jam totum victor Romanus habebat,  
Quà mare, quà tellus, quà sydus currit utrumq;  
Nec satiatus erat.*

Adhæc latè sparsa potentia non modò facien-  
dæ injuriæ, sed & accipiendæ magis opportu-  
na est: utque magna corpora magis patent  
vulneri; ita majus imperium plurium incur-  
sui, aliis alibi adsultantibus: ita ut omnibus  
metuendus, omnes metuat. Adde quod justò  
major imperii moles suo domino prægravis  
est; nec potest unius regimen

— *ire per omnes*

*Terrasque, tractusque maris:*

tantùm abest, ut humano generi expediat, u-  
num universi rectorem esse; quod, in impera-  
toris gratiam, scribit Dantes.

*In se magna ruunt, latis sed numina rebus  
Crescendi posuere modum.*

Prudenter itaque Augustus, suis successoribus  
consilium dedisse fertur, coërcendi intra ter-  
minos imperii; quòd satius duceret, provin-  
ciam retinere, quàm facere. Nobis quoque  
magis salutare est, circumfluò mari & flumine  
clausam cohibere remp. quàm proferre: testu-  
dinis instar; quæ in suum collecta tegimen,  
tuta ad omnes ictus est; ubi verò partes ali-  
quas exerit, quicquid nudavit, obnoxium, &  
injuriam expositum habet. Quid igitur invicem  
certamus de propagandis finibus?

— *plus est servasse repertum,  
Quàm quasisse novum.*

Quodsi verum admittitis, bellantes principes, de terræ pugillo omne certamen est, si cœleste illud spatium cogitetis, quò nos Christianos spes & vota trahunt. Quem in tractum potentior rex forte evectus, si despiciat, punctum esse dicet, quod hîc inter certantes ferro & igni dividitur; magnosque exercitus, surrectis euntes vexillis, formicarum discursum credet, in angusto laborantium. Sat profecto regnorum magnus rex possidet domi; sat terrarum ultra Oceanum, alterâ manu Orientem complexus, Occidentem alterâ. Nostra quoque resp. sat ampla, & fortunata est opibus domesticis; sat etiam locuples transmarinis mercibus. Satis itaque habeat rex, suæ ditionis latifundiis, & thesauris Indicis, longè præminere cæteros, à nemine laceffendus, si non laceffat prior. Nostri etiam proceres, suis contenti finibus, satis habebunt, profligatâ dominatione, & salvâ libertate, aras, focosque, in tuto collocâsse. Nostræ quoque militiæ imperator, jam vitæ & victoriarum satur, satis habebit, orbem terrarum implêsse sui nominis gloriâ, & hostium animos perpetuâ formidine. Satis habebit fœderatus populus, salvos, & extra ictum positos, videre penates, & pignora. Patriæ quoque Musæ, etiam flagrante bello hæctenus inconcussæ, satis habebunt,

bebunt, in his quietis sapientiæ umbraculis, juvenes formare, laboranti ecclesiæ olim suffecturos, & reip. Satis denique habebit noster miles, pugnando sibi parâsse orium, & partis spoliis securè posse frui. Sed generosior quisque inter bellaturientes juvenes, suam fortassis deploret vicem, quòd, rebus pacatis, nullus deinceps campus aperietur virtuti, nulla reliqua seges, ac materia erit gloriæ. Verùm inexperto quidem dulce bellum videri solet: quia nescit, quàm gravis & laboriosa militia sit bellanti juveni; quo nihil magis perpeffitium, nihil magis exercitum dici, aut fingi potest. Continenter quippe in pulvere & sole, in squalore & illuvie, voluntatur, in quasvis vena is miserias: continenter velut inter sacrum saxumque positus est, in quemvis auctoratus casum. Neque enim tantùm cum armato hoste dubium certamen est; sed & cum irato mari, sed & cum ventis, & cœli sævitiâ; cum omnium denique rerum inopiâ. Cibo quippe fortuito, & poculo Acheloo, semifaturatus,

*gallam bibere, & rugas inducere ventri,*

cogitur. Plus enim vulnerum, quàm ciborum est, plus plagarum, quàm nummorum est. Adhæc perdius, & pernox, inter armorum strepitum, insomnem capit somnum, ruptâ quiete ad pugnam subitò evocandus: ubi plurimo deniq; cum sanguine novissimum effundat

O 5

spiri-

spiritum, nemini flebilis, nemini miserandus,  
 ob vile hominis dispendium; cujus corpus, &  
 anima, quin in diem æstimatur assibus. Quod  
 si tamen aliquas belli reliquias esse volumus,  
 ubi suam virtutem exerceat ferocissimus quis-  
 que juvenum: quemadmodum Metellus olim  
 suavisse fertur, ne Carthago, cos Romanæ for-  
 titudinis, excinderetur; quòd putaret, id ma-  
 gis salutare esse reip. quæ si foris hostem non  
 habeat, domi invenit: age, sociatis copiis, in  
 communem Christiani nominis hostem arma  
 vertamus, omnes unius imperatoris, omnes  
 unius sacramenti milites, adversus imperii rap-  
 torem; qui jamdudum Germaniæ imminet,  
 jam Cretam premit, & Italiæ incubat; & ni  
 in tempore obsistimus, cæteros omnes deni-  
 que corripiet. Sed singulis prægravis, univer-  
 sis haut dubiè impar futurus est. Nec est quòd  
 cunctemur, eò quòd hic conatus minùs feliciter  
 cessit nostris majoribus: etiam post nau-  
 fragium tentantur maria. Deinde major nunc  
 Christianorum principum, terrâ marique, po-  
 tentia est, & continuis bellis miles exercita-  
 tior. In horum itaque armorum societatem  
 copulemus dextras, quotquot Servatori Chri-  
 sto nomen dedimus, omnes in unum conjura-  
 ti caput. Primam hastam mittat Cæsar, ag-  
 menque ducant imperatoriæ aquilæ: quibus  
 Hispanus lectissimum junget peditem, Gallus  
 invictum equitem, suas triremes Italia & Si-  
 cilia,

cilia, cæterique accolæ maris mediterrei; nos  
 & Britanni validas classes, & robur nauticum;  
 totus denique Christianus orbis suas in unum  
 ducet copias, repetiturus avitam ecclesiæ &  
 imperii sedem, Græciam, & Asiam, & quic-  
 quid in Oriente rapuit Mahumetica colluvies.  
 In cujus expeditionis commilitium, velut in  
 equum Trojanum, optimus quisque vel pri-  
 mus includi velit, suum sanguinem libare pa-  
 ratus salutis publicæ. Inter nos autem Christia-  
 nos, siquid forte rursus, ut fit, rei controver-  
 sæ incidat, jure, quæso, potius, quàm armis,  
 experiamur. Neutiquam decet hominem, ple-  
 num rationis animal, ferro repetere, quod vin-  
 dicandum legibus est; & quod æquiùs disce-  
 pter sana ratio, id armato furori committere; &  
 quod exiguo hostimento pensari debeat, mu-  
 tuis expiare cladibus. Multò certè æquior no-  
 stræ causæ judex rogatus est, quàm paluda-  
 tus; & minore tumultu tuum in foro repetas,  
 quàm in castrensi prætorio. Sed, Deus melio-  
 ra, à plerisque regum, in re controversâ,

*Vis colitur, jurisque locum sibi vindicat ensis:*  
 ut cum Argivi pro controverso agro æquiora  
 promerent, quàm Spartani, Lyfander strin-  
 gens gladium, *Hunc, inquit, qui tenet, optimè*  
*disputat de finibus.* Galli itidem irrumpentes  
 in interiorem Italiam, cum rogarentur, ecquid  
 illis rei esset in Etruriâ, *Se in armis jus ferre,*  
*dixerunt, & omnia fortium virorum esse. ita*



— cedit viribus æquum,

*Victaque pugnaci jura sub ense jacent.*

Per vos itaque, si fas est dicere, bellaturient es principes, quorum cupiditas orbe terrarum major est, per vos, inquam, his conflictamur malis: quodque regia ferocia non patitur clarigatione repeti, aut æquâ pactione componi, nostro pensandum sanguine est; qui, vobis bellantibus, præda victoris sumus, & hostile spoliolum. Ita propter unius libidinem, tota

*Gracia Barbaria lento collisa duello est:*

propter unius ambitionem, civili incendio conflagravit Rom. imperium: &, quod nemo nescit, unius dominandi cupidinem hætenus luunt omnes, etiam illi, qui extra pates, & commilitium sunt: utque olim, ita etiam nunc

*Mantua va misera nimum vicina Cremona est:*  
& dum peccat Æmilius, plectitur Rutilius. Quod cum alibi, tum non ita pridem accidit in Eburonibus, irruptione exercitus Lotharingici: quo nihil iniquius est, ne dicam crudelius. Illud itaque reputent armati principes, quanto beneficio & gaudio cumulaturi sint suos, & alienos, si, abdicatis armis, in æquam denique pacem consentiant. Cum de nomine urbis, in terrâ Atticâ principis, acriter certarent Neptunus & Minerva, & à cæteris Diis id honoris ei datum esset, uter præstantius mortalibus munus edidisset: Neptunus suo tridente terram feriens, bellatorem  
equum

equum protulit; Minerva autem, eandem hastâ percutiens, oleam edidit: quo pacis insigni prævaluit Dea, & Athenas sibi fecit cognomines. Vestrâ quoque benignitate, bellantes principes & proceres, toto, quæso, orbe Christiano repullulet & revirescat olea; ut universi vos agnoscant, colantque munera-tores maximos. Quod si ad principis Augusti decus pertinet, quòd pace terrâ marique parrâ, Janum Geminum denique clusit; & ad Adriani imp. gloriam, quòd non modò nullum bellum movit, sed & alibi motum protenus composuit: vobis quoque hanc ipsam gratiam debeat diuturno & gravi bello confectus populus, ut, positis denique armis, respirare liceat. Cujus salutaris beneficii hoc major erit gratia, quòd minùs diu pependerit ejus expectatio. Quid igitur diem ex die ducitis, & miserorum spes & vota in longum trahitis? Qui passim domo & penatibus extorres, alienâ vivunt misericordiâ, quique in belli faucibus continenter sub cultro positi, precariam vitam trahunt, supplices & plorabundi, vos implorant sospitatores. Plurimæ civitates, continuâ calamitate exhaustæ & enectæ, ad vestros provolutæ pedes, vos obtestantur opitulos; ne contabescant continuâ esurie, & inopiâ. A maritis divulsæ conjuges, à parentibus derelicti & desolati liberi, ad vos supinas tendunt manus, & miseria-  
rum

rum levamentum exposcunt. Veteranus quoque & caussarius miles, senio & squalore confectus, missionem flagitat; ut post tot exantlatos labores, denique cingulum deponere liceat. Respicite, quæso, exanguia miserorum corpora, tot perfossa vulneribus, tot cicatricibus putrida: jam tela hebescunt, jam vires & arma deficiunt. Musæ quoque passim suis delubris pulsæ, & totâ fere exulantes Germaniâ, vos implorant musagetas beneficos; ut detumescentibus belli fluctibus, quasi postliminio redire, & pristinam stationem repetere liceat. Omnium denique vox, omnium votum est,

*Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.*

Quo voto nostra claudetur oratio. Utinam, qui ad pacis comitia undequavorsum coïere principum legati & procerum, amicè conspicerent, idemque velint, & nolint, & tanti negotii successus nos omnes hujus denique voti damnet; ut in perpetuum condatur hostilis gladius, obmutescat tuba, & ferale classicum, ad Martis & Bellonæ postes suspendantur tela, & clypei, instrumentum deinceps inutile: ut sepultis bellorum reliquiis, & sopito ubique armorum furore, firma & æqua pax coalescat inter Christianos principes, & proceres: ut domi & foris secura sint otia, & terrâ marique placida alcedonia: atque ita rebus sacris suus reddatur honos, legibus autoritas, senatui  
majestas,

majestas, populis securitas, agris cultus, & certa cuique suarum rerum possessio. Ita faxit magnus ille pacis Deus, rex regum & exercituum, hujusque imperii stator & vindex Opt. Max.

ANTONII ÆMILII

ORATIO XIII.

DISSERTATIO POLITICA,

DE

MORIBUS, ET VITA  
CALIGULÆ.

*Recitata, cùm auspicaretur Tranquilli lib. IV.*

**P**Lerique mortalium, de eorum potissimum rebus gestis, aliquid audire gestiunt, qui in excelsa ætatem agunt: aut, qui, per stragem humanam, grassantur ad gloriam; & triumphato Oriente, & Occidente, ingentem terrorem circumferunt: qui denique rerum potiti, orbi terrarum leges scribunt, & vitæ necisque omnium sedent arbitri. Imprimis autem tragicos eorundem casus, omnes, velut obstupidi, demirantur; cùm supra humanum modum elatos, mox improvisâ rerum catastrophe, à cothurnis ad foccos

foccos vident dejectos, & vel hostium, vel suorum ferro, prostratos. His de rebus, in circulis & semicirculis, juvenes pariter loquuntur, & senes: de iisdem vulgò fabulantur subrostrani, & subbasilicani congerrones, id genus rumorum aucupes: omnes denique, siquid ejus generis narretur, inhiantes, & sui pene obliti, circumstant. Vos quoque, Aud. tale quid audituri, frequentes coiistis. Sed valde vereor, ne in præsens, de novo & inusitato argumento dicturus, vestram omnium frustrer opinionem, & desiderium. Non enim, quod omnes, opinor, expectatis, de Romano principe, ne de homine quidem, nec de animali, sed (ignoscite, Auditores) de naturæ abortu, aut de portento, dicere proposui, aut, siquid est inauspicatius? C. Cæsarem dico, domus Augustæ propudium, & purgamentum Romanorum principum: altissimum quippe innoxii sanguinis gurgitem, & imperii pestem. Cujus infamem principatum cum ex Taciti annalibus deleverit Deorum ira, vel injuria temporum; ex Suetonio potissimum, & Dione, eam lacunam impleturus, nunc, anteloqui vicem, de flagitiosâ ejus vitâ, & cruento exitu, dissertare, consilium est. Vos itaque, Aud. humanissimi, togam componite, paucis audituri, quid in summâ fortunâ possint summa vitia. Multa, in hoc prodigioso principe,

cipe, occurrunt, quæ nemo sine magno stupore; multò autem plurima, quæ nemo sine ingenti horrore legat. Ac primò quidem ejus in principem locum successio, nihil aliud est, quàm

*Sydus, & occulti miranda potentia fati:*

præsertim, si non tantùm nascendi sortem, quòd inter fratres fuit natu minimus; sed & infestum Tiberii animum spectemus: qui patrem Germanicum, ejusque stirpem, pejùs oderat, quàm fullo ululam. Si prætereà cogitemus, Tiberii filium Drusum, propiorem imperii hæredem; eoque extincto, superesse Tiberium Gemellum, principis nepotem: ita ut C. Cæsar ab omni successione videatur exclusissimus. Quem tamen, vel iniqua populi fortuna, vel averfi ab imperio Dii, rei Romanæ denique imposuere, præter omnium expectationem. Quomodo patrum memoriâ, cùm Lusitaniæ rex Emanuel, è ternis nuptiis viginti duos suscepisset liberos, regnumque tot firmâset successoribus, ut non videretur externæ spei esse locus: his omnibus denique præmortuis, succedit Phil. II. ita volentibus fati, ut unum denique toti Hispaniæ caput imponeretur. Ita rerum mortalium ludibria videre est in magnis negotiis. Famâ quippe, spe, veneratione, omnes potiùs destinantur imperio, quàm quem futurum principem fortuna in occulto tenet,

ut

ut cum magno loquar scriptore Tacito. Sed, quod mox videbimus, Cajus non sine parricidiali scelere quæsit potentiam, eoque parum diuturnam. Primâ ab infantiâ, in patris contubernio, quem Roman. exercitui, apud Rhenum, præfecerat Augustus, gregario habitu, inter caligatos educatus est. Unde & joculari dicacitate militum, cognomentum traxit Caligulæ; familiari inter armatos consuetudine amabilis tum pufio, & legionum deliciolum: cujus desyderio, quasi divinâ virgulâ, protenus ad se rediere castrenses

— *tigres, rapidique leones;*

turbidos dico milites. Cùm enim, exortotumultu, in rabiem prolapsi, ultima minari viderentur, nec cæsor centurionum sanguine, nec speciosis Germanici promissis, nullis denique condicionibus placabiles; hujus unius caligati puelli conspectus, cùm à profugâ matre ex turbidis castris asportaretur, furentes tranquillare valuit. Ita ut jam tum, quamvis parvulus, legionum studio, & spe, principatui destinaretur; jactatis vulgò versiculis:

*In castris natus, patriis nutritus in armis,*

*Iam designati principis omen erat.*

Paucis annis pòst, pater Germanicus eum, quamvis adhuc tenellum, & vixdum sexennem, secum in Orientem ducit comitem; ut

ut ab ineunte ætate, apud signa & aquilas,  
 rei bellicæ usu imbuatur; & plus plusque  
 sibi conciliet legionum studia, gliscente in  
 dies militari potestate. Quæ denique in im-  
 peratoriis comitiis domina fuit campi: quod  
 passim in historiæ August. scriptoribus vi-  
 dere est. Qualis hodieque, in imperio Tur-  
 cico, prætorianorum, quos Ianizeros ap-  
 pellant, licentia est. Extincto autem, in  
 Syriâ, patre, primùm apud matrem, eâ-  
 que in exilium pulsâ, apud proaviam Li-  
 viam, dein apud aviam Antoniam, educa-  
 tus, novissimè in Capreensem insulam abdu-  
 citur ab avo Tiberio; inspecturus, opinor,  
 furtivas ejus impuritias, &, quocunque  
 magna exempla trahent, secuturus. nam

— *velocius & citius nos*  
*Corrumpunt vitiorum exempla domestica,*  
*magnis*  
*Cùm subeunt animos autoribus.*

Dum itaque princeps solitudine insulæ abdi-  
 tus, turpem desidiam inter monstrosos con-  
 cubitus, & cruentam majestatis legem, divi-  
 dit; lascivus itidem juvenis Cajus, pseudo-  
 galero in sui dissimulationem compositus, ga-  
 neas & popinas pererat; ut facere, esse, &  
 bibere, discat. Siquid autem bacchabun-  
 do temporis superat, miserorum suppli-  
 ciis impendit, avidus spectator alieni fan-  
 guinis.



guinis. Difficulus autem recidas, quæ nobiscum crevere vitia. Propterea præ cæteris procul ab omni turpitudinis conspectu habendus erat, qui jam tum destinabatur principali fastigio, vitæ necisque omnium dominus. Si enim princeps suos cives rectè facere faciendo docet; nihil utique publicè æquè salutare est, quàm ejus, qui in tantam succedat fortunam, sancta educatio. Privatos homines qui rectè instituit, illis fere solis prodest: qui verò regnatura juveni virtutem instillat, utrique, & principi, & universo populo, bene consultit. Qui autem eundem malis imbuunt artibus, quasi mortiferum venenum non in unum injicit calicem; sed in fontem publicum: quo omnes deinde bibant. Verùm de industriâ, opinor, Tiberius fibulam laxat effreni juvenis lasciviæ; ut, quod notat Dio, tali olim successore ipse sit desiderabilior, palam professus, se *Phæthontem orbi terrarum educare*. Ad eò perversa regnantium ambitio est, ut comparatione deterioris sibi gloriam quærant, insuper habitâ utilitate publicâ: quod de Alexandro quoque, atque ipso Cæs. Augusto, prodidere veteres. Quia autem Tiberius, sub larvâ vivere solitus, omnium virtutum primam duxit, fronte, oculis, & vultu, semper mentiri, & personam potiùs ostentare, quàm faciem: Cajus itidem à magno illo artifice eandem

eandem histrioniam, frontis dico, & verborum simulacra, perdidicerat; dominantis gratiam his artibus eblandiens, & servili obsequio spem successione exambiens. Quia enim, quod inter Taciti effata politica legimus, plerumque *principi suspectus est, qui destinatur proximus*; metuenti, ne successurus, spem novissimam antecapere, quàm expectare, malit: noster Cajus, quamvis adolescens vixdum barbatulus, ita cautè se apud avum gerit; ut ne minimâ quidem offensusculâ ejus animum alienet, vel sinistram suspicionem injiciat. Multa quidem acerba à Tiberio passus est, necatis patre & fratribus, & relegatâ matre: nec deerant, qui quasi ungues existerent in hoc ulcere; occultè in ultionem proritantes juvenilem animum. Ille autem, in præsens, omnia istæc quasi æquo animo concoquit; ita in simulationem compositus, ut nullum acceptæ injuriæ sensum præ se ferat. Adhæc submissiore animo magnæ modestiæ speciem ostentat, Cæsari, & universæ aulicorum turbæ serviliter obsequiosus: quia nempe princeps suspectare solet elati animi typhum, & Campanum successoris supercilium; veritus, ne ferocior iste spiritus sua vota anticipet, & jam nunc præesse, quàm subesse, funemque ductare, quam sequi, malit. Quo modestiæ imitamento, non ita pridem, apud Barbaros, Mu-  
ley

ley Hamet, fratrem, Mauritaniæ regem, ludifi-  
 ficans, totus videri voluit incubuisse in lectio-  
 nem Alcorani, & de regni successione ne pe-  
 somnium quidem cogitare; ne suspicaretur re-  
 gi. Quo extincto, ejusque filiis de regno ambi-  
 gentibus, ille contrucidatis omnibus, regnum  
 invadit. Quia autem, apud superstitosam ple-  
 bem, plurimum gratiæ conciliat sacra dignitas  
 noster Cajus, quamvis turpissimus ganeo, e-  
 tiam pontificatu, si Diis placet, ornari voluit  
 ut fucatae sanctimonix lenocinio omnibus fo-  
 ret commendatior, & principe loco dignior.  
 Nimirum ut olim inter Græculos philoso-  
 phos quidam barbâ & pallio operti, intercuti-  
 bus maduere vitiis: ita ille pontificali infulâ su-  
 dissimulans flagitia, foris Cato, intus Turpi-  
 lius est. Cùm autem fratribus jam extinctis, &  
 Sejano everso, successioni esset propior, mox  
 regnator animus, imperium rapere, quàm ex-  
 pectare, maluit; nihil pensi habens, quibus ar-  
 tibus id sibi pararet. Bene itaque pensitate  
 muliebri ingenio, hâc potissimum viâ ad do-  
 minationem grassari, destinat. Nôrat in omnia  
 flexibilem esse feminam; quam blanditiis faci-  
 le pellicias, & speciosis promissis denique ex-  
 pugnes: amissâ autem pudicitia, nihil abnu-  
 mulier, in fas nefasque juxta venalis. Hâc ita-  
 que fiducia conjugem Macronis, qui præfectus  
 prætorio, ingenti auctoramento ad stuprum  
 sollicitat, matrimonium pollicitus, si, sublato  
 principe,

principe, potiatur imperio. Per hanc insinua-  
 tur marito. Qui, principe Tiberio jam gran-  
 dævo, magis Orientem solem veneratus, quam  
 Occidentem, turpi lenocinio, & fœdi amoris  
 obsequio, juvenis gratiam emercur; suæ non  
 minùs, quàm illius ambitioni, velificans. So-  
 ciatis itaque consiliis, Tiberio propinant, quod  
 nunquam transeat: &, quia homini, regnandi  
 cupido, longum videri solet, ejus mortem ex-  
 pectare, quam accelerare possit; moribundum  
 injecto pulvino, compressisque faucibus, suf-  
 focari jubent. *Sit Divus*, inquit ille, *dummodò*  
*non sit vivus*. His denique auspiciis, Aud.  
 principem locum capeffit Cajus; initio qui-  
 dem, ob patris in omnium animis sacram me-  
 noriam, maximè gratiosus, apud populum, &  
 militem: quorum frequenti undique concur-  
 ū, faustisque ominibus, ex Campaniâ in ur-  
 bem reducitur: aliis *beneficum sydus*; aliis, *summum*  
*cupulum & alumnum*, appellantibus. Sed, ne  
 erretis, incauti Quirites, hic equus Trojanus  
 est, funus & tenebras vobis parturiens. Ur-  
 bem ubi introiit, protenus summum rerum ar-  
 bitrium ei permittitur à patribus, & concita-  
 tâ multitudine. Qui tantâ lætitiâ acceperere no-  
 vum dominum, ut tribus proximis mensibus,  
 sic ne totis quidem, cæsa fuerint supra centum  
 sexaginta victimarum millia; & nonnulli pro  
 ejus salute sua devoverint capita. Quemadmo-  
 dum, qui in campum descendit candidatus,

mo-

modestix, probitatis, aliarumque virtutum specie, magnam sui concitare solet expectationem; sumptaque recens prætextâ, aureos polliceri montes: ita quoque

— *mitissima sors est*

*Regnorum, sub rege novo.*

Quam mitioris imperii spem etiam initio omnibus fecerat kalophanta Tiberius, & postmodum Nero: cujus primores anni ita placuere, ut Trajanus dicere non dubitaret, *Cunctos principes procul distare Neronis quinquennium*. Easdem artes edoctus Cæsar, circa imperii initia, specioso benignitatis simulacro amabilem mentitur indolem, & quibuslibet lenociniis secundam existimationem colligit. Utque non patris tantum, quem in omnium virtutum exemplum genitum fuisse, accepimus; sed suis quoque meritis commendabilis sit: omni generis popularitatis magis magisque incendit hominum studia. Sed, quod mox patebit, pejor oratio hæc benignitatis simulatio est. Primum, quod singularem in suos ostendet pietatem, lugubri oratione, quem occultè necari jusserat, profertur avum Tiberium, in plurimas effusus lacrymas. Sed *mortem principis nemo jactantius moeret, quam qui maximè letatur*. Quomodo Cæsar, recisum Pompeji caput conspicatus,

— *lacrymas non sponte cadentes*

*Effudit, gemitusque expressit pectore lato.*

Dein, spreto turbidi maris discrimine, in Par-

data

datariam insulam, & Pontias, festinabundus  
 trajicit; ut collectas matris & fratris reli-  
 quias Mausoleo inferat. Adhæc multorum  
 criminum facit gratiam, valere jussis delatori-  
 bus; & spintriarum fœdam libidinem, aliaque  
 id genus propudia, urbe submovet. In eque-  
 stri quoque ordine, & judiciis, multa castigat,  
 & in melius mutat; quasi rigidus morum cen-  
 sor. Redivivum Lycurgum, aut tertium Cato-  
 nem, è cœlo delapsum, credas. Magistratibus  
 autem pristinam potestatem, sine sui appella-  
 tione; populo suffragia, & regibus sua regna,  
 restituit. Ut rem in pauca conferam, pater pa-  
 triæ visus est, omnibus ex æquo benignus. Ad-  
 eout inter cæteros honores decreverit senatus;  
 ut primus imperii dies Palilia diceretur, velut  
 argumentum restauratæ urbis. Hactenus,  
 Auditores, Cajus Romani imperii princeps vi-  
 us est, deinceps ejusdem hostis futurus; ut  
 qui neque divina, neque humana, violare,  
 quicquam pensi habeat. Gliscente enim in dies  
 impotentiâ, mox ultra hominem spirat: ita ut  
 lubites, quid nominis ei imponas. Neque enim,  
 quod notant veteres, ampliùs *Cajus*, neque *Ca-*  
*gula*, salutari; sed *opt. max.* sed *Latialis Iupiter*.  
 hujus reliquam vitam si inspicimus; longissi-  
 mè à cœlestium naturâ abesse videbitur, fœno,  
 quàm ambrosiâ, dignior. Ille tamen nescio quâ  
 recordiâ, inter majorum gentium Deos censer  
 ipit, delubris venerandus & altaribus: etiam in

P ipso

ipso templo Hierosolymitano consecratâ effigie; ni obstitissent rebelles Judæi. Utque nominus, quàm cæteri Dii, speciosâ colatur imagine; simulacra numinum, religione & arte præclara, & in his Olympici Jovis, ex Græcâ apportari jubet: quibus capite dempto, suum imponat.

————— ————— *vide sine*

*Iupiter hæc, nec labra moves, cum mittere vocem  
Debueras vel marmoreus, vel aheneus?*

Sed minus, opinor, hunc ultorem metuit sacrilegus: quia nemini Deorum æquè familiaris videri voluit, quàm Capitolino Jovi. Quæmodum enim olim cum eodem Deo Africanus Scipio, cum suâ Egeriâ Numa Pompilius, cum Apolline Lycurgus, arcanos habere simones; ut credula superstitio regnantis juæ promptiùs acciperet: ita noster cum suo Jove secretò fabulari consuêrat: modò insufurrat, atque invicem aures præbens; modò, quid magis mirerè, asperiùs increpans, quassare capite minabundus:

*Εἰς γὰρ τὴν Δαναιῶν περὶ γῶ σέ,*

*q. d. In patriam Phrygiam, unde venisti, e  
remittam:*

quasi sibi obnoxium, & in omne obsequium haberet auctoratum Jovem. Atque eò deque procedit impotens amentia, ut, gigante more, bellum facere ausit ipsi cælo. Cùm: nlm pantomimorum suaviludiâ, quibus mirum

qui

quantum delectabatur, forte turbarentur fulmine; majore percitus irâ, protenus ad pugnam vocat ipsum Jovem, & quidem sine missione (quod reputanti mihi subriguntur capilli) constructâ ad hoc machinâ, si Dioni credimus; quâ obstrepat tonitribus, & vicissim fulminet contra fulmina; atque ingens subinde in altum ejaculetur saxum; cum Homericò Ajace exclamare ausus,

Ἡ μὲ ἀνάλειπ', ἢ ἐγὼ σε.

dignissimus mehercle (si fas est imprecari principi) cujus membra colligant aruspices. Quod veritus, in illo hostili cum Jove congressu, non in primâ pugnat acie; sed post principia: sub lecto se condere solitus, fulminante cœlo. Quâ Tonantis reverentiâ, vel metu, Augustum quoque, & Tiberium, correptum fuisse, accepimus;

— — — — — ardua cœlo

*Fulmina cùm caderent.*

sed ut inter amantes esse solent, inimicitia, adutia, bellum, pax, rursum: ita Cajus suo enique placatus Jovi, & ultro in contubernium invitatus, ut arctiore consuetudine ei consociaretur; ponte super Augusti templum tramisso, Palatinam domum Capitolinæ fecit contiguam. Vetus quidem superstitio extinctos heroes refert inter indigetes, unumque principem, post excessum, inter Dios consecrat adulatio, eosque supra cæte-



ros quidem mortales colit; multò tamen inferiores illo, quem opt. maximum dicimus: qui non secundas sortiri voluit, sibi primas vindicans;

*Sine principio principium, absque fine finis,*

*Ante omnia, post omnia, totus, unus, ipse.*

Noster verò Cajus spirat altiùs, supra ipsum Herculem, & urbis conditorem Quirinum, cæterosque semideos; ipsi par, aut suppar, Jovi vi. Atqui non præsentis seculi adulatio, sed gratia posteritas magnas & eminentes heroum virtutes, quasi consecrat, & in Deorum numero collocat. Proinde majore intervallo opus est, ut quis credatur Deus: nec comitatur exemplum virum, sed consequitur divinitas: quæ non præmatura esse debet, si diuturnam vel. Nunquam eundem, & præcocem, & durabilem fructum videas. Herculem multò ante à mortalium oculis natura removerat, quàm virtus fama eum in cælum perveheret. Monstrum autem principes, abdicatâ virtute, solâ vel ambitione suâ, vel alienâ assentatione, affectat cælum. Scilicet Deum faciet adulator, qui regem nequit. Atqui facilius est, regnum dare, quàm cælum. Adde quod mira prorsus transfiguratio est, hominem convertere in Deum. Verùm, cum sceleri nunquam desit ratio, Cajus quod notat Philo, cælestes admittit honores non quòd eos probet; sed quòd his artibus major veneratio paretur amplitudini imperii quasi divinam majestatem invadere fas f

it venerabilior sit humana. Quæ sacrilega am-  
 itio est; cùm viro principi abunde suum con-  
 ter decus, si contentus mortali fastigio, pri-  
 nus hominum sit, uni secundus Deo. Ille ve-  
 ò, divinis honoribus resupinus, & medius  
 onfistens inter fratres Deos, Castorem &  
 ollucem se adeuntibus adorandum præbet:  
 e, quod verendam prorsùs majestatem arguit,  
 iro consulari de beneficio gratias agenti, o-  
 culandum porrigit sinistrum pedem. Quod si  
 ene hominem novi, vobis, miseri Quirites,  
 enique medium ostendet digitum, aut,

— quod dicere nolo.

xin majore in dies bacchatur impotentia, in  
 mnum terrorem compositus. Cùm enim gra-  
 ofum principem commendet blanda facies,  
 ualis fereni ac nitentis cœli est: ille vultum,  
 aturâ tetrum & horridum, de industriâ magis  
 ferabat; terribilem oris speciem componens  
 l speculam. Furiam ab inferis emissam cre-  
 us. Ita ille, nihil jam, præter vocem membraq;  
 abens hominis, in suos & alienos; nocentes &  
 onoxios; vivos & mortuos, juxta immanis est:  
 a ut sanæ rationi, atq; ipsi naturæ, bellum in-  
 xisse videatur. Tiberius quidem omnes suos  
 derat, matrem, fratrem, uxorem, & filium: sed  
 ngè atrocior hujus Belluæ in suos feritas est;  
 iforores excipias, quas plus satis amâsse dici-  
 tr: de quo flagitio post paullo. Proaviam Livi-  
 a, matronam principem, & laudatam Tacito,

P 3 palam

palam fugillare non erubuit, *Vlysses stolatum*.  
identidem appellans; ipsumque Augustum  
proavum, de incesto arguere ausus. Avum  
quoque, M. Agrippam, ignobili quidem or-  
tum loco, cætera virum sine exemplo maxi-  
mum, & Actiacæ victoriæ autorem præci-  
puum, ita dedignatur; ut, quasi præ pudore,  
ejus nepos, neque dici, neque haberi, cupiat, of-  
fensus obscuritate generis: quasi non omnium  
nobilissimus sit, qui fortissimus. Malim certè

— *pater tibi sit Thersites, dummodò tu sis*  
*Æacidæ similis, Vulcaniæque arma capeffas,*

*Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.*

Aviæ autem Antoniæ, optimæ matronæ, me-  
lora forte monenti, *Memento*, ait, *omnia mihi*  
*& in omnes, licere*: quasi magnitudinem fortu-  
næ metiretur licentiâ. Quâ verborum acerbi-  
tate, aliisq; indignis modis, eam continente  
excruciando, vel, quod propius vero est, dato  
toxico, denique peremit. Patruelem autem  
Tiberium Gemellum, necaturus, quem, a  
præcavenda venena, medicamentis præmuni-  
ri, audierat, *Antidotum*, inquit, *adversus Casar-*  
*em*, omni remedio potentiores? quod osten-  
surus, repente immisso percussore, inopinan-  
tem trucidat. Quem autem, quæso, alienum fi-  
dum invenias, si tuis hostis fueris? Cætera au-  
tem domestica flagitia, apud ingenuos memo-  
rare, vix patitur pudor. Cum omnibus quipp-  
solet sororibus; hâc in re suo Jovi, quo familia

rite

riter uti consuérat, quàm simillimus. Ut enim illius, de quo fabulantur Græculi, eadem fuit

*Et soror, & conjux :*

ita Latialis hic Jupiter Drusillam, quam adhuc prætextatus vitiârat, sororem habuit & uxorem; Perfarum judicum, opinor, sententiam secutus: qui roganti Cambyfi, *Num qua lex permetteret nuptias cum sorore, negârunt, talem se invenire; sed quandam aliam, quâ regi facere liceat, quidquid lubeat.* Reliquas autem sorores non modò ipse constupravit; sed & suis exoletis prostravit, ac novissimè, ut fit, invisas, aut suspectas, relegavit. Uxores autem, vel turpiter dimittere, vel alienas rapere, nulla ei religio est. Orestillam, Pisoni desponsatam, ex nuptiali cœna secum abduxit, atque intra paucos dies repudiatam relegavit; quòd cum priore marito furtim consuescere videretur. Paullinam quoque, consulari viro jam nuptam, ex provinciâ Romam à marito perducì, & sibi jungi, ac postpaullò res suas habere, iussit. Multas prætereà illustres matronas, vel vi, vel dolo, habuit usurarias: haut reputans, quas publicas clades dederit injuriosa libido: quæ aratrum induxit Ilio; quæ reges exegit Româ; & suâ potestate exiit decemviros. Quam suæ libidinis ultionem & ipse denique expertus est; cum palam in convivio objectâisset Valerio Asiatico, qualis in concubitu esset ejus uxor. Quâ contumeliâ accensus vir con-

P 4

sularis,

fularis, ejus interficiendi autor fuit præcipuus. Nequid autem ad spurcam libidinem faceret reliqui, omnium denique mulierum vir fuit, & omnium virorum mulier. Quæ flagitia sine involucro memorare, nec vester, nec meus patitur pudor.

——— *ô pater urbis,*

*Vnde nefas tantum Latii pastoribus? unde*

*Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?*

Omitto, quod supra modum contumeliosus, omnes subsannare solet, ipse benignissima risus materia. Cadaverosâ quippe, & torvâ erat facie, oculis concavis, calvo vertice, cætera hirsutus: corpore autem prægrandi; sed deformi cervicis, & crurum gracilitate. Struthiocamelum te videre credas, ut Nasonis generum vocabat Corbulo. Quod si Aud. cæteram in cuiusvis ordinis homines sævitiam exponere coner; aqua dicentem deficiat, & vos fortassis audire, horreatis. Non temere enim quenquam poenæ subjici patitur, nisi crebris & minutis plagis; ut quasi per stillicidia effundat animam; atq; ipse intereâ longiore palpitantis spectaculo pascat oculos: usitato & jam vulgatissimo damnantis præcepto, *Ita feri, ut se mori sentiat.* Adde ut non Tiberio modò, quod prædixerat Augustus, sed huic quoque belluæ, *lentas maxillus* fuisse, putem. Ita curatorem munerum, per continuos fustigatum dies, non ante necavit, quàm offensus odore putrefacti cerebri: adin-

star

star L. Syllæ; qui prætorium virum, cui vicatim  
 populus posuerat statuas, amputatis manibus,  
 & effossis oculis, minutatim per singulos lace-  
 ravit artus; quasi toties occideret; quoties vul-  
 nerabat. Sed hujus immanitatem noster deni-  
 que supergressus, subinde aliquem honestioris  
 ordinis virum, ferrâ medium dissecuit; aut,  
 quod nec profunda admittat barbaries, arctio-  
 re clausum cavêâ, inter oblectamenta habuit; ut  
 nos vulgò peregrina aëris volucrem: quoad lon-  
 gâ illuvie & lentâ morte miser contabesceret.  
 Sed ad omnia istæ occalluit ferina rabies.  
 Non morientium flebili voce, non damnato-  
 rum innoxio sanguine, glaciales fibræ egeli-  
 dantur. Quemadmodum enim pleraque vitia  
 longâ assuetudine mores fiunt; ita hujus quo-  
 que sanguinarii hominis crudelitas, in barba-  
 ram denique feritatem abiit: quæ alienum  
 cruorem non in ultionem, sed in voluptatem,  
 expetit. Ita ille, cum à cæteris curis esset o-  
 tium; per ludam, atque inter epulas, innocen-  
 tissimum quemque ex senatu, vel equitibus,  
 conjicit in eculëum: delectatus miserorum in-  
 ter tormenta gemitu; quemadmodum nos vul-  
 gò tiliarum cantu, vel fidium. Interdum au-  
 rem, si quos innoxios ad publicum damnaret  
 supplicium; spongiam, aut, scissis miserorum  
 vestibibus, pannos in os farciri, voluit. Quæ  
 dirofecto inusitata sævitia est, non relinquens  
 morituro, quâ gemat; quâ novissimum reddat

spiritum. Nimirum timuit, nequam liberio-  
 rem vocem mittat extremus dolor, &, quoc-  
 nolit, audiat. Plurima quippe erant, quæ ne-  
 mo, nisi moriturus, crudeli domino ausit ob-  
 jicere. Quod metuens ab equite Romano, qui  
 feris objectus, se innocentem proclamaverat:  
 eum ad se reduci jussit, &, abscissâ linguâ, rur-  
 sus induci. Verumtamen, quasi spretâ omni  
 invidiâ, subinde jactabat illud veteris tragi-  
 ci: *Oderint, dum metuant.* Quam diram &  
 execrandam vocem Tiberius quoque, per im-  
 potentem iram, aliquando profudisse dicitur.  
 Sano autem, & composito animo, nemo  
 princeps id dixerit: quia nescias, utrum pe-  
 jus sibi optet, ut odio sit; an, ut timori.  
*Quem enim omnes metuunt*, inquit ille, etiam  
*oderunt: quem autem quisque odit, periissè*  
*expetit.* Iste terror, mihi crede, tantum ve-  
 nenorum miscuit regibus: idem terror non  
 patitur, siccâ morte extingui principes. Ne-  
 cesse itaque est, multos timeat, quem mul-  
 ti timent. Cujus rei anxia cogitatio sæpe sol-  
 licitos habet magnos reges, quasi ancipiti  
 circumventos malo: quia sine terrore, cre-  
 dunt se omnibus esse despectui; cum terro-  
 re, omnium se flagrare invidiâ. ac propter-  
 eâ

*Metui cupiunt, metuîque timent:*

quia nemo omnibus terribilis est, ipse secu-  
 rus. Proinde verenda potiùs, quàm timen-  
 da.

da, majestas, decet regem; & amabilis, quàm  
 terribilis, securior potentia est. Ita ut satius  
 putem, metum apud hostes, apud suos a-  
 morem quærere. Quo velut centuplice mu-  
 ro circumseptus princeps, etiam sine armis,  
 sat armatus est. Cæterùm non factorum mo-  
 dò, sed & verborum acerbitate auxit sævi-  
 tiam. Cùm virum prætorium, qui valetudi-  
 nis causâ profectus Anticyram, sibi comme-  
 atum prorogari desyderabat, jussisset jugula-  
 ri; adjecit, *Necessariam esse sanguinis mis-  
 sionem, cui tamdiu non profuisset elleborum.* Gal-  
 lis autem & Græcis aliquot, uno condemna-  
 tis tempore; *Gallograciam se subegisse*, gloriatus  
 est. Quodque imprimis arguit sanguinariam  
 indolem, plerumque ipse spectator aderat:  
 Nerone multò immanior; qui jussit supplicia,  
 non spectavit, minuendæ invidiæ. Adhæc li-  
 berorum suppliciiis parentes interesse voluit;  
 eosque, protenus à funesto spectaculo, epulis  
 adhibitos, ad convivalem lubentiam provoca-  
 vit, & jocos. Cùm Romani equitis filium in  
 custodiâ haberet, offensus cultioribus juvenis  
 capillis (oderat enim ornatiùs comatos, ipse  
 calvus, & defloccatus) supplicante patre pro  
 salute filii, quasi de supplicio ejus admonitus,  
 protenus innoxium ad pœnam trahit; adspe-  
 ctante parente. Quem mox unà cum aliis ad  
 cœnam vocatum, unguentisque perfusum &  
 floribus, genialem in modum, largiùs potare  
 P 6 jubet;



jubet; super caput posito custode. Jacet, in imperatorio triclinio, infelix pater, carissimo spoliatus pignore; &, velit, nolit, crebris laceffitibus poculis, amygdem, vix honestam liberorum natalibus, identidem haurit, vultu in hilaritatem composito; non aliter ac si exorasset pro filio. Non audet miser pectus laxare suspiriis, non mœrorem levare lacrymis, semper anxius, nequâ forte erumpat inclusus dolor. Nihil quidem miserius est, quàm miserum esse, nec videri: sed quid agat infelix? contrane stimulum calces? perierat etiam alter filius, si carnifici domino conviva displicuisset. Ita potentioris injuria non patienter tantum, sed & hilari vultu accipienda est. Faciet iterum, si se fecisse, crediderit. Quod olim veritus, inter regis purpuratos, Præxaspes, apud Herodotum, cum filium innoxium à Cambyse per temulentiam transfigi cerneret; suppresso dolore, impotenti domino blandiri, quàm justo questu irritare, maluit. Sed quandoque nescias, quibus blandimentis sævientis rabiem lenias. Hanc utique belluam (Cajum dico) nullo poppysmate, nullo vel mollissimo palpo, feliciter permulceas. Quendam, à longinquo exilio reducem, percunctatus, quidnam ibi facere consuisset; atque eo per adulationem respondente, *Continenter oravi Deos,*

*ut,*

*ut, quod denique evenit feliciter, pereunte  
 Tiberio, tu in principem succederes locum: ra-  
 tus, sibi quoque cæteros exules præpro-  
 peram imprecari mortem, protenus misit  
 circum insulas, qui universos contrucida-  
 rent. Nec satis habet in vivos sæviisse; sed  
 & in pridem extinctos grassatur impius, dis-  
 jectis virorum illustrium statuis: haut re-  
 putans, cum mortuis non nisi larvas lucta-  
 ri. Quid quòd de abolendis, Homeri, Ma-  
 ronis, Livii, omniumque jureconsultorum  
 scriptis, cogitavit, infestus melioribus li-  
 teris: quibus sine, nostra vita mors est,  
 & vivi hominis sepultura. Hactenus, Aud,  
 in miserum populum cecidere folia, dein-  
 cept integræ cadent arbores, ut loquar  
 cum vetere comico. Totius quippe reip,  
 denique se hostem professus, palam que-  
 ri non dubitat de condicione suorum tem-  
 porum, quòd nullis insigniantur publicis  
 calamitatibus. Augusti quippe principa-  
 tum Lollianâ & Varianâ clade esse me-  
 morabilem: Tiberii imperium celebrius  
 esse ingenti ruinâ amphitheatri apud Fide-  
 nas, obtritis quinquaginta hominum mil-  
 libus: sui autem oblivionem imminere,  
 longâ fortunæ indulgentiâ: eoque publi-  
 câ ruinâ, quàm prosperitate lætior, i-  
 dentidem optat suorum exercituum stra-  
 gem, pestilitatem, famem, incendia,  
 aut*

aut ingentem terræ hiatum; dignissimus, qui primus infiliat. Vetere instituto, inter arma civilia, nemo lauream victori dedit, nec quam sibi dari desyderavit; civitatis parte lacrymante. Hic autem, si Diis placet, etiam triumphum agat de prostratâ civium multitudine. Ita singulorum interitu, Deus meliora, haut contenta sævitia, in publicam denique furit perniciem. Viritim sævire, cuiusque facinorosi esse; sed gregatim suos occidere, sed urbes & provincias perdere, id verò regium putat. Ac quemadmodum patrum nostrorum memoriâ Carolus IX. datis ad Papam literis, gloriatus est, de contrucidatis, intra paucos dies, suæ gentis ampliùs LXX. millibus; ita Cajus jam de necando universo senatu, & equite, cogitat; præclusisque horreis, publicam indicit famem, omnium malorum ultimum. Quodsi populus Romam unam tum habuisset cervicem, quod pluries optâsse fertur; uno ictu vacuum fecisset urbem, & provincias, in solitudinem verso imperio: tantò deterior Furfidio, qui Syllanâ tempestate conspicatus ingentem civium stragem, proclamâsse dicitur, *Vivere aliquot debere, ut essent, quibus imperaret.* Hic verò noctu diuque hoc unum nunc meditatur, non quomodo multitudinem optimè regat, sed facillimè perditum eat: multum diversus à suo Jove. Qui cum tot jam regnet annos, unum  
Vulcan

Vulcano crus fregisse dicitur. Et certè viro principi, non minùs turpia sunt crebra supplicia, quàm medico multa funera. Quod si hujus monstri secreta inspicias, quæ per otium tractare consuêrat lassata crudelitas; non sanè rationarium imperii evolvit, quod Augustus moriens successori reliquerat; quo continebantur arcana de custodiendo imperio consilia, &, quantum civium sociorumque in armis, quantum pecuniæ in ærario & fiscis: sed duos alios libellos ibi reperias, diverso titulo; quorum alteri *Gladius*, alteri *Pugio*, index est. Nomina quippe eorum continent, quos ille destinat exitio: quorum numerum subinde iniens, *Rationes se purgare*, dixit. Arcam prætereà, plenam cujusquemodi venenis, inibi invenias; quæ in varios usus comparata habet, haut secus atque prudens mater familias penum instructam omnigenis eduliis. Quantò autem, & populo salubrius, & tibi, Cæsar, foret gloriosius, miti & placido imperio terrere sæpius, quam ferire; instar tonantis Jovis: cujus fulmina paucorum cadunt exitio, omnium metu. Ita quoque par est, ut, qui in terris Deorum vice fungitur, quandoque pœnâ, sæpius solâ contentus sit pœnitentiâ. Quod decet patrem patriæ; qui cunctanter, & non sine ingenti mœrore, sibi sua membra abscindat; &, cùm absciderit, reponere cupiat. Quâ lenitate omnium provocabis studia, si eundem tam pro  
se,

se, quàm supra se, esse videant : cui nemo partem suorum annorum dare recuset. Qui civium in te amor tantò erit ardentior, quantò à sanguine eris remotior. Quam mansuetudinem si à me doctore umbratico edoceri fastidis, ab exiguo animali monstratam noli negligere. Iracundissimæ, & pro corporis modulo, pugnacissimæ sunt apiculæ, & in vulnere relinquunt aculeos:has inter tamen ipse rex sine aculeo est. Noluit illum natura sævum esse, telumque detraxit, & inermem ei iram reliquit, quem solâ majestate armatum voluit. Omitto, Aud. stolidam hujus principis expeditionem, adversus Germanos ; veritus, ne risu dissolvatis ilia. Omitto etiam insanos sumptus, & profusam luxuriam, suprâ quàm cuiquam credibile est; cùm præaltos montes planis campis, campos aggestâ humo æquaret montibus; cùm liburnicas fabricaret gemmatis puppibus; cùm ultra Phasin, quæreret, quæ fastidiosam irritarent gulam: ita ut centies sestertio cœnaret uno die (sunt c c l. Philippic. millia) cùm pretiosissimas absorberet margaritas, aceto liquefactas; nequid gloriæ relinqueret procacissimæ reginæ Cleopatræ : sua servare, privatæ domus; omnia profundere, regiam laudem putans. Ita altissimus iste gurges, quantumcunque pecuniarum triparcus senex Tiberius, longo tempore in fiscum congesserat, non toto vertente anno absumpsit, (horresco dicere) decies

eies ac septies millies se tertium fuisse, prodi-  
 dit Tranq. Apage tartaream ingluviem, &  
 quantarumlibet opum absumentinem. Quâ in-  
 sanâ luxurie denique exhaustus, ad rapinas cou-  
 versus est, *se in omnium bona jus habere*, dictitans.  
 Quæ omnia cùm reputo; nescio equidem, Aud.  
 quo nomine deinceps eum appellem, qui, ab-  
 iecto homine, transit in sylvestre animal. Ipse  
 convitium putat, si Cajum, aut Caligulam,  
 dicas; quod scribit Seneca. Mihi quoque con-  
 venientiore nomine signandus videtur. Sunt  
 qui in ejus vitam penitiùs introsipientes, An-  
 tichristum dixerunt; qui describitur sacro codi-  
 ce: quod perperam sibi persuasere. Aptiùs, meâ  
 quidem opinione, *Antithesus* vocetur, & *Antipo-  
 ulus*, Diis hominibusq; juxta infestus: nisi cum  
 Tiberio alterum *Phaëthontem* dicere malis, sibi  
 non minùs, quàm orbi terrarum, exitiosum. Per  
 aliquot annos ita impotenter & impune bac-  
 chatus, postremò in semet ultrices concitat  
 manus. Quod enim plurimi passi erant, jam o-  
 mnes metuunt, noctu diuq; velut inter sacrum  
 àxumq; positi. Quo in pavore generosior quis-  
 que, quod aliunde desperat auxilium, sumit ab  
 audaciâ, & periculi remedium ipsum periculum  
 putat. Cumq; misero, per vim oppresso, non pa-  
 tet effugium, arma deniq; capit ipsa formido.  
 Et quis, quæso, non dedignetur, ad lubricinam  
 impotentis domini, vel precariam trahere vi-  
 tam, vel cum ludibrio mori? Non patitur id  
 Romana

Romana virtus, & Martius ille gentis spiritus. Hic Bruto vindice opus est, aut monstrorum domitore Hercule; ad depellendam generis humani pestem. Optimus quisque, fateor, bonum principem voto expetit, qualemcunque tolerat; haut secus atque grandinem, aut nimios imbres, & cætera naturæ mala, omnes æquo animo ferunt: sed in furorem denique abit victa patientia, ferrumque parat in remedium; hoc unum sibi permittens adversus eum, qui sibi permisit omnia. Et sanè satius videtur, unum perire, quàm omnes. Adde quòd per XII. Tab. portentosos partus, impune licet necare, ac tantò magis fas est, tollere hoc monstrum, in perniciem humani generis editum:

*Cujus supplicio non debuit una parari*

*Simia, nec serpens unus, nec culeus unus:*

ut qui avum, & aviam, fratrem patruelem, & focerum, aliosque suorum, necarit. Duo itaque, præ cæteris sese masculare ausi, Cassius Chærea, & Corn. Sabinus, tribuni militum, conjurant in unius necem; qui natus videtur in omnium. Cumque una atque altera conspiratio jam ante detecta esset; hanc novissimam subterfugere non potuit, ipsis fati in diri capitis cædem quasi conjuratis. Ita ut frustra planetarius Sylla, consulenti de geniturâ suâ, imminentem interitum prædixerit; frustra Antiatinæ sortes, ut à Cassio caveret, præmonuerint;

rint; frustra denique tristem ei occasum præ-  
nuntiârit somnium; quo sibi visus est, à Jove  
dextro pede impelli, & de cœlo in terras præ-  
cipitari, velut indignus Divorum concilio.  
Quæ futuri exitii præſagia eum celavit iratus  
Deus, vel mala ipsius mens neglexit. Sub ho-  
ram itaque septimam, securo animo, ad pran-  
dium progreditur, nescius in se hanc fabam  
cudendam esse: cùm protenus à tergo Cassius  
altissimum cervici infligit vulnus, præmissâ ad  
socium voce, *Hoc age*. Mox Cornelius adver-  
sum pectus trajicit. Dein cæteri ex consciis,  
quasi missâ mappâ, quod ajunt, certatim inge-  
runt vulnera: omnium quippe signum erat,  
*Rêpète*: humique provolutum, & contractis  
membris palpitantem, XXX. plagis confi-  
ciunt: frustra in auxilium advolantibus Ger-  
manis, corporis custodibus; cùm jam humi  
jaceret, foricinâ næniâ confossior.

*Hoc habet: hæc magnis melior data victima  
Divis.*

Hic enim est iste taurus; quem, non ita pri-  
dem, alter Cassius somnio jussus fuerat im-  
molare Jovi, quasi scelerum piaculum. Quo  
tragico exemplo meliora admoniti viri prin-  
cipes, sibi non minùs imperare discant, quàm  
subditis; & suorum amore potiùs securitatem  
quærere, quam servili metu. Optimum certè  
est, alienâ insaniâ frui: quam circumſpectissi-  
mus quisque in cautelam accipit, ne ad eun-  
dem



dem offendat lapidem, aliorum errore ca-  
 tior, & periculis timidior. Cæterùm fortas-  
 sis nonnemo vestrum Orn. Aud. offensus diri  
 principis flagitiis, fatius putet, in hâc litera-  
 torum coronâ, Augustum potiùs in scenam  
 produci, aut Titum, aut Trajanum principem;  
 qui moribus, & exemplo sit melior: Tiberium  
 autem, Cajum, & Neronem, ac cætera Cæsa-  
 reæ domus propudia, fastis eradi, & perpetuâ  
 damnari oblivione; ne commemorandis eorum  
 flagitiis, vulnerentur aures. Verùm, si quis bene  
 calculum ponat, juxta mecum fatebitur, poste-  
 rorum oculis subjiciendum esse utrumque, &  
 magnam virtutem, & nobile scelus. Quomodo  
 in priicis annalibus, non tantùm legere est, ma-  
 gaarum virtutum nomina, Curios, Fabricios,  
 Papiros, claros triumphos, hostilesq; exuvias,  
 & gloriosa victricis pompæ fercula; quæ histo-  
 ricæ vesti velut purpura intexitur: sed & in pa-  
 triam conjuratos Catilinas, & Cethegos: turbi-  
 dos Gracchos, Saturninos, & cæteros furores  
 tribunitios, feralemque Syllæ tabulam, &  
 triumviralem hastam; omnis denique exempli  
 documenta: unde tibi, tuæque reip. quod imi-  
 tere capias; indidem fœdum inceptu, fœdum  
 exitu, quod vites; ut cum magno scriptore  
 loquar. Deinde quemadmodum optimus quis-  
 que incitatur spe gloriæ, æternum victurus  
 in fastis & annalibus: ita fugitiosus animus  
 deterretur metu infamiæ; quæ in historiis  
 perpetua

ORATIO XIII. 357

perpetua inuritur sceleri, haut secus atque  
semper

— *victurum in cute punctum.*

Quam ob causam Tiberius, & Nero, flagitiorum sibi conscius, reformidasse dicitur posteritatis memoriam. Nec dubium est, quin eandem ob causam improbissimus imperator Commodus, Suetonii Caligulam legi veruerit, & in eo deprehensos damnarit ad bestias: quod sua quoque flagitia inibi describi, cerne-  
ret. Ovum quippe ovo haut magis simile est. Tantus omnibus audiendi, quæ fecerint, pudor est, quibus nullus est faciendi, quæ audire erubescunt. Ne longiore oratione vos morer, Aud. opt. max. Deus, pulsâ tyrannide, ejuscemodi nobis, cæterisque populis semper rectores duit; qui meliores sint iis, quibus imperant; suosque subditos rectè facere, faciendo doceant; suis amabiles, & formidolosi hostibus.

LECTORI BENEVOLO.

**E** Pistolas ad amicos, benevole lector, quibus antehac Orationes, vel Poëmata seorsim excusa, inscripsi, hîc subjicere, visum fuit; nequem pristino officio videar fraudasse. *Vale.*

JACO.

*Amplissimo & Consultissimo Viro ,*  
**JACOBO GOTHOFREDO,**  
 J. C. Genevensis Reip. Syndico, S.

**D**Um incertus animi pendeo, Amplissime Vir, cui potissimum donem novum quidem, sed parum expolitum libellum; circumspectanti denique in mentem venit vestrae florentissimae Reipub. Ubi me olim his, quas nunc tractamus, literis gnaviter fuisse excultum: ubi optimum senem, Simonem Goulartium, saepenumero me juvenem praeter ceteris comiter esse complexum: & clarissimum virum Joannem Diodatum, utraque lingua, Italicâ & Gallicâ, quasi alterum Periclem, fulgurantem & tonantem, audivisse, memoriâ teneo: ubi te denique, primae caveae virum, nunc magnâ in luce collocatum, ante alios colo: qui me tuis humanissimis literis prior occupasti, & ultro amicitiae fores benignè aperuisti, quavis officia immerenti prolixè offerendo. Accedit tui quoque parentis, viri incomparabilis, jam *μακαρις*, sacra memoria: quem & publicè in Germaniâ, magno omnium applausu docentem, & privatim, si quis forte vindice dignus nodus occurreret, consulenti, non minùs benignè, quàm eruditè, respondentem, crebrò sum

sum expertus. Tu autem, quod in suâ paræne-  
 si monet Isocrates, paternæ amicitiaë hæres,  
 eandem inter nos redintegrari, voluisti. Cui  
 eximia humanitati vestræ quid potissimum  
 reponam, equidem nescio: quia non ea mihi  
 est copia, ut paria vobiscum facere possim;  
 cum parente certè minimè: cui jamdudum  
 indigeti, & sat beato, humanaque despicienti,  
 vicem exolvere, nec possim, si velim; nec ve-  
 lim, si possim: satis habens, ejus manibus iden-  
 tidem levem precari terram. Tibi autem, sub-  
 vereor, ut faciam satis, si, aut, quod ingrati  
 solent, novas poscam tabulas; aut bonam eju-  
 rem copiam, quod gravius obæрати faciunt,  
 ubi ad medium Janum rem fregere. Verùm,  
 quæ tua singularis erga omnes benignitas est,  
 mutuum reposcere non consuësti, neque ul-  
 la beneficia in calendario scribere: quod o-  
 mnes illinc ad nos reduces, uno ore affirmant.  
 Verumtamen, ut, quod jubet pietas, gratæ  
 utique voluntatis aliquod apud te pignus de-  
 ponerem, nuperam Dissertationem, de maxi-  
 mis momentis rei maritimæ, tuo nomini in-  
 scribere, sustinui. Vos quidem, opinor, pro-  
 cul maris discrimine positos, hæc minùs affi-  
 ciunt: qui securo magis animo ex terrâ alie-  
 num naufragium aspicientis. Ita tamen existi-  
 mo, bonorum omnium interesse, ut Batavus  
 rem bene gerat mari. Deinde quandoque e-  
 tiam volupe est, cum forte eorum, quæ domi  
 gerun-

geruntur, nos denique vel satias cepit, vel tædium, longè posita obiter introspicere. Postremò tantum apud te, scio, nostra valebit amicitia, ut etiam aliquid esse putes meas nugas. Cæteroquin verebar, quæ tua in omnigenere literarum ἀνεῖβρα est, necubi in fabricario & tralatitio scripto, aliquid censoriæ virgulâ notandum occurreret. Ne te morer, vir Amplissime, hoc opusculum, quamvis rude & parum exasciatum, meæ, quæso, erga te voluntatis obfidem habe, & pro tuâ humanitate & candore, in acceptum refer. *Vale.*



CL. VIRO,

GERARDO VOSSIO:

cùm ei mitteret poëma,

D E

*Sententiis septem Sapientum**Gracia.*

**M**iraberis dubio procul, cl. vir, quòd,  
post Burdigalensem vatem, Græco-  
rum sapientum Hebdomadem poëta-  
er de integro in lucem edere, sustineam, vel  
otius

*argutos inter strepere anser olores,*

non dubitem. Verùm quid facias in tantâ, quâ  
eterum, quâ recentiorum scriptorum, &  
ripturientium ubertate?

*Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos?  
Hippodaméque, humeróque Pelops insignis e-  
burno,*

*Acer equis?*

Sim igitur nullum jam sit dictum, quod non  
ctum sit prius; neutiquam, opinor, laureolam  
imustaceo quæsitum, aut Herculi clavam ex-  
tum ire, videbor; si de veteri argumento, ab  
ais ante tractato, meo modo dicere, aggredi-

Q

ar.

ar. Suus quippe cuique genius est, & diversi ingeniorum fetus. Quapropter id potissimum ostendere consilium fuit, quàm dispari ratione, & stylo, eandem materiam poëticâ oratione explicare possis; eoque duplici interdum carmine eandem *γνώμην* enarrare, visum fuit. Ea quippe ingenii humani solet esse varietas, & nonnunquam luxuria, ut velut ex uno eodemque fonte multiplici scaturigine exundet, & de simplice argumento multimodis differere, atque ex eodem aliud atque aliud efficere, valeat. Aufonio itaque cum, præter lemmata, nihil debeam, & longè diversam, atque illi viam insistam: periculum, opinor, haud erit, ne videar esse

*Bonorum mala carminum Laverna.*

Tu ergò, pro tuâ humanitate & candore, Cl Vir, hanc opellam, & juvenile de septem viratu Græciæ opusculum, æqui bonique facito. Vale.

NT. M  
P R  
CORNELII  
P  
Emirum  
fime, c  
det, q  
us nescio q  
volucra,  
tem eorum  
de juerum  
stro effigita  
te, & exole  
bus istis su  
ni maxime  
piceos adfer  
andos juveni  
Omnia non p  
tque in loca  
Intervit m  
Maurus  
Ferdinandus  
ed mihi que  
positulare l  
us nostræ a  
tempore, in  
is a est. Nem  
mut semper

CL

CL. VIRO,

ANT. MATTHÆO J. C.

PROMOTORI

CORNELII van HEEMSKERCK, S.

**P**ermirum, scio, tibi, collega conjunctissime, cæterisque viris literatis, accidet, quòd in hoc inaugurali actu, rursus nescio quæ nugamenta, & scombrorum involucra, propalare sustineo. Ego autem eorum potiùs demiror imtempestivum desyderium, qui identidem hæc à me poëtaestro efflagitant; qui nunc ingravescente ætate, & exolescente poëtices studio, à juvenibus istis suaviludiis tam sum alienus, quàm qui maximè. Præposterè certè mihi nunc calceos adferas Sicyonios, lascivo potiùs apandos juveni.

*Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta.*

Itque in scenâ, ita hîc quoque

*Intererit multùm, Davusne loquatur, an heros:*

*Maturusne senex, an adhuc florente juventâ*

*Fervidus.*

ed mihi quoque de horum temporum vitio xpostulare liceat, de quo jamdudum manus nostræ ætatis vates meritò questus est:

*o tempore, inquit, vivimus, quo servile nomen*

*præta est. Nemo querit, an possis. Sunt aliqui qui*

*ntunt semper; sunt alii qui semper imperant. Si*

Q 2

recusas.



recusas, gravius peccas, quam si ineptius. Flet aliquis, flendum est; ridet, canendum est: & ut verbo absolvam, poetæ hodie ὡς ἑὶ σπῆσαι sumus: qui

Ducimur, ut nervis alienis mobile lignum.

*Aut moriones verius, & suaviludii. Patrem aliquis amisit, aut matrem; ad poetam itur: amicam offendit; carmen poscitur: sponsam ducit; sine poetâ nec maritus fit, nec pater. Id quod denique in funere præfixa, in amore lena, in nuptiis pronuba, id ubique nos sumus. Sunt qui somnia sua nobis referunt, & si uxor abortiit, aut ancilla concepit, argumentum carminis putant. Ut omittam esse, qui in re materiam præscribunt, numerum in versibus: ne vel plus, vel aliter dicamus, quam collubitum est illis. Quemadmodum papilionem pueri, aut bruchum filo dimittunt, aut attrahunt; itidem à lubricine suâ nos pendere æquum censent. Quid quod non idem semper in nobis vigor est, aut alacritas? quid quod cælestis ille spiritus momento extinguitur, aut redit? Mihi quidem nihil tam difficile est, quam carmen non scribere: interdum verò, sed plerumque rogatus, facilius è pumice aquam, quam ex ingenio guttam humoris poetici eliciam. Interim nullus liber sine nostro carmine prodit. Ubique legimur, ubique nomen nostrum ad fastidium apparet. Neque intra eruditos stat hæc insania. Sculptores succedunt & plastæ:*

sta: mox, ut natam rem video, aurigæ sequen-  
tur, & nauta. Sed de his,

— ne me Crispini scrinia lippi  
Compilasse putes, verbum non amplius ad-  
dam.

Cæterùm te potissimùm, emunctæ naris  
virum, qui non speciosæ dictionis mango-  
nium, aut carminis lenocinium, spectare, sed  
rem ipsam putare consuësti, hujus poëmatii  
censorem requiro; rectene nostræ Palladis  
causam egerim: quæ in suos mystas satis su-  
perque benigna & munifica, meritò indigne-  
tur, externæ laureæ à plerisque posthaberi  
domesticam; haut secus atque peregrini aëris  
volucrum, & ignotarum avium miracula, vul-  
gò pluris æstimari, videas. Tu verò, quod sa-  
pientis est, juxta mecum, opinor, res parabi-  
les, nec externis deteriores, longè quæsis an-  
teferas. *Vale.*

Q. 3

Com

Consultissimo Viro,  
**JOHANNI NIPORTIO,**  
 Civitati Ultraject. & Acad. à Secretis, S.

**A**D te, Vir consultissime, fidenter accedit tuus, & meus Nyendalius, comitatus paucis Hendecasyllabis, primò seriis, dein magnam partem jocosis: quod viri genius requirere videtur; quem ad utrumque factum scis, non minùs festivum, quàm literatum. Deinde inter sapientes, poëtas utique, fas est, subinde exporrectâ fronte profundere innocuos sales, & tristem Catonem, si forte ingrediatur, joculari theatro exigere, &, præter Hilarios, admittere neminem. Quod mihi quoque, severiorem scriptorem continenter tractanti, nunc permisi; ut ex parte jocabundus, post inauguralem actum, in scenam prodirem. Adde quòd nonnulli inter principes scriptores, quod juxta mecum haut nescis, jamdudum id sibi juris vendicant, — *ridendo dicere verum*: quod, si modum adhibeas, apprime in vitâ utile est. Quem enim apertè monentem respuas, blandiore illâ scriptione — *admissus, circumpræcordia ludit*: quam laudem Flacco tribuit poëta. Hos inter tamen, nostrâ quoq; memoriâ, nonnulli extitere plus æquo mordaces: qui, si Diis placet, inter

inter jocularia habent, suis scriptis miscuisse  
succum atræ loliginis, & impune traducere a-  
lienam existimationem, virosque integerrimos  
quasi pipulo differre: à quo scriptionis genere  
me abhorrere, profiteor, ut qui maximè; &  
nemo non, opinor, hæc mea suaviludia inno-  
xia esse, fatebitur. Non autem mirabere, cre-  
do, quòd nunc ad Hendecasyllabos transii, mi-  
hi minùs usitatos. Omnium quippe rerum fa-  
tias est; à quibus si nunquam recedas, metuen-  
dum, nequis fastidiosus illud verbum vetus,  
*ἄλις δευός*, obganniat: quod cantoribus im-  
primis accidere videas; quos inter, vulgò

*Ridetur, chordâ qui semper oberrat eâdem.*

Cæterùm hoc rude & tralatitium poëmation,  
quod mihi expressit pristinus amor erga vete-  
rem discipulum, tuo nomini inscribere, visum  
fuit; quem illius præcipuum patronum esse,  
comperissem; idemque horum versuum ut sis,  
te rogo, siquis forte secus interpretetur, quàm  
fert mei animi indoles, tibi, opinor, satis ex-  
plorata. Sed ne te, tot curis districtissimum,  
interpellem diutiùs debito, & in publica com-  
moda peccem, longùm te salvere, & valere,  
jubeo.

Q 4

Nobil.

Nobil. Iuveni,

D. J. STRICK van LINSCHOTEN,

Marianæ Eccles. Canonico, & Batavo-  
durani territorii Mareſchallo, S.

Accipe, præstantissime Iuuenis, meum infelicis vatis subitarium poemation, quale ceteri poëta profundere solent, stantes pede in uno, ut Flaccius loquitur. Aliquid scio, decoctius expectasti: verum perraro nunc de industriâ poëtari soleo, quod iuuentuis oblectamentum fuit. Postquam verò, maturâ magis atate, severiores literas tractare coëpi, operam mihi ludere visus sum, condendis versibus; quòd plerique blattis tantum & tineis, ne esuriant, scribimus, aut piperis cucullos concinnamus. Propterea, quod illi non nesciunt, qui me paullo utuntur familiarius, non nisi ad fallendam ingravescentis atatis insomniam, aliquod poëticum  $\chi\epsilon\delta\iota\alpha\sigma\mu\alpha$  subinde meditor, & quandoque primis duntaxat lineamentis adumbro. Quod cum tuâ quoque gratiâ tentâssem, idque refingere, & incudi reddere, proposuissem;

Sæpe stylum vertas, inquit ille, iterum quæ digna legi sint, Scripturus:

non licuit per anniversarias curas: quæ hoc tempore duplices, ita me d'stringunt, ut vix scalpendis auribus sit otium, nedum castigando carmini. eoque, ut nasutorum rhonchos devitarem, eadem,

quæ

qua Ajacis Augusti, qui in spongiam incubuit,  
nostri poëmat̃is sors futura videbatur.

Intrepidâ radios acie nam cernere, quòd nox  
Se perperit, tenebræ quòd genuere, timet:

ut simili in casu de suo Florilegio scribit magnus  
Scaliger. Suis quippe pleraque pigmentis magis il-  
luminanda, quædam amplianda erant. Vicit ta-  
men tui amor, ut, quæ suppressere destinâram,  
nunc eliminem; & quidem tantò confidentiùs,  
quòd nonnullorum poëmata æquè, atque epistola,  
non erubescunt. Tu, scio, hæc, quaecumque est,  
æqui bonique facies. Εὐπλέον εἶχον, πλεόν  
ἐδίδον, dicebat palliatus iste Cæsari. Vale.

Q 5

CL.

CL. VIRO,  
 P A U L O V O E T  
 Metaphys. Professori,  
 E T

EVERARDO DE WEEDE,

Mar. Eccles. Canonico, cùm unâ Ju-  
 rificâ laureâ donarentur, S.

**L**ques Romanus, Decimus Labe-  
 rius, à Cesare invitatus quin-  
 gentis millibus, uti jam senex  
 in scenam descenderet, & quo-  
 scriptitabat mimos, ipse age-  
 re vellet; mellitissimo carmine

*de re questus,*

Ego, inquit, bis tricenis annis actis, sine notâ,  
 Eques Romanus lare egressus meo,  
 Domum revertar mimus. Nimirum hoc die  
 Uno plus vixi, mihi quàm vivendum fuit.  
 Fortuna, immoderata in bono æquè atque  
 in malo,

Si tibi erat libitum literarum laudibus  
 Floris cacumen nostræ famæ frangere,  
 Cur cùm vigebam membris præviridantibus,  
 Satisfacere populo, ac tali cùm poteram  
 viro,

Non flexibilem me concurvâsti, ut carperes?  
 Tale quid apud vos, meam effoetam pœsin ef-  
 flagitantes, mihi quoque senescenti cassari liceat,  
 palam

*palam jam ante professo, immotum mihi fixumque esse, quicquid poëtica supellectilis est, ad Vacuna postes suspendere, ne argutos inter streperem anser olores, & ceteris vatibus deberem ludibrium.*

*Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem:*

*Solve senescentem maturè sanus equum, ne Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.*

*Eoque poëtica hæc oblectamenta illis relinquere, visum erat, quos ætate vernantes magis acri thyrso percussit harum literarum præses Deus. Verùm, ut illum, quem dixi, equitem, frustra obnixum, denique expugnavit Casaris autoritas; ita me quoque, quamvis intempestivum jam poëtam, & harum Musarum transfugam, juvenilia oblectamenta redintegrare, & vestro desyderio obsequi, subegit, tum summa necessitudo, quæ mihi cum utroque vestrum est, tum singulare utriusque ingenium: ita ut dubius hæctenus pependim, utrum in utro magis demirer, in altero animum polyistora, an senilem juventam in altero, ut cum Catone Censorio loquar. Ut ut est, non possum, quin vel rudi & levidensi poëmate hunc auspicallem novi honoris diem celebrem, & mea existimationis discrimen nostræ conjunctioni postputem. Etsi autem vos arctioris amicitia, & communium studiorum necessitudine conjunctissimos disjungere mihi sit religio; pace tamen vestrà, pauxillulo modo tempore vos seorsum alloquar, & utrique singulatim gratabor, mox ambos rursus sociaturus*



communi pœmatio : quod vestra postulat ami-  
 citia ; hoc excellentior , quod eam in capeffendis  
 honoribus , quod in suo Lelio notat Tullius , ple-  
 rumque , vel vitiat mutua competitorum amula-  
 tio , vel extinguunt strabones oculi . Ac tantò ma-  
 gis utrumque hâc laude mactè esse jubeo , quos vir-  
 tutis viâ ad eandem grassantes gloriam , nulla  
 hactenus dividia , nullus divulsit livor . Quod  
 cum alios , tum imprimis nos literatos , & sapien-  
 tiam professos , decet ; ut constanter idem velimus ,  
 & nolimus , cum in reliquâ vita societate , tum  
 vel maximè in his Musarum umbraculis : qua-  
 rum sacra magnam ubique mansuetudinem , &  
 incorruptam spirant gratiam . Quam si perpetim  
 colamus unanimis , res nostra plus plusque in dies  
 efflorescent ; adversus malevolorum morsus , &  
 nasutorum rhonchos , inconcussa . Sed ne vos morer  
 longiore anteloquio , hoc subitarium & tralati-  
 tium gratantis pœmation in acceptum uti refera-  
 tis , rogo . Valetè .

BERN-

## BERNHARDO PANDELARTIO,

Med. Candidato : cùm inaugurali carmine eùm prosequeretur, S.



Unc est, amicissime Pandelarti, quòd ego mihi de te non minùs gratuler, quàm tua Beyerlandia : ego de optimo discipulo; hæc de salutari medico: à quo deinceps præsentissimum morborum depulsorium sperat; jam ante pluries te medicantem salubriter experta. Nec eam modo artem, sed cæteras quoque in patriam referes. Illud enim, quod discentibus commendare soleo, tu præ cæteris præstitisti gnaviter & feliciter: conjunctis cum eâ, quam profiteris, arte melioribus literis, atque imprimis poëticis. Quod & elegantioris ingenii est, & Phœbi cultoribus non indignum: quem tui poëtæ, homines minimè vani, duplici numine præditum prodidere, pariter vatum, & medicorum præsidem Deum. Hujus velut gemino percussus thyrsò, utrumque pari deinceps dexteritate præstiturus es, alterum inter laboriosas curas honestum animi levamen, alterum ægri corporis: illud quidem liberiore, quod poëtarum est; hoc scrupulosâ magis curâ, quod tuus præcipit Hippocrates. Quia autem prudentis est, severiora studia jucundioribus edulcare; non possum non magnopere probare, quòd hæc hæc medicina exercitium

mi-

miscuisti poëtico, h, e, utile dulci : quæ utraque Flaccus quoque in docendo, vel scribendo, conjuncta commendat. Deinceps verò neutrum quidem à te omitti velim : alterum tamen ab altero locis & temporibus ita disparari, ut nec febrienti mihi recites tua poëmata, nec unà convivanti propines pharmacum. Haut dubiè in eo potiùs imitabere experientissimos medicorum, qui in curationibus plerumque utilia à dulcibus sejungunt, & frequentius salutaria miscent amaris, vel minùs delectabilibus : quod ægri prope quotidie experiantur, magno cum fastidio. Etsi autem pari utriusque artis studio mihi flagrare videare, æmulus Julii Scaligeri, nescias majoris poëtæ, an medici : attamen, ut civilis doctrinæ consulti censent, paucis philosophandum esse viro principi ; ita & actioso medico paucis poëtandum putem, si rem facere, quàm otiosorum animos blandâ carminis suavitate permulcere, malit. Cæterùm jamdudum quidem

— *sacrâ pendet mea fistula pinu :*

quia tamen vorsâ oratione, quàm prorsâ, magis delectaris ; age, me quoque, hoc auspicali novi honoris die, inter promiscuos applausus, gratantem, eundemque poëticum monitorem, accipe, h, e, non severum, & caperatâ fronte tristem ; sed blandum, & inter seria jocandum. *Vale.*

ALBERTO

## ALBERTO PALLAES,

Medicinæ Candidato S.

**P**lerique quidem literatorum, amicissime Pallaes, nescio quo seculi vitio, vel errore, Græcas literas fastidiunt; quas qui nesciret, eum omnia nescire, dixit Scal. Præter decorum tamen me facturum credidi, si hoc solenni novi honoris die, inaugurale pœmation, quod majorem in modum efflagitasti, non eâ conderem linguâ, quæ tuo Hippocrati, & Galeno, cæterisque eandem artem olim professis, vernacula est. Quid quòd Romani non suos, sed Græcos adhibebant medicos? qui, quod scribit Plin. eam artem ita sibi fecerant peculiarem, ut aliter eam, quàm Græcè, tractantibus, nulla esset auctoritas. Quare etiam nunc, opinor, majestatem decet medicam, ut in suo territorio, in quo nunc versamur, aliò sermone loquentem admittat neminem: eodem jure, quo Romani, in suâ curiâ, & foro, neminem, nec Græcum, nec Barbarum, nisi Latine, verba facere, passi sunt. Quod præ cæteris religiosè servari voluit Tiberius; & I. C. Tryphonius, decreta à pratoribus tantum Romanâ linguâ interponi, jubet. Verum, quemadmodum in imp. Romano, homini peregrino, apud magistratus, loquendum erat

erat per interpretem: ita mihi quoque, in hoc carmine, pallio togam subjicere, visum fuit Græcis versibus, prope ad verbum Latinè expressis, propter eos, qui in mediâ hospitantes Græciâ, magnos illius gentis scriptores, alienâ potius, quàm suâ linguâ, loquentes, lectitare solent. Vale.



ANTO-

ANTONII ÆMILII  
GRÆCA,  
ET  
LATINA  
POEMATA.

*Quorum nonnulla nunc primum vulgantur:  
cetera antehac seorsim edita fuere, vel  
conjuncta cum Orationibus.*

ANTONII MELLI  
GERE  
BT  
ATA  
POEMATA

MAAC  
celebri m  
AN  
**V**  
per menles  
molles itaq  
stinato sil  
Nil muvum  
quadruped  
Cymbala d  
lta pedum :  
Turcolat Oeb  
Onizium, C  
digez proh be  
aribere, fel  
Non ego, pr  
stulo, mu  
erum, ut L  
tar; ita exi  
d opportun  
er quos lite  
m nunc m  
i procul

ISAACO COHVÆO,

celebri medico Gallo, in Andecavis,

ANT. ÆMILIUS S.



Am ab aliquo tempore, amicis-  
sime Cohuæ, præter consue-  
tudinem, nullas ad me dedisti:  
ita ut subinde tacitè te acer-  
biùs incusem; qui tuum Æmi-  
lium, hoc est, te alterum, tot

er menses, epistolico officio fraudaveris. Ig-  
nosces itaque mihi, tecum de diuturno, &  
obstinato silentio, nunc expostulanti.

*Nil mutum Natura dedit: non aëris ales,*

*Quadrupesve silent: habet & sua sibila serpens.*

*Cymbala dant flictu sonitum, dant pulpita saltu*

*icta pedum: tentis reboant cava tympana tergis.*

*Tu velut Oebaliis habites taciturnus Amyclis.*

*Obnixum, Cohuæ, taces.*

*Quis prohibet, Salve, atque Vale, brevitatem paratâ,*

*scribere, felicesque notas mandare libellis?*

*Non ego, præ longos ut texat pagina versus,*

*Postulo, multiplicique oneres sermone tabellas.*

merùm, ut Latinè, & more Romano, tibi lo-

quar; ita existimo, non scribendi voluntatem,

si opportunitatem defuisse: quòd nostrates,

pro quos literas dare consuèsti, turbidam Gal-

lim nunc minùs frequentant; quòdque ad te,

procul Ligeri, regionem colis mediter-

ream,



ream, pauciores commeant, Ut ut est, nec  
 ipse officio defuisse videar, meæ nunc antevē-  
 tent, nec incommutatæ. Mitto enim farragine  
 poematum; non omnium, sed quorum exer-  
 pla conquirere potui. Rudis & impolitus, quod  
 ad primum conspectum deprehendes, libella  
 est: tumultuariæ quippe, & tralatitiæ operæ  
*ῥεδίασμα*. Nam, quod te non præterit, nunc  
 sunt tempora, fere alieno arbitrio, etiam  
 cum minimè vacat, vel lubet, poetandum est  
 amicis, &, quod magis indignum, pictoribus  
 quoque subinde, & sculptoribus, molestè inte-  
 pellantibus: qui diem quoque, & horam, præ-  
 niunt, quantumvis districto. Adè ut, qui hoc  
 nomen profiteatur, continenter, quasi plerumque  
 utero, parturire debeat, & numerum, atque in-  
 formem fetum, ad alienum placitum, velociter  
 parere, quàm coquas asparagos. Quale subitum  
 rium poemation, vellem, nollem, stans pede  
 uno, non semel profudi. Quemadmodum autem  
*Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos*  
*Vt nunquam inducant animum cantare rogati*  
 ita non alieno rogatu, sed per otium, & à gra-  
 vioribus curis remissior, hanc venam magis  
 facilem & expeditam experior. Nunquam au-  
 tem de industriâ, aut affixus pluteo, poeta  
 soleo: sed plerumque ad fallendam insomniam  
 quâ plurimum discrucior. Vel duo, vel nul-  
 lum, crede mihi, poema hîc leges, quod jam  
 maturâ magis ætate, alio tempore sim medita-  
 tu

tus. Quod sibi quoque evenisse, in suâ Anthol.  
restatur magnus Scaliger.

Μέσφα μοι, inquit, ἡ μελέταις συλωμένον,  
nōsti cætera. Mea Juno subinde me incusare  
solet, quòd ineptiæ poëticiæ mihi turbarent  
somnia: sed ὕπερον πρότερον, quod ajunt.

Non enim poësis insomnem noctem, sed in-  
somnia poësin, pariebat. Deinde quædam hîc  
invenies, quæ primam juventam redolent; in  
Germaniâ, & tuâ Galliâ, conscripta: quo  
tempore harum literarum eram amantior: per-  
suasissimus, poëtis nihil esse elegantius; nihil  
eruditius: quòd soli, in omni scriptorum ge-  
nere, omne punctum tulisse, viderentur,

*Lectorem delectando, pariterque monendo.*

Propterea his Græcorum, Latinorumque de-  
linimentis etiam nunc, licet jamdudum fi-  
stulam ad sacram pinum suspenderit, quan-  
doque me oblecto; nunquam tamen me poë-  
tam professus: quia nec in Parnasso somnia-  
re, nec de sacro fonte bibere, mihi conti-  
git. Verùm, quemadmodum multi fidium  
cantu supra modum exhilarantur, artis igna-  
ri: idem mihi accidit, in lectione poëtarum;  
quos magnâ cum voluptate legere soleo, sed  
minùs feliciter imitari. Cæterùm, quia tua  
poëmatia ad me mittere consuësti, non tan-  
tùm veteri elegantiâ, sed, quod vobis gen-  
tile est, Gallico lepore bene perfusa; face-

re

re non potui, quin, velut *αὐλίσωρον*, me quoque, quamvis minùs elaborata, reponerem. Quibus tuum, scio, propensum studium faciet majus pretium: qui

————— — *solebas*

*Meus esse aliquid putare nugas,*

jam tum, cùm, vixdum positâ prætectâ in eodem contubernio, in Andecavis, conjunctissimi, viveremus, in insulâ, Ligeri circumfluâ. Quò, eopse tempore, primi ex nobilitate, atque ipsi viri principes, Rohani dux, Subisius, Bouillonæus, aliique, qui ad synodum ex totâ Galliâ frequentes confluerant, prope quotidiebus expatiari, & amœno inter viridaria ambulacro, vel natatione, se oblectare, consuêrant; & quæ vestræ gentis singularis humanitas est, nos adolescentes benignè eodem invitare. Cujus suavissimæ consuetudinis nostræ quotiescunque in mentem venit, salivam mihi moyet temporis, & loci recordatio: ubi, à gravioribus studiis siquid superaret otii, inter proxima insulæ vineta, & arbusta, unâ prodeambulare; aut præterlabente flumine nos ablueri, solemus; & Lælii ac Scipionis exemplo, vagas in ripâ conchas, & umbilicos lectitare, atque ad omnem animi remissionem descendere. Ne tamen otiosum foret otium, unâ de omnibus, quæ proximis diebus

bus legissemus, amicè conferre: & quia vestræ linguæ eram studiosissimus, ego te plerumque obtundere, de ratione idiomatis identidem percunctando; tu me vicissim, qui paulò eram ætate provectior, de literaturâ Græcâ, aut obscuriore Romani scriptoris loco. Cumque, ut fit in peregrinatione, minor librorum esset copia; per illustrem virum, Phil. Mornæum, quâ singulari erga exteros erat benignitate, affatim ex locupletissimâ bibliothecâ suppeditabantur: cujus beneficio, abunde habebam, quæ non habebam. Ita id temporis, mi Cohuæ,

*Me tecum longos memini consumere soles,*

*Vnum opus, & requiem pariter disponere utrumque.*

Præter enim domesticam consuetudinem, morum quoque cognatio, & par eadem discendi studium, nos quasi eodem sydere natos, junxerat arctiùs. In summâ, quod inter amantes, alter alteri non inscitè dixit, apud comicum, in nos quoque convenire videbatur: *Ego sum tu, & tu es ego.* Omitto cætera aliorum, quibus tum utebar familiariter, officia; quibus prolixè à tuis popularibus me acceptum, memini. Haut dubiè tibi hîc videor justò longiùs egressus de scammate. Verùm temperare mihi nequeo, cùm illius uberrimæ suavitatis memoria mihi repræsentat

tat

tat anteaetæ vitæ imaginem: ita ut tanquam Pelias recoqui, & quasi redditâ juventute, mihi revirescere, videar: nunc jucundo tecum colloquio literarium otium fallere: nunc unâ, inter stridentium frondium susurros, aviumque obstrepentium modulos, aures exhilarare. Utque Flaccus suum Ligurinum, ita te quoque

*Nocturnis ego somniis*

*Iam captum teneo; jam volucrem sequor*

*Te per gramina Martii*

*Campi, te per aquas usque volubiles.*

Cæterum ut eò, unde in hoc perjucundum diviticulum excessi, revertar: quemadmodum Scaligerianæ, quas dixi, Musæ, subtrepidæ ibant ad Casaubonum:

Φῶς γὰρ ὄραίν, inquit, ἔτολμα ἄταρβήτοισι

πρωπαῖς,

Ὡν μήτηρ ἠνύξ, ὁ σκότος ἐστὶ πατήρ:

ita meæ quoque, demisso vultu pudibundæ, ad te accedere, cunctantur; quod maximam partem in umbrâ genitæ, caliginosâ nocte minus exornari, & expoliri potuere. Fiduciam tamen addit, quod te jam inde à primâ adolescentiâ æquiores censorem semper expertus sum. Tuo itaque nomini hocopusculum, qualecunque est, inscribo, ut propensæ voluntatis obfidem, atque aliquod incorruptæ amicitiae monumentum, tibi relinquam. Ne autem te,

aut

aut ægrorum expectationem, longiore sermone morer, jam manum de tabulâ, quod ajunt. Vale, amicissimum caput, & me, quod facis, amare perge. Trajecto ad Rhenum. pro prid. Kal. Aprileis. cId. Id. c. LI.

L E C T O R I  
C A N D I D O S.

**I**nsomnem varias, sensim obrepente senectâ,

Dum vocat ad curas irrequieta quies:  
Fallimus has tenui modulamine carmi-  
minis horas;

Quale quies dictat semisopita mihi.  
Tu tamen hæc animo, infomnes quæ  
lusimus, æquo,

Quamvis culta minùs, candide le-  
ctor, habe.

Est tibi magnorum, fateor, bona copia  
vatum :

Quos inter tenuis non bene avena  
canat.

Verùm uti post pingues mensas, un-  
ctasque patellas,

R            Excitat

Excitat extinctam cœnula parca famem :

Sic quoque grandiloquę fatias quandoque camœnę est,

Pręgracilisque magis fistula dulce sonat.

Alcinous fruitur regalibus ampliter hortis :

Cui donata tamen vilia poma placent.

A N T. Æ M I L I I P O E M A T A. 387

A D

*Nobiliss. omnique literarum genere incomparabilem Virginem,*

ANNAM MARIAM à SCHURMAN,  
MUSAM DECIMAM:

Quod gloriosum nomen, longè minore  
jure, Antipater Sidonius olim tri-  
buit Lesbix poëtria.

Εὐφύιλω ὅτε σὺ δῖαθαμῶ, πίτνια  
Νύμφη,

Πανδοαπλώ τε σέβω παλυμαθημοσιώλω.

Ἐνδοιῆ πέλομα, ἢ γὰρ σ' ἐξέω ἔμεν, ἢ ἐ

Ἐρῆν ἀφ' ἡμιθέων, ἢ ἐ θεῶν μακάρων.

Φασὶ μὲν ἐξ αἴδεω μελίφωνον Σαπφῶ ἀ-  
νελθεῖν,

Ἄλλ' ἀ μοι ἢ δεκάτη Πιερίς αἰὲν ἔσῃ.

I D E M

L A T I N E.

Cum stupidus veneror genii solertis acu-  
men,

Omnigenasque artes, Nympha verenda,  
tuas:

Subdubito, quali dicam te sanguine cretam,

Semideum ne vocem, cœlicolumne genus.

Sunt mellita quibus Sappho rediviva videtur:

Sed decima Aonidum Diva eris usque mihi.

R 2

B R E D A



B R E D A

A D

M A R C H.

AMBROSIUM SPINOLAM

C U M,

Sine oppugnatione, Urbem claude-  
ret aggesto cespite.

**Β**ώλω ἀλῆσα πάρεθ, βώλω πειέρομο  
αὐθις.

Ἡδε μὲν ἐντὸς ἐμεῦ, ἡ δὲ μεθ' ἐντὸς ἔλω  
Ἡν ᾗ μῆς μετέχουσι βίης, ἐνλός τε, ἢ ἐκλός  
Αἰσιμόν ἐσείπει βώλω ἀλῶνα ἐμοί.  
Ἀλλὰ τόδ' ἴσθι σάφ', ὡς ἀπλήλων περὶ δέξαι  
Ἐντὸς ἐξο' ἐμῆ, ὡς Νασογλήφα, πέλε.

*Idem Latinè.*

**C**espite me claudis, quondam quoque ce-  
spite captam;

Ille sed est extra mœnia, hic intus erat.

Exter & internus quodsi vim continet unam;

Tum mihi fatale est, cespite posse capi.

Disparili sed, crede mihi, sunt indole uterque

Internus meus, & Nassovianus, erat.

A I

A D

H O S P I T E M ,

*Subito recentis*

GYMNASII ULTRAJECT.

intra biennium , in justam Acade-  
miam incremento obstupidum.

Τίπτε νεκγνέσθαμβεῖς, ξένε, Παλλ-  
λάδσ' αὐξίω,

Παμμήτωρ σοφίης ὄττι σοι αἴψα πέλει;  
Α'θανάτοισιν ὁμῶγε σέβας τὸ πανόλβιον ἴκει,

Καὶ μὴ μικρομερῶς αὐξεταὶ ἐργονίων.

Οὐκ ἄρα Ζῶς μένλω δρχαίλω γείνατ'  
Α'θήνλω.

Ἡ'δε κ' ἐκ δίχ γίγνεται ἐγκεφάλω.

I D E M

L A T I N E .

Q Uid mirare novæ subita incrementa Mi-  
nervæ,

Continuè à cunis facta quòd alma  
parens?

Majestas sua nempe simul venit integra Divis,

Nec lentis gradibus numinis augmen habent.

Ne sola ergo vetus Pallas sit nata Tonantis :

Hæc quoque divino nascitur ex cerebro.

R 3

Ad victri-

Ad victricem Societatis Occid. Ind. clas-

sem, ductu fortissimi præfecti, PETRI  
HEYNII, opimis cum spoliis reducem,

EPIGRAMMA:

Quo veteres, & hodierni Argonautæ

(non δῆροὶ ναῦται, in quo ludit Martial.)

inter se comparantur.

Ἀργεῖς θαλερῆς, νεοχμόσων  
Ὅσσοι κέν ποθ' ὄμῃ ἔβαν ἐς Ἀργῶ,  
Μακρὸν μὲν μάλα χρύσειον ποθῆντας,  
Χρυσῶν δ' ἑδένα μακρὸν ἀψφέροντας,  
Ψαδῆς δὲ χεῖται Ἑλλάς Ἀργοναύτας.  
Ἄλλ' ὦ ποντοπόροι ἔμοι Βαταυοὶ,  
Πάγχευσον πολὺ κῶας ἐκπλέοντες,  
Τὴν λείψω πολὺ χρυσέῳ ἔλεσθε.  
Ὡς δ' ὕμμε καλεῖσθαι Ἀργοναύτας,  
Καὶ μὴ ὕμμε καλεῖσθαι Ἀργοναύτας.

*Idem Latinè.*

Argivos juvenes, inusitaram  
Quos unà perhibent subisse puppem,  
Prædam velleris aurei petentes,  
Sed prædæ nihil aureæ ferentes,  
Mendax Græcia jactat Argonautas.  
Sed vos, pontigradi mei Batavi,  
Auri vellera vera qui petistis,  
Auri vellera multa rettulistis:  
Ut vos jure vocemus Argonautas,  
Et vos jure negemus Argonautas. A D

A D

U R B E M

U L T R A J E C T I N A M ,

Virorum principum gestis, & prisca  
nobilitatis, atque eruditionis famâ ce-  
lebrem, ac majore in dies literarum  
cultu, & multiplice ornatu, il-  
lustriorem.

**Χ**αῖρε, μάλ' διχρῶων μῆτερ μεγαλώ-  
νυμε φωτῶν,

Πότνια γηναίης μῆτερ ἀγλωοείης.

Χαῖρε, πολυκλήτον Μισσέων ἕδος αἰὲν ἔσσων,

Ἀνδρομέης σοφίης, ἠδὲ καὶ ἔρανίης.

Δεῦρο νέοι σωίασι δαήματα ἔμμεμαῶτες,

Ἐνθα κιχησόμενοι πελυμαθημοσιώλω.

Δεῦρο ξένῳ σπείδει καταθαμβήσων μέγα  
κλείῳ,

Ἄσεῳ δὲ κλημῆς δώματ' εὐκτίμητα.

Ἐύχεο γῆν, πολύολβε πόλις, μόνη ἀστυά-  
νασσα·

Εὐχεο Βατταβίης ἔμμεμα Βατταβίη.

R 4

P R I N -

PRINCIPIS AUGUSTI

CUM

JULIO CÆSARE,

Et utriusque cum Cicerone consu-  
le, comparatio.

Καίσαρ ὁ ἀδμήτοισιν ὄπλοις Ρώμην  
ὑπέκυψεν.

Ἄλλὰ μιν αὐτονόμῳ Βρεῖτ' ἄμικε χερί.  
Τὴν δὲ μάλ' ἀλαβέως αὐ ἐλὼν Ὀκτώ-  
βι' ἔσκε

Καίσαρ δὲ τόλμῃ μαῖλον εὐφρονέων.  
Ὅς δ' ἄρα πρῶτ' ἀπαντ' ἐβιώσατ' ὀλω-  
λότα λαόν,

Πατρίδος ἐστὶ πατὴρ, βέλτερος ἀμφοτέρων.

I D E M

L A T I N E.

Cæsaris invictis respublica cesserat armis :  
Reddita sed ferro est vindice, Brute,  
tuo.

Quam magis securâ subigens Octavius arte,  
Cautior audaci Cæsare Cæsar erat.

Ille sed utroque est melior, primum redivivæ  
Quem dixit patriæ libera Roma patrem.

IN

MEINARDI SCHOTANI,

S. S. Theol. Profess. &amp; Ecclesiastæ.

A D

PROPINQUOS, &amp; AMICOS,

De non lugendo extincti excessu,

jam μακαρίτε.

**Τ**ίωτε, φίλοι, θρηνεῖτε πανόλβιον, ἔτε  
θανόντα,

Αὐτὰρ αἰίζων; λήγῃ ὄδυρόμῃνοι.

Ἦδη γὰρ μακάρεσσι μιγεῖς, μέγ' ἀγάπλεται,  
ἤδη

Δάξεται ἔρσνιον Ἰδ' καμάτοιο γέρας.

Καὶ γὰρ παννύχιός τε, πανημέρος τ' ἐμόγησε,

Κήρυξ ῥωλείρης ἀμμιν ἐπαγγελίης.

Ἐξοχα δ' ἐσὶ ἀφελῆς, ἑσιός θ', ἀγνός θ'  
ὑποφήτωρ,

Μειλίξας ζαθέη τὰς φρένας ἀφραδίη.

Ὅσα δ' ἄρ' ἄμμε ραφῶς δέδραεν, ταῦδε  
πρῶτ' ἔκρλωε,

Πᾶσιν λαμτρώτατόν μιν ᾠρέδειγμα  
Φανών.

R 5

Παντο-

Παντοδαῆς παύτεσι χαρίζετ' πάντα προ-  
θύμως·

Καὶ πανέρεσθ' ἐὼν, ἔπι Φίλαυθ' ἔλω.  
Αὐτὰρ σμικρὰ φρονῶν· ἢ αὐτάρκης ἀθέ-  
ριζε

Κτήματα λοιπὰ, κενῆς ἄσπετα δῶρατύ-  
χης.

Παῦρα δ' ἐέλδεσθ', ὡς αὐθίς ποθ' ἀπαντ'  
ἀπολείψων,

Αὐτῷ ἰσόμετρον τὸν πόθον αἰὲν ἔχων.

Γυῖς τε μινυθαδίῳ βιοτιῷ, ἐβίω, ἄτε  
θνητός·

Ὡς δ' ἀπονοσήζων αὐθίς, ἀπῆλθε βίς.

Νῦν ἄρ' ἄμ' ἡμιθέοις μέγα τέρπεται ἔρεθ-  
νίωσι,

Νέκταρθ' ἐμωλεθ', καὶ πλέθ' ἀμ-  
βροσίης.

Τῆνεκά μοι, βέλλισε, τῆσ' ἀποπαύεο κλαυ-  
θμῶ,

Τοῖον τὸν θάνατον σαυτῷ ἐελπόμηνθ'.

A D

A D

EDUARD. PHILIPPI GOTHUM,

Post recitatum publicè, magno omnium ap-  
plausu, in Acad. Ultraject. Panegyricum,

*Dictum Sereniss. Suecorum Regina,*

C H R I S T I N Æ.

Inter se componuntur, Græcorum Pallas,  
quæ gemino numine prædita, bonarum  
artium armorumque præses Dea di-  
citur, & Suec. REGINA, belli &  
togæ artibus juxta gloriosa.

Ψαδάλῆ μὲν ἐλὼ μολπῆ πάλα Εἰλας  
ἄεισε

Παλλάδα, πηλύιδρὶν Ἴαλκιμάχῳ τε  
θεάν.

Ἄλλὰ σὺ εὐφρονέων ἐδάης ὀσίως βασιλῆας  
Μέλπειν, Δεσπότιδ' ὀκύνδῃ αἰοιδὲ τέης.

Παύσοφον ἰὼ, ἢ ἀρηίθοον κλείεις, ὅτι μένοις  
Δίπυχα δαιμονίη ὕμμι θέαινα πέλει.

L A T I N E.

**P**risca suam jactat mendaci Græcia laude  
Pallada, doctiloquam belligeramque  
Deam.

Sed ratio & pietas præconia, Principe digna,  
Te docuit, DOMINÆ maxime præco tuæ.  
Quam celebras pariter Sophiâque armisque ve-  
rendam;

Sola quod est gemino numine vestra Dea.

R 6

A D



A D

*Ampliss. & Consulare Virum,*  
**GYSBERTUM vander HOOLCK,**  
 In Præpot. Fœderatæ Belgicæ Ord. con-  
 ventu, Senatorem dignissimum, litera-  
 torumque fautorem maximum: cùm  
 ei poëma dedicaret.

Δέχνησο φθινόβι & ποιήματι ἀνομψα γέ-  
 ρονι & ,

Μήδ' ἀθέριζ' ἀπλόον τῆ θεραπείῃ ἔπος.  
 Ὅ, τῆ σοι, ὦ μισσηγέ νέων μέγα φιλομαθέ-  
 των,

Φαῦλόν περ, Φιλική μεσ ἀνέθηκε χάρις.  
 Πίμπλαται ἀμβροσίης ἢ νέκταρ & ἔλ &  
 Ὀλυμπ & .

Θύμαθ' ὅμως δίδομεν, δῶρ' ἀπόβλητα,  
 θεοῖς.

I D E M

L A T I N E.

**A** Ccipe præcipitis levidense poëma fe-  
 nectæ,

Nec rude devoti sperne clientis epos.  
 Quod tibi, Mæcenas studiosæ magne juventæ,  
 Vile licet, gratâ mente dicavit amor.

Nectare & ambrosiâ totus satiatur Olympus:  
 Thura tamen Superis, viliâ dona, damus.

A D

AD REV. ET CL. VIRVM,

JOH. HOORNBECK,

S. S. Theol. Doct.

Cum, post secretum verbi divini, apud Colo-  
nienses, ministerium, in Acad. Ultraject. novum  
honorem ordinariæ in Theol. Professionis iniret.

Εἰς ἰσθμὸς ἀγγέλω ἐνὶ κρηιάσιν ἐγκρυφιά-  
ζειν,

Καὶ πάυρη βοτάνη δείλα κρη μῆλα νέμει,  
Nūn νεαρὸς ἐλάζων μόχθος ἀγρόνδ' ἀμε-  
ρίμωτος,

Δώζει ἀταρβήτοις λειμὰδας οὐθαλέας.

Τέννομα σημαλέον δήλωσ καλὰ πολλὰ περ-  
φαίνει,

Καὶ κέλετ' ἔλπεσθ' θέσκελον ὠφελίω.

Εἰς ὄπλεον ἀμβροσίης Κ Ε Ρ Α Σ ἐκχούσει,  
ἀναβλύζων

Τῷ Ρ Ε Ε Θ Ρ Ω ὕδαλ' ὄπλειω ἐπερραίνις.

L A T I N E.

I Llatebrare gregem cæcâ qui valle solebat,  
Et parco pavidas gramine pascere oves;  
Nunc ducet teneros securo per arva juvencos,  
Pascuaque intrepidis uberiora dabit.

Nominis augurio multa & præclara minatur,  
Et sperare suos maxima quæque jubet.

Scilicet hic pariter pleno sacra pabula C O R-  
N U,

Et largo ætherias FLUMINE fundet  
aquas, I N

## A N T. M A T T H Æ I J. C.

Commentarium de Criminibus.

**Ε**ὐκλείω ὅτε σὺ ἀγαμφι, Φίλε, ἢ κα-  
ταθαμβῶν

Φερίζομαι ἐμβριθῆς τὸ σέρεωμα βίβλα·  
Ἄμφινοῶ, πότερον σὺ πλέον σελίσιν πολυτέ-  
χνοις,

Ἡ δ' αὖ αἰ σελίδες σοι χαίρειν τ' πλέον.  
Ἄλλὰ δοκεῖτέ μοι ἰσοχάριστοι, ἢ πανομοίη  
Ἄντιπελαργῶντες δωρεῇ ἀμφοτέρω.

Εὐφύλλω σὺ φάσθε δίδως βίβλω· ἀλλὰ εἴ  
ἦδε

Ἄντιδίδωσι βροτῶ σοι κλέσθ' ἀθάνατον.

I D E M

L A T I N E.

**C**Um magis atque magis celebrem te mi-  
ror, amice,

Attonitusque operis momina penso tui:  
Sæpe quidem dubitare subit mihi, tunc polito  
Plura libro, an domino debeat ille suo.

Munere sed certare pari mihi uterque videtur,  
Officiisque æquam reddere velle vicem.

Tu genium lucemque libro das; ille vicissim  
Hoc tibi mortali, ne moriari, dabit.

Ad

*Ad Rev. & Doct. Ecclesiasten,*

A N D R. E S S E N I U M,  
 pro consequendâ S. S. Theologiæ laureâ, publicè  
 disputantem, v. Eidus Martias, ipso æquinoctio:  
 quo tempore sol periodo νυχθημέρω το-  
 tum orbem terrarum illustrat, etiam Ar-  
 cticam plagam, & Antarcticam.

Ἄμφοινῶν, πότερον σ' ἐναλίγκιον ἡελίοιο,  
 Ἡ δ' αὖ, βέλυσε, χρῆ σ' ἕτεροῖον ἐρεῖν.  
 Αὐτὰρ ἐπειδὴ αἰεὶ τῶ ὁμοίῳ ἔνεσ' ἀνόμοιον,  
 Εὖ σέ γ' ὁμοιον ὄμῃ, ἢ ἀνόμοιον, ἐρεῶ.  
 Νῦν πῶ γαῖαν ὄλλω ἀγλαὸς Φοῖβος πε-  
 ειλάμπη,

Τὴν δ' ἀυγάζει ἀχλὺν ἔσπερος ἀμφοτέρω.  
 Ὡς σὺ, οἴω, ὄλλω καταλάμψεις πατρὶδ' ἄ-  
 ρερον,

Ἐς βαθὺν ἐκχέδρων φῶτα φαεινὰ σκότον.  
 Νῦν δ' ἐκάεργος ἀνάξτεροχάων ἐνὶ μέσῳ  
 ὀλύμπῳ,

Ἡ μάτα ταῖς νύκτεσ' ἐξομαλίζει ὄλωσ.  
 Ὀρφναίῳ δ' ἐπὶ νύκτα κατασυγέων, ἐβελήσφω  
 Πάντα καὶ ἀπλήζαι ζωοφόρος φάεσ.  
 Τῶ δ' ἐπὶ δόχῳ ἐγὼ, ἢ σύμπας μεσιθὲς  
 ὄχλῳ,

Ὡς ζόφον ἐπλάμψης πυρσῶ ἐπερραίνω.  
 Ὀφρα πῶ ἡμαρῆν δίχα νυκτὸς, ἀνδρὸς σκότῃ  
 ἀυγῇ,

Πάντοσέ γ' αἰὲν ἐγὼ Φωσφόρος Ἐσένι.

**P**Endeo in ambiguo dubius, te dicere Soli  
 Dissimilem, an similem, dulcis amice,  
 velim.

Sed quia dissimile in simili quid cernitur omni,  
 Vos pariles dicam, disparilesque simul.

Clarescit totus nunc Phœbi lumine mundus,  
 Lucet & umbroso cardine utrimque dies.

Tu quoque clarabis patrium, sic ominor, or-  
 bem,

Et dabis obscuris lumina pura locis.

Axe autem medio currens Phœbeia lampas,

Nunc pariles jussit noctibus ire dies.

Tu verò tenebras omnes, noctemque perosus,

Luce salutiferâ cuncta replere voles.

Hæc mea sunt, hæc sunt doctæ pia vota coro-  
 næ, ut

Ætheriâ lustres sic tenebrosâ face;

Clareat ut sine nocte dies, tenebris sine lumen,

Et sit ubique loci lucifer Essenius.

B O T A -

P O E M A T A. 401  
BOTANICI HORTI,  
ET  
CATALOGI,  
A D

Rei Herbariæ studiosum, commen-  
datio.

**Ο**στις ἐν ὕθαλέσιν σοι λειμῶσι φάρμα-  
κα δίζη,

Σύντομον ὄργαλέεσ δέχνησ' ἀκεσματόγε.  
Ἄς βοτάναις ἠώς, ἢ ἕσπερ ᾧ ἐκφύει, ἄστε  
Ἄμμιν ἀλεξικάκας Βελγικὴ αἶα τέφει·  
Εἰν ὀλίγησ περσιῆσ παρέχῃ ὄδε κῆπ ᾧ  
ἀπάσασ,

Παντοδαπῶν ἴ ἀνθέων σεινὴ ἄρσρε γέμῃ.  
Ταύεο θαμβήσασ· μείζον γ' ἰθαῦμα μοι, ὅττι  
Γίγνεται ἐν σμικρῇ νῦν φυτῷ πάντα βίβλω.

L A T I N E.

**A** Scipe difficilis cōpendia magna laboris,  
Quisquis ab herbifero pharmaca rü-  
re petes.

Quas medicas herbas Oriens, quas Hesperus  
edit,

Quasque salutiferas Belgicus orbis habet;

Noster eas paucis pulvillis exhibet hortus,

Omnigenisq; brevem floribus ornat humum.

Desine mirari: magis est mirabile, quòd nunc

Nascitur exiguo quælibet herba libro.

A D

A D

## JUSTUM KRIEX,

In Acad. Ultraject.

D E

## PUBLICIS JUDICIIS,

*Pro gradu disputantem.*

Οἱ Ἀθημισοπολεῖ Ρ' αδάμανθους, ἢ Αἰα-  
κός, ὀρφνῆ

Εἰν Ἀΐδεω, μένη νύξ ἐρεβεννὴ ἔγνω.

Ἀλλά σε πάντες ὁμῶσιν συνεθήσαν ἄναφασ-  
δόν,

Ἡ δόμοι Φανερῆ σείο δικασπολίη.

Ἀμφιλόγος ἐπεὶ ἄμμι ῥοπὰς θεσμιῶν ἐπα-  
νορθοῖς,

Τὴν τε δικαιοσύνην δὲ ζυγοστέφεις.

Σὺ γ' ἔν ταῦτ' ὀπιδείξαντ', μέγα χαίρει  
ἕκαστ'.

Σείο δικάζοντ', Κεῖξε, δικάζομεν.

*Idem Latine.*

Conscia nox sola est, quæ jura det Æacus  
umbris,

Quæve urnæ ratio sit, Rhadamanthe, tuæ.

Sed te omnes pariter, Krixi, mirantur, amantq;

Jura sibi claro reddita clara die:

Dum

Dum castigatâ suspendis lance, quod æquū est,  
 Et trutinæ ancipitis momina justa doces.  
 Hæc quia tam certâ coràm ratione probâsti;  
 Judice te, nemo non reus esse velit.

## A D E U N D E M,

Cùm in eâdem Acad. primus in U. J.  
 Doctoris laureâ, in max. urbis templo,  
 donaretur.

## C I C. I. D I V I N A T.

*In dilectu consules observant, ut primus miles fiat  
 bono nomine: ut, Valerius, Salvius, Statorius:  
 de quo Fest.*

C Ujus odoratâ jam tēpora fronde coronās,  
 Ipsa Themis sacro velat honore caput;  
 Si bene conveniunt cunctis sua nomina rebus,  
 Jura dabit J U S T U S non nisi justa reis.  
 Nominis auguriū pariter bona verba secundant,  
 Votaque in augusto suscipienda loco.  
 Auspiciam tam grande, quod inter præmia  
 ponas,  
 Turba secutura est maxima, Juste, tuum.

A D



## BERNH. PANDELARTIUM,

rei poëticæ non minùs, quàm medicæ,  
studiosum : cùm hâc in arte, in Acad.

Ultraject. Doctor crearetur.

De imitando principe viro, Julio Scalligero : qui pariter summâ artis medicæ, & poëticæ, laude claruit, totum animo complexus Apollinem; ut ipse gloriari solet Græco epigrammate, Βάριβαρ & πέλομα, &c: quod suorum librorum fronti præponere consuêrat, & Psalterio Hebræo ipsius manu inscriptum, mihi ostendit ejusdem filia, Aginni, in suburbano prædio.

Ποιηταῖς ἐνάειθμ & ἐὼν, ἐνάειθμ & ἀκεσαῖς,

Ἐὐχετμ ὁ Σκαλανός, Φοῖβον ὄλον δεδάως.  
Ὡς σὺ, Φίλ', ἀμφοτέροισιν ἐὼν σὺ ἀειθμος,  
ἀγάλλας,

Τῷ πινυτῷ δίδυμον Σμινθέα σέρνω ἔχων.  
Ὡ ἀνα, τῆς Λητῆς τέκ &, αἰθ' ὄφελος Ἐφε-  
τερίζην

Ἐνθάδ' ἀνακτόριον τῆς Σκαλανοτροφίης.  
Καὶ δύο σοι, καὶ ἔτος, ποιήματ' αἰείσομην, ἐν σὺ  
Μανλοσιῶν, ἕτερον τῆ σὺ ἀκεσοίη.

IDEM

I D E M  
L A T I N E.

**S** Caliger ante alios, vates medicusque superbit,

Ceu plenus Clarii numine utroque Dei.  
Sic quoque te duplici nunc jactes nomine,  
amice,

Pectore quòd rotus clausus Apollo tuo est.  
O utinam, rex Latoide, hæc tua templa beares,  
Ut sint Scaligeros apta dedisse novos.

Cantarem geminum tibi, Phœbe, poëma quot-  
annis,

Præcipuo vati, & præcipuo medico,

A D

A D

ISAACUM COHVÆUM,

celebrem medicum Gallum, in Andecavis:

C U M

*Poëmation, de Ira remedio, ad eum  
mitteret.*

**N**on medicas herbas didici, non pharmaca: eoque  
Intactum, quod agis, stat mihi linquere opus.

Hoc tamen indulge, mediam, Cohuæ, per horam,

Pace tuâ ut liceat nunc medico esse mihi.

Accipe, quo subitam domitem medicamine flammam:

Accipe, quàm facili deflagret ira modo.

Pharmaca pauca brevi promâ miscenda furori:

Sed bene curati commoda multa mali.

Quem morbum facili & certâ sanare medelâ,

Nos Sophia una docet, non tuus Hippocrates.

## DE IRÆ REMEDIO.

Δηιοτήλα πικρήν, ἢ ἀφιδέα χαλιθὸν Ἄρηος,

Ἡν μὲν ἀπὸ λωαῖος πρώτον ἀνδρεχόλος.

Ἐυφρονέων μέγα σπεῦδε δαμάϊν ἰόδε καῦμα νέορτον·

Ἀρχόμενον σπανίῳ πῦρ ρέα σβέννυθ' ὕδει.

H<sup>n</sup>

Ἡ σμικρὸν μανίῳ ὀλίγῳ ἀναβάλλεο ,

Σμικρῆ

Ἐν βραχυπεπλήζων τ' ἰότον ἀμβολίῃ .

Ἦ δὲ μὲν δὲ πάντων ἀψὴ μάλα δεξιὸς ἔργων .

Ἐντυχίῳ σαυτῷ σῶδρομον αἰὲν ἔχων .

Ἡ τληθεὶς δὲ τεῖχος χόλας, ὡς ἵππος ἀδαμάσας,

Ἐἰς φλόγας, εἰς τε πέτρας, θρέξῃ ἀμηχανέων .

I D E M

L A T I N E .

**H**ostilem gladium, primumque ad proelia  
ferrum,

Si malefuada trucidis repperit ira viri :

Qui sapias, ad primam properes occurrere flam-  
mam :

Incipiens modicâ stinguitur ignis aquâ.

Aut spatium mediocre brevi largire furori :

Namque per exiguâ vincitur ira morâ.

Sic bene compositus venies bene rebus agen-  
dis,

Cunctaque tentanti prosperiora cadent.

Sin stomacho vincare tuo, per saxa, per ignes,

Impos ab indomito ceu rapieris equo.

A D

AD

ALBERT. PALLAES,  
Cum Med. doctor renunciaretur.*Medicina cum Iurisprudentiâ com-  
ponitur.*

Εὖτε νέθ' κροτάφας ἐσεμυδύθ', ἀντι-  
στε,

Τῆ νομικῆ δάφνη, καὶ πολ' ἀκεσορικῆ.  
Ἐν δοιῇ πέλομα διχόθυμθ', ὑπέρσοφ  
Πάλλαν,

Ὅπωςτέρω παρδῶ χρῆ παρελέσθ' ἐμο  
Βέλιερον εἰ τὸ σέβας πότνης Θέμιδθ' πέλ.  
ἢ δ' αὖ

Ἄμμιν ἀλεξίκακον κρεῖσσον ἀνακτὰ σέβας  
Κεῖνη εἰς ἱερῶσι κλέος μέγα, τῷ ἧ τσομῶδ  
Πρόσφυγι φραδμοζύνω, παρσασίω  
διδοῖ.

Οὗτθ' δ' ἔρεα χρύσεια, πλείω τ' ἄργυ-  
ροθήκω,

Τοῖς ἧ δυσκλήτοις χρῆσθ' ἀκεσμανόσοις  
Αὐτὰρ ἐπεὶ ἔπος σαφές ἐστιν ἑπίφθονον, οἷοι

Νῦν ἀγαπήσω ὅπως τῶτό σοι ἐξερέων.

Ἡ ὑγίεια ἀκεσορικῆ τηρήσιμός ἐστιν,

Οὐδ' ἄλλωλε κλέθ', ἢ πικρός ἐστι βίος.

Α' Μ

Α'λλ' ἤπλόν γε χολώζω, εἰ, ὡς διχόδοξος,  
ἐνίσσω,

Ἀμφοτέρῃ τέχνῃ ἐξ ἴσῃ ἠδόμεθ'.  
Ὡς παῖς, ὃς ᾤσθ' μιλίχῃ αἵρεσιν ἔλαβε  
μητρὸς,

Ἀμφινόων χερσὶν λάζετῃ ἀμφοτέρων.

I D E M

L A T I N E .

Cum modò juridicâ, medicâ modò tempora  
lauro,

Præcinctus juvenis, conspiciendus adest :

Pendeo in ambiguo dubius, doctissime P A L -  
L A ,

Utrius studium præposuisse velim.

Sitne facer Themidis potior mihi cultus, an ar-  
tem

Præstet Alexicaci percoluisse Dei.

Illa decus magnum cultoribus, atque clienti

Consilium trepido, præsidiumque dabit :

Hic verò plenos loculos, atque æris acervos,

Et deploratis pharmaca tuta malis.

Sed quoniam invidiosa nimis sententia aperta  
est,

Hoc dixisse unum nunc fat habebō tibi :

Quia firma valetudo medicâ servatur ab arte;

Quo sine sordet honos, vitæque acerba mi-  
hi est.

S

Sed

Sed minùs offendam, veluti dubiosus, utrumq;

Si dicam pariter perplacuisse mihi.

Ut puer, à blandà quoties datur optio matre,

Dum dubitat, manibus captat utrumq; suis.

A D

CL. V.

CORN. TOLLIIUM,

CUM

CINNAMI HISTORIAS

Primus in lucem ederet.

Πᾶσιν ὁ σεῖο πίνθη, φίλ', ὀνήσιμθη, ἀλλὰ  
μάλιστα

Ἡ δε σοι ἐσείτη χηρήσιμθη ἐργασίη.

Αἰὲν ἐὼν γὰρ κλεῖθη ὀνήσεαι, ὅ, τῆ θεῶδες

Τῶ καμάτῃ τελέθει ἀνεσίμοιο γέρας.

Ἐστὶ τὰ λοιπὰ τύχη ποτ' ἀφαίρετα, ἢ ἄμα  
κηρῆ

Ὅιχεται ἡμερῆς κλήματα πάντα βίη.

Ἐξ ἐρέβους δὲ σαώσας ἰσορίω, σελίδεσιν

Ἀθανάλοισιν ὀμῶς ἐσσεαι ἀθάνατθη.

A D

A D

FRED. TEECKMANNUM,

Cum Med. doctor renunciaretur.

Ὅκ ἀγαπᾶς καυχᾶσθαι ἐπὶ προγόνων  
ἀρετῆσιν,

Ἡ τοκέων, πατρὸς Ζακλεέου γεγαίως.

Ἀλλά σε πατρόφιλον μὲν, ὦ Τηκμάν',  
ὀρθώθει,

Κλείστω ἀκεσορή τὴν πατρικὴν χρεὴν.

Ἡ δὲ τ' ἱερὸν ἐγείνατο δὴ κήρυκα, ἢ ἴσως

Ἄμμι νέεσ Βαλδὸς δῶσθαι, ἢ Ἀλκιάτρε.

Ὡς ἀρετῆ γ' ὑμέτερο σπανιώτατο ἔασε τιμῆ  
αἶν,

Καὶ ἐνὸς δὲ κλεῖν τειοσαλῆ μεζάρε.

L A T I N E.

Non sat habes, folis meritis turgescere a-  
vitis,

Vel patriis, claro de genitore fatus.

Sed te magnanimum pietas, Teckmanne, pa-  
ternum

Arte jubet medicâ concelebrare Larem.

Edidit ille sacri præconem codicis, & fòrs

Tandem etiam Baldos, Alciatósve, dabit.

Atque ita clarescet, quod paucis contigit, una

Denique tergemina laude beanda domus.

S 2

A D



A D

*Improvidam Musam suam : quæ noctu diu-  
que laboriosa, denique nephritin gignit, ipsi  
matri mortiferam.*

**Q**uid te pallidulam noctuque diuque fa-  
tigas,  
Semina concipiens exitiosa tibi ?  
An genuisse juvat truculentam, Musa, nephri-  
tin,  
Carnificemque tibi tam peperisse gravem ?  
Quæ male grata suæ genitrici sæva rependit  
Tormina, crudeli deteriora nece.  
Hæc est, crede mihi, veterum læto impia morfu  
Vipera, quo matrem conficit ipsa suam.

A D M A N E S

**HENRICI RENERII,**  
Phil. Prof. in Acad. Ultraject.

*Qui cum Nobilissimo Viro,*

**RENATO des CARTE S.**

*Nostri seculi Atlante & Archimede unico,  
vixit conjunctissime, abdita Natura, &  
cœli extima penetrare, ab eodem  
edoctus.*

**A**ccipe, RENERI, jam verba novissima a-  
mici :

Accipe, post lacrymas, gaudia longa meas.

Macte

Maecte animi, quòd te nunc, inter lucida cœli  
Sydera municipem, flammifer orbis habet.  
Quæ sit in excelso facies polydædala rerum :  
Quàm sit apud superos ingeniosa domus :  
Quæ nova diverso volvuntur corpora tractu :  
Jam clarent oculis pervia cuncta tuis.  
Qui propiùs nunc astra vides : quòd duxit hian-  
tem

Sæpius ex humili mens studiosa loco.  
Nec tamen, ætherii quamvis nunc incola mun-  
di,

Linqueris à Pylade tristis Oresta tuo.  
Syderibus cognatum animû qui miscuit Atlas,  
Te socio in terris Hercule, semper adest.  
Seu juvat ire viam, quâ flectit plaustra Bootes,  
Perpetuoque riget Parrhæsis-ursa gelu;  
Sive lubet medio potiùs confidere in axe,  
Unde solent pariles noctibus ire dies;  
Seu vagus igniferum jam totum circuis orbẽ,  
Certius ut notas experiare vias;  
Ille tibi ardentes inter venit obvius ignes,  
Ut vocet ad digitos sydera quæque suos.  
Naturamque subit totam, penitosque recessus  
Pandit, & occultos eruit arte sinus.  
Et nova quæ docuit, tibi nunc comperta pate-  
scunt,

Omniaque in liquido sunt manifesta die.  
It meritò dubites, utrùm magis illius arti,  
An nunc indigeti sint mage clara tibi.

A D

MANES JOH. LANGHII,

Affinis carissimi,

PRÆSIDIARIÆ COHORTIS, IN OP-  
PIDO BREFORT, DUCTORIS:

Qui, armamentario ictu fulminis accenso, &  
subversâ arce (quò forte, ingruente procel-  
lâ, se receperat, cùm in suburbanum a-  
grum cogitaret) unâ cum loci præfe-  
cto, & XL. aliis, interiit.

IV. *Eidus Quintil.* c I O. I O. c. XLVI.

Qui nunc triste jaces, deplorandumque bi-  
dental,

Nulli flebilior, quàm mihi, frater, eris.

Unanimes sociârat amor: nunc dividit ambos

Concita ab irato fors lacrymosa Jove.

Undique dum crebris crepitans micat ignibus  
æther,

Et trepida ardenti fulmine tecta ferit;

Dumque pavent omnes; major vis incubat arci,

Occultâ penetrans interiora viâ.

Martis ubi rigidi cæcâ vis ignea cryptâ

Conditur, in dominum sed malefida suum.

Namque ubi cœlesti fuit igni tacta; repente

Disjicit ipsa suos impia flamma Lares.

Tu quoque, ne placidâ moriâre inglorius urbe,

Materies belli cùm tibi nulla foret,

Illuc

Illuc dum properas (aliò cùm multa vocarent)  
Mox, veluti Martis fulmine tactus, obis.

Arx æquata solo est, multo cum milite; & ipso  
Cum duce magnanimo, moenia strata jacent.

Hostilemque refert facies tristissima cladem,

Et Danaùm favâ Pergama capta manu.

Credo equidem, quia miles eras, flammam in-  
ter, & ignes,

Subversasque domos, te voluisse mori.

Sed Jovis ignis erat: cujus, velut alter Elias,

Vilus es igniferis raptus ad astra rotis.

## A D

S. P. Q. B A T A V U M,

jam olim quoque piis armis liberum,

nunc regiæ dominationis obicem, profu-

gorum hospitem, & quod optimi cujus-

que votum est, liberi maris vindi-

cem perpetuum.

Q U I cluet invictus, terrâque, marique, Ba-  
tavi,

Romanasque aquilas depulit usque manu:

Nunc quoque bella gerit pia, libertatis amore,

Et non degeneres ducit ad arma viros.

Tantò fervidior, sibi quòd non militat uni,

Maxima quæq; suo momina Marte trahens.

Nam mage securi reges, dum, Battave, pugnas,

Pignora quisque suæ certa salutis habent.

Armorumque furor patriâ quos expulit urbe,  
Cunctis sollicitæ portus & ara fugæ es.

Victoremq; omnes pariter mirantur, amantq;  
Quòd tua sola manus prospera bella gerit.

Sed quia præcipuè tibi pontus & unda benig-  
na est,

Fluminaque, & circum tot famulâtur aquæ:  
Magna geras pelago. summa est hæc laudis, ut  
uno

Vindice te, toto sit via tuta mari.

*In effigiem cl. viri,*

**JOH. CLOPPENBURGH,**  
S.S. Theol. Professoris.

**I**ngenui perfusa notis candoris imago est,

Et nitet ore gravi simplicitatis amor.

Abdita sed dio clauduntur pectore mentis

Munera, millenis ingeniosa modis.

Quæ doctis miranda dedit, majora daturus;

Quæ tibi, posteritas, charta loquetur anus.

Hic minimâ nunc parte sui spectabilis adstat :

Quòd capiat totum nulla tabella virum.

*In*

*In effigiem cl. viri.*

MEINARDI SCHOTANI,

S. S. Theol. prof. &amp; ecclesiastæ.

**S**uaviloquus sic ora tulit veneranda Schotanus,

Fatidicumque refert picta tabella virum.

Cui labor unus erat, monitis cœlestibus usque;

Et simul exemplo nos docuisse suo.

Illam sed ætheriæ sublimia munera mentis,

Non valet artificis pingere scita manus.

Simplicitas tamen hîc sociâ gravitate relucet,

Multaque nos etiam muta tabella docet.

A D

HENRICUM MOREELSE,

J. U. D. &amp; Ultraject. Urbis Scabinum:

C U M

*Novum honorem Ordinariæ in iure Professionis iniret.*

**H**æc laudis pars magna tuæ est, consulte Morelfi,

Quod doctor patriæ præficiere Scholæ:

ante alios meliore sarum te fydere dicam,

Indigenam quod te patria poscit opem.

Obvia quippe sibi cacoëthes spernit iniquum,

Et male fastidit, quo licet usque frui.

Quæq; sub ignoto nascuntur fydere, amantur,

Suntque petita foris nunc pretiosa magis.

S 5

Desipit

Desipit in Batayo nobis quæsitâ profundo  
 Ostrea: longinquo gurgite capta sapit.  
 Expeditur volucris non verna, sed advena, men-  
 fis;

Ignorasque sibi jam gula captat aves.  
 Assyrioque magis blanditur læna veneno:  
 Vilior ingenuo tincta colore toga est.  
 Mollius & Tyrio vulgò dormitur in ostro,  
 Barbaricisque placent stragula picta notis.  
 Nec quisquam patrio sese sermone probârit:  
 Plura peregrino nos juvat ore loqui.  
 Quisq; sibi externæ quærit commercia gentis,  
 Pronior in mores degenerare novos.  
 Et fere municipis, quàm civis, gratia major,  
 Invidiâ eximios vix tolerante suos.  
 Grator ex alio nobis venit orbe propheta,  
 Indigenamque minùs plurima turba colit.  
 Adde quòd & virtus magis est invisa superstes,  
 Nec, nisi post cineres, est pretiosa suis.  
 Non nisi post bustum Divos fecere Quirites:  
 Sed tibi præsentis magnus habetur honos.  
 Quo dudum doctore cupit sapuisse juvenus,  
 Juraque Romulei perdidicisse fori.  
 Maecte igitur sis laude novâ, collega Morelfi,  
 Qui potis es vivus demeruisse tuos.  
 Maecte iterum pietate, simulq; his versibus esto,  
 Obstringes patriam qui bene agendo tuam.  
 Quod decus eximium tantò magis ornat ha-  
 bentem,  
 Rarius est quantò, perplacuisse suis.

Ad

*Ad Rever. & Clariss. Virum,*

**D. ANDREAM ESSENIUM,**  
S S. Theol. Doct.

*Cum, post doctiss. Virum Hug. Grotium, ortho-  
doxam de Satisfactione Christi sententiam  
vindicaret à Socinianis erroribus, ad-  
versus Ioh. Crellium.*

**E**Ximum demiror opus ; doctissime rerum,  
Et minor est meritis nostra camœna tuis.  
Hic etenim didicisse juvat juvenemque, senem-  
que,

Et pariter docti, quod moneantur, habent.  
Nec tenui jam nostra salus tibicine fulta est,  
Et Christi meritis jam mage constat honos:  
Dum validè sternis, quicquid malefana regessit  
Impietas, Dominum deserere ausa suum.  
Quando salutifero de tramite aberrat, & inter  
Præcipites scopulos devia carpit iter.  
Non est in precio dirâ cruce victima pendens:  
Nulla Dei innocuo sanguine parta salus.  
Exemplum satis esse putat morientis Jësu:  
Qui patiendo suis monstret ad astra viam,  
Promissumque Dei moriendo sanciat omne :  
Sed cœlum meritis pandere quemque suis.  
Quo decus omne sacris Messix derogat actis,  
Et labefit nostræ grande salutis opus.  
Scilicet in superos rursus nova turba gigantum  
Arma movent, ipsi turba inimica Jovi.



Tu fidei tectus clypeo, & cœlestibus armis,  
Declinas facili spicula vana manu:  
Mortiferoque sacram mox vulnere conficis hy-  
dram,

Et debellato victor ab hoste redis.

Unus alexicacus satis es, monstrisque domandis  
Omnibus una sat est Esseniana manus.

Post alios hæc bella geris, sed conficis unus,

Atque triumphatis hostibus, unus ovas.

Pondere cùm nimio premeretur cœlifer Atlas,

Et prope casurum jam malè ferret onus:

Amphitryoniades validâ cervice tulisse

Fertur opem, atq; humeros consociâsse suos.

Tu quoque Grotiadæ properus succurris an-  
helo,

Atque laboranti subsidiator ades.

Jam rueret cœlum, & nostræ spes una salutis,

Essenius validam ni properâisset opem.

---

A D

A D

C L. V I R V M,

JACOBUM RAVENSBERGH,

Math. &amp; Physicæ Prof.

*Amicum longâ consuetudine con-  
junctissimum,*

J A M M O R I B U N D U M,

*Novissimum*

A L L O Q U I U M.

**S**I pateris, liceat mœsto mihi, dulcis amice,  
Ultima, dum properas, nunc tibi verba lo-  
qui.

Me tibi dilectum quid, adhuc viridante juventâ  
Floridus, optatam deferis ante diem ?

Quid cupis à Pylade, nunquam rediturus, abi-  
re,

Dimidiumque animæ linquere, Oresta, tuæ ?

Sic fuit à socio Patroclo divulsus Achilles;

Sic moriens liquit Thesea Pirithous.

Quæ bene conjunctis fors est durissima amicis:

Qui duo corporibus, mentibus unus erant.

Sed qui flammifero semper permixtus Olym-  
po,

Consuêsti ex humili scandere ad astra solo;

Meque tibi crebrò comitem deducere eodem,

Et monstrare suo sydera quæque loco;

Nunc

Nunc magis alta petis, celsi super extima cœli,  
 Interius subeas ut penetrare Jovis.  
 Tota ubi sub Divûm pedibus se machina mundi  
 Explicat, atque oculis pervia cuncta patent;  
 Semideisq; animis polydædala cominus æthra  
 Panditur, & vero phasmate tota micat.  
 Hic, quam sydeream docuisti sedulus artem,  
 Mox aliam edoctus, dedidicisse voles:  
 Cùm tibi, sese aliâ specie vaga sydera mundi,  
 Cominus attonito, conspicienda dabunt.  
 Non ferrugineo Phœbus sua lumina vultu  
 Occulit, aut, mediâ stante sorore, latet.  
 Et semper radiat Venus, affecla solis, eodem  
 Lumine, nec sero vespere mutat equum.  
 Terraque adoptivâ nunc claret fulgida luce,  
 Nunc nova mutatâ cornua fronte gerit.  
 Sydera nulla cadunt alternis, nulla resurgunt;  
 Sed, quasi sol medio, conspicua usque, die.  
 Dein alios aliosque magis miraberis ignes,  
 Accensasque novas, quâ gradiere, faces.  
 Flammantesq; globos, Phœbeæ lampadis instar,  
 Innumeros frustra dinumerare voles:  
 Quos circum vaga diversis anfractibus errat  
 Turba, velut dominum concomitata suum.  
 Qualia, terrenis oculis impervia, cœli  
 Interiore sinu condita multa latent;  
 Æterni genitoris opus, qui cunctipotentem  
 Pleniùs omnigenâ prodidit arte manum.  
 Cujus inexhaustum propiùs spectare, caduci  
 Corporis exutus compede, gestis opus.

Huc

Huc terræ pertæsus abis; securè ubi dudum  
Speratâ liceat condicione frui:  
Quæ te cœlitibus divum commisceat, & non  
Enarrabilibus te beet usque bonis.  
Cum Jove nempe tuo, toto dominabere O-  
lymbo,  
Infera cuncta tibi subdita regna videns.  
De Styge jam domitâ, & diro Phlegethonte  
subactò,  
Deque triumphatâ præmia morte feres:  
Quæ tibi parta salus, Christo duce & auspice  
Christo,  
Omnipotentè Dei perpetuanda manu.  
Cujus adorandâ specie tua lumina pasces,  
Cœlorum seclis innumerabilibus.  
Idq; tuum votumque meum est, æqualia nobis  
Stamina ut unanimis ducere Parca velit.  
Ut liceat pariter perituram degere vitam,  
Et pariter superos denique adire Deos.  
Sed mea deterior fors est, qui linquor, & inter  
Ambiguæ vitæ luctor, amice, moras.  
Hei mihi, supremum tibi quòd, dulcissime re-  
rum,  
Imperiosa jubent dicere fata Vale.  
Te sine enim tardos cogar traducere soles;  
Qui mihi perpetui funeris instar erunt.  
Mutua communis deerunt solatia vitæ,  
Alloquio deinceps deficiente tuo:  
Quo medicante, gravis recreatur læguor amiei,  
Ut vigil infusâ Pallade flamma novâ.

Quin

Quin igitur miseræ rumpit mihi fila senectæ  
 Parca, nec ingratas protrahit usque moras?  
 Aut pariter vixisse velim tibi junctus amico,  
 Aut simul extremum composuisse diem.  
 Sed quia visum aliter superis, ubi fata vocârint,  
 Te indigetem cupidè, jussus abire, sequar.  
 Quà præiit victor Stygis, & graveolentis A-  
 verni,

Hâc quoque summa ferar raptus ad astra viâ.  
 Unde, quasi exiguum, liceat sprevisse, pugillū,  
 Quæcunque orbe suo tota coërcet humus;  
 Et ridere levi de pulvere prælia regum,  
 Belligerasque alto temnere ab axe manus.  
 Huc ego trans ventos, nimbosque & nubila,  
 pennis

Præpetibus, plenus spe meliore, vehar;  
 Teque iterum potiar, cœlesti sede receptus,  
 Et tecum parili conditione fruam.  
 Mors ubi non sequitur vitam, lucemq; tenebræ;  
 Nec gravis ætate est curva senecta suâ.  
 Continuus sine nocte dies, senio sine in ævum  
 Omne perennabit verna juvena tibi.  
 Quæ fidei rata spes, iterandaque gaudia seclis  
 Innumeris, te nunc usque fruenda manent.  
 Vive itaque æternùm, cœlesti nectare plenus,  
 Inter semideos, ambrosiâque satur.  
 Plura loqui prohibet dolor, & vox faucibus  
 hærens  
 Deficit (heu) te nunc deficiente, mihi.

A D

A D

BERNH. PANDELARTIUM,

Medicæ &amp; Poeticæ artis juxta gnarum :

C U M

Med. doctor crearetur.

*Quomodo pœtari expediat medico.*

**H**Actenus alternans dubiosâ mente pe-  
pendi,

Vatibus, an medicis te inferuisse velim.

Qui dudum varios didicisti pellere morbos,

Doctaque Pieriâ carmina flare tubâ.

Sed quia utrumque pari studio juvat, auspice  
Phœbo,

Artis Apollinæ consociâsse decus;

Et tua nunc geminâ cinguntur tempora lauro :

Propterea vatem te, medicumque, voco.

Nec male Musæo sociû esse Machoana, credas,

Mæonidæque tuum jungier Hippocratem :

Dummodo, divisis bene partibus, altera nostris

Tempora des animis, altera corporibus.

Te modulante elegos, absinthia tetra faceffant:

Cesset & argutum, te medicante, melos.

Nequicquam ardenti recitantur carmina febrî:

Nec bene convivis herba bibenda datur.

Suave pœma canat plaudenti Musa theatro :

Pharmaca flebilibus det medicina malis.

His lepidus vates vegeto, Podalirius ægro :

Invalidosque fove, prævalidisque cane.

Sic.

Sic, veluti duplex medicus, medicamina nostri

Tempeſtiva animis, corporibusque dabis.

Sed quia multa ſuis indulget Muſa poëtiſ;

Ars autem medica eſt relligioſa magis :

Multa poëtanti liceant tibi, pauca medenti :

Et ſit Mæonide ſtrictior Hippocrates.

Sin major tibi cura rei eſt, lucroſaque blandis

ſoffra putas modulis anteferenda tuis :

Pervigilet Galenus, iners dormitet Homerus :

Et potior ſterili ſit medicina chely.

Eſuriunt miſeri media inter carmina vates,

Et fere jejuno ventre poëta canit.

Sed medicantis opes loculos & ſcrinia vincunt,

Ruraque centenis pingua bobus arant.

Tandem etiam ipſe tuo quæres medicamen a mori,

Discere & à lepidâ conjuge multa voles :

Ut cures alios feliciùs, utque marito

Dulcia proveniant pignora multa tibi.

His bene ditandis, tibi commendatior eſto

Ars medica, in dominum quæ mage larga ſuum eſt.

Magna itaq; aſſiduâ compendia quære medelâ,

Raraque ſit curis miſta camœna tuis.

Sin magnis potiora putas mediocria, juſtas

Alternet medicus, blandaque Muſa, vices.

P R O

## P R O P E M P T I C O N

A D

N O B. I V V E N E M,

J. STRICK van LINSCHOTEN,

Marianæ Ecclesiæ Canonicum, & Batavo-  
durani territorii Mareschallum :*Cum in Acad. Ultraject. V. I. Doctor renun-  
ciatus, in Galliam abituriret.*

I Am Themidos sacra templa patent, ut nobi-  
le germen,

Spes patriæ, juvenumque decus, L I N S C H O -  
T I U S heros,

Ingrediatur ovans, & circumstante coronâ,

Digna ferat studii, & vigilatæ præmia noctis,

Proque suis meritis sacro cumuletur honore.

Macte animi, juvenis: nunc ad fastigia rerum

His perge auspiciis; patriasque extollere laudes

Laude tuâ, nomenque velis superaddere avitis

Nominibus, decorique decus. Jam nostra Mi-  
nerva,

Et Themis, effudit pleno sua munera cornu;

Nec potis est mage lauta suo dare præmia my-  
stæ:

Ut nihil hîc majus speres ex pulvere nostro,

Palladiæque satur laudis, nil amplius optes.

Ergo ardor novus in generoso pectore crescat,

Majoremque sibi campum petat æmula virtus;

Ut patulo generosa queat decurrere circo.

Vitis



Vitis ut, exiguo spatio quæ confita circùm  
Arctis parietibus premitur, moribunda vide-  
tur

Trudere vix segnem sobolem : at propagin-  
lentâ

Serpit humi, ac summo ad terram demissa fla-  
gello,

Educat immitem fructum, atq; effœta fatiscit

Ast eadem medio steterit si libera campo,

Continuò ingenti ramorum prodiga luxu,

Se latè explicuit, ac multâ fronde comatum

Ad cœlum caput extulit, immensoque inhian-  
tem

Proventu beat agricolam. Sic tu quoq; clausus

Angustis famæ spatiis, in Palladis umbrâ,

Vix te tollis humo: at patulo cum clatior orbi

Exponère, magisque tuebere lumina, ruptis

Obicibus; rapidis subvectus protenus alis,

Summa petes, latèq; novis diffundere nomen

Occipies meritis, atque inclarescere mundi

Finibus extremis, caput inter sydera condens.

Quin igitur de pulverulento exire Lyceo

Jam properas, ubi sat nobis spectatus es, inter

Florentes juvenes : virtutis conscia abunde

Nostra Minerva tuæ est, magnosque indulsit

honores;

Quis te conspicuum ante alios nunc cernimus

omnes,

Gratantesq; tuis meritis applaudimus omnes.

Nunc aliò Fortuna vocat, majoraque cœptis

Largiter

Largiter accumulatur. Tibi jam sublime tribunal  
Panditur in Batavis, ubi Civilis nova quondam  
Spumantis late fecit divortia Rheni,  
Insuetumque alio jussit dilabier alveo.

Hic major tibi crescit honos: prætoriam surgunt

Hic augusta suo domino: fecundior illa

Laudis Sparta tuæ est; pariterque ornari illam

Consiliis voluere tuis populisque, patresque.

Ante tamen tibi magnorum palatia regum

Visere, fert animus: quàm majestate tremenda

cepta gerat, populosque regat, nunc Gallus

Atrides,

Et penitus Batavo divisus ab orbe Britannus,

Didicisse juvat; nostrisque aliena salubri

temperie miscere, probandaque pondera rerum

incipiti trutinam bene castigasse, & in usum

hæc patriæ retulisse olim, tibi prima voluptas.

Hic igitur properes citus, alitibusque secundis

te committe viæ; ut bellatrix Gallia longè

conspicuum ante alios stupeat, floremque ju-

ventæ,

virtutesque tuas miretur; tuque vicissim

magnanimos inter proceres, regisque senatum,

sulta notes, quæ sint Batavis documenta re-

gendis.

Atque; minus dubites, nunc protenus ire per altum;

rite sacro dudum placatus carmine Nereus,

mentorumque pater, fluctus Eurosque secundos

suppibus indulget: celeres tibi carbasa nautæ

expediunt: stat turba comes succincta: secundis

Omi-

Ominibus te prosequitur genitrixq; paterq;  
 Et teneri fratres, circumfusæque sorores.  
 Ecquid adhuc igitur, Iuvenis generose, moraris  
 Digressuque tuo longum suspendis eos, qui  
 Impatienter amant, atque, adspirantibus Au-

stris,  
 Jam dudum cuperent reducem, salvumq; videre  
 Proque tuâ passim videas signata salute  
 Plurima vota sacris altaribus: Incolumem il-

lum,  
 „ Dii maris & terræ, mihi si servetis, & hocce  
 „ Depositum tam grande suis reddatis amicis,  
 „ De niveo grege multa sacras cadet hostia ac-

aras.  
 Atque ubi fama tui reditus afflaverit aures  
 Læta tui populi, mox omnibus obvia portis  
 Prorumpet tibi turba frequens, dominumque

salutans.  
 Pars choreas tibi ducet ovans, pedibusq; tre-

mentem  
 Plaudet humum; ramos alii viridantis olivæ  
 Prætexent foribus, cinctiq; hæc tēpora fronde  
 Autorem te pacis amico carmine dicent.

Quo veniente, trucis mox cessent jurgia rixæ  
 Quo moderante, suas ultrò componere lites  
 Discors turba velit, sanctum rediisse Solonem  
 Confessi, priscæque gravem pietate Lycurgum  
 Qui jura & leges teneris edoctus ab annis,  
 Mite suo populo fas instillabit, & æquum;  
 Secula ut in terras credas rediisse priora.

A D

C L. V I R V M,

P A U L U M V O E T;

Cùm, in Metaphys. Professione, U. J. do-  
ctor renunciaretur.*Eleusis servat, quod ostendat revisen-  
tibus. Sen.***L** Audo equidem, generose, novos, collega,  
labores,Cœpraque magna favens pollice utro-  
que probo.

Qui prior ostēdis, doctis quid restet agendum,

Quantaque adhuc nobis sit superanda via.

Non certis spatiis, doctrinæ clauditur orbis,

Multaque jam docto discere plura datur.

Oceanum hunc subiens, terram sibi frustra re-  
quirat,

Nulla quòd immensas ora coërcet aquas.

Quæ majestati divinæ proxima laus est,

Quam nullo clausam termine meta tenet.

Quanquam autem properantibus usq; aliquid  
datur ultrà,

Verticem inaccessible nec superâsse licet:

Isque tamen calcanda via est, quæ sola beare

Possit, in exhaustis nos cumulando bonis.

Turpe foret, si nos hæc fors tardaret euntes,

Quòd bene progressis grande superfit iter.

Diva suis sacris alios, aliosque labores,

Miscuit,

Miscuit, arcanis illecebrosa suis.  
 Quodq; revisenti monstret, sibi servat Eleufis  
 Alliciturque sacris semper epopta novis.  
 Sic alia, atq; alia est satiato prompta voluptas  
 Edulcans variis tædia nostra modis.  
 Flumine vel toto non est explebilis hydrops :  
 Quippe avidè potas plus fitit inter aquas.  
 Turpis avarities nullo satiabilis auro,  
 Congestis alias accumulabit opes.  
 Quin potiùs plures superaddimus artibus ar-  
 tes,  
 Et bona dogmatibus dogmata plura bonis.  
 Altiùs ire decet, resident quia monte Camoe-  
 næ,  
 Excelsasque habitant numina nostra domos  
 Præpetibus pennis Jovis ales nubila tranat,  
 Atque suo propior gestit adesse Deo.  
 Sic quoque mens generosa, citis quasi raptâ  
 quadrigis,  
 Spernit humum, semperque altiùs ire parat  
 Et spatiû prægrande animo complexa, remota  
 Longiùs ingenio mox penetrâsse volet:  
 Siquid inesse putet documenti, siquid honesti,  
 Quo sibi, quo patriæ consuluisse queat.  
 Te præeûte igitur, mox cætera turba sequemur  
 Promptiùs exemplum, dulcis amice, tuum.  
 Certemus parili studio, polyistores omnes,  
 Nosque senescentes discere plura juvet.  
 Excitet usque novis stimulis nos æmula virtus  
 Unanimes, humili nescia stare loco :

Sed

Sed crevisse cupit, quò publica commoda cre-  
scant,

In commune suis officiosa bonis.

Te juvat Astræam Sophiæ junxisse sororem,

Plurima ut edoctus plura docere queas.

Pæonias artes alius junxisse Stagiræ,

Atque alius forsan dogmata sacra, volet:

Vt nostro exemplo caleat generosa juvenus,

Et cupiat cœptis addere plura suis.

Sic pariter sataget doctor, satagetque docendus;

Omnibus ut numeris absolüatur opus.

Vt cunque est, nostrâ fors est fatalis in arte, ut,

Quantumcunque scias, noscere plura queas.

Irrequieta licet rota currat in axe secundo,

Tantundem à primæ vortice semper abest.

## A D

EVERARDUM de WEEDE,

Mar. Eccles. Canon.

*Cùm V. I. doctor crearetur.*

**M**agnus ut Alcides teneris se fertur ab  
annis,

Cùm puerum blandâ lactaret voce Voluptas,

Affiduo durâsse labore, per ardua rerum

Exercens generosum animum; mollemque per-  
osus

Desidiam, crebris caput objectâsse periclis;

Quò mage sufficeret mōstris virtute domandis,

T

Semi-

Semideosque inter claresceret, & sibi nomen  
 Innumerabilibus pareret memorabile seclis :  
 Sic quoque magna agitans, tenero WEDÆU  
 ab ungue,

Perdus & pernox chartis impalluit, atque  
 Multa tulit, fecitque puer, virtutis amore;  
 Et cœptis cōtempfit humum sublimibus, olim  
 Ut clareret honoribus, inter prima virorum,  
 Et bene pro meritis decus immortale pararet.  
 Quod tenero cūm fixum animo, atque immo  
 bile fedit,

Non malesuada tuos, juvenis generose, labore  
 Tardat luxuries; nec te, vernantibus annis,  
 Transversum abduxisse valet lascivior ætas :  
 Non facilem pellexit inertia, teque solutum  
 Mellitâ fregit mulcedine blanda voluptas :  
 Nec te degenerem rapuit contagio secli,  
 Illecebrosa suis vitiis; nec devius error  
 Ire viam jussit, quâ se male cauta juvenus  
 Præcipitat, mergitque profundo fœda libido.  
 Sed tibi cura fuit, nostram coluisse Minervâ,  
 Artibus ingenuis longos consumere soles,  
 Pervigilesque sacris Astrææ impendere nocte,  
 Vixque aliis spatium lento superabile passu,  
 Tu, vixdum positâ prætextâ, conficis unus.  
 Miramurq; omnes pariter juvenesque, senesque,  
 Prædoctâ antevenis quòd pubertate juvenan  
 Æquales superans; tenerâque ætate viriles  
 Laudes anticipas, dum te doctoribus æquas.  
 Scilicet ingenii, & diæ solertia mentis,

An

Ante pilos, teneris præcox tibi nascitur annis;  
Quâ legum griphos, dubiique ænigmata juris  
Pærspicis, & toto circùm plaudente Lyceo,  
Diluis, attonitâque patrum, juvenumq; coronâ,  
Pandis iter, facili vepreta per invia gressu.  
Cumque rudimenta hæc teneræ sint prima ju-  
ventæ,

Quantus erit tandem maturâ quæso senectâ,  
Qui, primævus adhuc, Baldos sapit, Alciatosq;?  
His nempe auspiciis multò majora minatur,  
Non dubium populi columen, columenque se-  
natus;

In quem securè domus inclinata recumbat.  
Scilicet in patrios jam nunc assurgit honores,  
Virtutisque viâ grassâtur ad edita rerum  
Culmina, ad imperii fasces, populique secures;  
Miti jure suos cives rectorus, & æquo.

Cujus nûc decoris tibi pignora certa dabuntur,  
Qualia Diva suis largitur præmia mystis:  
Munera sed pleno fundet sua denique cornu,  
Pærficietque olim rebus cum laude gerendis;  
It magnos compenset adorea magna labores.

Quin igitur dudum sperati certus honoris,  
Pergis ovans ad templa Deûm, penitosque re-  
cessus

Ingrederis, cinctus viridanti tempora lauro?  
Inter fausta tibi gratantis ubi omina turbæ,  
Inter & applausus populi, & bona verba tuo-  
rum,

Clarus honorifico nunc conspiciere galero,



Pulchrè nummatus pariter, pulchrèq; togatus  
Et rutilo in digitis latè spectabilis auro.

Dein ubi ab augustâ procedes æde, frequenti  
Te comitante manu, quaquà gradiere per urbem  
Obvia turba canet meritæ præconia laudis,  
Totaque odorato tibi sparget compita flore,  
Acclamans: QUI C Q U I D calcaverit hic, rotæ  
fiat.

Unde aliis novus in generoso pectore cresce  
Ardor, & exemplo stimulabitur æmula virtus  
Et parili ad pariles studio contendet honores  
Haut secus atque à Miltiadis concita trophæi  
Incaluit virtus animosa Themistoclis, hostesque  
In medios moritura ruit: sic æmula pubes  
Certatim cupiet tua per vestigia sese  
Tollere humo, & tanquam thyrsu percussâ re  
cente,

Palladias didicisse volet flagrantius artes,  
Proque suis olim meritis, ante ora coronæ,  
Laudibus extolli, & titulis clarescere iisdem.

Nunc fora litigiosa tibi, sanctumque tribun.  
Restat adhuc, quod te rerū magis instruat usu  
Et dextro pede grassanti ad fastigia rerum  
Pandat iter, populique tibi documenta regene  
Præbeat, & rebus cognata exempla gerendis.  
Quicquid enim in nostræ didicisti Palladis un  
brâ;

Quicquid habes sophiæ melioris pectore cla  
sum;

Firmabunt vario mutata negotia casu,

Et tot prolata in medium discrimina rerum,  
 Exemplo monstrante viam, quâ tu quoq; possis  
 Per populos dare jura pio moderamine, &  
 æquo,

Et titulis clarere novis, nomenque paternis  
 Nominibus, laudique alias superaddere laudes.  
 Hoc itaque augurio confisus, & omine vatis,  
 Persequitor virtutis iter, constanter eundo,  
 Quò spes & pia vota trahunt; sapienter ut olim  
 Magna geras, WEDÆE, domi, bellive, futurus  
 Iam dubiè magnum magni patris incrementû.

AD CL. VIRVM,

A U L U M V O E T,

E T

EVERARDUM de WEEDE,  
 Studiorum instituto antehac diversos, nunc  
 autem eodem die, ejusdem laureæ  
 consortes.

Νῦν μυσῶν Φίλα κρεῖτα σέφει φύδοις  
 πανομοίοις  
 Δία θέμις, κλείθ' ταύτῳ χειρομήνη.  
 Δύ μὲν ἔασιν ὁμήλικες, ἔδ' ἐπέλοντ' ἰσότιμοι  
 Ἐν τῷ Ἀθληαίης ἱρῷ ἀνακτορείῳ.  
 Καὶ μέγχι τῶδε δρόμῳ κάπιδον τεροχάοντας  
 ἀνίσω.

Τῆσδ' ἔμπης ἔσορῶ ἤδη ἰσοζυγέας.  
 Ταύτης συζυγίης ἀφελῶς δηλώσσομεν ἀρχίῳ.  
 Πῶς ἔτέρῳ ἔτερθ' νῦν ὁμότιμθ' ἔφυ.

Τ 3

Συμεύ-

Συμμύσας Θέμιδος ποτε μὴ γ' ὁ πῶθ' ἔ  
 Φιλότιμ' ἔ,

Ἡ' σρεβλὸν ἀπλήλων ὄμμα δις ἄ' ὄλωσ.

Ἡ' μῆνον Φιλίης κενεὸν κατὰ φαίνετ' ἔιδ' ἔ

Καὶ ἕτερον κροδῆς μείλιχος ὄσα λαλεῖ.

Ἐνθα ἢ μὴ Φιλότιμ' ἔ, ἀτὰρ Φιλόκαλ' ἔ  
 ἄμιλλα,

Ὅ' υἱε πέλει ψυδῆς, ἀλλὰ μάλ' ἀγνὸς ἔρωσ  
 Τ' ἔνεχ' ἑαυτὸν ἔχων ἕτερ' ἔ, καὶ ἐπαύσατ'  
 σμικρὸν,

Ὡς ἕτερ' ἔ ἀπόση θάσσον ὀδοιπορέων.

Ὡς ἄρα Περικθόω Θησῶς νῦν ζῶγνυθ' ἑλαίρω.

Ὅ' υἱε σης νομικὸς ἴω Πυλάδῃ νομικῶ.

## I D E M

## L A T I N E.

**N**unc sibi dilectos mystas pare maetat ho  
 nore

Diva Themis, cinctos tempora fronde pari  
 Dispariles ætate quidem fors fecerat, atque  
 Dispare Palladiæ condicione domus.

Atque ita currentes vidi non passibus æquis :

Nunc tamen hos parili cernimus ire gradu.

Ingenuè, quidnam caussæ rear esse, fatebor,

Quòd simul illi istri claret uterque loco.

Prava quidem ambitio quandoque, oculusve  
 strabo, ipsos

Symmystas Themidos diffociare solet.

Aut

Aut veri simulacra modò ostentantur amoris,  
 Blandaue diversum à pectore lingua sonat.  
 Nulla aurem ambitio hîc, sed virtus æmula  
 honesti;

Et nihil hîc ficti est, sed genuinus amor:  
 Quo se alter cohibēs, properante remissiùs ivit,  
 Accelerare suum posset ut alter iter.

Atq; ita Pirithoo Theseus hîc junctus amico est,  
 Doctori Pyladi doctor Oresta suo.

A D

NICOL. VAN COESVELT,

Cùm in Acad. Ultraject. J. U.

Doctor crearetur.

ET si consenuit dudum, dulcissime rerum,  
 Intermiffa mihi, & male nunc revocanda  
 camœna;

Plectraque de sacrâ jam sordent pendula pinu,  
 Languidaque exhaustis mea torpet vena me-  
 dullis:

Cunctantempervincit amor, desuetaq; reddit  
 Barbita, & emeritum calamos inflare relictos  
 Cogit, & enervi subigit me pangere versu  
 Virtutes, nomenq; tuum. mea quippe voluptas,  
 Deliciumque meum es, teneris mihi amabilis  
 annis,

Cùm bullatus adhuc, equitanisque in arundine  
 longâ,

T 4

Prima

Prima docereris facili præcepta labore,  
Indole prædocili multa & præclara minatus.

Dein , positis nucibus postquam ipsa cre-  
pundia justam

Emeruere rudem ; doctæ impallescere chartæ,  
Et sophiæ monitis longos consumere soles,  
Pervigilesque sacris Themidis traducere noctes,

Unica cura fuit. nimirum, ætate tenellâ,

Virtutis stimulabat amor, magnique laboris

Præmia, & excellens speratæ gloria palmæ.

Utque minùs dubites quosvis tolerare labores,

Maximus autor adest superandi cuncta, pater-  
no

Exemplo monstrante viam; quâ te quoque pos-  
fis

Tollere humo, gestisque olim clarescere rebus.

Hæc dum flamma tuo generoso in pectore cre-  
scit,

Ardua perrumpens; mox consultissima primos

Ars subit ante pilos, & adhuc viridantibus an-  
nis,

Vernantis prætexta senet: doctrina magistrum

Præmatura refert: quia adhuc investis adulto

Judicio Alciatos sapis, & pia vota parentum

Anticipas celeri sacrarum indagine legum.

Denique tor studiis incoctum pectus hone-  
stis

Publicitus doctæ præbes spectabile turbæ,

Et facile ambigui dubiosa ænigmata juris

Diluis, attonita procerum, juvenumq; coronâ.

Urque

Utque suis annosa altis radicibus arbos,  
 Inter flabrorum furias, & murmura cœli,  
 Inconcuſſa manet: ſic te, doctiſſime rerum,  
 Viribus ingenii conſiſum, & acumine mentis,  
 Nequicquam juvenum circùm prædenſa cater-  
 va

Urget, & adverſis fruſtra petit undique telis:  
 Quæ pugnas mirata tuas, & victa Lycei  
 Agmina juridiſi, tibi plaudere geſtit ovanti,  
 Et ſtudio unanimi meritæ decus addere pal-  
 mæ.

Quod nunc hæc lux ſacra tuo teſtatur hono-  
 ri,

Et tibi feſta dies; quâ debita præmia ſolvit  
 Diva Themis, ſacrâ cingens tua tempora lauru,  
 Juridicoſque inter te nunc dignata miniſtros,  
 Symmyſtaſque fori, doctos componere lites,  
 Perplexasque brevi certamine tollere cauſſas.

Interea juvenum manus, innuptæque puel-  
 læ,

Certatim tua compoſito præconia cantu  
 Concelebrant: alii, quaquâ gradiere per ur-  
 bem,

Floribus, & ſacris decorant tibi compita fertis;  
 Ante alios myſtas ut eas pompator omnes.

Macte igitur, generoſe, tuis virtutibus eſto  
 Præcocis ingenii, & meritis juvenilibus ante  
 Æquales alios; qui te non paſſibus æquis  
 Sectantur, ſed, quo nunc te Themis ornat, ho-  
 noris

Æmula turba, novis stimulis mage concita  
laudes,

Et titulos meruisse tuos, cupit, & velut acri  
Thyrso animum percussa, sacros haufisse liquo-  
res.

His itaq; auspiciis bene lætus, & omine vatis  
Progredere ad tua vota viâ virtutis, & usque  
Vindiciis claresce mage ac mage juris, & æqui;  
Oppressosque reos, circumscriptumqne tuere  
Pupillum; in patrios ita successurus honores,  
Et non degeneri jam debita nomina proli.

## A D

CORNEL. van HEEMSKERCK,  
Cùm in Acad. Ultraject. U. J. doctor  
renunciaretur,

## POEMATION INAUGURALE:

*Quo docetur, externa laurea ne utiquam ce-  
dere domesticam; qua magis florida, & il-  
libata, ex patrio viridario decerpitur.*

**M**acte mihi esto novâ pietate, HEMSKERCKIA proles,

Maacte iterum esto mihi patriæ amore tuæ:  
Qui peregrina cupis postponere pilea nostris,  
Et patrium externo præposuisse decus.

Te duce, turba sequax, tua per vestigia, laurum  
Indigenam potiùs promeruisse volet:

Atque

Atque tuo exemplo longinqua odisse; parata  
Munera cùm doctis sint potiora domi.  
Plurima diverso, fateor, sub sydere, multò,  
Quàm nostro, veniunt uberiora, solo.  
Mittat Achæmenium tellus tibi barbara costū,  
Et nive candidius præbeat Indus ebur.  
Discolor à Tyrio veniat tibi litore concha,  
Et de Campano colle Falerna bibas.  
Sed melior nostris laurus florescit in agris,  
Fronde novâ, ante alias nunc viridante, nitês;  
Inque dies ramis adolescit lætior altis:  
Undelegas doctis florida ferta comis.  
Unde Astræa suis sacra munera debita mystis  
Deligit, ex patrio laurea ferta solo.  
Cumque suâ natale solum dulcedine cunctos  
Nos capiat, cur non fronde suâ placeat?  
Fronde sacrâ, quâ, tot juvenū spectante coronâ,  
Nunc tua præcingit tempora diva Themis?  
Quando igitur Batavæ dare possunt omnia  
Musæ;  
Nil opus, externas sollicitare Deas.  
Adde quòd haud æquum est, hausisse fere omnia ab illis;  
Has verò extremum velle dedisse decus.  
Clarum opus artificem, & præclara coronis  
eundem  
Postulat, haut frustra dissocianda tibi.  
Esto, suos fastosa probent mage regna patros:  
Possumus & nostros; si facere æqua juvat.



Certè hîc major honos majore labore paratur,  
 Nec, nisi spectato, laurea nostra datur:  
 Quæ indignis etiam est alibi mercabilis auro;  
 Sed facili pretio non pretiosa suo.  
 Mens generosa petit dubiæ discrimina pugnæ,  
 Fastiditque levi præmia parta manu.  
 Obvia quæ cuivis sunt niceteria, sordent:  
 Sed placet acclivi palma reposta loco.  
 Utque ferox quondam, patriæ sub mœnibus  
 urbis,  
 Hector in adversos acriùs ivit equos:  
 Urque suis Coclitis virtus spectabilis, hosti  
 Obstitit, abrupto ponte, animosa magis:  
 Sic, consanguineâ juvenis spectante coronâ,  
 Fortiùs in docto pulvere bella gerit:  
 Quæq; Astræa rei bene gestæ præmia confert  
 Ante oculos patrum, plus placuisse, putem.  
 Quodsi quem patriæ terrent impendia cœnæ,  
 Quam dapibus cumulat luxuriosa domus;  
 Mox aderit dubiæ vindex nova Fânia mensæ,  
 Et reprimet nimias lex rediviva dapes.  
 Dura capillati per me licet allia reddat  
 Consulis, & pulsem Roma vetusta suam.  
 Quæq; sat esse queant antiquis Pythagoræis,  
 Sufficiant paucis fercula inempta sophis.  
 Sufficiant etiam, quot lex tolerabit, amicis,  
 Nullaque servilis venerit umbra comes.  
 Vellem equidem archaicis conviva recumbere  
 lectis,  
 Vel potiùs gratuito abstinuisse cibo;

Vt

Ut patriis Musis, & earum ante omnia mystis,  
Utilior monitor consuluisse queam;

Quique procul petitis studiorū præmia, suasu  
Ad patriam laurum vos revocâsse meo.

Feta quidem genitrix est Gallia caussidico-  
rum, &

Patronos citiùs, quàm sua vina, parit.

Nō tamen in solos Astræa ita prodiga Gallos,  
Et minùs in Batavum est officiosa suum.

Proveniunt etiam nostro sub sole patroni,

Iuridici columen grande, decusque, fori.

Sed Themis hos nifu mage lento parturit, aptè

Effingens sobolis singula membra suæ.

Hâc fovet, ante alias hanc unâ perpolit omnes,

Deliciumque sibi dulcius esse negat.

Ultima per priscos Batavos vestigia fertur

Fecisse, humanum Diva perosa genus.

Tātus enim in nostris proavis fuit ardor hōesti;

Tantus & innocuæ simplicitatis amor;

Quisq; ut spōte suâ colerent sine legibus æquū,

Reddere nec justis jura, necesse foret.

Hinc Dea consuetas dignata revisere sedes,

Hic delubra magis sancta locâsse cupit;

Et corrupta minùs fora vult sibi rite sacrari,

Quæ sint innocuis portus, & ara reis.

Quò nūc te quoq; clara vocât insignia honoris;

Et monet officii pileus ipse tui.

Hæc toga, nummusq;, & qui te annulus aureus

ornat,

Muneris & fidei symbola sacra tuæ,

Te

Te patrociniū præstare fidele, clientique  
 Æqua laboranti promere jura jubent.  
 Cumque tibi claros fortuna præire magistros  
 Fecerit, & magnos, quos imiteris, avos;  
 Maxima quæq; jubes patriam sperare caducam,  
 Et simul oppressos maxima quæque reos:  
 Doctus ad exemplum lites componere avitū;  
 Sed rigida in foedum stringere jura nefas.  
 Omnes, credo, rei, te vindice juris & æqui,  
 Æquo animo stabunt, æquo animoq; cadent.

*Ad præcedentis carminis candidum Lectorem.*

**N**on pauca, scio, amice lector, in illo subituario poematio notabis censoriâ virgulâ. illud utique, quod non sine aliquâ *Φιλανθία* scriptum videatur; qui externæ laureæ, quâ plurimi nostratium insigniuntur, domesticam anteferam. Sed in publico vitio te æquiores censorem fore confido; ne, me carpens, omnes, & temet quoque, notes: quia cuique, quod ajunt, suum pulchrum videri amat. Nihil autem, quæso, in quenquam mortaliū à me, poetâ innocuo, obrectandi studio dictum putes. Suffenus, dum sibi plaudit, aliena quidem videtur postputare suis: sed in carmine, quod juxta mecum haut nescis, quædam urbanè magis tractantur, quàm seriò; quædam liberiùs fortassis, quàm veriùs: ut solet major poetarum esse libertas; qui perpetua fere agitant

tant Saturnalia. Cæterùm, ut apud te excusator sim, siquid forte offendit graviùs, ipsam Camœnam, quæ magis gratiosa esse solet, deprecabundam pronioribus, opinor, auribus accipies.

**L** Iberiora quidem, sed nulli noxia, verba,  
Pectore ab ingenuo, candide lector, habe.

Nulla Theonino modulamur carmina versu,  
Archilochumque procul nostra poësis habet.

Siqua tamen sint forte tuo minùs apta palato;  
Illa tui expressit perstudiosus amor :

Utile dum dulci tibi misceo nostra legenti,  
Et perfusa suis seria multa jocis.

Adde poëtantis quòd major ubique potestas,  
Paullò impune magis, liberiùsque canit.

Nil tamen invito præscribo severiùs æquo,  
Laurea si potior sit peregrina tibi.

Arma placet socio junxisse Batavica regi :  
Fòrs etiam jungi Pallas utrimque velit.

Omnia nec renuam sociari, dummodò uterque  
Semper idem pariter nolit, idemque velit.

---

A D

A D

STEPH. vander HAGEN,  
ET  
CORNEL. DUVERDEN,

Sanguinis & arctioris amicitiae necessitudi-  
dine conjunctissimos :

*Cum publicè in patriâ Academiâ, doctores V. I. unâ renunciarentur.*

Cerrum erat, ad facram suspendere barbitalum,

Propositumque mihi, non nisi prorsâ loqui.  
Vicit amor vestri, Juvenes, hortante camoenâ;

Quæ mihi dilectos præteriisse vetat.

Quos ego commemini, speratum ad culmen  
honoris

Cetatim studio semper iisse pari.

Unguibus à teneris, veræ virtutis amantes

Erudit sacris Diva Minerva suis.

Dein ambos pariter, mage jam vernantibus annis;

Edocuit leges, & sua jura, Themis.

Vos generis morumque quidem cognatio junxit:

Sed mage discendi par sociavit amor.

Hinc individuæ vos consuetudinis usus

Constrinxit sacro fœdere amicitiae :

Ut duo corporibus, sed mentibus unus iisdem,

Semper uterque simul nolit, idemque velit.

Unus

Unus utriq; labor, doctæ impallescere chartæ,  
Et volupe est, solis invigilare libris;  
Astræamque Deam pariter colere: illa vicissim  
Prodiga muneribus vos cumulare suis,  
Jam parat; atq; æquis æquata laboribus (æqua  
Quippe decent Themidem) præmia utrique  
refert.

Par toga vos decorat, par laurus & annulus or-  
nat,

Et studio applaudit docta corona pari.

Non equidem dubito, felici sydere ab uno

Tempora vestra pari condicione regi.

Hinc ita conspिरant in vobis munera cœli,

Cunctaque confimili prosperitate fluunt.

Hinc parilis constat pietas vos inter amicos,

Et parilis certat cum pietate fides.

Pirithoum videor conjunctum cernere Theseo,

Conjunctumque suo Thesea Pirithoo.

Reliqua sed superest pietas nunc publica vo-  
bis,

Certatim in cives officiosa suos.

Quæ circumscriptum pupillum vendicat, atq;

Tutatur viduam vindice lege domum.

Hoc deinceps fuerit pulcrum certamē amoris,

Dignaque sit vestrâ condicione fides.

Huc igitur junctos conferte animos, studium-  
que,

Et conjuratam consociate fidem.

Utrq; Themis vestris fuit hæctenus æqua cupitis,

Vos itidem oppresso fitis uterque reo.

J A C O-

JACOBOM EYEN,

Ecclesiæ Marianæ Canonico, jam ma-  
rito, & patri:

*Cum juridicâ laureâ publicè donaretur.*

**I**Nvesti juveni votorum summa suorum est,  
Ut conjux lepidæ conjugis esse queat;  
Et tandem, cupidi quæ spes est altera amantis,  
Dulce maritalis pignus habere tori.

Tu dudum utroque es voto damnatus, amice,  
Promeritus, quæ lex Papia jura dedit.  
Sed major tibi restat honos, & justa laborum  
Præmia nunc meritis sunt tribuenda tuis.  
Annulus, & splendor togæ, honestamenta que  
frontis,

Sunt magni decoris pignora certa tibi.  
Ecce tibi fora panduntur, sanctumq; tribunal,  
Patronoque novo curia tota patet.  
Nec tantùm trepido jus est cavisse clienti,  
Et bene sordidulo consuluisse reo:  
Verùm etiam medio tibi dissertare Lyceo,  
Claraque discenti promere jura, datur.  
Fas etiam, contortuplicata ænigmata legum,  
Jurisque ambiguas dissoluisse strophas.  
Quin etiam his majora tibi sperare licebit,  
Digna que consulto munia obire viro.  
Ille etenim, rebus terræque marique regendis  
Aptior, ante alios maxima quæque gerit.  
Ille mihi summâ puppi sedet arbiter, atque  
Fluctibus in mediis dirigit arte ratem.

His

His itaq; auspiciis, & spe, MEYENE, secundâ,  
 Ingreditor, quâ te ducit honoris iter.

Quique domus propriæ pater hæctenus esse  
 mereris,

Contentus privo jura dedisse Lari;

Nûc populi pater esse potes, pater ipse senatus,

Atque inter patriæ dicere jura patres.

## A D

CORNEL. vander LINGEN,

Cùm supremum in Medicinâ gradum  
 consequeretur.

## D E

*Intemperantiâ, secundâ morborum genitrice: qua  
 magis magisque in dies gliscens, medicis, etiam  
 recens in eum ordinem adscitis, uberrimam pro-  
 mittit materiam praxeos. De quo argumento pre-  
 lixè Seneca, epist. 95.*

Quid te sollicitum video, dulcissime rerum,  
 Et caperat tetricis frõs nebulosâ striis?  
 Suaviter exhilarant alios nova pilea mystas,  
 Et recreat doctas laurea sacra comas.

Tu quoque rugosam nobis exporrige frontem,  
 Signetque ante alios hunc nota Cressâ diem:  
 Et tibi dilectis geniales instrue mensas,

Maximaque effuso gaudia prode mero:

Te quoniam ante alios delectû Hygiëa ministrû  
 Curandis medicâ destinat arte malis:

Ap-



Applauditq; tuis cœptis populusque, patresq;,  
 Et laudant studium pollice utroque tuum.  
 Turba frequens, inquis, medicorū provenit, arti  
 Debita præripiens experimenta meæ.  
 Hydrops pulsus abit, nodosa podagra recedit,  
 Cumque gravi febris pestilirate fugit.  
 Non latitare datur morbis nascētibus usquam,  
 Nec superest, quò sese illatebrare queant.  
 Undiq; circumstant, dextrâ lævâque, medentes,  
 Et prostant solito pharmaca prompta magis.  
 Jâq; morabor iners, tenuis quia messis in herbâ,  
 Et reliqua exigua est hîc ressecanda seges.  
 Denique nil superest nobis, nisi nomen inane,  
 Et Galenus inops desidiosus ager.  
 Erras, crede mihi, toto, doctissime, cœlo,  
 Non bene subductâ nunc ratione loquens.  
 Morborum seges ampla tibi nascetur, & usque  
 Turba laborantûm, quos mediceris, erit.  
 Dummodò per populos latè fecunda superfit  
 Morborum genitrix, luxuriosa gula.  
 Hanc coluere Deam dites juvenesque senesque;  
 Hanc matrona potens, lautaque virgo colit.  
 Est satius bene vivere, ait, genioque litare, &  
 Tristia securo pellere fata mero.  
 Sed nulli gratuita fuit male blanda voluptas,  
 Multaque deliciis miscet amara suis.  
 Hinc mala temperies, penitos diffusa per artus,  
 Debilitat variis languida membra modis.  
 Nec mora: alexicacus nartæ Podalirius ægro  
 Adfidet, &, lentè quod medicetur, habet.

Nunc

Nūc tuffis curāda tenax, nūc turgidus hydrops,  
Aut pede tardigrado lenta podagra, tibi.  
Quædam etiam cæcâ, te subridente, medelâ,  
Et tacitâ alterius sunt medicanda manu.  
Inter & has epulas, & plenis pocula mensis,  
Et spumante recens prompta Falerna cado,  
Festivorum aliquis, largo perfusus Jæcho,  
Luce sequente tuam forte requireret opem.  
Liberiore loquor tibi pectore, amicus amico,  
Ingenuo ingenuus, dissimulando nihil.  
Sæper erit, quod agas, totâ vagus urbe Machaõ,  
Curandusque tibi plurimus æger erit:  
Dû nova musta placet, & odora Falerna bibuntur,  
Et sapiunt domino fercula lauta suo.  
In cute curandâ plus plusque operata medelam  
Expetet usque tuam luxuriosa domus:  
Protenus & mensas repetet curata relictas,  
Ad genium rediens obsequiosa suum.  
Moxq; renascuntur, quæcunq; mededo fugâris,  
Excisumque tuâ pullulat arte malum.  
Nempe amor ille dapis, ratione potetior omni,  
Fastidit Coi dogmata sana senis:  
Rideturque modo præscripta diæta salubri,  
Et sine lege sibi vivere luxus amat:  
Antidotumque mali venturi spernit, & odit,  
Perniciemque sciens sic fovet ipse suam.  
Ne te forte morer, tibi symmystisque quibusvis,  
O minor augurio maxima lucra meo.  
LUXURIES nocitura sibi est, mirabile dictu,  
Ut cupidis medicis centuplicentur opes.

JOHAN.

## JOHANNI BUSSCHOFF:

Cùm U. J. doctor crearetur.

Quid me, *Bissovide*, donatum jam rude dudum,  
Rursus ad arma vocas, iterumque movere lacertos

Me cupis emeritos? nimirum ut debilis, inter  
Certantes, mediâ specter ridendus arenâ.  
Non animus, viresque, vegent: non integer ævi  
Sanguis adest, tantisq; ætas mala sufficit ausis.  
Jam pridem exhaustis languescens Musa medullis,

Frustra pares meritis conetur reddere laudes,  
Virtutesque tuas perituris prodere chartis.

At tamen ingenti, juvenum doctissime, tandem  
Victus amore tui, jam desita plectra resumam,  
Invalidusque licet, sequar obsequiosus, amici  
Quò desiderium trahit, & me concitat uni  
Nunc tibi sacra dies, studiis jam rite peractis.  
Dein patrii meriti redivivus pectore grato  
Sensus adhuc memorem stimulat, laudumque  
tuarum

Digna jubet gracili præconia pangere versu.

Non tu, præcipiti nimum stimulante juvenatâ,

Ad tua vota ruis: lento sed singula passu  
Gnavus, & acer, obis studiosæ munia mentis:  
Omnibus ut numeris, justâque coronaide, tandem

Abso-

Absolūatur opus. Seris venit usus ab annis,  
Artificemque facit virtus veterana magistrum;  
Ante alios qui sit rebus maturus agendis.

Propterea lentus properas, decoctius ut sit,  
Limatumque magis, plures quod parturis an-  
nos;

Quos pariter sacris Sophiæ, Themidisque, de-  
disti.

Longa dies quondam cautum formavit Ulyssē:

Illa triseclisenem sapientem Nestora fecit :

Scipiadasque eadem docuit bellare secundis

Auspiciis, armisque audaces frangere Pœnos.

Hæc quoq; , *Bissovide*, te incoxit legibus, ut jus,

Tanquam ungues, digitosque scias. testis schola  
tota

Juridica est, quæ te partes versavit in omnes,

Promptius ingenium, & studium mirata senile;

Quo perplexarum dubiosa ænigmata legum

Expedis, atque acri juris certamine tandem

Victor ovas, toto circūm plaudente Lyceo,

Et pariter gratante patrum, juvenumque, co-  
ronâ.

Pars ignava quidē, & longi pertæsa laboris,

Ut canis, ex summo delibant flumine Nilum:

Tu verò, tenero Musis devotus ab ungui,

Omnigenas penitus voluisti combibere artes,

Noctes atque dies; sperataque præmia doctis

Ingeniis, duro cupis emeruisse labore :

Quos nūc hæc lux festa tibi decernet honores.

Illa dies igitur niveo signanda lapillo est;

Quâ

Quâ tibi nunc pleno funduntur munera cornu.  
 Ominibus faustis Themidis jam personat ædes,  
 Et tibi certatim juvenes, blandæque puellæ,  
 Laurea ferta legunt, & prospera carmina dicunt.

Pars choreis indulget ovans, gaudetque patrono

Læta novo, & sancto te vindice juris, & æqui:  
 Tramite legitimo qui reddes jura clienti,  
 Omnibus à technis alienus, & arte forensi,  
 Integer antistes legum, Themidisque sacerdos.

A D

GERARDUM NYENDALIUM.

Non minùs festivum, quàm literatum,

*Pro Doctorali V. I. laurea publicè,*

D E

CONTRAHENDA EMTIONE  
ET VENDITIONE,*disputantem.*

Q Uòd multiplice cautione juris,  
 Et legum validis, amice, clathris,  
 Furtivas cohibes strophas, & omnes  
 Vendendi simul, atque emendi artes;  
 Grande hoc pollice utroq; laudo cœptū.  
 Nil fallax mage, captiosiusque est,  
 Quàm

Quàm vorfuta mercimoniorum.  
Paſſim callida multitudo vulgi,  
Sexcentis variè dolofa technis,  
Vendendo, pariterque emendo, fallit.  
Eſt qui vendere nec ſuam recuſet  
Argento patriam hoſtibus dolofis.  
Sunt qui iudicium, forumque totum,  
Et jus, falque, fidemque, nundinantur,  
Stajenus velut, improbuſque Gutta:  
Turpi ſtigmatè quos notat vetuſtas.  
Venalem quoque nunc fidem videbis  
Quorundam, fora ſi frequens pererres;  
Mirâ vulturius togatus ipſum  
Cùm circumvenit arte litigantem,  
Et te ſollicitum trahit morando,  
Queſtum ſordidus aucupans iniquum:  
Aut partes malefidus inter ambas,  
Fallit prævaricando credulum te.  
Verborum quoque venditando fumos,  
Eludit miſerè ſuum clientem,  
Cauffæ illegitimæ patrocinaſtus.

Quin & rhetoras inter, & poëtas,  
Discordesq; ſophos, ſubinde quidam eſt,  
Si fas dicere, nugivendus autor.

Multi, ceu ſua, venditant petita

V

Hinc

Hinc atque inde manu rapace, turpes  
Præclarorum operum laverniones.

Sed qui nunc gemini novus sacerdos  
Juris rite sacris inauguratur,  
Non caupo malus artium malarum est :  
Sed qui nos bene vendidisse cunctos,  
Atque emisse bene, edocebit omnes;  
Venumq; ille operam dabit fidelem, &  
Venum consilium bonis salubre.  
Sed vobis, mala turba litigantûm,  
Qui venalia jura, fas, fidemque,  
Speratis pretio, valere jussis,  
Juris non referabit officinam.

Huc, vos ruricolæ simul clientes,  
Huc, vos urbicolæ, citate gressum.  
Præter quippe Themis severiorem,  
Præter juris & equitatis artem,  
Blandorum quoque mercimoniorum  
Hic plenissima prostat officina.  
Unà consilium, facetiasque,  
Unà præsidium, salesque vendet.  
Seu quis feria, seu jocosa malit,  
Seu quis vindice lege, sive cantu  
Contendisse velit suaviore,  
Horarum cluet omnium patronus.

Qui

Qui ridendo redarguisse fontem,  
Et ridendo bonos queat tueri.  
Non vultu riget hic Catoniano,  
Non tristi male victitat sinapi:  
Sed noctuque diuque frons serena est,  
Exporrectaque cuique consulenti.  
Cui non sat erit, tibi dedisse  
Stanti consilium, sed & jacentem,  
Suffultumque male, eriget jocosâ  
Te mulcedine, suaviludiisque;  
Ut victus quoque letior recedas.

Quotquot sunt itaq; in foro Catones,  
Caussarum tetrici nimis patroni;  
Quotquot caussidici severiores,  
Certatim trepidum premunt tribunal;  
Hos deinceps jubeo valere cunctos:  
Posthac ut liceat sedere vobis  
Compressis manibus, togata turba,  
Et torpescere languidâ quiete:  
Omnes quandoquidem inter advocatos,  
NYENDALIUS unicè expetetur,  
NYENDALIUS ille blandus, ille  
Festivissimus: Attici leporis  
Qui plenissimus, & forensis artis,  
Sollersque utile miscuisse dolci,

V 2

Cunctos



Cunctos pelliciet simul clientes.  
Nam punctum omne feret, reo misello  
Qui patrocínio cavet salubri, &  
Oblectat simul anxium clientem.

In summâ, mihi crede, quisquis un-  
quam

Subibis trepidus cliens tribunal,  
Inter consilium, facetiasque,  
Inter ludicra, seriamque pugnam,  
Hoc causæ lepido tuæ patrono,  
Lætus victor eris, cadesque lætus.

---

LECTO-

## L E C T O R I S.



*Vi nunc sequitur libellus,*  
*amice Lector, præ cæteris*  
*sua impolitia conscius, in*  
*publicum prodire verecun-*  
*datur. Pleraque enim eorum, quæ*  
*hic subjicimus, primâ juventâ; non-*  
*nulla, vixdum positâ prætextâ, in*  
*peregrinatione, & alibi, conscripsi-*  
*mus: eoque minùs accurata, Græca*  
*imprimis. Præcoces & gregales fru-*  
*ctus cogita: qui nos delectant, quia*  
*provenere maturiùs; post paucos*  
*autem dies ituri in fastidium. Ve-*  
*rumtamen facile denique passus sum,*  
*hæc quoque vulgari, meo potius,*  
*quàm tuo, animo obsecutus. Volupe*  
*enim est, etiam in ipsâ senectute, ad*  
*id genus rudimenta, & mustæ eta-*  
*tis μελετήματα, subinde referre ocu-*  
*los; ut, quid adolescens didiceris, no-*

V 3

scas,

scas, & quantum intereà loci pro-  
moveris. Pro tuâ itaque æquitate  
veniam, scio, dabis isti immaturo fe-  
tui, sicubi adhuc informem videris,  
nec omnibus numeris absolutum.



A D

DORDRAC

Lexicon He-  
rus inde ad

N

Παρθένω

Δέχουσι μ

περ, α

Ο, τὴν σὺ

Α' λυαὶ κτ'

Η' ν' α' μ' α'

Sordidum

natione

sua

a

A

X

μελ

Ο' υ' θεολ

Α' ρ' α' β'

Η' ν' ζ' α'

Φαδ

Α' ν' τ' α' β'

A D

DORDRACENAM BIBLIOTHECAM:

C U M

Lexicon Hesychii ei consecraret, discessurus inde ad Eburones, majorum patriam.

**Ν**ῦν ἐπεὶ αἴσα κακὴ κέλεται σε λιπῆν  
τερπόμενον,

Παλλάδ' ἠμετέρης ἱρὸν ἀνακτόριον  
Δέχνυσό μιν Φιλιθὸν τόδε μνήμα, σμικρὸν  
περ, ἀπελθῶν

Ὅ, τῆ σοι ἀνιθέω πρὸφρον' ἐκ κρεαδῆς.  
Ἀλκινόω κῆπ' ἠμῶν γέμει, ἀλλὰ ἢ ἔμπης  
Ἦν θέμις, Ἀλκινόω μῆλ' ἀγοραῖα δόμῳ.

A D

Sordidum Micyllum, in Germanicâ peregrinatione contubernalem: qui novâ voce sua dicebat τηρήματα, quæ aliorum essent χεῖματα.

**Α**γνοέω, τί θέλεις τηρήματα σείο γνέσθαι,  
Χεῖματα τῶν ἀλλῶν ὅσα, Μίκυλλε,  
πέλει.

Ὅν θεοὶ ἄμμι πρόσσι τάδ', ὡς κειμήλιον ἱρὸν,  
Ἀλλὰ ἔδραλέες χεῖσὸν ἀκεσμα βίης.  
Ἦν ἢ σὺ ἐκ ἐθέλεις χεῖσθαι, σὰ φυλάγματα  
φάσκε.

Ἀυτὰρ ἔμοι τάδ' ἔα μὰ προφυλάγματ' ἔμην.

V 4

A D

AD JANUM ÆMILIUM,  
filium: cùm, quæ sequuntur poëmata ethi-  
ca, ei meditanda exhiberet.

**L**iterulis teneros primis formavimus annos:  
Accipe virtutis nunc elementa tuæ.  
Scripsimus hæc aliis, fateor, dum nasceris, & te  
Nutrix in tepido dum fovet alma sinu.  
Sed tua nũc sũt, Jane, patris qui surgis in artes,  
Spes desyderii relliqua sola mei.

*Qualem requirat discipulum, liberaliter nem-  
pe educatum, nec domi præcorruptum.*

**E**νθα ᾠθραϊνετικὴν παρέχω βραχέεσσι  
φαλαίγῃς,

Ὡς χεὶ παῖδα νέον πατροδίδακτον ἔμῃ.  
Ἡΐθεον γὰρ τοῖον ἐέλδομαι, διχθὰ μαθόντα,  
Πὰρ ποκέθ, ἢ ἐμεῦ, πολλα διδασκόμενον.  
Οὕτω δ' ἀμφοτέρως τετελεσμένον ἔργον ἐ-  
σεῖται,

Ἀμφοῖν αἰὲν ἄμ' εἰς ταῦτὸ πονησαμένοιιν.

*Idem Latinè.*

**H**ic brevibus comprehensa damus præcepta  
phalæcis,

Exemplo valeat quid pater ipse suo;  
Quo genitore velim natum, quantumq; severo,  
Qui juvenis nobis erudiendus erit.  
Ut pariter pater, & doctor, conspiret amicè,  
Omnibus & numeris absolvatur opus.

De

## De eodem argumento

## H E N D E C A S Y L L A B I

Sgivelungi.

F A B. I. 2.

*Vtinam liberorum nostrorum mores non ipsi perde-  
remus. Infantiam statim deliciis solvimus. Mol-  
lis illa educatio, quam indulgentiam vocamus,  
nervos omnes & mentis & corporis frangit. Quid  
non adultus concupiscet, qui in purpuris repit?  
Nondum prima verba exprimit, & jam coccum  
intelligit, jam conchylium poscit. Antè palatum  
eorum, quàm os instituimus. In lecticiis crescunt: sicut  
terram attigerint, è manibus utrinque sustinen-  
tium pendent. Gaudemus si quid licentiùs dixe-  
rint. Verba ne Alexandrinis quidem permitten-  
da deliciis, risu & osculo excipimus. Nec mirum:  
nos docuimus, ex nobis audierunt: nostras amicas,  
nostros concubinos vident. Omne convivium ob-  
scenis canticis strepit, pudenda dictu spectantur.  
Fit ex his consuetudo, deinde natura. Discunt hæc  
miseri, antequam sciant vitia esse. Inde soluti ac  
fluentes non accipiunt è scholis mala ista, sed in  
scholas afferunt.*

**N**Atos quisquis habes bene educandos,  
Atque artes simul optimas docendos,  
Huc paucis mihi commonendus adsis.  
Barbatum licet advoces magistrum,

V s

Cui

Cui fors invida miscuit cicutam;  
 Doctoremve alium severiorem,  
 Quæras de grege relinquo sopherum;  
 Qui ducat docilem sequi juventam,  
 Aut cautè domet indolem ferocem,  
 Ne, freno sine, concitata aberret:  
 Frustra totus erit labor docentis,  
 Exemplo sine prævio parentis;  
 Qui longè est magis efficax magister.  
 Exemplo valet orbis imperator  
 Mores flectere gentis universæ:  
 Exemplo quoque subditos senatus,  
 Et servos herus incitabit omnes.  
 Sic vestigia & optimi parentis,  
 Et vestigia pessimi parentis,  
 Incessu suboles premit sequaci.  
 Naturæ imperio sequax juventa est:  
 Naturâ puer æmulator infans,  
 Et verissima simia est parentum;  
 Quos à matre rubens adhuc, negatis  
 Jam tum viribus, infit æmulari.  
 Dum nutricula pupulum tenellum  
 Lallo somnifero suum soporat;  
 Lallum pupulus usq; & usq; eundem  
 Balbâ nititur integrare voce.  
 Si rauco crepitu sonus tubarum  
 Contraxit trepidos ad arma cives;  
 Concurfantibus hinc & hinc manipulis,  
 Agmen sesquipedale parvulorum  
 Mox per compita congregi videbis,

Con-

Concitataque  
 Pygmaeos po  
 Bellum aqu  
 Cocco si pa  
 Crisamque  
 Te mox filio  
 Morum sum  
 Aequales v  
 Te regem  
 Toris ædifi  
 Quorquor  
 Reginas qu  
 Sexus sunt  
 Pardorum  
 Cognatis  
 Tetro ex  
 Cernis pr  
 Summo in  
 Cernis de  
 Aut furcâ  
 Fetus pal  
 Idem pu  
 Sumptis  
 Sic nem  
 Factis tu  
 Hoc esse  
 Cycnum  
 Si damna  
 Si bullian  
 Nec trif

Concitosque simul rubâ minore  
Pygmæos populos coire in unum,  
Bellum æqualibus asperum moventes.

Cocco si pater ardeas rubenti,  
Cristamque altiùs efferas superbus;

Te mox filius æmulus secutus,  
Morum simia pertinax tuorum,

Æquales volet inter eminere.

Te regem face : regulos videbis

Totis ædibus esse purpuratos,

Quotquot sunt tibi filij : videbis

Reginas quoque, quotquot alterius

Sexus sunt tibi liberi relictî.

Pardorum sobolem vides notari

Cognatis maculis : vides venenum

Tetro ex femine pullulare taxi:

Cernis progeniem ciconiarum

Summo in culmine pascier colubris:

Cernis de cruce vultures reversos,

Aut furcâ reduces ab Esquilinâ,

Fetus pascere carniùm rapinis:

Isdem pulli inhiant cibis, in altum

Sumptis sese ubi sustulere pennis.

Sic nemo indocilis puer sequendis

Factis turpibus : omnibus videmus

Hoc esse ingenium. putabis atrum

Cycnum, prodigiumque inusitatum,

Si damnet vitium puer paternum.

Si bullatâ tua est parentis ætas,

Nec tristi patrum sapiis senectâ;



Nunquam filiulus nuces relinquet:  
 Sed, dudum posito sacro capillo,  
 Ad cunabula nœniamque primam  
 Conversus, puerum redintegrabit,  
 Par impar repetens, arundinemq;  
 Longam, quâ plateas senex pererret.  
 Quæsitæ male nummuli relinquant  
 Hæredem puerum senex avarus:  
 Hæres filius, Euclione natus,  
 Gaudebit quoque sordido lucello,  
 Custosque Hesperidum velut sororum,  
 Sacro pervigil incubabit auro:  
 Atque ad cætera cùm feratur ultrò,  
 Invitus vitium docetur unum.  
 Inter pocula senione fallas,  
 Vel jactu Veneris tuos sodales:  
 En parvo quoque lufitat fritillo  
 Quadrimus puer in domo paternâ,  
 Totam effundere mox paratus arcam,  
 Pernox aleo, pessimusque gluto.  
 Augiæ stabulum quis hoc repurget?  
 Illum si tamen expetis doceri;  
 Mulgere ubera nos olentis hirci,  
 Vulpesque indociles jubes jugare.  
 Ni vitæ integra sit tibi juvenus,  
 Incorruptaque moribus paternis;  
 Barbatos licet hinc & inde centum  
 Natis præficias tuis magistros,  
 Nequicquam steriles colent arenas,  
 Aptabuntque lyram tuis asellis,

Ex-

Exemplis igitur  
 Uagui de rene  
 Virtutemque  
 Nondum den  
 Ut felicius im  
 Artes auricul  
 Et doctor par  
 Fingant usqu  
 Sic nil docti  
 Et nil purius  
 Toto repper

Exemplis igitur tuis juventam  
Ungui de tenero bene educato;  
Virtutemque doce sequi paternam,  
Nondum dentibus omnibus renatis:  
Ut feliciùs imbibat magistri  
Artes auriculis honestiores;  
Et doctor pariter paterque eundem  
Fingant usque rotâ mage expolitum.  
Sic nil doctius, eruditiusque,  
Et nil purius, elegantiusque,  
Toto repperias sacro Lyceo.

---

*Ad Præceptorem suum,*

**GERARD. VOSSIUM:**

Cùm, primâ juventâ, ei dedicaret Poëma-  
tion, de Sententiis septem sapien-  
tûm Græciæ.

**Ε**ἴλησιν σιωάειθμε σοφοῖς, σιωάειθμε  
Λατίνοις,

Παλλάδ' ὄλιω κραδίη σείο πειχόμενε,  
Ἐπτά σοφῶν σελίδας λαβὲ ἴλασθ' ἔυφρονη  
θυμῶ,

Βοστιάδη, παρ' ἐμεῦ ἀνπιχαριζομένε.  
Σὺ πρὶν ἐπὶ λὼ χαιρίσαιο, παλίνδρομον αὐτίς  
ἐμεῖο

Ἀνὴπελαργῶντ' ἔδεχυσσ' ἑβδομάδα.  
Σώφροσι γάρ ποτε παῖδα νέον μ' ἐπέεσσιν  
ἔθρεψας,

Πλασάμηνος μελιχρῶ πύθον ἐόντα λόγῳ.  
Δάζεο γῶν τὸ τροφεῖον, ὀφειλόμηνόν τε δι-  
δακτεον,

Ἀτρεκὲς ἡμετέρης μνήμα φιλοφροσύνης.

*Idem fere Latinè.*

**I**N Grajis numerande sophis, numerande La-  
tinis,

Cunçtaque Palladiæ munera mentis habens,  
Voffiade, levidense favens gratantis amici  
Accipe opus, Graiæ Pleiadem sophiæ.

Hæc,

Hæc, rogo, pro meritis, animi tibi munera funto  
 Murua, si pateris, qualiacunque mei.  
 Suaviloquo tenerum finxisti sedulus ore,  
 Nutristique tuis artibus ante rudem.  
 Hoc igitur tanti pretium cape vile laboris,  
 Atque aliquod nostri pignus amoris habe.

S E P T E M -  
 V I R I G R Æ C I Æ,  
 S I V E

*Enarratio illustrium sententiarum, quæ vulgò  
 septem sapientibus tribuuntur.*

T H A L E S M I L E S I U S.

*Thales ἐγγύα, πάρεσι δ' ἄτη, protulit:*

*Spondere qui nos, noxa quòd præfest, vetat. Auson.*

**S**eu Iano resides medio, seu publica cura est;  
 Non spondere, tibi murus ahenus erit.  
 Sed pietas gravitasq; viri præ maximum esto:  
 Hunc dederis, fidei plus satis unus habes.  
 Virtutem grave pignus habens sic Regulus,  
 hosti  
 Unâ mille vades integritate dedit.  
 Hoc igitur, missis vadibus, sponsore tuenda  
 Res erit: hoc solo sat stabilita fides.  
 Utque truces angues, vadimonia cuncta cave-  
 bis,  
 Sic tibi, sic aliis damna minora ferens.

S O L O N

## SOLOM ATHENIENSIS,

*Quod introfertur, τέλει ὄραϊν μακρῆ βίῃ,*

*Finem intueri longæ vitæ quo jubes :*

*Multi hoc Solonē dixere Cræso existimant. Aufon.*

**I**Nstabili versata rotâ fortuna volutat  
 Res hominum, firmo nescia stare gradu.  
 Tollimur & premimur variè, vitâque manente,  
 Ceu pila jactamur, ludibriumque sumus.  
 Testis Cræsus adest, dum, præmonitore Solone,  
 Arfuro ingeminat dicta probanda rogo :  
**SORTEM** finis habet stabilem, certissimus in-  
 dex,

Quis sis, quis maneas : cætera casus habet.  
 Post cineres igitur miserum, regemve vocabo,  
 Quodque eris emoriens, hoc mihi semper eris.

## ALIUD.

**V**T vario infesti coëunt dū Marte manipuli,  
 Quò cadat, incertum est, palma petita  
 loco.

Dumque per ambiguas puppis vaga fluctuat  
 undas,

Vectorum pariter stat dubiosa salus :  
 Certa sed exodio rerum sua cuique patescit  
 Condicio, & cunctis fata peracta liquent :  
 Sic quoque spemque metumque inter luctabi-  
 mur omnes,

Stamina quoad retricæ dissoluere Deæ :  
 Et sortem variè jactabimur inter utramque,  
 Alterutram summâ testificante die.

CLEO-

## CLEOBULUS LINDIUS.

*Ἄρεισον μέτερον esse, dixit Lindius*

*Cleobulus, hoc est, Optimus cunctis modus. Aufon.*

**N**E vities facienda, modum servare juberis,  
Omnibus in rebus *μέτερον ἄρεισον* habēs.

Prosperiore ratis quoties tua flamine curret,

Contrahe, ne pecces, vela secunda nimis.

Si contrā adversis dubius jactaris ab Austris,

Mens constet mediis non superanda malis.

Nec calidus gelidusve nimis sis rebus agendis;

Quo sine virtutis nomen inane tuæ est.

Nam minor est dictis & gestis gratia rebus,

Qui decuit justo si caruere modo.

## PERIANDER CORINTHIUS.

*Μελέτη τὸ πᾶν, Periandri est Corinthii :*

*Meditationem esse totum, qui putat, Aufon.*

**S**eriùs incauti sapiùt Phryges, hoste recepto,

Pergama durateo cùm caperentur equo.

Consiliumque capit mediâ gladiator arenâ:

Tu, bene quæ peragas, præmeditanda putes.

Quicquid ages, utrumque priùs circumspice  
casum :

Seu bene, quod facies, seu male cedat opus.

Sponte suâ fluitant, quæ præmeditata gerun-  
tur,

Et prævisa minùs lædere damna solent.

CHILO

## CHILO LACEDÆMONIUS.

Γνωθι σεαυτὸν, quod Latinum est, Nosce te :  
Multi hoc Laconis esse Chilonis putant. Aufon:

**T**E totum excuties, atque explorabis ad un-  
guem,

Corpore quid valeas, quid ratione queas.  
Esse vides in te magni compendia mundi :

Quin igitur tanto munere digna geris ?  
Delphica, si nescis, dicat facienda columna,  
Quæ breve Chilonis, Γνωθι σεαυτὸν, habet ;  
Dædalei ut sapias pueri graviore ruinâ,

Et de Circæis commoneare subus :  
Ne tumido cristæ tibi surgant altiùs æquo,  
Nec gregis immundi de numero esse velis.  
Te docet hoc ratio, & divinæ particula auræ,  
Quòd melior mutis, inferiorque Deo es.

## ALIUD.

**Q**uod pariter puerosque beet, tristemque  
senectam,

Deciduum cælo, Γνωθι σεαυτὸν, habet.  
Te modulo metire tuo, vitæque beatæ  
Pande viam rectâ cognitione tui.  
Consule quid possis, quibus aut sis impar agen-  
dis,

Viribus inceptes ne graviora tuis.  
Nec præcedenti rogitas quid mantica tergo  
Contineat; vitium sed medicare tuum.

PIT-

## PITTACUS MITYLENÆUS.

*Et Pittacum dixisse fama est Lesbium,*

*Γίγνωσκε καιρόν, Tempus ut nôris, jubet.*

*Sed καιρός iste, tempestivum tempus est. Aufon.*

**T**empestivus ades, quò virtus cunq; vocabit;  
Seu tibi sit patriæ, seu tibi cura Laris.

Non nisi maturo refecantur tempore aristæ,

Et tempestivis carbasâ danda Notis :

Dimidiumque habet ille operis, qui tempore  
cœpat;

Quo nihil in rebus convenit esse prius.

Omne feres punctû, cunctis sua tempora rebus

Si dederis: dextro tempore victor eris.

Rumpe moras igitur rebus maturus agendis :

Spreta secuturo non redit hora die.

## BIAS PRIENEUS.

*Bias Prieneus dixit, οἱ πλεῖστοι κακῆί.*

*Quod est Latinum, Plures hominũ sunt mali. Aufo.*

**Q**ui solâ virtute truces comitâte per hostes  
Extorris patrio dicitur îsse solo;

Quique nihil portans fertur sua cuncta tulisse;

Hoc habuit, plures quo caruere, bonum.

Nam πλεῖστοι κακῆί εἰσι, minorque est turba  
bonorum :

Ingreditur vitii densius agmen iter.

Omnibus in rebus minor est mensura bonarum:

Sed mala perpetuò est luxuriosa seges.

Et



Et cōtracta magis primi sunt tempora mundi :  
 Ferrea posteritas secula longa tenet.  
 Quin igitur parvæ premimus vestigia turbæ?  
 Quippe solet paucas pascere Christus oves.

## SYLLOGE

*Earundem sententiarum, quarum singulas  
 singulis Distichis complectimur.*

Πρῶτα Θαλῆς μισέγγυθ, ὦ ξένε, σ' ἐγ-  
 γυάαδαι

Οὐ θέλεις ἀργαλέον πῆμα φυλαξόμενον.  
 Θεσμοθέτη δὲ Σόλωνι πανόλβιθ ἔποτε,  
 Κροῖσε,

Ἐ'ασεαι, πρὶν σιωιδεῖν ἔ βιότοιο τέλθ.  
 Τῆς Σπάρτης δ' ἔφορθ Χείλων θέσπισμα  
 θεσδῆς,

Πᾶσων ἔχον σοφίλω, Γνωθι σεαυτὸν, ἔδω.  
 Ἐργασίης τὰ πρῶτα τῆς καιρὸν πεφύλαξο,  
 Πιττακὸς εὖ διέπην ὡς σ' ἐκέλευσε βίον.  
 Τὸς ἧ κακὸς ὑπέδφε Βίας πλέας ἔμμελαι  
 ἀνδρας.

Τ' ἔνεκα τοῖς πλείστοις μὴ σωέπεθ' ἔδφ.  
 Ἐ'ασεθ νῦν Κλεόβυλθ ὁ Δίνδιθ, ὃς φρενί  
 πυκνή

Μηδὲν ἄγαν πεήξας, μέτρον ἄριστον ἔφη.  
 Τῶ μελετᾶν δ' ἔδεν Περιάνδρω ἔδοξεν ἄρπον.  
 Παντὸς γ' ὃ μελέτη ἔργα ἔρψμα πέλει.

A

A D

STUDIOSUM ADOLESCENTEM,  
septem artibus liberalibus gnaviter im-  
buendum.

**N**Umen inest numeris (testis non vana ve-  
rustas)

Fauſta ſed ante alios hebdomas omen habet.

Septem Pleiades, totidem vaga ſydera mundi,

Binaque ſepteno plauſtra trione micant.

Sic plus laudis habes, totidem quæſite per ur-  
bes

Mæonide, numero conciliante decus.

Romaque ſepteno caput exerit ardua colle,

Et claret totidem Græcia docta ſophis.

Belgica ſeptenâ coit in ſua fœdera dextrâ :

Septima Chriſticolis lux ſolet eſſe ſacra.

Utq; Ajax meliùs clypeo ſeptemplice pugnat,

Septenoque fluit clarior ore Melo :

Sic, juvenis ſtudioſe, ars te ſeptena beabit,

Si ſeptemgeminus conſtet in arte labor.

---

P R Æ .

## PRÆFATIO SEQUENTIS

O D Æ,

Ad amatorem verè libertatis.

Εὐφημεῖτε κόροι, ἐμοὶ εὐφημεῖτε γέροντες,

Καὶ ἐμῷ ἀσπασίως κλυτὲ σοφίζομαι.

Ὅ, τῆ σῆ ἐδίδαξε πάλαι, τόδε δόγμα δέχουθε,

Τοῖς πολλοῖς κενεὸν, ἢ ᾠδύδοξον εἶν.

Ἄυτοκράτωρ ὁ σοφὸς πέλεται μόνῳ, ὀλιβιοδαίμων,

Μῶν ὁδ' αὐτόνομῳ, κύριός ἐστι μόνῳ.

Τῆνεκά μοι, βέλπυσε, τεῶ ἐνικάθεο θυμῷ,

Ἡδονέων κρατέειν, ἢ κρατέειν παθέων.

Οἷα φιλαργυρίας, ἀπατάλης, κήτης, ἢ δ' ἀφροδίτης,

Ἄσφα τεῆς τελέθῃ χάλκεα δεσμαὶ φρενός.

Τῶν δ' ἰδίων παθέων ἠτιώμεν, ἀπορέων περ,

Σχέτλι αἰὲν ἔση, ἢ κακὸδύλ ἔση.

*Idem Latine.*

Ἡ Eic animo linguâque fave, juvenisque, senexque,

Et mihi nunc æquus lector adesse velis:

Dum

Dum repetita cano multorum insulsa palato  
 Dogmata, quæ quōdam porticus alma dedit.  
 SCILICET è multis sapiēs mihi millibus unus  
 Liber, & ex omni parte beatus agit.  
 Huc cultor virtutis ades, tormenta que mentis  
 Excute, quīs veluti compede vincta jacet.  
 Luxus, avarities, Venus, ambitio, ira, voluptas,  
 Omnia sunt animi ferrea vincla tui.  
 Semper servus eris, Crasso locupletior ut sis,  
 Et miser, à vitiis si superare tuis.

### ODE PARÆNETICA.

Paradoxum V. Tullii:

Μόνος ὁ σοφὸς ἐλεύθερος, ἢ πᾶς  
 ἄφρων δούλος.

*Solum sapientem esse liberum, & omnem  
 stultum servum.*

**L**ongè faceſſat turba profanior:  
 Limen duobus pingitur anguibus,  
 Intusque braccati trophæis  
 Porticus eſt veneranda Medi.  
 Antoniſa pubes, fruge Cleanthicâ  
 Paſcenda nobis, rurfus ut audias  
 Sacrum lyrâ carmen ſonandum,  
 Linguâ animoque fave canenti.  
 Tacent Quirites patricium genus,  
 Tacetque equeſtrem troſſulus annulum,  
 Suique libertus patroni  
 Munifici manumiffionem.

Puerque

Puerque bullâ nobilis aureâ,  
 Et purpuratâ veste superbiat :  
 Tribusque libertatis omnes  
 Nomine se recreent inani.  
 Cultor Cleanthis ridet imagines  
 Fuliginosas, & tria nomina;  
 Vertiginemque, & servulorum  
 Pilea, non putat esse nauci.  
 Omnes inanes has phaleras sibi  
 Stultus popellus vindicet. aurea  
 In mente libertas Catonis  
 Socratici residet magistri.  
 Non Cæsar, aut rex, non dominus valet,  
 Non prætor ullus, reddere liberum  
 Te servientem : quippe verè  
 Libera mens sapientis una est.  
 Frænare cæcos pectoris impetus,  
 Et contumaces admoderari  
 Doctus dolores, prurientes  
 Pellecebras superare fortis,  
 Votum coërcens, & stomachi potens,  
 Suique compos, nec male conscius,  
 Rex est, beatus, liber, unoque  
 Inferior Jove fulminante est.  
 At si libido, si furor æstuans,  
 Si pallor, aut spes immoderatio,  
 Aut lancinatrix ægritudo,  
 Te teneat sibi mancipatum :  
 Damam vocabo te miserum, licet  
 Pictâ decorus sis trabeâ, licet

Te

Te nunc ebur portet curule,  
Turbaque maxima sit clientum.

Iratus Ajax, Amphitryonides  
Amore captus, Crassus avarior,  
Quosque ægra mens torquet, sui sunt  
Turpiculi, mihi crede, servi.

Crudele, opinor, servitium vocas,  
Quos sub coronâ vendibiles vides,  
Aut quos locavit fors iniqua

Cappadocas rigidâ catastâ :  
Vel quos avarus ferricrepæ insulæ  
Herus fodinis abdidit horridis;

Aut quos per altum literatos  
Fustitudo vehit triremis.

Verum seorsim si bene propriam  
Vitam æstimâris, absque philautiâ;  
Crudelioris te videbis

Imperium domini subire.

Quin insularem te potiùs putas,  
Aut destinatum remigio doles,

Avare? cùm totum pererras

Oceanum fragili carinâ :

Cùm morte distans vix digitis tribus,  
Insane, tentas tot freta classibus,

Ut sole sub flagrante quæras

Aut piper, aut cochleas inanes;

Vel ut metallum tam bene conditum

Ferrâ recondas. ô dominum trucem,

Tam liberum qui te Quiritem

Dejicit in penitas fodinas.

X

Ergastu-

Ergastulorum est vita beator :  
 Non sempiternum servitium premit  
 Atras fodinas, non perenne  
 Remigium celeris liburnæ est.  
 Te semper urget cura peculii,  
 Pectusque semper conficit anxium  
 Quadruplicandæ fortis ingens,  
 Tantale, Mercurialis hydrops.  
 Sin forte, Divûm munere, sordidâ  
 Hâc exolutus compede, liberè  
 Vagaris, infelix catenâ  
 Mox religare iterum tenaci.  
 Orchestra patrum, vel Quatuordecim,  
 Urbisque fasces, sellaque eburnea,  
 Sat divitem te mancipabunt  
 Imperio domini superbi.  
 Hic indolesces, livide, prosperis  
 Rebus sodalis, nec miserabere  
 Casum labantis, prævalentem  
 Haud tolerare potis vel unum.  
 Iræ tyrannis sed violentior,  
 Immitiorque est hic dominus tibi;  
 Quòd legibus nullis tenerur  
 Præcipitis stimulus furoris.  
 Testatur Ajax hoc Telamonius,  
 Qui sæpe victor pulvere Troïco,  
 Septemplici tergo tremendus,  
 Hæctora magnanimum fugavit.  
 Flammas, Jovemque, is tempserat antea,  
 Et tot minaces Priamidum manus:

Uni

Uni sed  
 Victus  
 Robur quis  
 Nempe az  
 Et muru  
 Longo  
 Victus fur  
 Quis cred  
 Late-t  
 Diffid  
 Nec cauffa  
 Vesaniere  
 Placare  
 Profu  
 Tor moni  
 Victrice d  
 Hydran  
 Tot ca  
 Victoris hu  
 Percussum  
 Tabesc  
 Thio  
 Hylam, re  
 Pernox ge  
 Hic pac  
 Semid  
 Huc, Dav  
 Missus, pa  
 Ralo ca  
 Non t

Uni sed iræ impar ferendæ,  
Victus obit proprio dolore.  
Robur quis acris nescit Achillei?  
Nempe æs habebat pectore qui triplex,  
Et murus invictus tot annis,  
Longo Agamemnonio duello,  
Victus furore est; totque potens virum,  
Quis credat? iræ mancipium suæ est,  
Late-tyranno quando Atridæ  
Diffidet ob rabidos amores:  
Nec caussa flectit publica, nec fides,  
Vesaniemem: non pietas valet  
Placare: nil supplex Ulysses  
Proficit, & Telamone cretus.  
Tot monstra quondam Herculeâ cadunt  
Victrice dextrâ: terrigenas domat,  
Hydramque Lernæ pullulantem  
Tot capitum numero recenti.  
Victoris hujus pectus aheneum,  
Percussum amoris vulnere putidi,  
Tabescit, atque, Argo relictâ,  
Thiodamante satum puellum,  
Hylam, requirit, flumine conditum,  
Pernox gemens, & perditus. O Dij,  
Hic pace vestrâ semiservum  
Semideum liceat vocare.  
Huc, Dave, ades dum, qui, domini manu  
Missus, patronum jam colis, & recens  
Raso capillo pileatus,  
Non meruis scuticas heriles.



Album pedes te vidimus antea,  
 Mox mulionem semioboli, aut canem :  
     Vindicta sed cùm te tribulem  
     Reddidit, amplificatque nomen;  
 Repente Bruto liberior tibi  
 Videris ipso, & mox, quasi poculo  
     Circes novam indutus figuram,  
     Te facis ingenuum Quiritem.  
 Si nunc herilis te pudeat molæ,  
 Onusque damnes hexaphoron grave,  
     Nolisque stertentis per urbem  
     Corpus heri tolerare tergo :  
 Iniqua multò sit mage servitus,  
 Quâ te tyranni pectoris intimi  
     Miserrimum, noctes, diesque, Ex-  
     carnificant, sine fine, servum.  
 Herâ sub irâ, sub domino metu,  
 Sub rege lucro, sub dominâ gulâ,  
     Vivis, miselle, uno relicto,  
     Sub πολυκιστην redactus.  
 Libertus unus tot dominos subis  
 Dissidentes. hic jubet, hic vetat,  
     Raptantque diversum imperantes  
     Mancipium miserum tyranni.  
 MENS ergo victrix sola libidinum,  
 Mens imperatrix sancta cupidinum,  
     Vitæque regina universæ,  
     Jus habet ipsa sui supremum.

De

*De eodem argumento brevius.*

**I**ngenuis prognate puer, quid munere bullæ,

Et quid coccineâ veste, superbe, tumes ?

Non libertatis sunt hæc insignia veræ,

Si grave servitium pectus inane premit.

Nec mihi festucam, liberte, aut pilea jactes,

Constrictus vitiis si tenere tuis.

Nō verū dominus, prætorve, dedere Quiritem,

Quem mihi mens animi libera sola facit.

Qui mentem ratione regit, vitiumq; coërcet,

Compos & usque sui est; jus habet ille sui.

*Commendatio sequentis Oda, de bonâ conscientia.*

**E**ἰ ποτε, λῶς, ἀναγνώσ τὰδ' ἀπομψα με-  
λίσματα, ἢ μὴ

Ὁ κνήσης ὀλίγη πολλὰ δαλιῶαι βίβλω.

Δέχνησο δυσπραγέσσι μέγα προφύλαγμα  
βροτῶσι,

Δέχνησο ἢ συγερῶ ἀντίδοτον θανάτῃ.

Αἰὲν ἀεισεύων, ἢ αἰεῖ σοι καλὰ σωφδῶς,

Παλλάδιον κρεατερόν, μήτε λειῖσόν, ἔχθῃ.

Ὅυτω ἢ μέσῃ ἐνὶ ναυφθορείῃ ἀμέειμνος,

Καὶ πολὺ ζαβολίης φέρτερο αἰὲν ἔση.

Ἀβλαβίῃ γὰρ αἰεὶ κηρὸς περὶ γίγνετ' αἰνήσ.

Ἀυτόδικον ἢ θανῶν, ἀξιός ἐστι μόρθ.

*Idem Latinè.*

**S**I quis es incultæ lector mihi forte Camœnæ,

Nec piget exiguo multa notâsse libro :

Accipe præcipuum rebus solamen in arctis;

Accipe quæ summo sit medicina die.

Palladium velut invictū mens conscia recti est;  
 Tutus & in creperis portus & ara malis.  
 Illa dabit, quod te mediis tranquillet in undis;  
 Quo, male convictus crimine, victor eris.  
 Sēper enim innocuus sævâ de morte triūphat :  
 Sed periens semet iudice, jure perit.

ODE ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΗ,  
 DE BONA CONSCIENTIA.

SENECA EPIST. XLIII.

*Quid prodest recondere se, & oculos hominum, au-  
 resque vitare? Bona conscientia turbam advo-  
 cat, mala etiam in solitudine anxia atque solici-  
 ta est. Si honesta sunt quae facis, omnes sciant: si  
 turpia, quid refert neminem scire, si tu scias? O  
 te miserum, si contemnis hunc testem.*

AD sacra vatum, casta puertia,  
 Et vos pudicæ pergite virgines,  
 Gravesque matronæ: venite  
 Vesticipes juvenes, senesque.  
 Sed quisque linguam pascite, murmura  
 Profana sacram ne vitent lyram,  
 Thyrsoque percussum recenti  
 Contemerent mala verba vatem.  
 Non confragosis Pythia fortibus :  
 Mendace non hîc nomine creditus  
 Vates Aperta est: non cubile hîc  
 Flexiloquæ positum Sibyllæ est.  
 Cortina aperta est nostra, nec anxio  
 Mens consulētum ænigmate luditur,

Ora-

Oraculo  
 Ancip  
 Sed veritat  
 Verus face  
 Respon  
 Facid  
 Tranquill  
 Nostræ C  
 Quiet  
 Perfu  
 Nempe in  
 In mente  
 Quies  
 Turis  
 Si vel pro  
 Jactere,  
 Huc te  
 Imp  
 Si vel rev  
 Orbis fati  
 Stans  
 Intra  
 Ardent  
 Transcer  
 Terra  
 Gur  
 Omnem  
 Omnem  
 Merit  
 Lw

Oraculorum carminumve  
Ancipiti dubiosa scirpo.  
Sed veritatis, sed sapientiæ  
Verus sacerdos, clara legentibus  
Responsa canto, & certiora  
Fatidicæ folio puellæ.  
Tranquillitatis portus amabilis,  
Nostræ Camœnæ sunt penetralia :  
Quietis hîc est ara, in omni  
Perfugium, mihi crede, sorte.  
Nempe in recessu pectoris integri,  
In mente purâ, nec male consciâ,  
Quies serena est, atque nostræ  
Tutior hæc statio carinæ est.  
Si vel procellis omnibus undique  
Jactere, vitæ jam dubius tuæ :  
Huc te receptes, & pericli  
Impavidus placidè acquiesces.  
Si vel revulso cardine desuper  
Orbis fatiscens machina corruat :  
Stans in gradu, mundi labantis  
Intrepidè excipies ruinas.  
Ardentis aut si vis maris incita  
Transcendat omnem forte crepidinem,  
Terras inundans: mens quieta  
Gurgite vel medio futura est.  
Omnem timorem, non male conscius,  
Omnem dolorem fluctibus Africis  
Mersabis, & curas protervis  
Ludibrium Zephyris relinques.

Fato minaci vel medios dare  
 Audebis ungues, & laqueum truci  
     Mandare fortunæ, recente  
     Purior ipse magis salillo.  
 Non ergo cæcum pectore conscio  
 Scelus recondas, vindicis immemor :  
     Seu cædis, ultricem per iram,  
     Præcipiti rapiaris cestro;  
 Seu nundinari iudicium pares,  
 Parvumque circumscribere pupulum;  
     Seu dira furtivæ æstuantem  
     Te Veneris furiet libido.  
 Mentem nec unquam vel subeat tuam,  
 Quod turpe coram testibus autumes:  
     Ne foedus atque impurus intus,  
     Pelliculâ niteas decorâ.  
 Sed æquitatis te gere vindicem,  
 Et veritatis cunque satellitem :  
     Fidenter ut tecum micare  
     Nec mediis dubitem tenebris.  
 At cæca si nox, si locus avius,  
 Laxent habenas forte libidini :  
     Culpæ nefandæ temet unum,  
     Mille velut reverere testes.  
 Sic nec cavernis crypta latentibus,  
 Nec solitudo vasta sine arbitro est :  
     Non cæca nox est: non mare altum  
     Teste caret penito recessu :  
 Nec solus usquam es: est Deus, est tibi  
 Mens arbitratrix rebus in abditis;

Quæ

Quæ sola damnabit nocentem,  
Testibus æquiparanda mille.

Hæc increpatrix, hæc Rhadamanthus est,  
Secreta Erinnys, clam tibi carnifex :

Hæc Sisyphi est saxum rotandum, &  
Cordis edax fodicator ales.

Seu tu verendas contigeris Deum  
Perjurus aras : seu patris impius

Urnæ feralem frangere audax,  
Minxeris in cineres parentis:

Seu nundinator justitiæ, quasi  
Stajenus alter, jus vitiaveris;

Prætorve cauponatus urnam  
Vendibilem dederis nocenti :

Altè tonantis seu Jovis æmulus,  
Mendace gentes fulmine territas

Concusseris horrendus, ipse  
Sulphureo quatiendus igni :

Mox, quem putasti Tiresiam Deum,  
Argum timebis : quem lapidem modò

Non horruisti, crispisulco  
Fulmine ne feriat, pavesces.

Vives stupenti consimilis, quasi  
Non vivus, ultore exanimis meru;

Ceu fulguritus, quem repente  
Ætherius stupefecit ignis.

Ceu relligatus rupibus horridis,  
Pasces edacem pectoris alitem,

Verè tremendum fabulosi  
Supplicium subiens Promethei.

Ceu continenter clausus in æneo  
 Gemes iuvenco : & pendulus impium,  
 Jamiam velut casurus, ensis  
 Desuper in caput imminebit.  
 Horrebis, orbis pondus inutile,  
 Ne te præaltâ scissâ voragine  
 Vivum & videntem terra condat  
 Præcipitem Stygiis tenebris.  
 Terram perosus, non relevabere  
 Dirâ per undas sollicitudine :  
 Scyllam inter atque altam Charybdin,  
 Semianimis quasi fluctuabis.  
 Exosus undas, præpete si levis  
 Pennâ profundum Dædalus aëra  
 Tranes : pari te præpes angor  
 Remigio volucrem sequetur.  
 E U N T eandem, quam dominus, viam  
 Curæ & dolores : sunt quoque navitæ  
 Curæ : pedestres sunt dolores :  
 Sunt equites furix sequaces.  
 Nervos, & atri roborâ carceris,  
 Et tristiozem judicii notam, aut  
 Prætoris urnam continenter,  
 Et puteal reputans nocentûm,  
 Vanâ caducæ frondis imagine  
 Membris tremisces horripilantibus,  
 Arundinisque forte motæ  
 Quàm minimâ trepidabis umbrâ.  
 Necdum prehensus flagitii, quidem  
 Celâsse gaudes; sed simul anxius,  
 Ne cautor olim, pertimesces,

Se

Se cap  
 Namque es  
 Sed prodit  
 Diffus  
 Sæpe  
 Secura nun  
 Fiduciam  
 Semper  
 Et vo  
 Frustra a  
 Curas rev  
 Fixæ v  
 Carni  
 Non ardo  
 Mutatua  
 Curas  
 Ung  
 Gemmar  
 Obliviosi  
 Mens  
 Per  
 Non las  
 Non no  
 Tote  
 De  
 Si curay  
 Fello soy  
 Repe  
 Exa  
 Eriany

Se capiat male cautus ipsum.  
Namque expavesces non alios modò :  
Sed proditorem te metues, tibi  
Diffusus ipsi : nempe forex  
Sæpe suo indicio prehensus.  
Secura nunquam est mens male conscia,  
Fiduciam nec, cùm latitat, habet  
Semper latendi : sed catellos,  
Et volucres metuit loquaces.  
Frustra autem edaces pectore conscio  
Curas revellas, cùm semel hæserint,  
Fixæ velut clavo trabali,  
Carnifices animi nocentis.  
Non ardor ostri, non Phrygius lapis,  
Mutatus aut sol, aut nova sydera,  
Curam levabunt : non amomi  
Unguen, Achæmenique costi.  
Gemmata sed nec pocula Massici  
Obliviosi, nec cerebrum Jovis  
Mensâ dapali, mitigare  
Pervigilem poterit dolorem.  
Non lassitudo, aut Herculeus labor,  
Non nox soporans, plumaque mollior,  
Toto toro membris volutis  
Debilibus dederit quietem.  
Si cura pernox forte brevissimum  
Fesso soporem indulserit : horrida  
Repente imago semisomnem  
Exagitat sceleris peracti :  
Erinnyum quam subsequitur cohors



Ultrix nefandi criminis; & faces  
 Intentat ardentēs tremenda  
 Eumenis anguineo capillo.  
 Quiete ruptâ, non minùs anxium  
 Infesta furdo verberē lancinat,  
 Caputque devotum execrata,  
 Per Styga te rapit universam:  
 Nunc angue tetro Ixioniam rotam,  
 Nunc explicatum jugeribus novem  
 Immane corpus, nunc laborem  
 Sisyphium tibi monstrat omnem.  
 Pœnam Deorum tardigradam quidem  
 Sperabis: illam sed tamen assequi  
 Tandem videbis claudicante  
 Te volucrem, fugitive, passu.

*De eodem argumento brevius.*

**T**urpe nihil malefana tibi conscire juvenus,  
 Neve velis tacitos claudere corde dolos.  
 Inviçtum tibi robur erit mens conscia recti,  
 Tranquillans mediis pectora sana malis.  
 At gravis assiduo culpæ comes anxius horror,  
 Diraque mens furiis it comitata suis,  
 Suppliciumque sibi est, furdo percussa flagello,  
 Et gravius Siculo tormine tormen habet.  
 Nam quamvis vaga turba tuæ sit nescia culpæ,  
 Nec te pratoris vicerit urna reum:  
 Ipse tibi Rhadamanthus eris, furiosaque Erinnyis,  
 Testes qui tacito pectore mille geris.  
 Quæcunque ergo oculo prius arbitrante vel uno  
 Damnâras, eadem ne fine teste geras.  
**TESTEM** temet habes solâ sub nocte per umbram:  
 Numen habes circum, quâ gradiere, tuum.

Com-

*Commendatio sequentis Parodia.*

**Μ** Ελπομένε μὲ κλύθι πάλιν, φίλε, κῆ,  
βραχέσιν περ,

Ταῖς σελίσιν προσέχε, πολλὰ μαθησόμενος.

Μαιμάσσω γὰρ ἐπιχέομαι πεπυρωμένον ἔλ-  
δωρ,

Τῆδε χαρῆξάμην σὺ φρονεῖν εὖ γμα  
βίβλω.

Οὔτε φιλοζῶφ ἀμέτρωσ, ἔτ' ἀργυροδιψᾶ,

Οὔτι μὴ ἀγνοεῖ ἀσατα δῶρε τύχης.

Τῶνδ' ὁ εὐφρονέων ἰμείρη σὺν ἀνθρώπῳ,

Αὐτῶ ἰσοφυῆ τὸν πόθον αἰὲν ἔχων.

Βαιοφυῆς μὴ ἀπῆρα φέλων, ζῶφ ἄτε θνητός.

Ὡς δ' ἀπονοσήσων, Φαιδρὸς ἀπῆσι βίη.

I D E M

L A T I N E .

**R**urfus habe nostrum, lector studiose, libel-  
lum,

Atque iterum paucis multa monendus ades.

Nunc desyderii nimios compescimus æstus :

Nunc damus, ex voto quid sapientis eat.

Non avidus vitæ est, nō immoderatus habendi :

Quæ variè à cæcâ sorte rotanda vider.

Hæc desyderio modico cupit, omnia doctus

Termine naturæ claudere vota suæ.

Finis finita petens, quasi jam moriturus

Vivit : at ex vitâ, ceu rediturus, abit.

P A R O -

## JUVENALIS SATYRAM X.

*De stultis, & ineptis hominum votis.*

**A** Nimo rursus, linguâque fave,  
 Casta juvenus, rite operanti;  
 Dum sua pandit sacra, adytumque  
 Musa recludit. Non hîc coquitur  
 Illaudati cœna Thyestæ,  
 Nec plorat Iryn Daulias ales.  
 Quales nebulas Helicone legat,  
 Quisquis tumidi carminis offas  
 Sesquipedales mœstus anhelat;  
 Quique superbo syrmate regum  
 Ampullatur, grande locutus.  
 Nos Aganippen prælibamus  
 De Socraticæ Sophiæ venâ  
 Dulce fluentem; quæ sitentis  
 Desyderii temperet æstum.

**I** N Mercurii genibus prima  
 Signat avarus vota popellus,  
 Magnas ut opes arca flagellet;  
 Neve ad medium sedeat Janum  
 Ditior alter fœnore nummi.  
 Sic sollicitus pater & conjux,  
 Cunctis voto supplice templis,  
 Optat adhuc à matre rubenti  
 Puero, & primos incipienti

Dare

Dare vagitus : Utinam viola,  
Vel rosa fiat, quicquid tenero  
Pede calcârit, illumque sibi  
Generum rex & regina legat :  
Utinam Xerxen ille togatum,  
Utinam Crassum prægravet ipsum  
Montibus auri. gladium nempe  
Vovet infonti : votoque suo  
Quisque perimus. Nam prece emaci  
Quem nummorum poscis acervum,  
Obruit ipsâ mole petentem :  
Nocuitque Midæ munus avaro  
Exorati grande Lyæi,  
Plusquàm asininæ dedecus auris,  
S A T dives erit, qui naturæ  
Convenienter vivere possit :  
Cui mensa tripes & concha salis,  
Et toga pinguis sat queat esse :  
Qui bibere optet fonte minore  
Purum laticem, quàm præcipiti  
Fluminis alti mergier undâ :  
Quique potentem Cræsum medius  
Inter, & Irum, itare præoptet.  
Nam sæpe nimis magna voventi  
Plus rata damni vota dedere,  
Nocuere minùs sæpe caduca.  
Sunt tamen istis plurima saxa  
Illita ceris : rara Pudoris,  
Raraque sanctæ Fidei templis  
Votiva piè fixa tabella est :

Neque

Neque pro purâ virtute cadat  
 Victima major : sed pro oculis  
 Divitis orbi tota hecatombe.

**N**Ec minùs ibit sæpe litatum  
 Grata Diones exta sacello  
 Anxia mater, votura suæ  
 Soboli blandæ munera formæ,  
 Nulla pudoris ; cuius ad aras  
 Improba parcâ libat acerrâ:  
 Nempe ut precibus pervicta Venus  
 Mage formosam, quàm mage castam,  
 Helenen potiùs, quàm Penelopen,  
 Det sollicitè vana roganti.

**R**es profluvia est forma juventæ:  
 Res est nitido similis flori,  
 Ridenti aliquot forte diebus;  
 Similisque herbæ solstitiali,  
 Marcescenti nocte vel unâ :  
 Sed diuturni sparsisse valet  
 Semina belli, & tristia regum  
 Funera, cunctis nota cothurnis.  
 Pariter Phrygios, atque Pelasgos,  
 Fregit populos Marte decenni :  
 Hæc trabeatos Romulidarum  
 Pepulit reges, populoque dedit  
 Prima securès, auspice Bruto,  
 Et violatæ vindice formæ.  
 Nocet hæc casto, nocet incesto  
 Illex blandæ gratia formæ.  
 Hæc Hippolyti, licet invicti

Pasi-

Palphæa ma  
 Artonitas in  
 Compulit. ea  
 Volvere casu  
 Ob Strenuor  
 Quam furia  
 Blandior oris  
 Hæc mala ce  
 Miltus nive  
 Hæc mala d  
 Et Apolline  
 Theridis sim  
 Quæ ne tene  
 Castam poti  
 Indole prob  
 Quia perr  
 Formosa to  
 A Lius p  
 A Aut pe  
 Pylios opta  
 Plurima lib  
 Nestora ut  
 Computet  
 Lanificari  
 Adicit pen  
 Fila revol  
 Necar invi  
 Priameia q  
 Pergama le  
 Et tot ama

Pasiphaëæ matris amore,  
 Attonitas in saxa quadrigas  
 Compulit. eadem Bellerophontem  
 Volvere casus jussit acerbos,  
 Ob Sthenobæam jure repulsam;  
 Quam furiârat casti species  
 Blandior oris, flore juventæ.  
 Hæc mala cervix fecit eburna, &  
 Mistus niveo candore rubor:  
 Hæc mala digni Baccho digiti,  
 Et Apollinææ peperere comæ, &  
 Thetidis similes peperere pedes.  
 Quæ ne teneant te sollicitum,  
 Castam potiùs, priscisque parem  
 Indole prolem posce Sabinis:  
 Quia perrarò scandit eosdem  
 Formosa toros, atque pudica.  
**A**lius properi timidus fati,  
 Aut perpetuam veritus noctem,  
 Pylios optat vivere in annos,  
 Plurima libans munera Divis,  
 Nestora ut æquet, dextrâque suos  
 Computet annos. S E D nihil unquam  
 Lanificarum triga sororum  
 Adicit penso, nec sua retro  
 Fila revolvit, deque una tribus  
 Necat invitum. Voveas, credo,  
 Priameia quidem stamina, sed non  
 Pergama lento victa duello,  
 Et tot amatæ funera prolis,

Tot-

Totque propinqui sanguinis urnas.  
 Quodsi Priamus modico vitæ  
 Termine circumscriptus obisset;  
 Non tot, nimiis prægavis annis,  
 Mala vidisset fata suorum.  
 Si Nestoreos expetis annos;  
 Ne mala damnes ulla senectæ,  
 Vetulâ crebras in cute rugas,  
 Lippaque tristis lumina vultus,  
 Pendente genâ, & nare fluente,  
 Et pede tardum titubante gradum,  
 Magnoque graves agmine morbos,  
 Semique vivum, semicadaver,  
 Auribus orbum, & lumine cassum.  
 Dein bene Graji bis puerum esse  
 Dixere senem, positasque iterum  
 Sumere bullas, atque priores  
 Infantilibus moribus annos.  
 Q U I S Q U I S adusque Plaudite vivit,  
 Trahit hæc longæ incommoda vitæ.  
 Sed sapienti, seu breviora,  
 Seu longa magis Parca benignè  
 Stamina ducat, semper facile est,  
 Non invitam ponere vitam,  
 Fortiter horam decretoriam  
 Expectando, pedibusque omnes  
 Calcando merus Acherontis atri.  
**S** Ed Trojugenûm stemmate malis,  
 Vel Cecropidûm sanguine longo  
 Censeri, quàm patre Myforum

Postre-

Postremo, ve  
 Nasci, cœlo q  
 Pulchrum re  
 Esse satores d  
 Magnum Ale  
 Vel Semones  
 Curru postro  
 Aut dimidio  
 Humero Fa  
 Prope confu  
 N a s c i m  
 Et progenie  
 Gignimur, a  
 Si respectes  
 Patre love  
 Si de prim  
 Sed quid j  
 Regibus, a  
 Situ dignu  
 Aut, Penele  
 Degener, in  
 Vivas, par  
 V I R T  
 Decorata  
 Generi ni  
 Aliena pur  
 Quæcunq  
 Quartus p  
 Fecere pri  
 Presterie e

Postremo, vel fratre gigantis  
Nasci, cœlo quasi delapsus;  
Pulchrum reputans, generis primos  
Esse fatores de Iove natos,  
Magnum Alciden, aut Æaciden,  
Vel Semones Romulidarum, aut  
Curru positos Æmilianos,  
Aut dimidios Curios, mutiloque  
Humero Fabios; quos seclorum  
Prope consumpsit longa senectâ.  
**N A S C I M U R** omnes Aboriginibus,  
Et progenies pariter terræ  
Gignimur, aliquot secula retro  
Si respectes : aut ab eodem  
Patre Iove omnes nascimur, omnes  
Si de primo duxeris ortu.  
Sed quid juvat, ex atavis nasci  
Regibus, aut ex Heraclidis,  
Si tu dignus Cærite cerâ,  
Aut, Penelopes veluti sponsi,  
Degener, instar Bambalionis,  
Vivas, patriam rem male frangens?  
**V I R T U S** propriis clarens meritis,  
Decorata suis fascibus usque,  
Generi nihil, aut proavis debet :  
Aliena putans, quæcunque pater,  
Quæcunque avus, & proavus, quæque  
Quartus pater, & tritavus rectè  
Fecere priùs; vestigia ni  
Presserit eadem postera proles.

Sed



Sed tenet omnes cacoëthes idem  
 Nobilitandi sine virtute,  
 Et sine pennis alta volandi.  
 Nominis omnes, duo vel nemo  
 Æmulus extat laudis avitæ.  
 Scipiadarum, vel Deciorum  
 Gentē velimus nascier omnes,  
 Et fumosis atria ceris,  
 Titulisque patrum plena videre :  
 Patriæ verò impendere vitam  
 Rite piandæ, vel Numidarum  
 Pede collato domitare globos;  
 Hoc opus, hic est labor invisus  
 Degeneranti nobilitati.

**P**IL A Fortunæ est, & ludibrium,  
 Pictam quisquis trabeam induitur,  
 Fascesque videt serie longâ  
 Sibi præferri. culmen in altum  
 Tollitur, uti clade repente  
 Graviore ruat. Sit Dionysî  
 Testis ferula, & dirum aconitum  
 Macetûm regis, Pœnique ducis,  
 Saxa cavantis montis aceto;  
 Ut sua claudat vota veneno:  
 Testis, in urbis forte ruinis  
 Tyriæ, panis mendicatus  
 A duce magno; quem Teutonico  
 Reducem vidit Roma triumpho:  
 Et quos alios charta canit anus,  
 Et quos loquitur fama recentes,

NEM

N E M P E ad Cereris generum rari  
Abeunt nullo sanguine reges,  
Siccâque graves morte tyranni.  
Si minùs alto stare potuiffes,  
Sejane, loco, non te traheret  
Ferreus uncus, flagitiosis  
Denique scalis præcipitandum.  
Quotquot enim sunt culmina honorum,  
Tarpeia putes totidem saxa.  
N O N fictilibus tetra bibuntur  
Toxica, nec sub paupere recto  
Olla coquetur dira Thyestæ.  
Ast in regum turribus altis,  
In sua sævit viscera Progne,  
Incesta sui furta mariti  
Damno focii sanguinis ulta:  
Matrique cidam fecit Oresten  
Agamemnoniæ foedus adulter  
Conjugis. hæc sunt præmia sceptri,  
Et fortunæ fata supremæ.  
**S** Ed Iovis est fas incerâsse  
Genua, aut Martis bellipotentis;  
Ut perdomito valeas Partho  
Captas longâ serie gentes,  
Victaque claræ fercula pompæ  
Trahere, ac sacris postibus arma,  
Croceasque ducum figere chlamydas  
Magnanimorum; gratanter Io,  
Et rursus Io, congeminate  
Milite, circum lauriferentes

Victo-

Victoris equos ducis, ardentis  
 Tyrio pictæ murice lænæ.  
 Scilicet hæc sunt prima juventæ,  
 Jam præcinctæ vota, magisque  
 Sitiens famæ est, quàm virtutis.  
 Præmia tollas, mox quoque virtus  
 Frigebit iners ambitiosi  
 Ducis. Ast quantos gloria regum,  
 Et titulorum sacra cupido,  
 Peperit casus imperiorum,  
 Summaque rerum miscuit imis,  
 Imaque summis? Scilicet illo  
 Rex Pellæus concitus œstro,  
 Asiæ stravit triste cadaver :  
 Unus dum non sufficit orbis ;  
 Sed nimis arcto limite mundi,  
 Velut angusto carcere, clausus,  
 Æstuat amens. subiens verò  
 Mox coctilibus mœnibus urbem,  
 Claudendus erit sarcophago uno.  
 Nempe quod ætas tota nequibat,  
 Urna docebit, prævalidorum  
 Quantula fuerint corpora regum.  
**I**rrita sed ne sint pia vota,  
 Persapienter, quod potes, optes :  
 Non volitare ad sydera cervos,  
 Nec præcipitem refluere amnem :  
 Non infectum reddere factum ;  
 Nec florentem visere Romam,  
 Ambitosam dominam terræ :

Non

Non in vivâ quærere Pauli,  
Verùm in mutâ voce salutem :  
Non hâc Christum cernere terrâ,  
Sed municipem cernere cœli.

**N**Eve aliquando mœstus & expes,  
Et propositi falsus oberres;  
Aliquò fixam tende sagittam,  
Et pede certum dirige gressum:  
Nec tua mutes vota subinde,  
Nunc miles iners, mox citharœdus,  
Cras rudis alto navita ponto;  
Corvosque luto testâque sequens,  
Ne vagus atque ex tempore vivas.

**N**E ergò voti forte peracti  
Te pœniteat vana rogantem,  
Utile quid sit, quidve salubre,

Genioque tuo commodet, ipfis  
Dispiciendum committe Diis;  
Qui mage nostri, quàm nos ipsi,  
Sunt solliciti, tempora adæque,  
Ac res, longè prospicientes.  
Nec rere tibi furda nocere  
Vota malignè multa roganti.

**Q**UIPPE frequenti carmine victus,  
Quandoque trucem Jupiter ensem  
Dabit oranti : quandoque sacri  
Prodîgus auri, laqueum præbet  
Deus optanti : dirumque parat  
Sibi Sejanus nescius uncum;  
Dum quærît opes, & diadema.

Fingere

Fingere si mî munere Divûm  
 Fata liceret; mediæ tutus  
 Sorte præoptem vivere turbæ,  
 Mente quietâ, sed vigilante :  
 Animo juxta ac corpore sano;  
 Intra se qui dives abunde,  
 Omnia voto claudat in uno :  
 VIVERE, ceu-jam jam moriturus;  
 Certusque mori, quasi victurus.

*De eodem argumento brevius.*

**M**Ajor in humanis non est vesania rebus,  
 Quàm desyderio velle perire suo.  
 Hic, male quo pereat, gladium cupit; ille vene-  
 num :

Votaque quisque suæ pauca salutis habet.  
 Spes avidas igitur validis domiturus habenis,  
 Quod satis est optans, nil superesse velis.  
 Nec modulo majora tuo, cupiasve minora;  
 Omnia ut optatis convenienter eant.  
 Hæc desyderii fit summa brevissima : S A N I  
 Corporis atque animi debita vota tui.

A D

## P A R O D I A

A D

H O R A T I A N U M

illud:

*Rebus angustis animosus, &c.*

**F**elix ille animi, fato qui invictus ab omni,  
 Constiterit stabili sorte in utrâque gradu.  
 Non laxare pedem nimis, aspirantibus Au-  
 stris,

Nec caput iratis mergere doctus aquis.

Quæ plenâ Fortuna manu dabit, ille modestâ  
 Sumit, & adversam cogitat usque Deam.

Quæ simul iratam contravit nubila frontem,  
 Stat connixa suis mens animosa bonis.

Et mediis erecta malis, hilarem bene miscet,  
 Heraclite, tuis Democritum lacrymis.

Y C U M

*Post restitutam à civilibus turbis con-*  
*cordiam,*

**FOEDERATA BELGICA,**

Sub finem indutiarum, forti ani-  
mo se ad utrumvis casum  
componeret.

**I**Nter qui dubiam pacem bellumque, tot an-  
nos,

Hæsimus incerti, spem superante metu;  
Fortunam unanimes nunc expectamus utram-  
vis:

Seu vocat ad pacem, seu grave Martis opus.  
Quicquid erit, patriæ fretus concordibus ar-  
mis,

Inviçtum Batavus jam leo robur habet.  
Nam bene cum stomacho conspirant cætera  
membra,

Cum patribus populus, cum populoque pa-  
tres.

**SCILICET** ambiguis victrix concordia rebus  
Perstat, in extremis non superanda malis.

**A D**

A D M A N E S

C L V.

C A R O L I M A T I I,

S. S. Theol. in Acad. Ultraject.  
Profess. & Ecclesiastæ.

*Cum, nostro opere prope ad umbilicum  
perducto, subitariâ morte extingueretur.*

**Τ**ίπτε, Φίλε τριπόθηε, καλοίχεαι, ἄμμε  
περλείψας,

Τῆς τε θεοφροσύνης ἱρὸν ἀνακλόρον;  
Ἐξαπίνης ἀπιόντα σ' ὀδύρονταί σδ' ἔταῖροι,  
Τῶν τε θεογλώστων πᾶς χορὸς Ἀονίδων.  
Ἄλλ' ἐπεὶ ἔρηνίωσι μιγείς μέγ' ἀγάλλεαι  
ἤδη,

Μάψ σ' ἐπικλαίοντες νῦν ἄποπαισόμεθα.  
Οὐκ ἄπονοσῆσαι γδ' ἐέλδεαι, ἀλλὰ πόλ' ἄμμε  
Ζωγνύμεν' ἀθανάτης σοι ὁμῶς ἀθανάτω.

Πίμπλασ' ἄρ' ἀμβροσίης, καὶ νέκταρ  
ἔρηνίωιο,

Καὶ, ἀκέρεις ἑῶν, σὺ κερέσαιο θεῶ.

I D E M



I D E M  
L A T I N E.

**T**Erque quaterque tuis charus quid, ami-  
ce, recedis,

Et nos destituis, templaque sacra Deo?  
Corde dolent graviter, properè te abiisse, sa-  
dales,

Sacriloquæque Deæ fletibus ora rigant.  
Mox tamen à vanis lacrymis cessabimus, ut qui

Coelicolis mixtus nunc mage lætus agas.  
Nec remeare velis, sed nos aliquando beato

Indigeti indigetes consociare tibi.  
Vive itaq; ambrosiâ, & cœlesti nectare plenus,  
Et satiare tuo, non satiande, Deo.

F I N I S.



